

RENDVÉDELMI JOG ÉS KÖZIGAZGATÁS II. KÖTET

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

RENDVÉDELMI JOG ÉS KÖZIGAZGATÁS II.

A kiadvány a KÖFOP-2.1.5-VEKOP-16-2016-00001 azonosító számú „A versenyképes közszolgálat személyzeti utánpótlásának stratégiai támogatása” elnevezésű projekt keretén belül készült. A Közzolgálati technikus (mindkét szakmairánya) és a Rendészeti őr szakmák Képzési és Kimeneti Követelményeiben meghatározott szakmai követelményekhez illeszkedő tansegédlet.

Szerző: dr. Oravecz László

Szakmai lektor: dr. Lóczy Zsolt c.r. ezredes
Pedagógiai - nyelvi lektor: dr. Tanács Eszter Tímea bv. ezredes

ISBN 978-615-6259-04-2

Második, hatályosított kiadás

2023

TARTALOM

I. BÜNTETŐJOG KÜLÖNÖS RÉSZ.....	7
1. Az élet, a testi épség és az egészség elleni bűncselekmények	7
1.1 Emberölés	7
1.2 Erős felindulásban elkövetett emberölés.....	8
1.3 Testi sértés	9
1.4 Foglalkozás körében elkövetett veszélyeztetés.....	11
1.5 Segítségnyújtás elmulasztása	12
2. Kényszerítés, személyi szabadság megsértése	13
3. Magánlaksértés.....	14
4. Magántitok megsértése	15
5. Rágalmazás.....	16
6. Becsületsértés	17
7. A közlekedési bűncselekmények	18
7.1. Közúti baleset okozása	18
7.2. Járművezetés ittas, vagy bódult állapotban	19
7.3. Cserbenhagyás	20
8. Az igazságszolgáltatás elleni bűncselekmények	21
8.1. Hamis vád.....	21
8.2. Hatóság félrevezetése	22
8.3. Hamis tanúzás, hamis tanúzásra felhívás	23
8.4. Bűnpártolás.....	24
9. Hivatali bűncselekmények.....	26
9.1. Bántalmazás hivatalos eljárásban.....	26
9.2. Kényszervallatás	27
10. Hivatalos személy elleni bűncselekmények	28
11. A korrupciós bűncselekmények.....	30
11.1. Vesztegetés	29
11.2. Vesztegetés elfogadása	31
11.3. Hivatali vesztegetés	33
11.4. Hivatali vesztegetés elfogadása	34
11.5. Vesztegetés bírósági vagy hatósági eljárásban	35
11.6. Vesztegetés elfogadása bírósági vagy hatósági eljárásban	35
12. A közbiztonsági bűncselekmények.....	36
12.1. Terrorcselekmény	36
12.2. Közveszély okozása.....	38
12.3. Közérdekű üzem működésének megzavarása.....	39
12.4. Lőfegyverrel vagy lőszerrel visszaélés	40
12.5. Robbanóanyaggal vagy robbantószerrel visszaélés	42
13. Állatkínzás.....	43
14. Közveszéllyel fenyegetés	44
15. Garázdaság.....	45
16. Közokirat-hamisítás	46
17. Kábítószer birtoklása.....	48
18. A vagyon elleni erőszakos bűncselekmények	50
18.1. Rablás	50

18.2. Kifosztás	51
18.3. Zsarolás	52
18.4. Önbíráskodás	53
19. Vagyon elleni bűncselekmények.....	53
19.1. Lopás	53
19.2. Sikkasztás	55
19.3. Csalás.....	56
19.4. Rongálás.....	57
19.5. Jogtalan elsajátítás	58
19.6. Jármű önkényes elvétele	59

II. SZABÁLYSÉRTÉSI ALAPISMERETEK.....60

1. A szabálysértés fogalma, a szabálysértésekre vonatkozó jogszabályok hatálya	60
2. A szabálysértési jog fogalma, forrásai.....	61
3. A szabálysértések csoportosítása.....	62
4. A szabálysértés elkövetői.....	62
5. A szabálysértésért való felelősség, a szabálysértési felelősséget kizáró, megszüntető okok.....	63
6. A fiatalkorú fogalma, eljárásjogi helyzete	65
7. Katona fogalma, a katonákra vonatkozó rendelkezések	65
8. A szabálysértési ügyekben eljáró hatóságok és az eljárásban részt vevő személyek.....	66
9. A szabálysértési eljárás megindítása, felfüggesztése, megszüntetése	67
10. A szabálysértési eljárás szakaszai, az eljárás általános szabályai.....	69
11. Kényszerintézkedések a szabálysértési eljárásban.....	70
12. A szabálysértési hatóság előtti eljárás	71
13. A bíróság előtti eljárás.....	73
14. Jogorvoslatok a szabálysértési eljárásban	74

III. SZABÁLYSÉRTÉSI ISMERETEK: HELYSZÍNI BÍRSÁGRA ÉS

EGYES SZABÁLYSÉRTÉSEKRE VONATKOZÓ ISMERETEK.....76

1. Helyszíni bírságra vonatkozó általános szabályok.....	76
1.1. A helyszíni bírság kiszabára jogosultak köre.....	76
1.2. A helyszíni bírságolás alkalmazásának feltételei, kizáró okok	77
1.3. Helyszíni bírság összege.....	78
1.4. Helyszíni bírságolás gyakorlati végrehajtása	80
2. Szabálysértések.....	81
2.1 Rendzavarás.....	81
2.2. Garázdaság	82
2.3 Közbiztonsági tevékenység jogosulatlan végzése	82
2.4 Veszélyes fenyegetés	83
2.5 Tulajdon elleni szabálysértés.....	84
2.6 Polgári felhasználású robbanóanyaggal és pirotechnikai termékkel kapcsolatos szabálysértés	85
2.7. Koldulás.....	87
2.8. Csendháborítás	88
2.9. Köztisztasági szabálysértés	89
2.10. Veszélyeztetés tárgyak elhelyezésével, eldobásával.....	90
2.11. Kábítószer-rendészeti szabálysértés	91
2.12. Szeszecital-árusítás, - kiszolgálás és - fogyasztás tilalmának megszegése	92
2.13. A kitiltás, illetve eltiltás szabályainak megszegése.....	93
2.14. Tiltott fürdés	95

2.15. Személyazonosság igazolásával kapcsolatos kötelezettségek megszegése.....	96
2.16. Külföldiek rendészetével kapcsolatos szabálysértés.....	97
2.17. Ittas vezetés.....	97
2.18. Az elsőbbség és az előzés szabályainak megsértése.....	99
2.19. A közúti közlekedés rendjének megzavarása.....	100
2.20. Érvénytelen hatósági engedéllyel vagy jelzéssel való közlekedés.....	101
2.21. Vasúti átjárón áthaladás szabályainak megszegése.....	101
2.22. Versenytárs utánpótlása.....	102
3. Diplomáciai mentesség.....	103

IV. BÜNTETŐELJÁRÁS ÉS BÜNTETÉS-VÉGREHAJTÁSI JOGI ALAPISMERETEK105

1. A büntetőeljárás jog fogalma, célja, jogforrásai, hatálya, szerkezete.....	105
2. A büntetőeljárás alapelvei és alapvető rendelkezései.....	107
3. A büntető ügyekben eljáró hatóságok feladatai, hatásköre és illetékessége.....	109
4. A büntetőeljárásban résztvevő személyek.....	110
5. A bizonyítási eszközök.....	112
6. A büntető eljárás menete.....	115
7. A szabadságvesztés-büntetés végrehajtásának célja.....	119
8. A szabadságvesztés-büntetés végrehajtásának rendje (fegyház, börtön, fogház), elzárás és sajátosságai.....	120
9. A büntetés-végrehajtási intézetek alapvető feladatai.....	121
10. A feltételes szabadságra bocsátás, a végrehajtási fokozat megváltoztatása, valamint az enyhébb végrehajtási szabályok alkalmazásának, és az átmeneti részlegre helyezés szabályai.....	122
11. A fogvatartottak (elítéltek és az egyéb jogcímen fogvatartottak) jogai és kötelezettségei.....	123
12. Az elítéltek ételmezési, ruházati, anyagi, egészségügyi ellátásának főbb szabályai.....	125
13. Az elítéltek befogadása, szabadítása.....	125
14. Az elkülönítés szabályai.....	127

V. KÖZIGAZGATÁSI ALAPISMERETEK.....129

1. A közigazgatás felépítése és működése.....	129
2. Az igazgatás és a közigazgatás fogalma.....	130
3. A közigazgatás feladata, funkciói.....	131
4. A közigazgatás tevékenységi fajtái.....	132
5. A közigazgatás szervezetrendszere és sajátosságai.....	133
6. A központi államigazgatási szervek szervezete és működése.....	134
7. A Kormány szerepe, szervezete, működése.....	135
8. A minisztériumok feladata és szervezete.....	136
9. Az államigazgatás területi, helyi szerveinek szervezete és működése.....	137
10. Az államigazgatási szervek feladat- és hatáskörére vonatkozó főbb szabályok.....	139
11. Az önkormányzatiság lényege.....	140
12. Az önkormányzatok szervezetének és működésének főbb szabályai.....	143
13. A közigazgatás személyzeti rendszere.....	145
14. A közszolgálat jellemzői.....	146
15. A közigazgatási jogviszony.....	148

VI. A KÖZIGAZGATÁSI HATÓSÁGI ELJÁRÁS.....150

1. Az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény személyi, területi és időbeli hatálya.....	150
2. A hatósági jogalkalmazás fogalma.....	151

3. Az eljáró hatóságok köre	152
4. A közigazgatási eljárás szakaszai, azok célja és rendeltetése	153
5. Az elsőfokú eljárás szabályai	155
6. A fellebbezésre vonatkozó főbb szabályok	158
7. A közigazgatási végrehajtás rendeltetése.....	160

VII. FEGYVERZETI ALAPISMERETEK162

1. A lőfegyverekről és a lőszerokről szóló 2004. évi XXIV. törvény és a kapcsolódó rendeletek.....	162
2. A törvényben szereplő fogalmak	163
3. A hatósági engedélyezés szabályai és feltételrendszere	164
4. Az eljáró hatóságok	166
5. Adatkezelésre vonatkozó szabályok.....	167
6. Fegyver, lőszer, lőszerelem megszerzés, átadás, átengedés, tartás, és tárolás szabályai.....	169
7. Hatósági igazolványok tartalma.....	171
8. Fegyveres biztonsági őrésre vonatkozó jogszabályok	178

VIII. POLGÁRŐRI ALAPISMERETEK.....181

1. A polgárőr szervezetek jogállása, típusai.....	181
2. A polgárőr egyesület	182
3. Az Országos Polgárőr Szövetség.....	183
4. A polgárőri szolgálat ellátásának feltételei, alapvető szabályai	184
5. A polgárőri igazolvány.....	186

I. BÜNTETŐJOG KÜLÖNÖS RÉSZ

1. Az élet, a testi épség és az egészség elleni bűncselekmények

A Büntető törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) különös része tartalmazza azokat a büntetőjogi tényállásokat, amelyeket a jogalkotói hatalom büntetőjogi értelemben büntetendőnek minősít. A különös részi büntetőjogi tényállások ismertetésénél azt a gyakorlatot fogjuk alkalmazni, hogy elsőként a Btk. szó szerinti megfogalmazása alapján felidézzük bűncselekményre vonatkozó törvényi szabályokat (idézőjelben), majd ezt követően kerül sor a tényállás részletes ismertetésére, magyarázatára.

1.1. EMBERÖLÉS

„160. § (1) Aki mást megöl, bűntett miatt öt évtől tizenöt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.
 (2) A büntetés tíz évtől húsz évig terjedő vagy életfogytig tartó szabadságvesztés, ha az emberölést
 a) előre kitervelten,
 b) nyereségvágyból,
 c) aljas indokból vagy célból,
 d) különös kegyetlenséggel,
 e) hivatalos személy vagy külföldi hivatalos személy sérelmére, hivatalos eljárása alatt, illetve emiatt, közfeladatot ellátó személy sérelmére, e feladatának teljesítése során, továbbá a hivatalos, a külföldi hivatalos vagy a közfeladatot ellátó személy támogatására vagy védelmére kelt személy sérelmére,
 f) több ember sérelmére,
 g) több ember életét veszélyeztetve,
 h) különös visszaesőként,
 i) tizennegyedik életévét be nem töltött személy sérelmére,
 j) védekezésre képtelen személy sérelmére,
 k) a bűncselekmény elhárítására idős koránál vagy fogyatékoságánál fogva korlátozottan képes személy sérelmére, vagy
 l) az elkövetővel szemben emberölés miatt történt vádemelés után követik el.
 (3) Aki emberölésre irányuló előkészületet követ el, egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.
 (4) Aki az emberölést gondatlanságból követi el, vétség miatt egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.
 (5) Az (1) bekezdés szerint büntetendő, aki tizennegyedik életévét be nem töltött vagy akaratnyilvánításra képtelen személyt öngyilkosságra rábír, ha az öngyilkosságot elkövetik.”

A legsúlyosabb élet elleni bűncselekmény az emberölés. Az emberölés bűncselekményének tárgya az emberi élet. Az emberölés eredmény-bűncselekmény, a törvényi tényállás eleme a halál bekövetkezése. A Btk. szerint az elkövetési magatartás általános jellegű meghatározása szerint erre minden olyan tevékenység vagy mulasztás alkalmas lehet, amelynek eredménye a halál előidézése.

Az emberi élet kiemelkedő büntetőjogi védelmet igényel, mivel az ölési cselekmény társadalomra fokozottan veszélyes, ezért a törvény büntetni rendeli az emberölésre irányuló előkészületet. Az előkészület csak egyenes szándékkal valósítható meg, a gondatlanságból elkövetett emberölés vétségének az előkészülete fogalmilag kizárt.

A törvény büntetni rendeli *a gondatlanságból elkövetett emberölést is* (pl. a kiskorú gyermekek szülői, akik őrizetlenül hagyták kiskorú gyermekeiket, majd a gyermekek elköszáltak és a közeli víztározóban megfulladtak, gondatlanságból elkövetett emberölést követtek el).

Az emberölés törvényi tényállásból következik, hogy az emberölést az valósítja meg, *aki mást megöl, azaz az öngyilkosság*, illetve annak kísérlete nem esik a büntetőjogi elbírálás körébe.

Az **öngyilkosságra való felbujtás** vagy a bűnsegédi közreműködés azonban már ilyennek minősül, ezt a Btk. sui generis (önálló) bűncselekményként külön szabályozza a 162. §-ában. Az öngyilkosságra rábírás szempontjából jelentősége van azonban a sértett életkorának, beszámítási, illetve akaratnyilvánítási képességének. A törvény vélelmezi *azt*, hogy a tizennégy év alatti sértett nem képes arra, hogy a cselekményének következményeit felismerje, annak megfelelő magatartást tanúsítson, ezért az ilyen korú sértettet öngyilkosságra rábíró személy nem öngyilkosságban közreműködésért, hanem az emberölés büntettségének az elkövetése miatt felel. Emiatt felel az is, aki akaratnyilvánításra képtelen személyt bír rá az öngyilkosságra. A passzív alany ezen esetekben maga hajtja végre a konkrét ölési magatartást, de ezt az elkövető pszichikai ráhatásának eredményeként teszi, az öngyilkosság tulajdonképpen nem a passzív alany saját elhatározásából, hanem a rábíró szándékának és akaratának megfelelően következik be.

Ha *aktív magatartással valósul meg a bűncselekmény*, az fizikai és pszichikai ráhatásban egyaránt megnyilvánulhat (pl. a szívbeteg sértett megijesztése és ennek következtében a sértett szívbénulásban meghal, vagy a 8 éves gyermeket öngyilkosság véghezvitelére rábeszéli az elkövető).

Passzív magatartással abban az esetben valósul meg az emberölés, ha a mulasztó jogszabályban – nem büntető jogszabályban – meghatározott aktív magatartás tanúsítását mulasztja el, és ennek következtében meghal a sértett (pl. emberölés, ha az anya észleli, hogy a csecsemője életveszélyes helyzetbe került, még sem tesz semmit és e mulasztás a csecsemő halálát okozza).

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. Az emberölés bűncselekményét lehet-e gondatlanságból elkövetni?
2. Öngyilkosság esetén megállapítható-e az emberölés bűncselekménye, ha igen milyen feltételekkel és kinek a terhére?
3. Elkövethető-e a bűncselekmény passzív magatartással, vagy csak aktív tevékenységgel?
4. Mikor válik befejezetté az emberölés alapesete?
5. Az emberölés kísérlete is büntetendő?

1.2. ERŐS FELINDULÁSBAN ELKÖVETETT EMBERÖLÉS

„161. § Aki mást méltányolható okból származó erős felindulásban megöl, büntett miatt két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.”

Az emberölés privilegizált esete az erős felindulásban elkövetett emberölés. Az emberölési cselekményekhez képest, a társadalmi közfelfogás szerint az e cselekmények nem vonhatók a szokásos és erkölcsileg mélyen elítélendő magatartások körébe. Az erős felindulásban elkövetett emberölés büntette azonban csak

olyan esetekben állapítható meg, ha az elkövető olyan méltányolható okból származó, intenzív, de *ép-lélektani* alapon létrejött indulat hatása alatt cselekszik, amelynél az indulatot kiváltó és az erkölcsileg menthető ok az elkövetőn kívülálló okból keletkezett.

Az erős felindulásban elkövetett emberölés megállapításának feltételei:

- a) az ölési szándék erős felindulásban keletkezzen,
- b) az erős felindulás méltányolható okból származzon és
- c) az elkövető az ölési cselekményt is erős felindulásban hajtsa végre.

A méltányolható okok között a leggyakoribb a sértett magatartása. Ez vált ki az elkövetőben haragot, kiábrándulást, felháborodást, sértődöttséget, félelmet, ijedtséget stb., amely a korábban leírt módon gátolja a megfontolását.

Az erős felindulásban elkövetett emberölés tényállásának kiemelt ismérve, hogy az elkövető a szándékát méltányolható okból származó erős felindulásban hajtsa végre. A jogalkotó tartózkodott annak meghatározásától, hogy az elhatározást mennyi időn belül kell követnie a végrehajtásnak.

Az elkövetés időpontjában lévő állapot *a legfontosabb, vagyis* az ölési cselekményt kell erősen felindult állapotban végrehajtani. Ennek természetes előzménye, ha az ölési szándék is ebben az állapotban születik. E feltételek megállapítása is a személyi körülményektől függ, a dolog természetéből következőleg a szándék kialakulása és végrehajtása között nem telhet el hosszabb idő.

Az erős felindulást kiváltó jogellenes sértetti magatartások gyakran megfelelnek a jogos védelmet megalapozó támadásnak. A jogos védelmi helyzet nem értékelhető a Btk. 161. §-a körében. Ha az elkövető erős felindulását a sértett jogtalan támadása váltotta ki, az elkövető cselekménye ennek a támadásnak az elhárítását célozta, a támadó a sértett megölése esetében a Btk. 160. § szerinti emberölés keretében kell értékelni a jogos védelmet. Ennek oka, hogy a jogos védelemnek az erős felindulásban elkövetett emberölés körében történő figyelembe vétele ugyanannak a körülménynek kétszeres értékelését jelentené.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. Az erős felindulásban elkövetett emberölés elkövethető-e gondatlanságból?
2. Milyen feltételei vannak az erős felindulásból elkövetett emberölésnek?
3. Amennyiben az erős felindulást az elkövető személyében rejlő ok váltotta ki, az méltányolható?
4. Ha sértett jogellenes magatartása az elkövetőt jogos védelmi helyzetbe hozta, az értékelhető-e az erős felindulásban elkövetett emberölés bűncselekménye keretében?
5. Az idő múlása milyen hatással van az erős felindulás méltányolhatóságára?

1.3. TESTI SÉRTÉS

- „164. § (1) Aki más testi épségét vagy egészségét sérti, testi sértést követ el.
- (2) Ha a testi sértéssel okozott sérülés vagy betegség nyolc napon belül gyógyul, az elkövető könnyű testi sértés vétsége miatt két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.
- (3) Ha a testi sértéssel okozott sérülés vagy betegség nyolc napon túl gyógyul, az elkövető súlyos testi sértés büntetése miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.
- (4) A büntetés büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztés, ha a könnyű testi sértést
- a) aljas indokból vagy célból,

b) védekezésre vagy akaratnyilvánításra képtelen személy sérelmére, illetve

c) a bűncselekmény elhárítására idős koránál vagy fogyatékoságánál fogva korlátozottan képes személy sérelmére

követik el.

(5) A büntetés egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztés, ha a könnyű testi sértés maradandó fogyatékos-ságot vagy súlyos egészségromlást okoz.

(8) A büntetés két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés, ha a testi sértés életveszélyt vagy halált okoz.”

A testi sértés elkövetője – a sértetten kívül – bárki lehet. A Btk. 164. §-a több egymással szoros kapcsolatban álló bűncselekmény törvényi tényállását tartalmazza. A szabályozás egyrészt a jogtárgy sértés súlyán, másrészt a bűnösség fokán alapul. Mind a *könnyű testi sértés*, mind a *súlyos testi sértés* tényállása *alapesetet* képez. A testi sértés mind szándékosan, mind pedig gondatlanul elkövethető. A Btk. azonban kizárólag a gondatlan súlyos testi sértést rendeli büntetni. A gondatlan bűncselekménnyel is megvalósítható súlyosabban minősítő körülmények növelik a gondatlan testi sértést okozó felelősségét is. A *könnyű testi sértés alapesetének elkövetője csak magánindítványra büntethető*.

A testi sértés tényállása szerint az elkövetési magatartás eredménye a testi épség megsértése, illetőleg az egészségsértés. A sérelemnek *okozati összefüggésben* kell állnia az elkövető magatartásával.

A testi sértés enyhébb vagy súlyosabb változata elhatárolásánál a gyógyulás időtartamának van döntő jelentősége. Ha a sérülés vagy betegség nyolc napon belül gyógyul könnyű testi sértést, ha nyolc napon túl gyógyul, súlyos testi sértést kell megállapítani. A bűncselekmény törvényi megítélésénél a tényleges gyógyulás időtartamát kell alapul venni. Van azonban ez alól az általános szabály alól is néhány kivétel:

- a) ha a sérült felgyógyulása előtt más oknál fogva meghal, valószínűsített gyógyulási idő alapján minősítendő a cselekmény
- b) ha a sértett neki felróható magatartással késlelteti gyógyulását, szintén valószínű gyógyulási időtartam alapján kell a cselekményt minősíteni.

Az *életveszély* orvosi szempontból akkor áll fenn, ha a trauma életfontosságú szervet ért, életfontosságú szervek működésének másodlagos gátlását idézi elő, súlyos heveny belső vagy külső vérzést okoz, olyan állapothoz vezet, amely sokkmentesítést követel. Az *életveszély* nem más, mint a halál beálltának reális, de nem szükségszerű lehetősége. Különbség tehető az ún. közvetlen és a közvetett életveszély között. Közvetlen *életveszély* áll fenn az életfontosságú szervek, szervrendszerek sérülése, a súlyos belső vagy külső vérvesztés, a légmell, a vérmellkas, a koponyaűri vérzés esetében. Közvetett az *életveszély* olyan esetekben, amikor a sérülésekhez sokk járul, amely azonnali sokkmentesítést igényel, ha a sérülés valamelyik testüreg megnyitásával jár és ezáltal fennáll a fertőzés, a gylladásos megbetegedés bekövetkezésének a lehetősége. Az életveszély közvetlen vagy közvetett voltának a büntetés kiszabása szempontjából van jelentősége, ugyanakkor ez a bűncselekmény jogi értékelését nem érinti.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

- 1. Mi alapján lehet elhatárolni egymástól a súlyos testi sértést és a könnyű testi sértést?**
- 2. Ki lehet a testi sértés passzív alanya?**
- 3. Ha a könnyű testi sértést különös kegyetlenséggel követik el, az súlyosító körülménynek minősül-e?**
- 4. A testi sértés bűncselekményének megítélésénél el lehet-e tekinteni a tényleges gyógyulás időtartamától?**
- 5. A közvetlen és közvetett életveszélynek van-e jelentősége a bűncselekmény minősítése szempontjából?**

1.4. FOGLALKOZÁS KÖRÉBEN ELKÖVETETT VESZÉLYEZTETÉS

„165. § (1) Aki foglalkozási szabály megszegésével más vagy mások életét, testi épségét vagy egészségét gondatlanságból közvetlen veszélynek teszi ki, vagy testi sértést okoz, vétség miatt egy évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő. (2) A büntetés
 a) három évig terjedő szabadságvesztés, ha a bűncselekmény maradandó fogyatékossgot, súlyos egészségromlást vagy tömegszerencsétlenséget,
 b) egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztés, ha a bűncselekmény halált,
 c) két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés, ha a bűncselekmény kettőnél több ember halálát okozza, vagy halálos tömegszerencsétlenséget okoz.
 (3) Ha az elkövető a közvetlen veszélyt szándékosan idézi elő, büntett miatt az (1) bekezdésben meghatározott esetben három évig, a (2) bekezdésben meghatározott esetben – az ott tett megkülönböztetés szerint – egy évtől öt évig, két évtől nyolc évig, illetve öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.
 (4) E § alkalmazásában foglalkozási szabály a működőképes lőfegyver, a robbantószer és a robbanóanyag használatára és kezelésére vonatkozó szabály is.”

Az emberi élet, a testi épség és az egészség védelme kiemelkedő fontosságú, ezért nemcsak ezeknek a sérelmével, hanem az ezeket a jogtárgyakat veszélyeztető cselekményekkel szemben is indokolt büntetőjogi védelmet biztosítani.

A foglalkozás körében elkövetett veszélyeztetés bűncselekménynek az *elkövetője* az lehet, aki valamely meghatározott *foglalkozási szabály hatálya alatt* áll, a bűncselekmény elkövetési magatartása ennek a foglalkozási szabálynak a megszegése. Az *értelmező rendelkezés* kiterjeszti a foglalkozási szabályok alkalmazásának a körét olyan területekre is, amelyek egyébként nem esnének valamely foglalkozás szűkebb értelemben vett fogalma alá.

A Btk. a korábbi kódexben meghatározottakon kívül a *robbantószer és a robbanóanyag használatára és kezelésére* vonatkozó szabályokat is foglalkozási szabályoknak tekinti.

A Btk. 2021. január 1-től hatályos módosítása alapján pedig a lőfegyver vonatkozásában kiemelten a működőképes lőfegyvert említi az alkalmazandó foglalkozási szabályok körében.

A bűncselekmény elkövetési magatartása a *foglalkozási szabály megszegése*. A foglalkozás gyűjtőfogalom, felölel minden olyan tevékenységet, amelyre *írott* vagy *íratlan szabályok* vonatkoznak. Irreleváns, hogy ellenszolgáltatásért, vagy díjazás nélkül végez-e valaki ilyen tevékenységet. Nincs jelentősége, hogy az adott tevékenység gyakorlásához szükség van-e valamilyen iskolai végzettségre, szakképzettségre. Az alábbi foglalkozási szabályoknak kiemelkedő a szerepe:

- a munkavédelmi és balesetelhárító szabályok,
- a biztonsági előírások,
- az orvosi tevékenység szakmai szabályai,
- az építkezés kivitelezésével kapcsolatos műszaki, statikai szabályok,
- a működőképes lőfegyver, a robbantószer és a robbanóanyag használatára és kezelésre vonatkozó szabályok.

A bűncselekmény eredménye:

- a gondatlan alakzatnál, más vagy mások életének vagy egészségének közvetlen *veszélyeztetése, vagy testi sértés okozása,*
- a szándékos alakzatnál, más vagy mások életének vagy egészségének közvetlen *veszélyeztetése.*

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. Az íratlan orvosi szabályok megszegésével el lehet-e követni a foglalkozás körében elkövetett veszélyeztetést?
2. A foglalkozás körében elkövetett veszélyeztetést gondatlanságból el lehet-e követni?
3. A foglalkozás körében elkövetett veszélyeztetés szándékos alakzatát el lehet-e követni testi sértés okozásával?
4. Testi sértés okozásánál a gyógyulás időtartamának van-e jelentősége a bűncselekmény minősítése szempontjából?
5. A súlyosító körülmények között tömegszerencsétlenségnek minősül-e, ha egy ember meghal és további 5 személy súlyosan megsérül?

1.5. SEGÍTSÉGNYÚJTÁS ELMULASZTÁSA

„166. § (1) Aki nem nyújt tőle elvárható segítséget sérült vagy olyan személynek, akinek az élete vagy testi épsége közvetlen veszélyben van, vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(4) A (3) bekezdés utolsó fordulója nem alkalmazható azzal szemben, aki a közlekedési szabályok alapján köteles a segítségnyújtásra.”

A segítségnyújtás elmulasztása büntetendőnek nyilvánításának az indoka az, hogy a teljes *beszámítási képességgel* rendelkező személlyel szemben támasztott követelmény, hogy *segítsen* embertársainak, akiknek az élete vagy a testi épsége veszélybe került. Az *általános segítségnyújtási kötelezettség* előírása azt jelenti, hogy a Btk. *büntetéssel fenyegeti* azt, aki nem nyújt segítséget a sérültnek vagy az olyan személynek, akinek az élete, testi épsége, egészsége közvetlen veszélyben van. A segítségnyújtásnak olyannak kell lennie, amely az eset körülményeit figyelembe véve az elkövetőtől elvárható.

A bűncselekmény mulasztással valósítható meg, és mivel a törvényhozó semmiféle eredmény beállást nem kívánja meg a bűncselekmény megvalósulásához, a segítségnyújtás elmulasztása tiszta mulasztási bűncselekmény. Az elkövetési magatartás a segítség nem nyújtása.

Nem hivatkozhat azonban az arányosságra az, akinek a veszély vállalása foglalkozásánál fogva kötelessége, ezek a személyek ugyanis végszükség esetében sem élveznek büntetlenséget (pl. a tűzoltó nem nyújt segítséget az égő házban rekedt lakóknak).

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. A segítségnyújtás elmulasztás bűncselekményét aktív magatartással el lehet-e követni?
2. Végszükség esetén a tűzoltó köteles-e a tőle elvárható segítségnyújtásra?
3. A közlekedési szabályok alapján történő segítségnyújtás elmaradása súlyosabban minősíti-e a segítségnyújtás elmaradása bűncselekményt?
4. Súlyosabban minősíti-e a segítségnyújtás elmulasztását, ha a sértett sérülését az elkövető gondatlanul okozza?
5. Súlyosabban minősíti-e a segítségnyújtás elmulasztását, ha a sértett sérülését az elkövető vétlen magatartásával okozza?

2. Kényszerítés, személyi szabadság megsértése

„195. § Aki mást erőszakkal vagy fenyegetéssel arra kényszerít, hogy valamit tegyen, ne tegyen vagy eltűnjön, és ezzel jelentős érdeksérelmet okoz, ha más bűncselekmény nem valósul meg, büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.”

A kényszerítés bűncselekményének *elkövetési magatartása* valaminek a tevésére, nem tevésére, tűrésére való kényszerítés.

A kényszerítés csak a Btk.-ban meghatározott módokon tényállásszerű, vagyis amikor arra *fenyegetéssel vagy erőszakkal* kerül sor.

A *bűncselekmény kétféle eredményt* is tartalmaz. Az első eredmény, hogy a passzív alany *valamit tesz, nem tesz, vagy eltűn*. Ezt nevezzük pszichés eredménynek. További eredmény, hogy a kényszerítés folytán *jelentős érdeksérelem* következik be. A sérelem nem feltétlenül a passzív alanyánál jelentkezik, az sérthet magán és közérdeket egyaránt. A bűncselekmény befejezett alakzatához mindkét eredmény bekövetkezése szükséges.

„194. § (1) Aki mást személyi szabadságától megfoszt, büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) A büntetés egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztés, ha a személyi szabadság megsértését

a) tizennyolcadik életévét be nem töltött személy sérelmére,

b) aljas indokból vagy célból,

c) a sértett sanyargatásával,

d) védekezésre képtelen személy sérelmére,

e) fegyveresen,

f) felfegyverkezve,

g) jelentős érdeksérelmet okozva vagy

h) hivatalos eljárás színlelésével

követik el.”

A személyi szabadság megsértése *bűncselekmény elkövetési magatartása* a másik személy szabadságától való megfosztása. Megfosztás alá vonható minden olyan tevékenység vagy mulasztás, amelynek eredményeképpen a passzív alanya az akaratának megfelelő módon történő *mozgási, helyváltoztatási, illetve a tartózkodási hely megválasztásának lehetőségét elveszti*. A tényállás az elkövetési módot nem határozza meg, így bármilyen módon történő elkövetés tényállásszerű lehet (pl. megkötözés, bezárás, lefogás).

A bűncselekmény elkövethető mulasztással, amikor az elkövető gondatlanul fosztja meg a másik személyt mozgási szabadságától (pl. véletlenül rázárja az ajtót, és ezt később felismeri, azonban mégsem szünteti meg az általa előidézett állapotot). Mulasztással valósul meg a bűncselekmény abban az esetben is, ha a személyi szabadságtól való megfosztásra valamilyen jogszabályi felhatalmazás folytán jogszerű módon kerül sor, azonban ennek a feltételnek a megszűntét követően az elkövető jogtalanul tartja fenn a passzív alanyt korlátozó állapotot.

A bűncselekmény materiális, eredménye a *passzív alany mozgásában, helyváltoztatásában való lehetőségének a megszűnése*.

A bűncselekmény *alanya tettesként* bárki lehet, az ő esetükben azonban a személyi szabadság korlátozására való jogosultságot szükséges kiemelten vizsgálni (pl. az intézkedő rendőr, vagy szülői felügyeleti jogot gyakorló felnőtt esetében a felhatalmazás folytán a jogellenesség hiánya szintén kizárja a bűncselekmény

elkövetését). Szintén a jogellenesség kizárását, így a bűncselekmény hiányát eredményezi a Be. kifejezett felhatalmazása szerint a tetten ért személy elfogása, és ennek érdekében a személyi szabadság megsértése.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. Mit jelent az, hogy a kényszerítés alternatív bűncselekmény?
2. A kényszerítés bűncselekményének milyen eredménnyel kell járnia?
3. A személyi szabadság megsértése elkövethető-e mulasztással?
4. A személyi szabadság megsértéséhez szükséges-e az erőszakos módon történő elkövetés?
5. A kényszerítés és a személyi szabadság megsértése súlyosabban büntetendő-e, ha hivatalos eljárást színlelve követik el?

3. Magánlaksértés

„221. § (1) Aki más lakásába, egyéb helyiségébe vagy ezekhez tartozó bekerített helyre erőszakkal, fenyegetéssel vagy hivatalos eljárás színlelésével bemegy, illetve ott bent marad, vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) Büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő, aki másnak a lakásába, egyéb helyiségébe vagy az ezekhez tartozó bekerített helyre, az ott lakó vagy azzal rendelkező akarata ellenére vagy megtévesztéssel

a) éjjel,

b) fegyveresen,

c) felfegyverkezve vagy

d) csoportosan

bemegy, vagy ott bent marad.

(3) Aki mást megakadályoz abban, hogy lakásába, egyéb helyiségébe vagy az ezekhez tartozó bekerített helyre bemenjen,

a) ha az (1) bekezdésben meghatározott módon követi el, az (1) bekezdés szerint,

b) ha a (2) bekezdésben meghatározott módon követi el, a (2) bekezdés szerint büntetendő.”

Az elkövetés tárgya a lakás, egyéb helyiség, ezekhez tartozó bekerített hely. A *passzív alany* a lakás tényleges használója.

A lakás minden olyan zárt hely, amely rendeltetésszerűen emberek tartózkodási helyéül és rendszeres éjjeli szállásul szolgál, amelyet lakhatás céljára rendeltetésnek tekintünk (pl. az istálló, garázs akkor sem lehet lakás – eltérő rendeltetése miatt – ha abban alszanak, vagy tartózkodnak). Ellenben nem kell, hogy valóban lakjanak is a lakásban. Magánszemély tulajdonában, azonban ideiglenesen üresen álló lakás esetében megvalósul a magánlaksértés. A ki nem utalt, üresen álló önkormányzati lakás viszont nem lehet a magánlaksértés elkövetési tárgya. Korábban magánlakás későbbi átalakítás során iroda, vagy rendelő lesz, akkor nem lehet magánlaksértés tárgya. Közömbös, hogy természetes személy, vagy jogi személy tulajdona, azonban fontos, hogy természetes személy használja lakhatásra. Lakásnak minősül a csak ideiglenesen lakhatás céljára szolgáló épület is (pl. motel szoba, kollégium).

Lehet ingó és ingatlan (pl. lakókocsi, lakóhajó, lakósátor) is „magánlakás”. *Egyéb helyiség*, ami nem minősül lakásnak, de fallal körülhatárolt és tetővel ellátott építmény, amely emberek tartózkodási helyéül, összejövetelre és gazdasági tevékenységre szolgál és szoros összeköttetésben áll a lakással (pl. pince, padlás, lépcsőház), vagy nem áll szoros összeköttetésben a lakással (pl. présház, tároló). Ezek azonban *kizárólag akkor elkö-*

vetési tárgya a magánlaksértésnek, ha az adott területen lakás is van. Bekerített hely az összefüggő körülhatárolt terület, ahova rendeltetésszerűen csak a bemenetelre szolgáló eszközök (pl. ajtó, kapu) segítségével lehet bejutni, vagy jogellenesen erőszakkal a helyet körülhatároló, és azt védő akadályon (pl. kerítésen) keresztül.

Nem valósul meg magánlaksértés bűncselekménye, ha a bekerített telek üres, vagy azon csak olyan építmények állnak, ami nem szolgál lakás céljára. Nem bekerített hely, ha a kerítés nem képez akadályt (pl. át lehet lépni, vagy csak fel van festve).

Az elkövetési magatartások akkor tényállásszerűek, ha az ott lakó vagy az azzal rendelkező akarata ellenére, vagy megtévesztéssel történik.

Nem lehet jogellenesség, ha a jogszabály engedélyt ad, (pl. rendőrségnek házkutatásra, tűzoltóknak a paszszív alany védelme érdekében). A passzív alanynak kifejezetten, *egyértelműen és határozottan* kell az *akaratát* kinyilvánítania szóban, írásban, vagy ráutaló magatartásban (pl. bezárja az ajtót). Tiltásnak a *lakással rendelkezni jogosulttól* kell származnia (pl. tulajdonostól, bérlőtől, ideiglenes lakáshasználótól), ha a jogosult megbízta az akaratának képviselőjével.

Éjjel a városokban 23.00 -5.00 között, helyi kistélepüléseknél 22.00-5.00 közötti időtartam, de az este 21.00 még semmiképpen nem az.

Csoportosan, a Btk. 459. § (1) bekezdés 3. pontja szerint *„csoportosan követik el a bűncselekményt, ha az elkövetésben legalább három személy vesz részt”*. Csoportos az elkövetés akkor is, ha csak az egyik tettes megy be a lakásba, a többi a dolog elleni erőszakot megvalósítók kint maradnak.

A bűncselekmény alanya tettesként bárki lehet, elkövetheti a tulajdonos is a magánlaksértést (pl. a bérlő sérelmére) még akkor is, ha a bérleti díj nem fizetésével, a szerződés felbontásával a bérlő lakásban tartózkodása jogszerűtlenné válik.

E bűncselekmény kizárólag magánindítványra büntetendő.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

- 1. Lakóhajó lehet-e magánlaksértés bűncselekmény tárgya?**
- 2. Présház lehet-e magánlaksértés bűncselekmény tárgya?**
- 3. A tulajdonost védi-e a Btk. magánlaksértési tényállása a jogellenes lakásában tartózkodó bérlővel szemben?**
- 4. Csoportosan követik-e el a magánlaksértést, ha bűncselekmény elkövetői ketten mennek be lőfegyverrel a lakásba?**
- 5. Éjjel követik-e el Budapesten az elkövetők a magánlaksértés bűncselekményét, ha 22 órakor lépnek be a lakásba?**

4. Magántitok megsértése

„223. § (1) Aki a foglalkozásánál vagy közmegbízatásánál fogva tudomására jutott magántitkot alapos ok nélkül felfedi, vétség miatt elzárással büntetendő.”

A büntetőjogi védelem tárgya a magántitok védelméhez fűződő társadalmi érdek.

Az elkövetési tárgya a magántitok (szűk körben ismert tény, adat, körülmény, amelynek nyilvánosságra hozatala sértene a magántitok jogosultjának érdekét). A bűncselekmény passzív alanya bárki lehet, akinek a

személyével kapcsolatban áll a titok. Az információ vonatkozhat az életvitelére, egészségi állapotára, családi kapcsolataira, vagyoni, vagy társadalmi helyzetére.

Az elkövetési magatartás a magántitok alapos ok nélküli felfedése, ezáltal az adatok, körülmények, tények ismertté válása. Megvalósulhat *tevés* és *mulasztással* is. Kizárólag abban az esetben valósulhat meg, ha a magántitok felfedezésére *alapos ok* nélkül kerül sor.

Tanúzási kötelezettség vonatkozásában a tanú a *vallomástételt megtagadhatja*, ha közmegebízásánál, foglalkozásánál fogva titoktartásra köteles és a vallomástétellel e kötelezettségét megsértené.

Amennyiben szóban történik a magántitok megsértése, akkor fogalmilag kizárt a *kísérlet*. Ha levélben kísérik meg, akkor a levél megírásával és feladásával a kísérlet megvalósul, ha a megérkezést követően a levél felbontása után azt elolvassák, ezzel befejezetté válik a cselekmény.

A *bűncselekmény alanya tettesként* az, aki foglalkozásánál, közmegebízásánál fogva jut, a magántitok birtokába. Részes lehet viszont személyes kvalifikáltsággal rendelkező és nem rendelkező személy egyaránt.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. **A magántitok megsértése gondatlanságból elkövethető-e?**
2. **Ki lehet a magántitok megsértésének tettese?**
3. **A magántitok megsértésének alapesetének megvalósításához eredmény bekövetkezése szükséges-e?**
4. **A magántitok megsértésének lehet-e kísérlete?**
5. **Magántitok megsértése esetén magánindítvány hiányában sor kerülhet-e büntetőjogi felelősségre vonásra?**

5. Rágalmazás

„226. § (1) Aki valakiről más előtt a becsület csorbítására alkalmas tényt állít, híresztel, vagy ilyen tényre közvetlenül utaló kifejezést használ, vétség miatt egy évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.”

A *bűncselekmény jogi tárgya* a személy *társadalmi megbecsülésének* védelméhez fűződő társadalmi érdek, a jó hírnév védelme, a becsület büntetőjogi oltalma (társadalmi megbecsülés, emberi méltóság).

A *bűncselekmény passzív alanya* bármely élő természetes személyek, a hivatalos személyek és jogi személyek lehetnek. A passzív alany konkrétan megjelölt személy, de ez nem jelenti azt, hogy a nevén kell nevezni az illetőt, viszont a közölt információk alapján mindenki által egyértelműen felismerhetőnek kell lennie.

A *bűncselekmény elkövetési magatartásai* a *tény állítása, híresztelése, e tényre közvetlenül utaló kifejezést használata*. Tény, a valóságban megtörtént dolog, esemény. Büntető jogilag a múltban lejátszódott, a jelenben folytatódó esemény, cselekedet, magatartás minősül ilyennek, míg a jövőbeni esemény feltételezések. Továbbá a bírálat, vélemény, kritika kinyilvánítása nem tényállítás. Az ember tudatállapotára, tudattartalmára, tudati tevékenységére vonatkozó állítás tényállítás. Tények híresztelése mások által tett tényállítás továbbadása, közvetítése (pl. egy újságban közölt cikk, kép honlapon, interneten történő megjelenítése). Az általános jellegű utalás (pl. tolvaj, csalo) nem rágalmazás.

A valós, de a becsületet csorbító tények közzétételének esetén lehetőség van közérdekből vagy jogos magánérdekből a *valóság bizonyítására*. Jogszabályi engedély alapján a hivatalos személyek hivatali hatáskörük-

ben eljárva fogalmazza meg (szóban, határozatban) a becsület csorbítására alkalmas tény, amely utóbb valótlannak bizonyul, nem minősül bűncselekménynek.

Immateriális bűncselekmény, elégséges a sérelem absztrakt lehetősége, nem feltétele a hátrányos következmény létrejötte, a tényleges becsületbeli sérelem bekövetkezése az alaptényálláson kívül esik.

A *bűncselekmény kísérlete* verbális esetben fogalmilag kizárt, de levélben írva, ha azt nem az az illető kapja meg, akiről szól, hanem máshoz jut, akkor igen. Befejezetté akkor válik, ha a harmadik személy elolvassa, tudomására jut.

Kizárólag szándékosan követhető el, az elkövető tudatának át kell fognia, hogy mások előtt becsület csorbítására alkalmas tényt közöl, híresztel, de közömbös a tények valóságtudata, azaz az állított, vagy híresztelt tény valótlanságának, valódiságának ismerte, vagy az is, hogy e tekintetben tévedésben volt.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. A rágalmazás szándékosan elkövethető-e?
2. A rágalmazás elkövethető-e valótlán tény híresztelésével?
3. A rágalmazás alapesetének megvalósításához eredmény bekövetkezése szükséges-e?
4. A szóbeli rágalmazásnak lehet-e kísérlete?
5. Rágalmazás elkövethető-e sajtótermékben megjelent kritika közlésével?

6. Becsületsértés

„227. § (1) Aki a 226. §-ban meghatározottakon kívül mással szemben

a) a sértett munkakörének ellátásával, köz megbízatásának teljesítésével vagy közérdekű tevékenységével összefüggésben vagy

b) nagy nyilvánosság előtt

a becsület csorbítására alkalmas kifejezést használ, vagy egyéb ilyen cselekményt követ el, vétség miatt egy évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) Az (1) bekezdés szerint büntetendő, aki a becsületsértést tettelesen követi el.”

A *bűncselekmény jogi tárgya* az emberi méltóság védelméhez fűződő társadalmi érdek. A *bűncselekmény passzív alanya*

- a) természetes élő személy,
- b) jogi személy,
- c) személyösszesség

lehet.

A *bűncselekmény elkövetési magatartása* a becsület csorbítására alkalmas kifejezés, amely nem lehet meghatározott eseményre, cselekményre, történésre utaló, csak általánosságban testi-szellemi képességre utaló vagy negatív szokásokra vonatkozó, trágár, gyalázkodó (verbális, írott, rajzos). Továbbá lehet a *becsület csorbítására alkalmas egyéb cselekmény*, megszegényítő, megalázó, lealacsonyító (pl. testrész mutogatása, bemutogatás, fintorgás, gúnyos utáztatás) általában aktív tevékenység, de mulasztással is megvalósulhat (pl. a kézfogás elől elfordul). *Tetteleges becsületsértés* is lehet (pl. arcütés testi sértés nélkül, orr megficskázása). Az elkövetés helyének nagy nyilvánosság előtt kell megvalósulnia.

Immateriális bűncselekmény, tehát eredmény megvalósulására nincs szükség.

A *bűncselekmény alanya tettesként* bárki lehet, társtetteség, felbujtás és bűnsegély is lehet.

A *bűncselekmény kizárólag szándékosan* követhető el, nem kell célzatosnak lennie, de tudnia kell, hogy a cselekmény becsületsértésre alkalmas.

Szubszidiárius jellegű, vagyis e bűncselekmény kizárólag akkor történhet meg, ha ennél súlyosabb bűncselekmény nem valósul meg.

Ellenőrző kérdések:

- 1. A becsületsértés gondatlanságból elkövethető-e?**
- 2. A becsületsértés elkövethető-e tetteges magatartással?**
- 3. A becsületsértés megvalósításához eredmény bekövetkezése szükséges-e?**
- 4. A szóbeli becsületsértésnek lehet-e kísérlete?**
- 5. Mit jelnet az, hogy becsületsértés szubszidiárius bűncselekmény?**

7. A közlekedési bűncselekmények

Ebben a körben csak a legfontosabb közlekedési bűncselekményeket tekintjük át.

7.1. KÖZÚTI BALESET OKOZÁSA

„235. § (1) Aki a közúti közlekedés szabályainak megszegésével másnak vagy másoknak gondatlanságból súlyos testi sértést okoz, vétség miatt egy évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) A büntetés

- a) három évig terjedő szabadságvesztés, ha a bűncselekmény maradandó fogyatékoságot, súlyos egészségromlást vagy tömegszerencsétlenséget,*
- b) egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztés, ha a bűncselekmény halált,*
- c) két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés, ha a bűncselekmény kettőnél több ember halálát okozza, vagy halálos tömegszerencsétlenséget okoz.”*

A bűncselekményt a közlekedési szabályok hatálya alatt álló személy követheti el akként, hogy a közlekedési szabályokat megszegi és ezzel másnak vagy másoknak legalább súlyos testi sértést okoz. A bűncselekmény elkövetési magatartása a közúti közlekedési szabályok megszegése. A közúti közlekedési szabályokat a közúti közlekedés szabályairól szóló 1/1975. (II. 5.) KPM-BM együttes rendelet (a továbbiakban: KRESZ) határozza meg.

A közúti baleset okozása *bűncselekményének eredménye a passzív alany számára okozott sérülés*. Nem minden sérülés tényállásszerű, legalább súlyos testi sértésnek kell megvalósulnia a bűncselekmény megállapíthatóságához, azaz a sérülés gyógyulási időtartamának nyolc napnál többnek kell lennie. A könnyű testi sértést, vagy a sérelem nélküli veszélyhelyzetet előidéző baleset okozása esetében a szabálysértési felelősség állapítható meg.

A közúti baleset okozása *gondatlan bűncselekmény*. Amennyiben egy közlekedési baleset folyamatát kívánjuk modellezni, akkor a következő stádiumokat tudjuk megállapítani. Elsőként valósul meg a közlekedési szabály megszegése, ezt követi a sérelem reális lehetősége, azaz a veszélyhelyzet, majd a veszélyhelyzetből a tényleges baleset, sérelem bekövetkezése. A közúti baleset okozása esetében a tényleges sérelmen túl az elkövetőnek még a veszélyhelyzetre sem terjedhet ki a szándéka, e körben is csak gondatlanság terhelheti.

E bűncselekmény alapesetét jelenti a súlyos testi sértés okozása, és az ennél súlyosabb sérülések eredményezik a minősített eseteket.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. A közúti baleset okozása szándékosságból elkövethető-e?
2. A közúti baleset okozása bekövetkezik-e könnyű testi sértést okozó magatartással?
3. A közúti baleset okozásának megvalósításához eredmény bekövetkezése szükséges-e?
4. A közúti baleset okozását gyalogos elkövetheti-e?
5. Súlyosabban büntetendő-e a közúti baleset okozása, ha tömegszerencsétlenséget okoz?

7.2. JÁRMŰVEZETÉS ITTAS, VAGY BÓDULT ÁLLAPOTBAN

„236. § (1) Aki ittas állapotban vasúti vagy légi járművet, gépi meghajtású úszólétesítményt vagy közúton, illetve közforgalom elől el nem zárt magánúton gépi meghajtású járművet vezet, vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) A büntetés büntett miatt

- a) három évig terjedő szabadságvesztés, ha a bűncselekmény súlyos testi sértést,
- b) egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztés, ha a bűncselekmény maradandó fogyatékoságot, súlyos egészségromlást vagy tömegszerencsétlenséget,
- c) két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés, ha a bűncselekmény halált,
- d) öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztés, ha a bűncselekmény kettőnél több ember halálát okozza, vagy halálos tömegszerencsétlenséget okoz.

237. § (1) Aki a szeszes ital fogyasztásából származó alkohol kivételével vezetési képességre hátrányosan ható szer befolyása alatt vasúti vagy légi járművet, gépi meghajtású úszólétesítményt vagy közúton, illetve közforgalom elől el nem zárt magánúton gépi meghajtású járművet vezet, vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) A büntetés büntett miatt

- a) három évig terjedő szabadságvesztés, ha a bűncselekmény súlyos testi sértést,
- b) egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztés, ha a bűncselekmény maradandó fogyatékoságot, súlyos egészségromlást vagy tömegszerencsétlenséget,
- c) két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés, ha a bűncselekmény halált,
- d) öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztés, ha a bűncselekmény kettőnél több ember halálát okozza, vagy halálos tömegszerencsétlenséget okoz.”

A Btk. az ittas és bódult állapotban történő járművezetést két külön tényállásban határozza meg. A Btk. szerint a közúton és közforgalom elől el nem zárt magánúton történő elkövetés is büntetendő. A tényállás tehát vonatkozik a parkolóházakban, bevásárlóközpontok parkolójában tiltott módon történő vezetésre is.

A járművezetés ittas állapotban Btk. szerinti tényállása az ittas állapotban történő vezetést bünteti. A 240. § (3) bekezdése szerint ittas állapotban lévő az a személy, akinek a szervezetében 0,50 gramm/liter ezrelék véralkohol-, illetve 0,25 milligramm/liter ezrelék levegőalkohol-koncentrációnál nagyobb értéket eredményező szeszes ital fogyasztásából származó alkohol van. Jól láthatóan a Btk. a továbbiakban nem engedi a szubjektív befolyásoltság értékelését, hanem az ittas állapotban történő járművezetés önmagában a bűncselekmény megállapításához vezethet, ha a számadatok teljesülnek. A jogalkotó indokai szerint ez a közigazgatási szabályokban már érvényesülő ún. „zéró tolerancia” elvét kívánja érvényre juttatni, valamint a befolyásoltság bizonyíthatósági problémáit kiküszöbölni.

A bódult állapotban történő járművezetés esetében – a szeszesital fogyasztásából származó alkohol kivételével – a vezetési képességre hátrányosan ható szer befolyása alatt történő járművezetés büntetendő. A vezetési képességre hátrányosan ható szerek körének meghatározása szinte lehetetlen, ezért a Btk. minden

erre alkalmas szert e körbe sorol. E szerek egyik következménye, hogy a vezetési képességre hátrányosan hatnak, fogyasztásuk eredményeképpen a jármű vezetőjének reakció ideje, manőverezési képessége nagymértékben csökken, ennek következtében veszélyeztetve a közlekedésben résztvevők biztonságát. A bódult állapotban történő vezetés esetében még mindig *a befolyásoltság szubjektív mércéje irányadó, így szakértő bevonása szükséges ennek megállapíthatóságára.*

A *szándékosság*, azaz a bűnösség megállapításához az ittas járművezetésnél szükséges, hogy az elkövető tudja és felismerje, hogy a törvénybe foglalt véralkohol-koncentráció eléréséhez szükséges alkoholt fogyasztott, míg a bódult járművezetés esetében szintén a hátrányosan ható szer fogyasztásának tudata és egyben a befolyásoltság állapotának felismerése is feltétel.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. A járművezetés ittas állapotban szándékosságból elkövethető-e?
2. A járművezetés bódult állapotban gondatlanságból elkövethető-e?
3. Súlyosabban büntetendő-e a járművezetés ittas állapotban, ha könnyű testi sértést okoz?
4. Vétséget követ el az, aki a járművezetést bódult állapotban súlyos testi sértést okozva követi el?
5. Súlyosabban büntetendő-e a járművezetés ittas állapotban, ha tömegszerencsétlenséget okoz?

7.3. CSERBENHAGYÁS

„239. § Ha a közlekedési balesettel érintett jármű vezetője a helyszínen nem áll meg, illetve onnan eltávozik, mielőtt meggyőződne arról, hogy valaki megsérült-e, illetve az életét vagy testi épségét közvetlenül fenyegető veszély miatt segítségnyújtásra szorul-e, ha súlyosabb bűncselekmény nem valósul meg, véttség miatt egy évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.”

A cserbenhagyás bűncselekményének elkövetője a közlekedési balesettel érintett jármű vezetője lehet. A közlekedési balesettel érintett jármű vezetője elsősorban a baleset okozója, vagy annak sérültje, károsultja. A balesettel érintett jármű vezetője körébe tartozónak kell tekinteni azt is, aki meghatározott térben és időben a balesettel kapcsolatba került, ezért reális lehetősége volt, hogy annak részese legyen (pl. aki irányváltoztatásra, fékezésre kényszerült, hogy az ütközést elkerülje). Nem lehet a balesettel érintett jármű vezetője, aki a helyszínre később érkezik, tehát a baleset bekövetkezéséről nem közvetlen módon szerzett tudomást.

A cserbenhagyás bűncselekményének *elkövetési magatartása a helyszínen való megállás és meggyőződés elmulasztása*. A KRESZ kötelezően írja elő a balesettel érintett jármű vezetője számára, hogy köteles a járművel azonnal megállni, a baleset folytán megsérült vagy veszélybe került személy részére segítséget nyújtani és az esetleges további balesetek elkerülése érdekében minden tőle telhetőt megtenni. A segítség nyújtásához szükséges, hogy a jármű vezetőjének meg kell állnia, és fel kell mérnie az esetleg bekövetkezett sérülések körét és mértékét. A cserbenhagyás tényállása tehát két, egymást időben is követő kötelezettséget ír elő. Elsőként a megállási kötelezettséget, miszerint a balesettel érintett jármű vezetője köteles a helyszínen megállni. A megállást követően a jármű vezetője köteles meggyőződni arról, hogy a helyszínen tartózkodik-e sérült, illetve az életét vagy testi épségét közvetlenül fenyegető veszély miatt segítségnyújtásra szoruló személy.

A cserbenhagyás ún. *szubszidiárius bűncselekmény*, azaz csak akkor állapítható meg, ha súlyosabb bűncselekmény nem valósul meg. A cserbenhagyást elsősorban a segítségnyújtás elmulasztása bűncselekményétől kell elhatárolnunk.

Az elhatárolás alapját az képezi, hogy a baleset következtében a helyszínen van-e sérült vagy testi épséget, életet közvetlen veszélyeztető helyzetben lévő személy. Amennyiben a helyszínen ilyen személy van és a

jármű vezetője megállási és meggyőződési kötelezettségét elmulasztja a segítségnyújtás elmulasztása miatt vonható felelősségre.

A cserbenhagyás bűncselekménye tehát csak akkor valósul meg, ha a helyszínen segítségre szoruló személy nincs, ugyanis a segítségnyújtás elmulasztását a Btk. súlyosabban rendeli büntetni.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. A cserbenhagyás szándékosságból követhető el?
2. A cserbenhagyást a közlekedési balesettel érintett jármű vezetőjével együtt utazó utas is elkövetheti?
3. Elegendő a cserbenhagyás vétségének megállapításához, ha a balesettel érintett jármű vezetője nem áll meg?
4. Vétséget követ el az a járművezető, aki balesetet követően érkezik a helyszínre és nem győződik meg arról, hogy ott valaki megsérült-e, illetve az életét vagy testi épségét közvetlenül fenyegető veszély miatt segítségnyújtásra szorul-e?
5. Súlyosabban büntetendő-e cserbenhagyás miatt az a balesettel érintett járművezető, aki olyan baleset helyszínén nem állt meg, ahol sérült személy található?

8. Az igazságszolgáltatás elleni bűncselekmények

Az igazságszolgáltatás elleni bűncselekményeket önálló fejezet, a XXVI. fejezet tartalmazza Btk.-ban. Ebben a körben nem valamennyi, hanem a legfontosabb igazságszolgáltatás elleni bűncselekményeket tekintjük át.

8.1. HAMIS VÁD

„268. § (1) Aki

mást hatóság előtt bűncselekmény elkövetésével hamisan vádol,
más ellen bűncselekményre vonatkozó koholt bizonyítékot hoz a hatóság tudomására,
büntetett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(3) A büntetés két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés, ha
a hamis vád alapján a vádlottat elítélik,

a hamis vád olyan bűncselekményre vonatkozik, amelynek elkövetőjét a törvény életfogytig tartó szabadságvesztéssel is fenyegeti.

(5) Aki más hatóság előtt bűncselekmény elkövetésével azért vádol hamisan, mert gondatlanságból nem tud arról, hogy tényállítása valótlan, vagy a bizonyíték hamis, vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

269. § Aki

mást hatóság előtt szabálysértéssel vagy közigazgatási bírsággal sújtandó szabályszegéssel hamisan vádol,

mást hatóság vagy a fegyelmi jogkör gyakorlója előtt fegyelmi vétséggel hamisan vádol,

más ellen szabálysértésre, közigazgatási bírsággal sújtandó szabályszegésre vagy fegyelmi vétségre vonatkozó koholt bizonyítékot hoz a hatóság vagy a fegyelmi jogkör gyakorlójának tudomására,
vétség miatt egy évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.”

A Btk. szerint az, aki más hatóság előtt bűncselekmény elkövetésével hamisan vádol, vagy más ellen bűncselekményre vonatkozó koholt bizonyítékot hoz a hatóság tudomására, elköveti a hamis tanúzás bűncselekményét. A bűncselekmény *mind szándékosan, mind gondatlanul elkövethető*. A bűncselekmény

akkor válik befejezetté, ha a hamis vádat a hatóság előtt szóban előadják, vagy ha az ilyen vádat tartalmazó irat, illetve a koholt bizonyíték a hatóság tudomására jut.

E bűncselekménynek két elkövetési magatartása van *a hamisan vádolás és a hamis gyanúfeltétel*. A vádolás esetén büntetőeljárás megindítására alkalmas tényállításról beszélünk, vagyis egyértelműen kifejezettnek kell lennie és konkrétan meg kell jelölnie mind az adott bűncselekményt, mind az azt alátámasztó adatokat. Önmagában a tényre utaló kifejezés használata nem elegendő a bűncselekmény megállapításához. Konkrét tényállítás tehát, ha az elkövető azt mondja, hogy XY megölte YZ. Tényre utaló kifejezés csak, ha valaki azt állítja, hogy XY öl, lop, csal, hazudik (ezáltal más bűncselekmény pl. rágalmozás megvalósíthat).

További feltétel az is, hogy a tényállítás bűncselekmény elkövetésére vonatkozzék, ugyanakkor a pontos, szakszerű megnevezés már nem szükséges (pl. az elkövető azt állítja SJ megrúgott, hogy elvegye tőlem a pénztárcámat, vagyis az elkövető SJ-t rablással vádolja).

A tényállítás nem jelent feltétlenül aktív magatartást. Amikor az ittas vezető az ellenőrzés során a nála talált jogosítványt sajátjaként adja át, ezzel elősegíti, hogy más személy ellen induljon meg az eljárás.

A másik elkövetési magatartás bűncselekményre utaló *koholt bizonyítéknak a hatóság tudomására hozása* (pl. az elkövető sértettnél elrejtje az által a betörésnél használt eszközt, vagy okiratok készít és benyújtja a hatóságnak). Ha az elkövető más személyt vesz rá – vagy próbál rávenni – a hamis tanúskodásra, nem e bűncselekményért, hanem hamis tanúzásért, illetve hamis tanúzásra felhívásért felelhet.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. A hamis vád szándékosságból vagy gondatlanságból követhető el?
2. A hamis vádat követ-e el az a személy, aki mást rávesz arra, hogy hamisan tanúskodjon?
3. Ha valaki hamis okiratot készít, azzal a céllal, hogy mást hamisan bevádoljon, de azt nem terjeszti a hatóság elé, ezzel megvalósítja a hamis vádat?
4. Vétséget követ el a hamisan vádoló, ha emberölésre vonatkozó koholt bizonyítékot hoz a hatóság tudomására?
5. Súlyosabban büntetendő-e a hamis vád elkövetője, ha a sértettet a büntető eljárás során a büntetőbíráóság nem ítéli el jogerősen?

8.2. HATÓSÁG FÉLREVEZETÉSE

„271. § (1) Aki hatóságnál büntetőeljárás alapjául szolgáló olyan bejelentést tesz, amelyről tudja, hogy valótlan – és a 268. § esete nem áll fenn –, vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő. (2) Aki hatóságnál szabálysértési, illetve fegyelmi jogkör gyakorlójánál szabálysértési, illetve fegyelmi eljárás alapjául szolgáló olyan bejelentést tesz, amelyről tudja, hogy valótlan – és a 269. § esete nem áll fenn –, egy évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő. (3) Aki hatóságnál egyéb hatósági eljárás alapjául szolgáló olyan bejelentést tesz, amelyről tudja, hogy valótlan – és a 269. § esete nem áll fenn –, elzárással büntetendő.”

Aki hatóságnál büntetőeljárás alapjául szolgáló olyan bejelentést tesz, amelyről tudja, hogy valótlan, elköveti a hatóság félrevezetésének vétségét. A Btk. szerint az is elköveti a hatóság félrevezetésének a vétségét és kisebb súlyú szabadságvesztéssel büntethető, aki hatóságnál szabálysértési, illetve fegyelmi jogkör gyakorlójánál szabálysértési, illetve fegyelmi eljárás alapjául szolgáló valótlan bejelentést tesz. A Btk. büntetni rendeli továbbá azt is, aki hatóságnál egyéb hatósági eljárás alapjául szolgáló olyan bejelentést tesz, amelyről tudja, hogy valótlan. Mindegyik esetben törvényi feltétel, hogy a cselekmény ne minősüljön hamis vádnak. A bűncselekmény a hamis vádhoz képest kiegészítő jellegű. Az elkövetési magatartás lényege a valótlan bejelentés tétele.

A tényállítás kizárólag meghatározott kört érinthet, ugyanis ismeretlen tettesre, nem létező, halott személyre, saját magára vagy több létező, de konkrétan meg nem jelölt személyre vonatkozhat. Ettől eltérő esetben az elkövető nem ezt a bűncselekményt, hanem a hamis vádat követheti el.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. A hatóság félrevezetése megállapítható-e, ha egyben az elkövető terhére a hamis vád bűncselekménye is felróható?
2. A hatóság félrevezetése megállapítható-e, ha az elkövető a sértettet szabálysértés elkövetésével a szabálysértési hatóság előtt hamisan vádolja?
3. Ha valaki hamis okiratot készít és azt a hatóság elé terjeszti azzal a céllal, hogy saját magát bűncselekménnyel vádolja, megvalósítja a hatóság félrevezetésének bűncselekményét?
4. A hatóság félrevezetésének vétségét követi el a bűncselekménnyel hamisan vádoló, ha ismeretlen személyre vonatkozóan koholt bizonyítékot hoz a hatóság tudomására?
5. Súlyosabban büntetendő-e a hatóság félrevezetésének vétségét elkövető, ha a sértettet a büntető eljárás során a büntetőbíróság nem ítéli el jogerősen?

8.3. HAMIS TANÚZÁS, HAMIS TANÚZÁSRA FELHÍVÁS

„272. § (1) A tanú, aki hatóság előtt az ügy lényeges körülményére valótlan vallomást tesz, vagy a valót elhallgatja, hamis tanúzást követ el.

(2) A hamis tanúzásra vonatkozó rendelkezéseket kell alkalmazni arra, aki

a) mint szakértő hamis szakvéleményt vagy mint szaktanácsadó hamis felvilágosítást ad,

b) mint tolmács vagy fordító hamisan fordít,

c) a 268. § (1) bekezdésének b) pontja esetén kívül büntető- vagy polgári ügyben hamis okiratot vagy hamis tárgyi bizonyítási eszközt szolgáltat.

(3) A (2) bekezdés c) pontja alapján nem büntethető a büntető ügy terheltje.

(4) Aki a hamis tanúzást büntető ügyben követi el, büntett miatt egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő. Ha a hamis tanúzás olyan bűncselekményre vonatkozik, amely életfogytig tartó szabadságvesztéssel is büntethető, a büntetés két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés.

(5) Aki a hamis tanúzást polgári ügyben követi el, három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő. Ha a polgári ügy tárgya különösen nagy vagyoni érték vagy különösen jelentős egyéb érdek, a büntetés egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztés.

(6) Aki a hamis tanúzást gondatlanságból követi el, vétség miatt egy évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

273. § Aki a hamis tanúzást szabálysértési vagy egyéb hatósági eljárásban, illetve fegyelmi eljárásban követi el, vétség miatt egy évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

275. § (1) Nem büntethető hamis tanúzásért,

a) aki a valóság feltárása esetén önmagát vagy hozzátartozóját bűncselekmény elkövetésével vádolná,

b) aki a vallomástételt egyéb okból megtagadhatja, de erre kihallgatása előtt nem figyelmeztették, vagy

c) akinek a kihallgatása törvény alapján kizárt.

276. § (1) Aki mást hamis tanúzásra rábírni törekszik, büntető ügyben történő elkövetés esetén büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel, polgári ügyben történő elkövetés esetén vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) Aki az (1) bekezdésben meghatározott bűncselekményt szabálysértési vagy egyéb hatóság, illetve a fegyelmi jogkör gyakorlója előtt folyamatban lévő ügyben követi el, vétség miatt egy évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.”

A tanú, aki hatóság előtt az ügy lényeges körülményére *valótlan vallomást tesz, vagy a valót elhallgatja*, hamis tanúzást követ el.

A bűncselekmény egyik elkövetési magatartása az *ügy lényeges körülményeire vonatkozó valótlan vallomástétel, vagy a való elhallgatása*. A vallomástétel információk, tények közlését jelenti. A való elhallgatása viszont hiányos adatközlést jelent. A bűncselekmény megállapíthatóságának alapfeltétele, hogy a tanú figyelmét a vallomástétel előtt fel kell hívni arra, hogy tanúként hallgatják ki és ki kell oktatni a tanúzással kapcsolatos jogaira, kötelességeire, és tájékoztatást kell adni a hamis tanúzás következményeiről is.

Tehát az elkövető *tudatának át kell fognia vallomása valótlanságát* és azt is, hogy ezt az ügy megítélésére jogosult hatóság előtt teszi, *az ügy lényeges körülményeire* vonatkozik. A Btk. szerinti kiterjesztő értelmezése alapján e körbe tartoznak a következő *elkövetési magatartások* is:

- a) a *hamis szakvélemény vagy felvilágosítás* adás,
- b) a *hamis fordítás*,
- c) büntető- vagy polgári ügyben *hamis tárgyi bizonyítási eszköz vagy okirat* szolgáltatása.

Nem büntethető hamis tanúzás miatt, aki a valóság feltárása esetén önmagát vagy hozzátartozóját bűncselekmény elkövetésével vádolná és az sem, aki a vallomástételt egyéb okból (pl. orvosi, lelkesítő titoktartási kötelezettség miatt) megtagadhatja, de erre kihallgatása előtt nem figyelmeztették, vagy akinek a kihallgatása a törvénynél fogva kizárt (pl. vak személy kihallgatása az általa látottakról).

Aki mást *büntető ügyben hamis tanúzásra rábírn* törekszik, büntettet követ el. Ha ezt polgári ügyben követi el, vétség miatt büntetendő. A hamis tanúzásra felhívás *előkészületi magatartás*, amelyet a Btk. önállóan törvényi tényállásban rendel büntetni. A bűncselekmény *passzív alanya* az a személy, akit az elkövető a hamis tanúzásra törekszik rábírn (pl. a tanút vagy a szakértőt).

A bűncselekmény a *rábíró magatartás tanúsításával befejezetté válik*. Tehát már akkor, amikor a felhívás eljutott a címzettjéhez, nem szükséges hozzá a passzív alany általi hamis tanúzás megvalósulása, mint eredmény bekövetkezése. A felhívásnak nem kell ezzel az eredménnyel járnia, mert ha a felbujtás hatására a tanú hamis vallomást tesz, elköveti a hamis tanúzást, az őt erre rábeszélő elkövető pedig a hamis tanúzás felbujtójaként felelhet.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. **A hamis tanúzást elkövethető-e közigazgatási eljárásban?**
2. **Ha az elkövető nem kötelezhető tanúvallomásra elkövetheti-e a hamis tanúzás bűncselekményét?**
3. **Ha a büntető ügy terheltje hamis okiratot készít és azt a hatóság elé terjeszti, megvalósítja a hamis tanúzás bűncselekményét?**
4. **A büntető ügyben a hamis fordításra a fordító tényleges rábíró személy a hamis tanúzásra felhívás büntettét követi el?**
5. **Súlyosabban büntetendő-e a hamis tanúzásra felhívás, ha a tanút sikerrel a közigazgatási eljárásban bírja rá a hamis tanúzásra?**

8.4. BŰNPÁRTOLÁS

„282. § (1) Aki anélkül, hogy a bűncselekmény elkövetőjével az elkövetés előtt megegyezett volna,

a) segítséget nyújt ahhoz, hogy az elkövető a hatóság üldözése elől meneküljön,

b) a büntetőeljárás sikerét megghiúsítani törekszik, vagy

c) közreműködik a bűncselekményből származó előny biztosításában,

vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) A büntetés büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztés, ha a bűnpártolást haszonszerzés végett követik el.

(3) A büntetés egytől öt évig terjedő szabadságvesztés, ha a bűnpártolást

a) a XIII., a XIV. vagy a XXIV. Fejezetben meghatározott bűncselekménnyel [kivéve az állam elleni bűncselekmény feljelentésének elmulasztása [263. § (1) bekezdés],

b) emberöléssel [160. § (1)-(3) és (5) bekezdés], emberrablással [190. § (1)-(4) bekezdés], emberkereskedelem és kényszermunkával [192. § (1)-(6) bekezdés], terrorcselekménnyel [314. § (1)-(2) bekezdés], terrorizmus finanszírozásával [318. § és 318/A. §], jármű hatalomba kerítésével [320. § (1)-(2) bekezdés],

c) az a)-b) pontokban fel nem sorolt, életfogytig tartó szabadságvesztéssel is büntethető bűncselekménnyel kapcsolatban követik el, vagy

d) hivatalos, külföldi hivatalos személy hivatali eljárása során, hivatali kötelessége megszegésével vagy közfeladatot ellátó személy eljárása során követi el.

(4) A (2) bekezdést és a (3) bekezdés d) pontját kivéve nem büntethető, aki az (1) bekezdés a) pontjában meghatározott bűnpártolást hozzátartozója érdekében követi el."

Az, aki a bűncselekmény elkövetőjével az elkövetés előtt történő megegyezés hiányában, segítséget nyújt az elkövető hatóság üldözése előli meneküléséhez, vagy a büntetőeljárás sikerét megghiúsítani törekszik, továbbá az, aki közreműködik a bűncselekményből származó előny biztosításában, bűnpártolást követ el.

A bűnpártolás egy *bűncselekmény elkövetőjének történő segítségnyújtásban nyilvánul meg*. Kizárólag akkor felel az elkövető, ha az alpbűncselekményt befejezték vagy legalább megkísérelték. Az alapcselekmény elkövetője a *bűnpártoló későbbi támogató magatartásáról az elkövetése előtt nem tudhat*, ugyanis ez számára szándékosító hatású lehet, ezáltal a támogatást nyújtó az alpbűncselekmény bűnszegédjévé válna.

A Btk. három *elkövetési magatartást* tartalmaz. Közös jellemzőjük, hogy *alkalmasak a büntetőeljárás sikerének megghiúsítására*. A hatóság üldözése előli meneküléshez történő segítségnyújtás az alpbűncselekmény elkövetője érdekében történik, akár az eljárás megindulása előtt, akár annak során (pl. a bűncselekmény elkövetőjének elrejtése).

A *bűncselekmény elkövetéséből származó előny biztosításában való közreműködés* lényege, hogy az elkövető az alpbűncselekmény elkövetője számára az alpbűncselekmény eredményét képező anyagi, vagy más személyes jellegű változáshoz kapcsolódva, az alapcselekmény elkövetője érdekében cselekszik (pl. segít a lopott dolgot értékesítésében).

Nem büntethető az, aki saját hozzátartozójának nyújt segítséget a hatóság üldözése előli menekülésében.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. A bűnpártolás elkövetéséhez szükséges-e a bűncselekmény elkövetését megelőző elkövetővel történő megállapodás?
2. A bűnpártolás elkövethető-e bűncselekmény elkövetéséből származó előny biztosításában való közreműködéssel?
3. A bűnpártolás elkövethető-e haszonszerzési célból?
4. Aki saját hozzátartozójának nyújt segítséget a hatóság előli meneküléshez elkövetheti-e a bűnpártolás büntettét?
5. Súlyosabban büntetendő-e a bűnpártolás, ha hivatalos személy hivatali eljárása során saját hozzátartozója elleni büntető eljárás sikerét igyekszik megghiúsítani?

9. Hivatali bűncselekmények

A hivatali bűncselekmények sajátossága, hogy a bűncselekmények alanya csak hivatalos személy lehet. A hivatalos személy fogalmát a Btk. 459. § (1) bekezdés 11. pontja határozza meg, mely szerint *hivatalos személy*:

- a) a köztársasági elnök,
- b) az országgyűlési képviselő, a nemzetiségi szószóló és a Magyarországon megválasztott európai parlamenti képviselő,
- c) az alkotmánybíró,
- d) a miniszterelnök, a miniszter, az államtitkár, a közigazgatási államtitkár, a helyettes államtitkár és a főispán,
- e) a bíró, az ügyész és a választottbíró,
- f) az alapvető jogok biztosa és helyettese,
- g) a közjegyző és a közjegyző helyettes,
- h) az önálló bírósági végrehajtó, az önálló bírósági végrehajtó-helyettes és a végrehajtói kézbesítésre felhatalmazott önálló bírósági végrehajtó jelölt,
- i) a helyi önkormányzati és a nemzetiségi önkormányzati képviselő-testület tagja,
- j) a Magyar Honvédség állományilletékes parancsnoka, és az úszólétesítmény vagy a légi jármű parancsnoka, ha a nyomozó hatóságra vonatkozó rendelkezések alkalmazására jogosult,
- k) az Alkotmánybíróságnál, a Köztársasági Elnök Hivatalánál, az Országgyűlés Hivatalánál, az Alapvető Jogok Biztosának Hivatalánál, a Magyar Nemzeti Banknál, az Állami Számvevőszéknél, bíróságnál, ügyészségnél, központi államigazgatási szervnél, az Országgyűlési Őrségnél, fővárosi vagy vármegyei kormányhivatalnál, önkormányzati igazgatási szervnél vagy köztestületnél közhatalmi feladatot ellátó vagy szolgálatot teljesítő személy, akinek a tevékenysége a szerv rendeltetésszerű működéséhez tartozik,
- l) a választási bizottság tagja.

A hivatali bűncselekmények a Btk. XXVIII. fejezetében találhatók meg, amelyek közül részletesebben a bántalmazás hivatalos eljárásban és a kényszervallatás bűncselekményekkel foglalkozunk.

9.1. BÁNTALMAZÁS HIVATALOS ELJÁRÁSBAN

„301. § (1) Az a hivatalos személy, aki eljárása során mást tetteleg bántalmaz, bűntett miatt egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.
 (2) A büntetés két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés, ha az (1) bekezdésben meghatározott bűncselekményt csoportosan követik el.
 (3) Aki bántalmazás hivatalos eljárásban bűncselekményre irányuló előkészületet követ el, vétség miatt egy évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.”

A bűncselekmény *jogi tárgya* a hivatali apparátusba vetett bizalom, valamint más személy emberi méltósága, becsülete, testi épsége. A bűncselekmény *alanya* csak hivatalos személy lehet, e tekintetben a betöltött munkakör, beosztás irreleváns. A bűncselekmény csak *szándékosan* követhető el.

A bűncselekmény elkövetési magatartása a *tetteges bántalmazás*, amely kizárólag aktív magatartással valószínűsíthető meg. Tetteges bántalmazásnak minősül más testének szándékos, jogellenes és célzatos érintése.

A törvényi tényállás fontos tárgyi eleme az *elkövetés ideje*. Ezt a bűncselekmény kizárólag akkor lehet megállapítani, ha a tetteges bántalmazás a hivatalos személy „eljárása során” valósul meg. Az adott hivatalos eljárás a szolgálatba lépés kezdetétől az utolsó hivatali cselekmény befejezéséig tart. A hivatalos személy eljárása *jogszerűen* kezdődik, csak a bántalmazás jogszerűtlen. Abban az esetben ugyanis, ha a hivatalos személy már jogszerűtlenül helyezte magát szolgálatba, a hivatali visszaélés megállapítására kerülhet sor, mivel az egész eljárása jogszerűtlen.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. A bántalmazás hivatalos eljárásban gondatlanságból elkövethető?
2. A bántalmazás hivatalos eljárásban bűncselekményt helyi önkormányzati képviselő elkövetheti?
3. A bántalmazást hivatalos eljárásban a magát jogszerűtlenül szolgálatba helyező rendőr elkövetheti?
4. Vétséget követ el a rendőr, ha hivatalos eljárása során más tettelesen bántalmaz?
5. Súlyosabban büntetendő-e az ügyész, ha a bántalmazás hivatalos eljárásban előkészületét követi el?

9.2. KÉNYSZERVALLATÁS

„303. § (1) Az a hivatalos személy, aki annak érdekében, hogy más vallomást vagy nyilatkozatot tegyen, illetve ne tegyen, erőszakot, fenyegetést, vagy más hasonló módszert alkalmaz, bűntett miatt egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) A büntetés két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés, ha az (1) bekezdésben meghatározott bűncselekményt csoportosan követik el.

(3) Aki a kényszervallatásra irányuló előkészületet követ el, vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.”

A kényszervallatás a hivatalos eljárásban történő bántalmazás egyik speciális esete. Vannak olyan hivatalos személyek, akik munkakörükénél fogva feleket hallgatnak meg, rögzítik nyilatkozataikat. A törvényhozó e törvényi tényállással kívánja védeni a meghallgatott személyeket. A bűncselekmény *jogi tárgya* a hivatali apparátusba vetett bizalom, és más személy szabadsága.

A bűncselekmény *alanya* az a hivatalos személy, aki kihallgatási joggal rendelkezik, illetve más személyt eljárása során vallomás vagy nyilatkozat tételére jogosult felhívni. Passzív alanya a kihallgatásra, nyilatkozat tételre kötelezett személy.

Elkövetési magatartás az erőszak, fenyegetés vagy más hasonló módszer alkalmazása.

A bűncselekmény *célzatos*, és kizárólag *szándékosan* követhető el. Az elkövető célja a vallomás vagy nyilatkozat kikényszerítése, vagy ellenkezőleg annak meghiúsítása.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. A kényszervallatás gondatlanságból elkövethető
2. A kényszervallatást alkotmánybíró elkövetheti?
3. Vétséget követ el az a rendőr, aki erőszakot alkalmaz annak érdekében, hogy más tanúvallomást tegyen?
4. Vétséget követ el a rendőr, ha a kényszervallatás előkészületét követi el?
5. Súlyosabban büntetendő-e az ügyész, ha a kényszervallatást csoportosan követi el?

10. Hivatalos személy elleni bűncselekmények

A fokozott büntetőjogi védelem jelenik meg a Btk. XXIX. fejezetében szereplő bűncselekmények vonatkozásában. Ez a különleges büntetőjogi védelem nem a hivatalos személyek testi épségének, egészségének, becsületének nagyobb fontosságán alapul, hanem maga a hivatali eljárás, az **államigazgatás zavartalan működése**. A hivatalos személyek elleni bűncselekmények közül a hivatalos személy elleni erőszakkal foglalkozunk kiemelten.

„310. § (1) Aki hivatalos vagy külföldi hivatalos személyt

a) jogszerű eljárásában erőszakkal vagy fenyegetéssel akadályoz,

b) jogszerű eljárásában erőszakkal vagy fenyegetéssel intézkedésre kényszerít, vagy

c) eljárása alatt, illetve emiatt bántalmaz,

büntett miatt egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(4) Aki hivatalos személy elleni erőszak elkövetésére irányuló csoportban részt vesz, vétség miatt két évig, a csoport szervezője és vezetője büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(5) Aki hivatalos személyt vagy külföldi hivatalos személyt az eljárása miatt bántalmaz, az (1) -(4) bekezdés szerint büntetendő akkor is, ha a bántalmazott a bűncselekmény elkövetésekor már nem hivatalos személy vagy nem külföldi hivatalos személy.”

A bűncselekmény jogi tárgya a hivatalos személynek vagy a külföldi hivatalos személynek hivatali eljárása, szabályszerű működése.

A bűncselekmény passzív *alanya* a hivatalos személy, *illetőleg* a külföldi hivatalos személy lehet. A hivatalos személy fogalma a 9. pontban már részletesen ismertetésre került. A Btk. 459. § (1) bekezdésnek 13. pontja értelmében külföldi hivatalos személy:

- a) a külföldi államban jogalkotási, igazságszolgáltatási, közigazgatási vagy bűnüldözési feladatot ellátó személy, illetve külföldi államban közhatalmi feladatot ellátó vagy szolgálatot teljesítő személy, ideértve a köztisztviselőt vagy az állami vagy önkormányzati vállalkozásban ilyen feladatot ellátó vagy szolgálatot teljesítő személyt is,
- b) törvényben kihirdetett nemzetközi szerződéssel létrehozott nemzetközi szervezetnél szolgálatot teljesítő személy, akinek a tevékenysége a szervezet rendeltetésszerű működéséhez tartozik,
- c) törvényben kihirdetett nemzetközi szerződéssel létrehozott nemzetközi szervezet közgyűlésébe, testületébe megválasztott személy, ideértve a külföldön megválasztott európai parlamenti képviselőt is,
- d) a Magyarország területén, illetve állampolgárai felett joghatósággal rendelkező nemzetközi bíróság tagja, a nemzetközi bíróságnál szolgálatot teljesítő személy, akinek a tevékenysége a bíróság rendeltetésszerű működéséhez tartozik.

Akadályozás minden olyan magatartás, amely gátolja, nehezíti, késlelteti a hivatalos személy jogszerű eljárásának a végrehajtását. Az akadályozás csak aktív magatartással valósítható meg. Az engedetlenség a hivatalos személy felszólításával szemben (pl. a senkit sem fenyegető személy nem adja át a nála lévő kést) nem akadályozás. Ugyancsak nem akadályozás a passzív ellenállás sem (pl. ha a terheltet eltávolításakor a földre fekszik és vonszolni kell).

Az intézkedésre kényszerítés akkor merül fel, ha az erőszak vagy fenyegetés alkalmas arra, hogy a sértett eljárásával összefüggésben olyan tevékenységet fejtessen ki, amelyre egyébként is jogosult volna. Nem minősíthető intézkedésre kényszerítésnek az, ha a hivatalos személy a korábban bezárt ajtó ki nem nyitása miatt kényszerül azt betörni.

Az eljárás alatt, illetőleg emiatti bántalmazás. A bántalmazás – mint harmadik elkövetési magatartás – a testi sértés okozását, valamint a testnek pusztán fájdalomkeltő vagy becsületsértési célú érintését kell

tekinteni (pl. ha a rendőrt az elkövető megpofozza, orrát megfricskázza). Az ezen kívül eső fizikai ráhatás akadályozásnak minősül.

A törvényi tényállás az *elkövetés módjára* is tartalmaz utalásokat. Az akadályozásnak és az intézkedésre kényszerítésnek erőszakkal *vagy* fenyegetéssel kell történnie.

Az alakilag jogszerűtlen eljárásokkal szemben azonban, amikor a hivatalos személy eljárása „félreismerhetetlenül” jogellenes, amikor a hivatalos személy durván, súlyosan megsérti az eljárási szabályokat (pl. ha a rendőr jól láthatóan dülöngél, ittas állapotban van), akkor az akár erőszakkal és fenyegetéssel is megakadályozható. A félreismerhetetlenül jogellenes eljárással szemben jogos védelemnek van helye.

Az elkövetési idő és motívum ötvöződik az *eljárása miatti bántalmazás* esetében. A korábbi intézkedés befejezését követő időnek nincs jelentősége és annak sem, hogy a bántalmazáskor a sértett hivatalos személyi minősége már megszűnt (pl. az elítélt az 5 éves büntetést letöltése után bosszúból leszúrja azt a volt rendőrt, aki annak idején a nyomozást vezette ellene).

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. A hivatalos személy elleni erőszak gondatlanságból elkövethető?
2. A külföldi államban közigazgatási feladatot ellátó személy ellen el lehet követni a hivatalos személy elleni erőszakot Magyarországon?
3. Az ittas állapotban lévő rendőr intézkedését erőszakot alkalmazva megakadályozó személy elköveti-e a hivatalos személy elleni erőszakot?
4. A rendőrségi állományban már nem lévő nyugdíjas ellen elkövetheti-e a hivatalos személy elleni erőszakot a börtönből 20 év után szabaduló személy, ha bosszúból azért bántalmazza a nyugdíjast, mert részt vett az ellene folytatott nyomozásban?
5. Vétség miatt büntetendő az a személy, aki hivatalos személy elleni erőszakra irányuló csoportot vezet?

11. A korrupciós bűncselekmények

A Btk. az összes vesztegetési jellegű bűncselekményt egyetlen önálló fejezetben, a XXVII. fejezetben, mint a korrupciós bűncselekményeket határozza meg. A Btk. az egyes speciális vesztegetések esetében önálló alcímek alatt, külön tényállásban szabályozza az aktív vesztegetést „vesztegetés”, illetve a passzív vesztegetést „vesztegetés elfogadása” elnevezéssel.

11.1. VESZTEGETÉS

„290. § (1) Aki gazdálkodó szervezet részére vagy érdekében tevékenységet végző személynek vagy rá tekintettel másnak azért ad vagy ígér jogtalan előnyt, hogy a kötelességét megszegje, büntetett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) A büntetés egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztés, ha az (1) bekezdésben meghatározott bűncselekményt gazdálkodó szervezet részére vagy érdekében tevékenységet végző, önálló intézkedésre jogosult személlyel kapcsolatban követik el.

(3) A büntetés

a) az (1) bekezdés esetében egy évtől öt évig,

b) a (2) bekezdés esetében két évtől nyolc évig

terjedő szabadságvesztés, ha a vesztegetést bünszövetségben vagy üzletszerűen követik el.

(4) Az (1)-(3) bekezdés szerint büntetendő, aki a vesztegetést külföldi gazdálkodó szervezet részére vagy érdekében tevékenységet végző személlyel kapcsolatban követi el.(5) A büntetés korlátlanul enyhíthető – különös méltánylást érdemlő esetben mellőzhető – az (1) bekezdésben meghatározott bűncselekmény elkövetőjével szemben, ha a bűncselekményt, mielőtt az a hatóság tudomására jutott volna, a hatóságnak bejelenti, és az elkövetés körülményeit feltárja. Ez a rendelkezés nem alkalmazható, ha a bűncselekményt bünszervezetben követik el.

(6) Aki egészségügyi szolgáltatás nyújtásával összefüggésben egészségügyi dolgozónak, egészségügyben dolgozónak vagy ezekre tekintettel másnak az egészségügyről szóló törvényben meghatározottak szerint jogtalan előnyt ad vagy ígér, ha súlyosabb bűncselekmény nem valósul meg, vétség miatt egy évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.”

A védett jogi tárgy a közélet, a gazdasági és társadalmi kapcsolatok tisztasága.

Az elkövetési tárgya a jogtalan előny, vagyis az addiginál közvetve vagy közvetlenül kedvezőbb helyzetbe kerülés, vagyoni (pl. kölcsön, hitel), személyes (pl. visszterhes jogügylet, kereseti lehetőség biztosítása, szexuális kapcsolat), vagy erkölcsi (pl. elismerés, ranglétrán emelkedés). Ha a passzív vesztegető az aktív vesztegetőtől a vagyoni előnyt megszerzi, akkor vele szemben a bűncselekmény elkövetése során, azzal összefüggésben szerzett vagyona vagyonekobjást kell elrendelni. Ellenben nem lehet a passzív elkövetővel szemben vagyonekobjást elrendelni, ha nem szerezte meg a vagyoni előnyt. Amennyiben az aktív vesztegető birtokából már kikerült a vesztegetésre szánt vagyoni előny, akkor vele szemben vagyonekobjást kell elrendelni arra a vagyona, amely az adott vagyoni előny tárgya volt. Arra a vagyoni előnyre vonatkozóan, amit a vesztegető csak ígért, nincs törvényes alap vagyonekobjásra.

Az alany bárki lehet.

Aktív tevékenységgel valósul meg, célzata a kötelességszegés, amelyért adják vagy ígérik.

Minősített esete az önálló intézkedésre jogosult személy irányában, ha lényeges dolgokban befolyásolhat vagy dönthet, döntés előkészítésében részt vesz, képviselőre jogosult. Még súlyosabbnak minősül, ha bünszövetségben, üzletszerűen követik el.

Az egészségügyi szolgálati jogviszonyról szóló 2020. évi C. törvényben az Országgyűlés elfogadta a Magyar Orvosi Kamarának a hálapénz megszüntetésére vonatkozó javaslatát. A magyar társadalomban mély gyökerekkel rendelkező jelenség eltüntetését a jogalkotás azzal kívánja elősegíteni, hogy a hálapénz valamennyi formáját – ideértve tehát a Kúria által korábban kimunkált feltételek fennforgása esetén korábban büntetlen változatát – kriminalizálta 2021. január 1-jétől a Btk. 290. § (6) bekezdésében.

A vesztegetés hivatkozott rendelkezése keretdiszpozíciót állapít meg, amelyet tartalommal az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény (a továbbiakban: Eütv.) új – ugyancsak 2021. január 1-től hatályos – 138/A. §-a tölt meg tartalommal. Ez alapján, szűk körű kivételtől eltekintve, az egészségügyi dolgozó az egészségügyi szolgáltatás nyújtása során (a meghatározott térítési díjon felül) az egészségügyi szolgáltatás nyújtása alatt vagy azt követően semmilyen pénzbeli, gazdasági szolgáltatás keretében nyújtott vagy természetbeni ellenszolgáltatást vagy egyéb előnyt nem kérhet, illetve nem fogadhat el. Az ilyen előny tehát büntetőjogilag jogtalan előnyt képezhet. Kivételt az Eütv. 138/A. § (4) bekezdése fogalmazza meg, amely szerint az egészségügyi dolgozó a szolgáltatás nyújtását követően, egy alkalommal elfogadhat a beteg (vagy rá tekintettel más) által ajándékként adott olyan tárgyat, amelynek értéke nem haladja meg a mindenkori minimálbér havi összegének 5%-át (amely 2021-ben kb. nettó 5.500 forint volt, 2023-ban pedig kb. 7.700 forint).

A vesztegetés kapcsán kiemelendő, hogy a 2020. december 31-ig is korrupciós bűncselekménynek minősülő esetek – mint például az előre felajánlott, kötelességszegés végett adott jogtalan előny az egészségügyi

szolgáltatás kapcsán –, továbbra is a Btk. 290. § (1) bekezdése (vagy a körülményektől függően, valamely minősített eset) szerint minősülnek.

A Btk. új 290. § (6) bekezdését ugyanis a jogalkotó ún. *szubszidiaritási záradékkal* látta el, tehát csak akkor állapítható meg, ha súlyosabb bűncselekmény nem valósul meg. Súlyosabb bűncselekmény alapvetően az (1) bekezdés szerinti vesztegetés lehet. A (6) bekezdés ugyanis lényegében a vesztegetés új, enyhébb büntetési tétellel rendelkező, szubszidiárius esete. A korábban is büntetendő magatartások, továbbra is a „rendes” vesztegetés valamely alakzatát valósíthatják meg. A (6) bekezdés körébe ezért alapvetően azon esetek sorolhatóak, amelyek a Kúria szerint 2020. december 31-ig az előny legális nyújtásaként voltak értékelhetőek (pl. az orvos-beteg relációban, hálából, önként, utólag nyújtott előny esete). Emellett ugyancsak a (6) bekezdés megállapításának lehet helye, ha bizonyítatlanul marad, hogy az elkövető az előnyt kötelességszegés érdekében adta (pl. hamarabb kerüljön sor a műtétjére, mint egyébként). Ha viszont ez bizonyítást nyer, büntető bíróság az (1) bekezdése szerinti tényállást állapítja meg, mert ez megelőzi a (6) bekezdésben körvonalazott enyhébben büntetendő tényállást. A bűncselekmény két alakzata tehát látszólagos alaki halmazatban áll.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. A vesztegetés bűncselekménye gondatlanságból elkövethető?
2. A külföldi gazdasági szervezet érdekében tevékenységet végző személlyel kapcsolatban el lehet-e követni a vesztegetést Magyarországon?
3. A vesztegetés bűncselekményét rendőr elkövetheti-e?
4. Az aktív vesztegető által ígért vagyoni előny elvonására van-e lehetőség?
5. Az egészségügyi dolgozónak adott hálapénz adása büntetendő?

11.2. VESZTEGETÉS ELFOGADÁSA

„291. § (1) Aki gazdálkodó szervezet részére vagy érdekében végzett tevékenységével kapcsolatban jogtalan előnyt kér, avagy a jogtalan előnyt vagy ennek ígéretét elfogadja, illetve a rá tekintettel harmadik személy által kért vagy harmadik személynek adott vagy ígért jogtalan előny kérőjével vagy elfogadójával egyetért, büntetett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) Ha az elkövető

a) a jogtalan előnyért a kötelességét megszegi, egy évtől öt évig,

b) az (1) bekezdésben meghatározott bűncselekményt bünszövetségben vagy üzletszerűen követi el, két évtől nyolc évig

terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.(3) Ha az elkövető gazdálkodó szervezet részére vagy érdekében tevékenységet végző, önálló intézkedésre jogosult személy, a büntetés

a) az (1) bekezdésben meghatározott esetben egy évtől öt évig,

b) a (2) bekezdés a) pontjában meghatározott esetben két évtől nyolc évig,

c) a (2) bekezdés b) pontjában meghatározott esetben öt évtől tíz évig

terjedő szabadságvesztés.

(4) Az (1)-(3) bekezdés szerint büntetendő az a külföldi gazdálkodó szervezet részére vagy érdekében tevékenységet végző személy, aki az ott meghatározott bűncselekményt követi el.

(5) A büntetés korlátlanul enyhíthető – különös méltánylást érdemlő esetben mellőzhető – az (1) bekezdésben és a (3) bekezdés a) pontjában meghatározott bűncselekmény elkövetőjével szemben, ha a bűncselekményt, mielőtt az a hatóság tudomására jutott volna, a hatóságnak bejelenti, a kapott jogtalan vagyoni előnyt vagy annak ellenértékét a hatóságnak átadja, és az elkövetés körülményeit feltárja. Ez a rendelkezés nem alkalmazható, ha a bűncselekményt bünszervezetben követik el.

(6)- E § alkalmazásában az egészségügyi szolgáltatással összefüggésben jogtalan előnynek minősül az egészségügyről szóló törvényben meghatározottak szerinti jogtalan előny.”

A védett jogi tárgy a közélet, a gazdasági és társadalmi kapcsolatok tisztasága.

Az elkövetési tárgy a jogtalan előny.

Az elkövetési magatartások

- a) az előny kérése, a korrupciós kapcsolat kezdeményezése, ezzel a cselekmény befejezetté válik, ennek kísérlete fogalmilag kizárt,
- b) az előny elfogadása,
- c) az előny ígéretének elfogadása,
- d) rá tekintettel adott, ígért előny kérőjével vagy elfogadójával egyetért.

Csak szándékosan lehet elkövetni.

Minősített esetek, ha a kötelességét megszegi, vagy bünszövetségben, üzletszerűen követi el a bűncselekményt. Még súlyosabban büntetendő, ha a gazdálkodó szervezet részére vagy érdekében tevékenykedő személy *önálló intézkedésre jogosult* (pl. vezető beosztású, képviselőre jogosult).

Az üzletkötői jutalék annak jár, aki a konkrét szerződés sikeres realizálásában vállal szerepet. Ez azonban visszafizetést eredményez akkor, ha annak mértéke nincs arányban az elvégzett munkáért elvárható díjazással, azt jelentősen meghaladja. Nem fogadható el az üzletkötői jutalék annak részére, aki a konkrét jogügylet előkészítésében vagy létrehozásában érdemi döntési jogosultsággal rendelkezik.

Az egészségügyi szolgálati jogviszonyról szóló 2020. évi C. törvényben *az Országgyűlés elfogadta a Magyar Orvosi Kamarának a hálapénz megszüntetésére vonatkozó elképzelését.* A magyar társadalomban régóta gyökerekkel rendelkező jelenség eltüntetését a jogalkotás azzal segítette elő, hogy a hálapénz valamennyi formáját – ideértve a Kúria által korábban kimunkált feltételek fennforgása esetén eddig büntetlen változatát – *kriminalizálta, 2021. január 1-jétől* kiegészítve a Btk. 291. §-át egy új (6) bekezdéssel. A vesztegetés elfogadása keretdispozíciós megoldást jelenít meg, amelyet tartalommal az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény (a továbbiakban: Eütv.) új – 2021. január 1-től hatályos – 138/A. §-a tölt meg tartalommal. *Szűk körű kivételtől eltekintve,* az egészségügyi dolgozó az egészségügyi szolgáltatás nyújtása alatt vagy azt követően semmilyen pénzbeli, gazdasági szolgáltatás keretében nyújtott vagy természetbeni ellenszolgáltatást vagy egyéb előnyt nem kérhet, illetve nem fogadhat el. Ez ugyanis büntetőjogilag jogtalan előnyt jelent. Kivételt az Eütv. úgy határozza meg, hogy az egészségügyi dolgozó a szolgáltatás nyújtását követően, egy alkalommal fogadhat a betegtől (vagy rá tekintettel mástól) ajándékként olyan tárgyat, amelynek értéke nem haladja meg a *mindenkori minimálbér havi összegének 5%-át* (amely 2021-ben kb. nettó 5.500 forint volt, 2023-ban pedig kb. 7.700 forint).

A jogalkotó ezáltal hatályon kívüli helyezte a Kúria korábbi „hálapénz” fogalmát, és annak eseteit is kriminalizálta a passzív vesztegetés büntetendő esetei körébe.

Külföldi gazdálkodókra is alkalmazni kell e rendelkezéseket.

Korlátlanul enyhíthető, különös méltánylást érdemlő esetekben mellőzhető a büntetés, ha azt az elkövető hatóságnak bejelenti, az elkövetés körülményeit feltárja. Ez a rendelkezés nem alkalmazható, ha a bűncselekményt bünszervezetben követik el.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

- 1. A vesztegetés elfogadása gondatlanságból elkövethető?**
- 2. Ha az orvos az orvosi kezelést megelőzően anyagi juttatást kér a betegtől, vagy hozzátartozójától az a vesztegetés elfogadásának minősül?**

3. A vállalkozás ügyletére döntési jogosultsággal rendelkező vezetője által kért üzleti jutalék kérése az ügylettel érintett ügyféltől vesztegetés elfogadása bűncselekményét megvalósítja-e?
4. Korlátlanul enyhíthető-e a vesztegetés elfogadása miatt kiszabható büntetés, ha az elkövető a kapott jogtalan vagyoni előnyt nem fizeti vissza?
5. Súlyosabban büntetendő a vesztegetés elfogadása, ha bűnszövetségben követik el?

11.3. HIVATALI VESZTEGETÉS

„293. § (1) Aki hivatalos személyt a működésével kapcsolatban neki vagy rá tekintettel másnak adott vagy ígért jogtalan előnnyel befolyásolni törekszik, büntetett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.
 (2) Egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő a vesztegető, ha a jogtalan előnyt azért adja vagy ígéri, hogy a hivatalos személy a hivatali kötelességét megszegje, a hatáskörét túllépje, vagy a hivatali helyzetével egyébként visszaéljen.
 (3) Az (1) és (2) bekezdés szerint büntetendő, aki az ott meghatározott bűncselekményt külföldi hivatalos személy működésével kapcsolatban követi el.
 (5) Vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő a gazdálkodó szervezet vezetője, ellenőrzésre vagy felügyeletre feljogosított, a gazdálkodó szervezet részére vagy érdekében tevékenységet végző személy, ha a (4) bekezdésben meghatározott bűncselekményt gondatlanságból követi el.”

A védett jogi tárgy a közélet tisztasága, a hivatali apparátus tagjaiba vetett bizalom.
 Az elkövetési tárgy a jogtalan előny.

Az elkövetési magatartás az előny adása, aminek alkalmasnak kell lennie a befolyásolásra, vagy az előny ígérete, a cél a hivatalos személy befolyásolása. Mindig az aktív vesztegető személyre nézve jelent közvetlenül vagy közvetve kedvezőbb állapotot. Előnynek a hivatalos személy működésével kell kapcsolatban lennie. A cselekmény az előny ígéretével befejezetté válik, nem szükséges azt visszautasítani.

A passzív alany a hivatalos személy, vagy más, ha a korrupciós kapcsolat nem jön létre.

A bűncselekmény alanya az (1) és (2) bekezdés szerinti elkövetés esetén bárki, a (3) és (4) bekezdés szerint elkövetésnél az alany speciális, külföldi hivatalos személy vagy a gazdálkodó szervezet vezetője, illetve az ellenőrzésre, felügyeletre feljogosított személy.

Az (1) és (2) bekezdés szerinti esetben csak célzatosan, a (4) bekezdés esetében szándékosan, az (5) bekezdés szerinti esetben gondatlanul lehet elkövetni a bűncselekményt.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. A hivatali vesztegetés bűncselekménye gondatlanságból elkövethető?
2. A külföldi hivatalos személy működésével kapcsolatban el lehet-e követni a hivatali vesztegetést Magyarországon?
3. A hivatali vesztegetés bűncselekményét rendőr elkövetheti-e?
4. Az aktív hivatali vesztegető által ígért vagyoni előny elvonására van-e lehetőség?
5. Súlyosabban büntetendő a hivatali vesztegetés, ha üzletszerűen követik el?

11.4. HIVATALI VESZTEGETÉS ELFOGADÁSA

„294. § (1) Az a hivatalos személy, aki a működésével kapcsolatban jogtalan előnyt kér, a jogtalan előnyt vagy ennek ígéretét elfogadja, illetve a rá tekintettel harmadik személy által kért vagy harmadik személynek adott vagy ígért jogtalan előny kérőjével vagy elfogadójával egyetért, bűntett miatt egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) A büntetés két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés, ha a bűncselekményt vezető beosztású hivatalos személy követi el.

(3) Az (1) bekezdésben meghatározott esetben két évtől nyolc évig, a (2) bekezdésben meghatározott esetben öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő, aki

a) a jogtalan előnyért

aa) hivatali köteleességét megszegi,

ab) hatáskörét túllépi, vagy

ac) hivatali helyzetével egyébként visszaél, illetve

b) a bűncselekményt bünszövetségben vagy üzletszerűen követi el.

(4) Az (1)-(3) bekezdés szerint büntetendő az a külföldi hivatalos személy, aki az ott meghatározott bűncselekményt követi el.

(5) A büntetés korlátlanul enyhíthető – különös méltánylást érdemlő esetben mellőzhető – az (1) és (2) bekezdésben meghatározott bűncselekmény elkövetőjével szemben, ha a bűncselekményt, mielőtt az a hatóság tudomására jutott volna, a hatóságnak bejelenti, a kapott jogtalan vagyoni előnyt vagy annak ellenértékét a hatóságnak átadja, és az elkövetés körülményeit feltárja. Ez a rendelkezés nem alkalmazható, ha a bűncselekményt bünszervezetben követik el.”

A védett jogi tárgy a közélet tisztasága, a hivatali apparátus tagjaiba vetett bizalom.

Az elkövetési tárgy a jogtalan előny.

Az elkövetési magatartások

- az előny kérése, a korrupciós kapcsolat kezdeményezése, ezzel a cselekmény befejezetté válik, ennek kísérlete fogalmilag kizárt,
- az előny elfogadása,
- az előny ígéretének elfogadása,
- rá tekintettel adott, ígért előny kérőjével vagy elfogadójával egyetért.

A bűncselekmény alanya a hivatalos személy, és a külföldi hivatalos személy.

Csak szándékosan lehet elkövetni. A (3) bekezdés esetén csak célzatosan lehet elkövetni.

Korlátlanul enyhíthető, különös méltánylást érdemlő esetekben mellőzhető a büntetés, ha azt az elkövető hatóságnak bejelenti, az elkövetés körülményeit feltárja. Ez a rendelkezés nem alkalmazható, ha a bűncselekményt bünszervezetben követik el.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

- A hivatali vesztegetés elfogadása gondatlanságból elkövethető?**
- Külföldi hivatalos személy elkövetheti a hivatali vesztegetés elfogadását?**
- A hivatali vesztegetés elfogadása bűncselekményét megvalósítja-e az a hivatalos személy, aki különösebb célzat nélkül hivatali kötelezettségét megszegi, vagy hatáskörét túllépi?**
- Korlátlanul enyhíthető-e a hivatali vesztegetés elfogadása miatt kiszabható büntetés, ha az elkövető a kapott jogtalan vagyoni előnyt visszafizeti?**
- Súlyosabban büntetendő a vesztegetés elfogadása, ha vezető beosztású hivatalos személy követik el?**

11.5. VESZTEGETÉS BÍRÓSÁGI VAGY HATÓSÁGI ELJÁRÁSBAN

„295. § (1) Aki azért, hogy más a bírósági, választott bírósági vagy hatósági eljárásban törvényes jogait ne gyakorolja, vagy kötelezettségeit ne teljesítse, neki vagy rá tekintettel másnak jogtalan előnyt ad vagy ígér, bűntett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) Az (1) bekezdés szerint büntetendő, aki az ott meghatározott bűncselekményt törvénnyel kihirdetett nemzetközi szerződéssel vagy az Egyesült Nemzetek Biztonsági Tanácsa kötelező határozatával létrehozott nemzetközi büntető bíróság, illetve az Európai Unió Bírósága előtt folyamatban lévő eljárás során vagy azzal kapcsolatban követi el.

(3) A büntetés korlátlanul enyhíthető – különös méltánylást érdemlő esetben mellőzhető – az (1) és (2) bekezdésben meghatározott bűncselekmény elkövetőjével szemben, ha a bűncselekményt, mielőtt az a hatóság tudomására jutott volna, a hatóságnak bejelenti, és az elkövetés körülményeit feltárja.”

A bűncselekmény jogi tárgya a bírósági, választott bírósági és más hatósági eljárások tisztasága. A bűncselekmény alanya bárki lehet, aki bírósági, választott bírósági vagy más hatósági eljárásban részt vehet. Az elkövetés tárgya a *jogtalan előny*. Az elkövetési magatartás a jogtalan előny *adása, illetve ígérete*.

A Btk. a hatósági eljárással kapcsolatos vesztegetést akkor rendeli büntetni, ha

- a) bírósági,
- b) választott bírósági,
- c) vagy hatósági eljárás

résztevője által vagy annak vonatkozásában valósítják meg.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. A vesztegetés hatósági eljárásban gondatlanságból elkövethető?
2. A vesztegetés bírósági eljárásban az eljáró bíró elkövetheti?
3. Vétséget követ el az ügyész, aki előnyt ad azért, hogy aki ilyenekkel rendelkezik az eljárásban, a törvényes jogait ne gyakorolja?
4. Büntetést követ el az a személy, aki a sértettnek előnyt ad azért, hogy a büntető eljárásban törvényes jogát ne gyakorolja?
5. Súlyosabban büntetendő az elkövető, ha a vesztegetés hatósági eljárásban bűncselekményét csoportosan követi el?

11.6. VESZTEGETÉS ELFOGADÁSA BÍRÓSÁGI VAGY HATÓSÁGI ELJÁRÁSBAN

„296. § (1) Aki azért, hogy a bírósági, választott bírósági vagy hatósági eljárásban törvényes jogait ne gyakorolja, vagy kötelezettségeit ne teljesítse, jogtalan előnyt kér, a jogtalan előnyt vagy ennek ígéretét elfogadja, illetve a rá tekintettel harmadik személy által kért vagy harmadik személynek adott vagy ígért jogtalan előny kérőjével vagy elfogadójával egyetért, bűntett miatt egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) Az (1) bekezdés szerint büntetendő, aki az ott meghatározott bűncselekményt törvénnyel kihirdetett nemzetközi szerződéssel vagy az Egyesült Nemzetek Biztonsági Tanácsa kötelező határozatával létrehozott nemzetközi büntető bíróság, illetve az Európai Unió Bírósága előtt folyamatban lévő eljárás során vagy azzal kapcsolatban követi el.

(3) A büntetés korlátlanul enyhíthető – különös méltánylást érdemlő esetben mellőzhető – az (1) és (2) bekezdésben meghatározott bűncselekmény elkövetőjével szemben, ha a bűncselekményt, mielőtt az a hatóság tudomására jutott volna, a hatóságnak bejelenti, a kapott jogtalan vagyoni előnyt vagy annak ellenértékét a hatóságnak átadja, és az elkövetés körülményeit feltárja.”

A bűncselekmény jogi tárgya a bírósági, választott bírósági és más hatósági eljárások tisztasága. A Btk. ebben az önálló tényállásban szabályozza a *passzív vesztegetést, vagyis az előny elfogadóját rendeli büntetni*.

A Btk. a hatósági eljárással kapcsolatos *passzív vesztegetés esetén is büntetni rendeli*

- a) az előny elfogadását,
- b) az előny kérését,
- c) az előny ígéretének elfogadását, valamint
- d) a rá tekintettel harmadik személy által kért vagy harmadik személynek adott vagy ígért előny kérőjével vagy elfogadójával történő egyetértést.

A Btk. megteremti *egyes nemzetközi bírósági eljárásokkal* kapcsolatos vesztegetés büntetendőségét.

A bűncselekmény *célzatos, csak egyenes szándékkal* követhető el.

A hatósági eljárással kapcsolatos passzív és aktív vesztegetés az *elkövetési magatartások tanúsításával befejezett*, függetlenül az eljárás esetleges megindulásától, vagy a célzat realizálásától. A befejezettséghez nem szükséges, hogy a megvesztegetett személy (pl. tanúként) az idézése ellenére ne jelenjen meg. Az előny kérése, illetve az ígéretének elfogadása a Btk. alapján befejezett bűncselekmény.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. A vesztegetés hatósági eljárásban elfogadása gondatlanságból elkövethető?
2. A vesztegetés bírósági eljárásban elfogadását az eljáró bíró elkövetheti-e?
3. A vesztegetés hatósági eljárásban elfogadása célzatos bűncselekmény?
4. A vesztegetés hatósági eljárásban elfogadása a jogtalan előny ígéretével is megvalósítható, még akkor is, ha a hatósági eljárás el sem kezdődik?
5. Korlátlanul enyhíthető-e a vesztegetés hatósági eljárásban elfogadása miatt kiszabható büntetés, ha az elkövető a kapott jogtalan vagyoni előnyt a hatóságnak átadja?

12. A közbiztonsági bűncselekmények

A közbiztonsági bűncselekmények önálló fejezetet, a Btk. XXX. fejezetében történő szabályozást igényelnek, hiszen védett jogi tárgyak, a közbiztonsághoz fűződő társadalmi érdek kiemelt jelentőségű.

12.1. TERRORCSELEKMÉNY

„314. § (1) Aki abból a célból, hogy

a) állami szervet, más államot vagy nemzetközi szervezetet arra kényszerítsen, hogy valamit tegyen, ne tegyen vagy eltűnjön,

b) a lakosságot megfélemlítse,

c) más állam alkotmányos, társadalmi vagy gazdasági rendjét megváltoztassa vagy megzavarja, illetve nemzetközi szervezet működését megzavarja,

a (4) bekezdésben meghatározott személy elleni erőszakos, közveszélyt okozó vagy fegyverrel kapcsolatos bűncselekményt követ el, büntett miatt tíz évtől húsz évig terjedő vagy életfogytig tartó szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) Az (1) bekezdés szerint büntetendő, aki

a) az (1) bekezdés a) pontjában meghatározott célból jelentős anyagi javakat kerít hatalmába, és azok sértetlenül hagyását vagy visszaadását állami szervhez vagy nemzetközi szervezethez intézett követelés teljesítésétől teszi függővé, vagy

b) terrorista csoportot szervez vagy irányít.

(3) Korlátlanul enyhíthető annak a büntetése, aki

a) az (1) vagy (2) bekezdésében meghatározott terrorcselekményt abbahagyja, mielőtt abból súlyos következmény származott volna, és

b) tevékenységét a hatóság előtt felfedi,

ha ezzel közreműködik a bűncselekmény következményeinek megakadályozásában vagy enyhítésében, további elkövetők felderítésében, illetve további bűncselekmények megakadályozásában.

(4) E § alkalmazásában személy elleni erőszakos, közveszélyt okozó vagy fegyverrel kapcsolatos bűncselekmény

a) az emberölés [160. § (1)-(2) bekezdés], a testi sértés [164. § (2)-(6) és (8) bekezdés], a foglalkozás körében elkövetett szándékos veszélyeztetés [165. § (3) bekezdés],

b) az emberrablás [190. § (1)-(4) bekezdés], a személyi szabadság megsértése (194. §),

c) a közlekedés biztonsága elleni bűncselekmény [232. § (1)-(2) bekezdés], a vasúti, légi vagy vízi közlekedés veszélyeztetése [233. § (1)-(2) bekezdés],

d) a radioaktív anyaggal visszaélés [250. § (1)-(2) bekezdés],

e) a hivatalos személy elleni erőszak [310. § (1)-(5) bekezdés], a közfeladatot ellátó személy elleni erőszak (311. §), a hivatalos személy vagy közfeladatot ellátó személy támogatója elleni erőszak (312. §), a nemzetközileg védett személy elleni erőszak [313. § (1) bekezdés],

f) a jármű hatalomba kerítése [320. § (1)-(2) bekezdés], a közveszély okozása [322. § (1)-(3) bekezdés], a közérdekű üzem működésének megzavarása [323. § (1)-(3) bekezdés], a robbanóanyaggal vagy robbantószerrel visszaélés [324. § (1)-(2) bekezdés], a lőfegyverrel vagy lőszernel visszaélés [325. § (1)-(3) bekezdés],

g) a nemzetközi szerződés által tiltott fegyverrel visszaélés [326. § (1)-(5) bekezdés], a haditechnikai termékkel vagy szolgáltatással visszaélés [329. § (1)-(3) bekezdés], a kettős felhasználású termékkel visszaélés [330. § (1)-(2) bekezdés],

h) a rablás [365. § (1)-(4) bekezdés] és a rongálás [371. § (1)-(6) bekezdés],

i) az információs rendszer felhasználásával elkövetett csalás [375. § (2)-(4) bekezdés], az információs rendszer vagy adat megsértése [423. § (1)-(4) bekezdés].

315. § (1) Aki a 314. § (1) vagy (2) bekezdésében meghatározott büntett elkövetésére felhív, ajánlkozik, vállalkozik, a közös elkövetésben megállapodik, vagy az elkövetés elősegítése céljából az ehhez szükséges vagy ezt könnyítő feltételeket biztosítja, büntett miatt két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

316. § Aki terrorcselekmény elkövetésével fenyeget, büntett miatt két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő."

A bűncselekmény jogi tárgya tágabb értelemben a közbiztonság, szűkebb értelemben az államok, állami szervek, nemzetközi szervezetek kényszermentes, zavartalan működése és a lakosság félelemmentes élettétele. A bűncselekmény passzív alanya a 314. § (4) bekezdésében meghatározott bűncselekmények sértettje, illetve esetlegesen a terrorista követelésének a címzettje. Elkövetési tárgyai azok a dolgok, amelyek ellen a bűncselekmény irányul, illetve a (2) bekezdés tekintetében a jelentős anyagi javak.

A bűncselekménynek *három alapesete* van, amelyeknek különbözőek az elkövetési magatartásai:

- az első fordulat elkövetési magatartásai megegyeznek a (4) bekezdésben felsorolt eszközcselekmények elkövetési magatartásaival;*
- a második fordulat összetett bűncselekmény, amelynek eszközcselekménye a jelentős anyagi javak hatalomba kerítése és célcselekménye a követelés;*
- a harmadik alakzat elkövetési magatartása a terrorcselekménnyel való fenyegetés.*

A terrorcselekmény kizárólag szándékosan követhető el, mégpedig a célzatra tekintettel csak egyenes szándékkal.

Nem büntethető, aki az (1) vagy (2) bekezdésben meghatározott terrorcselekményt, mielőtt az a hatóság tudomására jutott volna, a hatóságnak bejelenti, és az elkövetés körülményeit feltárja. Nagyobb társadalmi érdek fűződik a következmények enyhítéséhez, mint az elkövető szigorúbb megbüntetéséhez. Ettől függetlenül az elkövető a (4) bekezdésben megvalósított bűncselekmény, mint *maradék-bűncselekmény elkövetése miatt felelősségre vonható.*

Büntetendő viszont a *bűncselekmény előkészülete* is, előkészülethez képest példátlanul szigorú büntetési tétellel.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. A terrorcselekmény gondatlanságból elkövethető-e?
2. A terrorcselekmény célzatos bűncselekmény?
3. A terrorcselekmény elkövethető eshetőleg szándékkal?
4. A terrorcselekmény előkészülete is büntetendő?
5. Korlátlanul enyhíthető-e a terrorcselekmény miatt kiszabható büntetés, ha azt az elkövető mielőtt a hatóság tudomására jutott volna, a hatóságnak bejelenti, és az elkövetés körülményeit feltárja?

12.2. KÖZVESZÉLY OKOZÁSA

„322. § (1) Aki anyag vagy energia pusztító hatásának kiváltásával közveszélyt idéz elő, vagy a közveszély elhárítását, illetve következményeinek enyhítését akadályozza, büntetett miatt két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(3) A büntetés öt évtől húsz évig terjedő vagy életfogytig tartó szabadságvesztés, ha a bűncselekmény halált okoz.

(4) Aki közveszély okozására irányuló előkészületet követ el, három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(5) Aki a közveszély okozását gondatlanságból követi el, vétség miatt három évig, különösen nagy vagy ezt meghaladó kár esetén egy évtől öt évig, halál okozása esetén két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(6) Korlátlanul enyhíthető annak a büntetése, aki a közveszélyt, mielőtt abból káros következmény származott volna, önként megszünteti.”

A bűncselekmény jogi tárgya a közbiztonság.

Az elkövetési magatartás az *anyag vagy energia pusztító hatásának kiváltása*. Ehhez kapcsolódó eredmény a *közveszély létrejötte*. Az első fordulat tehát vegyes törvényi tényállás, elkövetési magatartást és eredményt is értékel.

További két elkövetési magatartást tartalmaz a második fordulat:

- a) *közveszély elhárításának akadályozása,*
- b) *következmények enyhítésének akadályozása.*

Közveszélyről akkor beszélünk, ha *meg nem határozott, vagy nagyobb számú meghatározott személy életét, testi épségét fenyegető helyzet alakul ki, illetve ha jelentős értékű dolgok megsemmisülésének vagy megrongálódásának a valószínűsége alakul ki.*

A bűncselekmény alanya *tettesként bárki* lehet. Aki az első elkövetési magatartást kifejtette, a második és a harmadik elkövetési magatartás alanya nem lehet, hiszen ezek *büntetlen utócselekménynek* minősülnek, mi-

vel az elkövető nem növeli, hanem csak fenntartja az általa okozott sérelmet. A közveszély előidézése kapcsán felbujtás vagy bűnszegély megállapítható, a közveszély elhárítása vagy következményeinek enyhítése körében azonban a felbujtásszerű és bűnszegélyszerű elkövetési magatartások kifejtője tettesként felel.

A bűncselekmény elkövethető szándékosan és gondatlanul egyaránt (pl. a közveszély gondatlan okozásának vétségét valósítja meg az ittas állapotban lévő személy, ha a többemeletes bérházban található lakásában a gáztűzhely összes csapját kinyitja, de csak az egyik égőt gyújtja meg, majd a lakásából eltávozik). A különösen nagy vagyoni hátrányt előidéző közveszély gondatlan okozásának vétségét valósítják meg azok az elkövetők is, akik a szeméttégetés során kellő körültekintés nélkül járnak el, és a magatartásuk folytán a számottevő értéket képviselő épület komplexum megsemmisült, és a tűz továbbterjedése előre fel nem becsülhető, nagy értékű javak megsemmisülésével fenyegetett.

Korlátlanul enyhíthető annak a büntetése, aki a közveszélyt, mielőtt abból káros következmény származott volna, megszünteti. Magasabb szintű társadalmi érdek fűződik a következmények enyhítéséhez, mint az elkövető üldözéséhez.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. A közveszély okozása gondatlanságból elkövethető-e?
2. A közveszély okozását vétség miatt kell büntetni, ha gondatlanságból okozák?
3. A közveszély okozásának előkészülete büntetendő cselekmény?
4. A közveszély okozása súlyosabban büntetendő, ha halált okoz?
5. Korlátlanul enyhíthető-e a közveszély okozása miatt kiszabható büntetés, ha mielőtt abból káros következmény származott volna, önként megszünteti?

12.3. KÖZÉRDEKŰ ÜZEM MŰKÖDÉSÉNEK MEGZAVARÁSA

„323. § (1) Aki közérdekű üzem működését jelentős mértékben megzavarja, büntetett miatt egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) A büntetés két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés, ha a bűncselekményt

a) csoportosan,

b) bűnszövetségben vagy

c) különösen nagy kárt okozva

követik el.

(3) A büntetés öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztés, ha a bűncselekményt

a) fegyveresen,

b) felfegyverkezve vagy

c) különösen jelentős kárt okozva

követik el.

(4) Aki a közérdekű üzem működésének megzavarására irányuló előkészületet követ el, vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(5) Aki a bűncselekményt gondatlanságból követi el, vétség miatt három évig, különösen nagy vagy ezt meghaladó kár okozása esetén egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.”

A bűncselekmény tárgya közérdekű üzemek zavartalan, üzembiztos működése. Elkövetési tárgy a közérdekű üzem. Közérdekű üzem a Btk. 459. § (1) bekezdés 21. pontja értelmében:

- a) a közmű,
- a) a közösségi közlekedési üzem,
- c) az elektronikus hírközlőhálózat,

- d) az egyetemes postai szolgáltató közérdekű feladatainak teljesítése érdekében üzemeltetett logisztikai-, pénzforgalmi- és informatikai központok és üzemek,
- e) a hadianyagot, haditechnikai eszközt termelő üzemet, energiát vagy üzemi felhasználásra szánt alapanyagot termelő üzemet.

A bűncselekmény elkövetési magatartása a működés megzavarása. A Btk. egyértelműen kifejezésre juttatja, hogy a bűncselekmény bármilyen módon elkövethető.

A bűncselekmény elkövethető szándékosan és gondatlanul is.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. A közérdekű üzem működésének megzavarása gondatlanságból elkövethető-e?
2. A közérdekű üzem működésének megzavarását vétség miatt kell büntetni, ha szándékosan okozzák?
3. A közérdekű üzem működésének megzavarásának előkészülete vétség miatt büntetendő?
4. A közérdekű üzem működésének megzavarása súlyosabban büntetendő, ha halált okoz?
5. Aki jelentős mértékben megzavarja az elektronikus hírközlőhálózat működését. a közérdekű üzem működésének megzavarásának vétsége miatt büntetendő?

12.4. LŐFEGYVERREL VAGY LŐSZERREL VISSZAÉLÉS

„325. § (1) Aki

- a) működőképes lőfegyvert engedély nélkül megszerez vagy tart,
- b) lőfegyvert engedély nélkül készít vagy forgalomba hoz,
- c) működőképes lőfegyvert engedély nélkül vagy az engedély kereteit túllépve az ország területére behoz, onnan kivisz, vagy azon átszállít,
- d) a lőfegyver készítésére, kereskedelmére, illetve a működőképes lőfegyver megszerzésére, tartására vonatkozó engedély kereteit túllépi,
- e) engedéllyel tartott lőfegyvert engedéllyel nem rendelkezőnek átadja, büntett miatt két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) Az (1) bekezdés szerint büntetendő, aki

- a) kézilőfegyverhez, vadászlőfegyverhez vagy sportlőfegyverhez tartozó, csekély mennyiséget meghaladó vagy más lőfegyverhez tartozó lőszert engedély nélkül megszerez vagy tart,
- b) lőszert engedély nélkül készít vagy forgalomba hoz,
- c) lőszert engedély nélkül vagy az engedély kereteit túllépve az ország területére behoz, onnan kivisz, vagy azon átszállít,
- d) a lőszer készítésére, megszerzésére, tartására vagy kereskedelmére vonatkozó engedély kereteit túllépi,
- e) az engedéllyel tartott kézilőfegyveréhez, vadászlőfegyveréhez vagy sportlőfegyveréhez tartozó, csekély mennyiséget meghaladó vagy más lőfegyverhez tartozó lőszert engedéllyel nem rendelkezőnek átad.

(3) A büntetés öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztés, ha a bűncselekményt üzletszerűen vagy bűnszövetségben követik el.

(4) Aki az engedéllyel tartott kézilőfegyvert, vadászlőfegyvert vagy sportlőfegyvert, illetve az ahhoz tartozó lőszert bejelentés nélkül az ország területére behozza, onnan kiviszi, vagy azon átszállítja, vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(5) Aki az (1)-(3) bekezdésben meghatározott bűncselekményre irányuló előkészületet követ el, büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(6) E § alkalmazásában csekély mennyiség a legfeljebb tíz darab lőszer.”

A bűncselekmény tárgya a *közbiztonság*. A közbiztonság védelme érdekében a magyar *fegyverjog rendkívül szűk körben és szigorú feltételek mellett engedélyezi a sport- és önvédelmi fegyverek tartását és viselését* annak ellenére, hogy a legtöbb fegyverrel elkövetett bűncselekményt nem engedéllyel tartott fegyverrel követik el illetve, hogy Magyarország Alaptörvénye is garantálja a jogos védelem lehetőségét az állampolgárok számára, a korábbi szabályozásnál tágabb körben.

A szabályozás 2021. január 1-től különbséget tesz a lőfegyverek és működőképes lőfegyverek között, a tekintetben, hogy egyes elkövetési magatartások vonatkozásában melyeknél kívánja meg, hogy az elkövetés tárgya működőképes lőfegyver legyen és melyeknél ezt nem kívánja meg a lőfegyverek vonatkozásában.

A bűncselekmény elkövetési tárgya ennek megfelelően *lőfegyver, vagy működőképes lőfegyver és a lőszer. A lőfegyver a tűzfegyver és az a légfegyver, amelynek csövéből 7,5 joule-nál nagyobb csőtorkolati energiájú lövedék lőhet ki. Lőszer az olyan egybeszerelt töltény, amely lövedéket, lőport, továbbá gyúelegyet tartalmaz.*

- A) A bűncselekmény elkövetési magatartása a működőképes lőfegyvernek
- a) *engedély nélküli megszerzése vagy tartása,*
 - b) *engedély nélkül az országba behozatala, onnan kivitele, átszállítása, illetve ezek engedély kereteit túllépve történő elkövetése,*
 - c) *megszerzésre, tartásra vonatkozó engedély kereteinek túllépése.*
- B) A bűncselekmény elkövetési magatartása a lőfegyverek vonatkozásában
- a) *engedély nélküli készítése,*
 - b) *engedély nélküli forgalomba hozatala,*
 - c) *a készítésére, megszerzésére, tartására, kereskedelemére vonatkozó engedély kereteinek túllépése,*
 - d) *engedéllyel nem rendelkező személynek történő átadása.*
- C) A bűncselekmény elkövetési magatartása a lőszerek vonatkozásában
- a) *engedély nélküli megszerzése vagy tartása,*
 - b) *engedély nélküli készítése,*
 - c) *engedély nélküli forgalomba hozatala,*
 - d) *engedély nélkül az országba behozatala, onnan kivitele, átszállítása, illetve ezek engedély kereteit túllépve történő elkövetése,*
 - e) *a készítésére, megszerzésére, tartására, kereskedelemére vonatkozó engedély kereteinek túllépése,*
 - f) *engedéllyel nem rendelkező személynek történő átadása.*

A bűncselekmény alanya az elkövetési magatartások *első csoportjában bárki, aki a vonatkozó engedélyezési korlátozásokat megsérti, másrészt kizárólag engedéllyel rendelkező személy által engedéllyel nem rendelkező személynek történő átadás.* Ez utóbbi esetben az alany tehát speciális, csak már engedéllyel rendelkező személy lehet.

A bűncselekmény csak *szándékosan* követhető el.

Privilegizált eset az engedéllyel tartott kézi lőfegyver, vadászlőfegyver vagy sportlőfegyver *bejelentés nélküli behozatala, kivitele vagy tranzitja.*

A Btk. szerint a *csekély mennyiségű lőszer* engedély nélküli megszerzése, tartása illetve engedéllyel nem rendelkező személynek átadása nem privilegizált eset, hanem *nem minősül bűncselekménynek.* A csekély mennyiségű lőszer mennyisége *legfeljebb tíz darab.* Ilyen mennyiségig tehát bűncselekmény nem állapítható meg.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. A lőfegyverrel visszaélés gondatlanságból elkövethető-e?
2. Az engedélyezett vadászlőfegyver ország területéről bejelentés nélküli kivitelét vétség miatt kell büntetni?
3. A lőfegyverrel visszaélés előkészülete vétség miatt büntetendő?
4. A lőfegyverrel való visszaélést súlyosabban büntetendő, ha bűnszövetségben követik el?
5. Aki engedéllyel tartott sportlőfegyverhez tartozó lőszert engedéllyel nem rendelkező személynek ad át, lőszerezéssel visszaélés vétsége miatt büntetendő?

12.5. ROBBANÓANYAGGAL VAGY ROBBANTÓSZERREL VISSZAÉLÉS

„324. § (1) Aki robbanóanyagot, robbantószerrel vagy ezek felhasználására szolgáló készüléket
a) engedély nélkül készít, megszerez, tart, forgalomba hoz, vagy a tartásukra nem jogosult személynek átad,
b) engedély nélkül vagy az engedély kereteit túllépve az ország területére behoz, onnan kivisz, vagy azon átszállít,
büntetett miatt két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.
(2) A büntetés öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztés, ha a bűncselekményt üzletszerűen vagy bűnszövetségben követik el.
(3) Aki robbanóanyaggal vagy robbantószerrel visszaélésre irányuló előkészületet követ el, három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.”

A bűncselekmény tárgya a közbiztonság. Elkövetési tárgy a robbanóanyag, robbantószer és az ezek felhasználására szolgáló készülék. Robbanóanyag minden olyan mesterségesen létrehozott anyag, amelyből megfelelő ráhatás következményeként igen rövid idő alatt pusztító hatást kiváltó energia szabadul fel (pl. a dinamit, trotil, ekrazit). Robbantószer az olyan eszköz, amely a robbanóanyagnak a felrobbantására szolgál. Az ezek felhasználására szolgáló készülék olyan eszköz, amelyet a robbanóanyag és a robbantószer egyesítésével hoztak létre (pl. kézigránát, bomba).

A bűncselekmény tényállása jelentős mértékben megegyezik a lőfegyverrel és lőszerezéssel visszaéléssel, ezért az ott leírtakat (12.4. pont) kell erre a tényállásra is irányadónak tekinteni.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. A robbanóanyaggal visszaélés gondatlanságból elkövethető-e?
2. Aki robbanóanyagot engedély nélkül az ország területéről kivisz, vétség miatt kell büntetni?
3. A robbanóanyaggal visszaélés előkészülete büntetendő?
4. A robbanóanyaggal visszaélés súlyosabban büntetendő, ha bűnszövetségben követik el?
5. Aki engedély nélkül tart robbantószerrel vétség miatt büntetendő?

13. Állatkínzás

„244. § (1) Aki

a) gerinces állatot indokolatlanul oly módon bántalmaz, vagy gerinces állattal szemben indokolatlanul olyan bánásmódot alkalmaz, amely alkalmas arra, hogy annak maradandó egészségkárosodását vagy pusztulását okozza,

b) gerinces állatát vagy veszélyes állatát elűzi, elhagyja vagy kiteszi, vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) A büntetés büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztés, ha az állatkínzásta) az állat különös szenvedését okozva, b) több állat maradandó egészségkárosodását vagy pusztulását okozva,

c) nagy nyilvánosság előtt,

d) az állatok védelméről és kíméletéről szóló törvényben meghatározott, az állat kedvtelésből való tartásától, illetve az érintett állatfaj tartásától eltiltással érintett állattal szemben az eltiltás tartama alatt, vagy

e) állatkínzás vagy tiltott állatviadal szervezése bűncselekmény miatti elítélést követő két éven belül követik el.

(3) A büntetés egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztés, ha az állatkínzást

a) mérreg alkalmazásával vagy az állat elpusztítására alkalmas csapókák kihelyezésével több állat pusztulását okozva, vagy

b) különös visszaesőként

követik el.

(4) A (3) bekezdés szerint büntetendő, aki az (1) bekezdés a) pontjában foglalt bűncselekményt szaporítással összefüggő haszonszerzési cél érdekében, tíznél nagyobb számú kedvtelésből tartott állatra, a jó gazda gondosságának elmulasztásával követi el.

(5) Aki a (3) bekezdés a) pontjában meghatározott bűncselekményre irányuló előkészületet követ el, vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(6) A (3) bekezdés b) pontja alkalmazásában a különös visszaesés szempontjából hasonló jellegű bűncselekmény az állat pusztulását okozva elkövetett természetkárosítás, az állatkínzás, a tiltott állatviadal szervezése.”

Az állatkínzás elkövetési tárgya a 244. § (1) bekezdés a) pontjában a gerinces állat, amely a fejlettség legmagasabb szintjén lévő, belső szilárdvázú állat. A 244. § (1) bekezdés b) pontja kiegészíti az elkövetési tárgyat, megjelölve a gerinces állat mellett a veszélyes állatot.

A bűncselekmény 244. § (1) bekezdés a) pontjának elkövetési magatartásai az olyan indokolatlan *bántalmazás*, vagy indokolatlanul olyan *bánásmód* alkalmazása, amely alkalmas arra, hogy a gerinces állat maradandó egészségkárosodását vagy pusztulását okozza.

A 244. § (1) bekezdés b) pontjának elkövetési magatartásai a gerinces állat vagy a veszélyes állat *elűzése*, *elhagyása*, *kitétele*.

A tényállás a *bántalmazás*, és nem a fizikai fájdalom okozása fordulatot alkalmazza azért, mert a törvény a büntetőjogi szankcionálást nem az állatban elért érzethez, eredményhez, hanem az elkövető magatartásához kívánja kötni. Nyilvánvalóan nem minden jellegű testi vagy lelki bántalmazás tekinthető állatkínzásnak, például a nevelés, idomítás céljából történő fizikai ráhatás szükségszerű lehet.

A háttérjogszabály szerint az állat élete elfogadható ok vagy körülmény esetén kioltható. Ilyen elfogadható oknak vagy körülménynek minősül különösen az élelmezési cél vágóállat esetében, a prém termelése a hagyományosan e célból tartott állat esetében, az állomány szabályozás, a gyógyíthatatlan betegség, illetve sérülés, a fertőző betegségek kontrollja, valamint az azok ellen való védekezés, a kártevők irtása, a másként el nem hárítható támadás megakadályozása és a tudományos kutatás.

A 244. § (1) bekezdés a) pontjában megfogalmazott elkövetési magatartást *bárki elkövetheti*, (pl. aki állaton állatkísérletet engedély nélkül vagy az engedélyben foglaltaktól eltérően végez).

Az állatnak az átlagosat lényegesen meghaladó szenvedést okozó, rendkívüli brutalitással véghezvitt cselekmények elkövetőjének és magának a cselekménynek is a fokozottabb társadalomra veszélyessége indokolja az állatnak különös szenvedést okozó eseteknek a *súlyosabb* megítélését és büntetését. *Minősítő* körülmény az is, ha az állatkínzás több állat maradandó egészségkárosodását vagy pusztulását okozza.

2022. január 1-től a minősítő körülmények jelentős mértékben megnövekedtek. Nevezetesen ettől kezdve, ha az állatkínzást

- a) nagy nyilvánosság előtt,
- b) az állatok védelméről és kíméletéről szóló törvényben meghatározott, az állat kedvtelésből való tartásától, illetve az érintett állatfaj tartásától eltiltással érintett állattal szemben az eltiltás tartama alatt,
- c) állatkínzás vagy tiltott állatviadal szervezése bűncselekmény miatti elítélést követő két éven belül
- d) mérreg alkalmazásával vagy az állat elpusztítására alkalmas csaletek kihelyezésével több állat pusztulását okozva, vagy
- e) különös visszaesőként,
- f) az (1) bekezdés a) pontjában foglalt bűncselekményt szaporítással összefüggő haszonszerzési cél érdekében, tíznél nagyobb számú kedvtelésből tartott állatra, a jó gazda gondosságának elmulasztásával

követik el.

A szabályozás szigorodott a tekintetben is, hogy az előkészületet is büntetni rendeli 2022. január 1-től a törvény a fenti d) pontban jelzett minősített eset vonatkozásában, tehát amennyiben ebből a célból mérget vagy csalétket szereznek be.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. **Nem gerinces állat indokolatlan bántalmazása állatkínzásnak minősül-e?**
2. **Veszélyes állat elűzését vétség miatt kell büntetni?**
3. **Súlyosabban büntetendő az állatkínzás, ha nem gerinces állat pusztulását okozza?**
4. **Vétség miatt büntetendő az állatkínzás, ha az állatnak különös szenvedést okoz?**
5. **Bárki elkövetheti az állatkínzást veszélyes állat elhagyásával?**

14. Közveszéllyel fenyegetés

„338. § (1) Aki a köznyugalom megzavarására alkalmas olyan valótlan tényt állít, híresztel, vagy azt a látszatot kelti, hogy közveszéllyel járó esemény bekövetkezése fenyeget, büntetett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) A büntetés egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztés, ha a közveszéllyel fenyegetés a köznyugalmat súlyosan megzavarta.”

A Btk. szerint a közveszéllyel fenyegetés a közveszély bekövetkezése előtt, azzal való fenyegetést bünteti. A bűncselekmény elkövetési magatartásai:

- a) valótlan tény állítása,
- b) valótlan tény híresztelése,
- c) látszat keltése, hogy közveszéllyel járó esemény bekövetkezése fenyeget.

A tény állítása és híresztelése körében alapvető feltétel, hogy a tényállítás és híresztelés is *valótlan tényre* vonatkozzon. A *látszat keltése szintén magában hordozza a valótlanságot*, tehát az akkor valósul meg, ha az

elkövető *valótlan tényeket valóként kezeli*. A látszat keltése annyiban különbözik a valótlan tények állításától, hogy az megvalósítható minden olyan magatartással, amely annak közlése, vagy megerősítése, hogy közveszély bekövetkezése fenyeget, tehát nem csak az e körbe vonható szóbeli vagy írásbeli előadás lehet tényállásszerű.

A bűncselekmény elkövetésének további feltétele, hogy az elkövető állítása, híresztelése a *közveszéllyel járó esemény bekövetkezésére vonatkozzon* és alkalmas legyen a köznyugalom megzavarására.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. A közveszéllyel fenyegetés gondatlanságból elkövethető-e?
2. A közveszéllyel fenyegetést vétség miatt kell büntetni?
3. Súlyosabban büntetendő a közveszéllyel fenyegetés, ha bűnszövetségben követik el?
4. Vétség miatt büntetendő a közveszéllyel fenyegetés, ha a köznyugalom súlyosan megzavarja?
5. Valótlan tény állításával megvalósítható-e a közveszéllyel fenyegetés?

15. Garázdaság

„339. § (1) Aki olyan kihívóan közösségellenes, erőszakos magatartást tanúsít, amely alkalmas arra, hogy másokban megbotránkozást vagy riadalmat keltsen, ha súlyosabb bűncselekmény nem valósul meg, vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) A büntetés büntetett miatt három évig terjedő szabadságvesztés, ha a garázdaságot

- a) csoportosan,
- b) a köznyugalom súlyosan megzavarva,
- c) fegyveresen,
- d) felfegyverkezve vagy
- e) nyilvános rendezvényen vagy gyűlésen követik el.”

A garázdaság bűncselekményének elkövetési magatartása a *kihívóan közösségellenes magatartás tanúsítása*. Kihívóan közösségellenes magatartás minden bűncselekmény elkövetése esetén felmerül, garázdaság esetében ennél többről van szó, az a társadalmi együttélés alapvető szabályainak nyílt és tudatos tagadását, semmibe vételét jelenti. A magatartásnak *egyben erőszakosnak kell lennie*. Az erőszak vonatkozhat személy és dolog ellen egyaránt, a Btk. 459. § (1) bekezdés 4. pontja szerint erőszakos magatartásnak minősül a *más személyre gyakorolt támadó jellegű fizikai ráhatás is, abban az esetben is, ha az nem alkalmas testi sérülés okozására*.

A kihívóan közösségellenes és erőszakos magatartásnak *alkalmasnak kell lennie arra, hogy másokban megbotránkozást vagy riadalmat keltsen*.

A garázdaság esetében gyakran fordul elő, hogy az elkövetők cselekménye más bűncselekményt is megvalósít (pl. rongálást, testi sértést). A garázdaság bűncselekménye *szubszidiárius*, azaz csak akkor állapítható meg, ha *súlyosabb bűncselekmény nem valósul meg*. Ha a másik megvalósult bűncselekmény *büntetési tétele súlyosabb, mint a garázdaságé, akkor a garázdaság megállapítására nincs lehetőség*. Azokban az esetekben azonban, amikor a súlyosabb testi épség elleni bűncselekmény is elkövetésre kerül (pl. életveszélyt okozó testi sértés) a tényállási elemek megvalósulása ellenére a garázdaság bűncselekménye már nem megállapítható. Összefoglalóan tehát azt mondhatjuk, hogy *az enyhébb, vagy azonos büntetési tétellel fenyegetett*

testi sértéssel vagy rongálással halmazati büntetés párosul, míg a súlyosabb büntetési tétellel fenyegetett testi sértés, rongálás magába foglalja a garázdaságot. Súlyosabban minősül a bűncselekmény, ha a garázdaságot

- a) csoportosan,
- b) a köznyugalmat súlyosan megzavarva,
- c) fegyveresen,
- d) felfegyverkezve vagy
- e) nyilvános rendezvényen vagy gyűlésen

követik el.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

- 1. A garázdaság gondatlanságból elkövethető-e?**
- 2. A garázdaságot alapesetben vétség miatt kell büntetni?**
- 3. Súlyosabban büntetendő a garázdaság, ha bűnszövetségben követik el?**
- 4. Vétség miatt büntetendő a garázdaság, ha a köznyugalmat súlyosan megzavarja?**
- 5. A garázdaság megállapítható-e, ha az elkövető egyben életveszélyt okozó testi sértést is elkövet?**

16. Közokirat-hamisítás

„342. § (1) Aki

a) hamis közokiratot készít, vagy közokirat tartalmát meghamisítja,
b) hamis, hamisított vagy más nevére szóló valódi közokiratot felhasznál,
c) közreműködik abban, hogy jog vagy kötelezettség létezésére, megváltozására vagy megszűnésére vonatkozó valótlan adatot, tényt vagy nyilatkozatot foglaljanak közokiratba,
büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(1a) Nem valósul meg az (1) bekezdés c) pontja szerinti bűncselekmény a polgárok személyi- és lakcímadatokat tartalmazó nyilvántartásba történő lakcímbejelentés vonatkozásában, amennyiben arra a szállásadó hozzájárulásával, vagy saját tulajdonú ingatlanba történő bejelentkezéssel kerül sor.

(2) Aki az (1) bekezdés a) vagy b) pontjában meghatározott közokirat-hamisításra irányuló előkészületet követ el, vétség miatt egy évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(3) Aki az (1) bekezdés c) pontjában meghatározott közokirat-hamisítást gondatlanságból követi el, vétség miatt elzárással büntetendő.

343. § (1) Az a hivatalos személy, aki hivatali hatáskörével visszaélve

a) hamis közokiratot készít,
b) közokirat tartalmát meghamisítja, vagy
c) lényeges tényt hamisan foglal közokiratba,
büntett miatt egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) E § rendelkezéseit a külföldi állam igazságszolgáltatási vagy bűnüldözési feladatot ellátó hatóságának a törvény alapján Magyarország területén eljáró tagjára is megfelelően kell alkalmazni.”

A közokirat-hamisítás bűncselekményének elkövetési tárgya a *közokirat*. A közokirat a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény 323. §-a szerint, olyan *papír alapú vagy elektronikus okirat, amelyet bíróság, közjegyző vagy más hatóság, illetve közigazgatási szerv ügykörén belül, a jogszabályi rendelkezéseknek megfelelő módon állított ki*.

A közokirat-hamisítás egyes eseteit attól függően lehet elhatárolni egymástól, hogy annak ki lehet az elkövetője tettesként. A közokirat-hamisítás Btk. 342. § szerinti eseteit elkövetheti *bárki, azonban a Btk. 343. § szerinti esetben csak a hivatali hatáskörében eljáró hivatalos személy lehet a bűncselekmény alanya*.

Az *elkövetési magatartásokat* az elkövetői kör szerint tudjuk kettéválasztani.

A *bárki által elkövethető közokirat-hamisítás* elkövetési magatartásai:

- a) a hamis közokirat készítése,
- b) a közokirat tartalmának meghamisítása,
- c) a hamis, hamisított vagy más nevére szóló valódi közokirat felhasználása,
- d) az intellektuális hamisítás.

A közokirat tartalmának *meghamisítása* esetében a közokirat *valódi, a hivatalos szerv hivatalos eljárása során történő kiállítását követően alkalmaznak rajta olyan változtatást*, amellyel már a közokirat nem felel meg ezeknek a feltételeknek (pl. az adat átírása, törlése, fénykép kicserélése).

A más nevére szóló felhasználás esetében a közokirat formai és tartalmi szempontból is valódi, azonban nem a felhasználó személyét jogosítja, így a *felhasználás megtévesztő jellegű magatartásnak minősül*.

Az *intellektuális közokirat-hamisítás* esetében az *elkövető közreműködik abban, hogy jog vagy kötelezettség létezésére, megváltozására vagy megszűnésére vonatkozó valótlan adatot, tényt vagy nyilatkozatot foglaljanak közokiratba*. A közokirat ebben az esetben hivatalos szerv megfelelő eljárása során kerül kiállításra, a kiállítást követően sem alkalmaznak rajta szabálytalan változtatást, a közokirat tartalma mégis hamis, mert *az elkövető tipikusan valótlan adatokat szolgáltat a közokirat készítéséhez*. Az intellektuális közokirat-hamisítás esetében a *hivatalos személy, szerv az adatok valótlanágáról nem bír tudomással, e vonatkozásban tévedésben van, ennek hiányában ugyanis a hivatalos személy által elkövethető közokirat-hamisításhoz kapcsolódó bűnsegédi magatartás miatt vonható az elkövető felelősségre*.

2022. január 1. óta nem minősül bűncselekménynek, ha a polgárok személyi- és lakcímadatait tartalmazó nyilvántartásba történő *lakcímbejelentés* a polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásáról szóló 1992. évi LXVI. törvény rendelkezéseivel ugyan *nem áll teljes mértékben összhangban, de a bejelentésre a szállásadó tudtával és hozzájárulásával kerül sor, vagy saját tulajdonú ingatlanba történik*. Ezekben az esetekben nyilvánvalóan hiányzik a korábban közokirat-hamisításnak minősülő cselekményből a visszaélészerűség, illetve a társadalomra veszélyesség, ezért ezeket a magatartásokat a Btk. nem engedi büntetni.

A fenti kivétel nem zárja ki a büntetőjogi felelősségre vonást az olyan cselekmények vonatkozásában, ahol a valóságot nem fedő lakcímbejelentést szándékoltan bizonyos kedvezmények, juttatások jogosulatlan igénybevétele, vagy egyes kötelezettségek alóli jogalap nélküli kibújásra használják fel, amely által megvalósul más bűncselekmények tényállása (pl. költségvetési csalás, társadalombiztosítási, szociális vagy más jóléti juttatással visszaélés).

A *bárki által elkövethető közokirat-hamisítás előkészülete büntetendő*, ez esetben is kivételt képez azonban az intellektuális közokirat-hamisítás, értelemszerűen abból az indokból, hogy annak elkövetési magatartása lényegében a megtévesztő magatartás, így annak előkészülete fogalmilag is kizárt.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. A hivatalos személy által elkövetett közokirat-hamisítás gondatlanságból elkövethető-e?
2. A közokirat-hamisítást alapesetben vétség miatt kell büntetni?
3. Súlyosabban büntetendő a közokirat-hamisítás, ha hivatalos személy követi el?
4. Vétség miatt büntetendő a közokirat-hamisítás előkészülete?
5. A közokirat-hamisításnak minősül-e, ha a teljes bizonyító erejű magánokiratban szereplő azonosító adatokat az elkövető átírja?

17. Kábítószer birtoklása

„178. § (1) Aki kábítószeret termeszt, előállít, megszerez, tart, az ország területére behoz, onnan kivisz, vagy azon átszállít, büntett miatt egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) A büntetés

a) két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés, ha

aa) üzletszerűen,

ab) bűnszövetségben,

ac) hivatalos vagy közfeladatot ellátó személyként, e minőséget felhasználva,

b) öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztés, ha jelentős mennyiségű kábítószerre,

c) öt évtől tizenöt évig terjedő szabadságvesztés, ha különösen jelentős mennyiségű kábítószerre

követik el a bűncselekményt.

(5) Ha a bűncselekményt csekély mennyiségű kábítószerre követik el, a büntetés

a) az (1) bekezdésben meghatározott esetben vétség miatt két évig,

b) a (2) bekezdés aa) és ac) pontjában meghatározott esetben három évig terjedő szabadságvesztés.

(6) Aki kábítószeret fogyaszt, illetve csekély mennyiségű kábítószer fogyasztás céljából megszerez vagy tart, ha súlyosabb bűncselekmény nem valósul meg, vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

179. § (1) Az a tizennyolcadik életévét betöltött személy, aki

a) tizennyolcadik életévét be nem töltött személy felhasználásával vagy

b) oktatási, köznevelési, gyermekjóléti vagy gyermekvédelmi feladatok ellátására rendelt épület területén, illetve annak közvetlen környezetében

kábítószeret termeszt, előállít, megszerez vagy tart, büntett miatt két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) Az (1) bekezdés szerint büntetendő az a tizennyolcadik életévét betöltött személy, aki tizennyolcadik életévét be nem töltött személy felhasználásával kábítószerrel az ország területére behoz, onnan kivisz, vagy azon átszállít.

180. § (1) Nem büntethető, aki csekély mennyiségű kábítószerrel saját használatra termeszt, előállít, megszerez vagy tart, illetve aki kábítószerrel fogyaszt, ha a bűncselekmény elkövetését beismeri, és az elsőfokú ítélet meghozataláig okirattal igazolja, hogy legalább hat hónapig folyamatos, kábítószer-függőséget gyógyító kezelésben, kábítószer-használatot kezelő más ellátásban részesült, vagy megelőző-felvilágosító szolgáltatáson vett részt.

(2) Az (1) bekezdés nem alkalmazható, ha a bűncselekmény elkövetését megelőzően két éven belül

a) az elkövetővel szemben az eljárást az (1) bekezdésben meghatározott büntethetőséget megszüntető okra figyelemmel függesztették fel, vagy

b) az elkövető büntetőjogi felelősségét kábítószer-kereskedelem vagy kábítószer birtoklása miatt megállapították.

(3) A 178. § (1) és (5)-(6) bekezdés, illetve a 179. § (1)-(2) és (6) bekezdés esetén – ha az (1) bekezdés nem alkalmazható – a büntetés korlátlanul enyhíthető, ha az elkövető a vádemelésig lehetővé teszi a kábítószer értékesítő személy kilétének megállapítását. Ez a rendelkezés nem alkalmazható, ha a bűncselekményt bünszervezetben követik el.”

A Btk. szerint a bűncselekmény csekély, alap, jelentős és különösen jelentős mennyiségű kábítószerre követhető el. A különösen jelentős mennyiségű elkövetés a csekély mennyiség felső határának kétszázszorosára történő elkövetést jelent. A Btk. 179. §-ában külön rendelkezések tartalmazzák a tizennyolcadik életévét be nem töltött személyeket sértő tényállásokat, súlyosabban büntetve ennek elkövetőit.

Az elkövetési magatartások között elsőként szerepel a *termesztés*, amely a kábítószer természetes úton történő előállítása.

Kábítószer *előállításának* minősül minden olyan művelet, amelynek közvetlen eredménye a fogyasztható kábítószer.

A kábítószer *tartása* már valamilyen folyamatot, hosszabb idejű, folyamatos birtoklást jelöl, amelyhez azonban szükséges az elkövető aktív magatartása.

A kábítószer országba való *behozatala*, országból való *kivitele* és az országon való *átszállítása* értelemszerűen a kábítószer határokon átvelő szállítását, csempészését jelenti.

A törvény önállóan rendeli büntetni az elkövetéshez történő *anyagi eszközök szolgáltatását*, így megalapítva a sui generis bűnsegédi magatartást.

A Btk. szintén önállóan emeli ki a *fogyasztást* és a fogyasztás céljából történő megszerzést, tartást is, kiemelve, hogy annak megállapítására akkor van lehetőség, ha súlyosabb bűncselekmény nem valósul meg.

A bűncselekmény *elkövetője tettesként bárki lehet*, a Btk. 179. §-a szerinti esetben azonban csak a tizennyolcadik életévét betöltött személy.

A fogyasztás kivételével a *kábítószer birtoklásának előkészülete büntetendő*. A csempészet jellegű magatartások esetében a kísérlet fogalmilag kizárt, ugyanis a befejezettség hiányában szükségszerűen valamely más elkövetési magatartás befejezett alakzata megelőzi.

A *csékély mennyiségre történő elkövetés* esetében az előzőekben már hivatkozott privilegizált esetet kell megállapítani, ez alól *kivételt jelent a bűnszövetségben való elkövetés*.

A Btk. 180. §-a szerinti *büntethetőséget megszüntető ok feltételei*, hogy

- a) csékély mennyiségű kábítószerrel termeszt, előállít, megszerzi, tart vagy fogyaszt,
- b) a bűncselekményt beismeri,
- c) illetve az elsőfokú ítéletig hat hónapig folyamatos gyógyító, kezelő ellátásban részesül, és
- d) a bűncselekmény elkövetését megelőző két éven belül nem vett részt elterelésben vagy nem állapították meg a felelősségét kábítószer-kereskedelem vagy kábítószer birtoklása miatt.

A Btk. 180. § (3) bekezdése „a törvényes vádalku” intézményét hozza létre, ugyanis az alapeseti és csékély mennyiségű esetekben a fenti feltételek teljesülése hiányában, lehetőség nyílik a büntetés korlátlan enyhítésére, ha a terhelt a vádemelésig lehetővé teszi a kábítószer értékesítő személy kilétének megállapítását. Ez a rendelkezés nem alkalmazható, ha a bűncselekményt bűnszervezetben követik el.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. A kábítószer birtoklása gondatlanságból elkövethető-e?
2. A kábítószer birtoklását vétség miatt kell büntetni, ha csékély mennyiségű kábítószerre követik el?
3. Súlyosabban büntetendő a kábítószer birtoklás, ha bűnszövetségben követik el?
4. Bárki elkövetheti a tizennyolcadik életévét be nem töltött személyeket sértő tényállásokat?
5. Nem büntethető az az elkövető, aki a vádemelésig lehetővé teszi a kábítószer értékesítő személy kilétének megállapítását?

18. A vagyon elleni erőszakos bűncselekmények

A Btk. a XXXV. fejezetében az elkövetés jellegére és a védett jogi tárgyak azonosságára tekintettel külön fejezetben szabályozza a személy elleni erőszakkal elkövethető vagyon elleni erőszakos bűncselekményeket.

18.1. RABLÁS

„365. § (1) Aki idegen dolgot jogtalan eltulajdonítás végett úgy vesz el másától, hogy evégből
a) valaki ellen erőszakot, illetve az élet vagy a testi épség elleni közvetlen fenyegetést alkalmaz, vagy
b) öntudatlan vagy védekezésre képtelen állapotba helyezi,
büntetés miatt két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.
(2) Rablás az is, ha a tetten ért tolvaj a dolog megtartása végett erőszakot, illetve az élet vagy a testi épség
elleni közvetlen fenyegetést alkalmaz.
(3) A büntetés öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztés, ha a rablást
a) fegyveresen,
b) felfegyverkezve,
c) csoportosan,
d) bűnszövetségben,
e) jelentős értékre,
f) hivatalos személy, külföldi hivatalos személy vagy közfeladatot ellátó személy sérelmére, hivatalos eljárá-
sa, illetve feladata teljesítése során,
g) a bűncselekmény felismerésére vagy elhárítására idős koránál vagy fogyatékoságánál fogva korlátozott
képes személy sérelmére
követik el.
(5) Aki rablásra irányuló előkészületet követ el, vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.”

A rablásnak két alapesetét különböztethetjük meg. Ezen belül a rablás elkövetéséhez ún. kétmozzanatú cselekmény szükséges. Az egyik fordulat a kényszerítés, a másik fordulat a dolog tényleges elvétele.

A kényszerítés jellegű magatartás négyféleképpen követhető el.

- Az elsőként jelentkező mód az *erőszak alkalmazása*. A Btk. értelmező rendelkezése szerint erőszakos magatartásnak minősül a más személyre gyakorolt támadó jellegű fizikai ráhatás. A rablás esetében az erőszaknak az ellenállás leküzdésére kell irányulnia, és ún. lenyűgöző erejűnek, akaratot bénító-nak kell lennie.
- A rablás elkövetésének második módja az *élet vagy testi épség ellen irányuló közvetlen fenyegetés alkalmazása*. A fenyegetés az értelmező rendelkezés szerint olyan súlyos hátrány kilátásba helyezése, amely alkalmas arra, hogy a megfenyegetettben komoly félelmet keltsen. A rablás esetében ennek a fenyegetésnek az élet vagy testi épség ellen irányulónak és közvetlennek kell lennie.
- A rablás elkövetésének további módja a *passzív alany öntudatlan állapotba való helyezése*. Öntudatlan állapotban van a passzív alany, ha valamilyen pszichikai ok miatt nem képes a védekezés kifejtésére (pl. kábult állapotban van). Ezt az állapotot az elkövetőnek aktív magatartással kell előidéznie.
- Rablás elkövethető akként is, hogy az elkövető *védekezésre képtelen állapotba helyezi a passzív alanyt*. Védekezésre képtelen állapotát akkor kell a passzív alanynak megállapítani, ha fizikai okból képtelen a védekezés kifejtésére.

A rablás első alapesete akkor valósul meg, ha az *előzőekben (a)-d) pontokban) kifejtett magatartások valamelyikét követően veszi el az elkövető a dolgot a passzív alanytól*.

Fontos, hogy cél-eszköz viszonyban álljon egymással a két magatartás.

A rablás második alapesete akkor követhető el, ha az elkövető az előbbi *a)-b) pontok szerinti erőszakot vagy az élet vagy testi épség elleni közvetlen fenyegetést a dolognak nem az elvétele, hanem a megtartása érdekében fejti ki*. Ez azonban csak akkor valósítja meg a rablás bűncselekményét, ha tetten ért tolvaj fejti ki e tevékenységet.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. A rablásra irányuló előkészület vétség miatt büntetendő?
2. A rablás elkövethető-e olyan módon, hogy a dolog megtartása érdekében alkalmaz erőszakot az elkövető?
3. Súlyosabban büntetendő a rablás, ha bűnszövetségben követik el?
4. Az elkövető súlyosabban büntetendő, ha a dolog eltulajdonításához erőszakot alkalmaz?
5. Az az elkövető, aki a dolog megtartása érdekében mást öntudatlan állapotba helyez a rablás vétsége miatt büntetendő?

18.2. KIFOSZTÁS

„366. § (1) Aki idegen dolgot jogtalan eltulajdonítás végett
a) úgy vesz el mástól, hogy evégből lerészegíti, vagy bódult állapotát idézi elő,
b) az általa más bűncselekmény elkövetése során alkalmazott erőszak, illetve az élet vagy a testi épség elleni közvetlen fenyegetés hatása alatt álló személytől vesz el, vagy
c) védekezésre képtelen, illetve a bűncselekmény felismerésére vagy elhárítására idős koránál vagy fogyatékoságánál fogva korlátozottan képes személytől elvesz,
 büntetett miatt egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.
 (2) A büntetés két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés, ha a kifosztást
a) jelentős értékre,
b) csoportosan,
c) bűnszövetségben
 követik el.
 (3) A büntetés öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztés, ha a kifosztást
a) különösen nagy vagy ezt meghaladó értékre,
b) jelentős értékre, csoportosan vagy bűnszövetségben
 követik el.”

A kifosztás elkövethető úgy, hogy valaki dolog elvétele céljából a *passzív alanyt lerészegíti, vagy bódult állapotát idézi elő*. A lerészegítés vagy a bódult állapotba helyezés nem a passzív alany felismerésén kívüli cselekmény, hanem az ő ösztönzése az alkohol vagy egyéb kábító hatású anyag fogyasztására. A bűncselekmény ebben az esetben *befejezetté akkor válik*, ha a passzív alany állapotának előidézését követően *az elkövető az idegen dolgot jogtalan eltulajdonítás végett elveszi*.

A kifosztás elkövethető akként is, hogy az elkövető által *más bűncselekmény keretei között kifejtett erőszak, vagy az élet, vagy testi épség elleni közvetlen fenyegetést kihasználva veszi el az idegen dolgot*. E körben szükséges kiemelni, hogy az elkövető által kifejtett erőszak vagy fenyegetés alkalmazása során jogtalan eltulajdonítás szándéka még nem alakulhat ki.

A kifosztás bűncselekménye elkövethető úgy is, hogy *a védekezésre képtelen, illetve a bűncselekmény felismerésére vagy elhárítására idős koránál vagy fogyatékoságánál fogva korlátozottan képes személytől kerül a dolog elvételre*. Ebben az esetben a passzív alany pszichikai vagy fizikai okból képtelen megakadályozni a dolog eltulajdonítását.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. A kifosztásra irányuló előkészület vétség miatt büntetendő?
2. A kifosztás elkövethető-e olyan módon, hogy a dolog jogtalan elvétele érdekében alkalmaz erőszakot az elkövető?
3. Súlyosabban büntetendő a kifosztás, ha bünszövetségben követik el?
4. Az elkövető súlyosabban büntetendő, ha a dolog eltulajdonításához erőszakot alkalmaz?
5. Az elkövető súlyosabban büntetendő, ha az idős koránál fogva védekezésre képtelen személytől veszi el a dolgot?

18.3. ZSAROLÁS

„367. § (1) Aki jogtalan haszonszerzés végett mást erőszakkal vagy fenyegetéssel arra kényszeríti, hogy valamit tegyen, ne tegyen vagy eltűnjön, és ezzel vagyoni hátrányt okoz, büntetett miatt egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) A büntetés két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés, ha a zsarolást

- a) bünszövetségben,
- b) az élet vagy a testi épség elleni, illetve más hasonlóan súlyos fenyegetéssel,
- c) hivatalos személyként e minőség felhasználásával,
- d) hivatalos megbízás vagy minőség színlelésével követik el.”

A zsarolás elkövetési magatartása is két mozzanatból áll. Az *első mozzanat a kényszerítés*, azaz az erőszak vagy fenyegetés kifejtése. A második mozzanat a kényszerítés folytán a *passzív alany által kifejtett magatartás, annak elmulasztása vagy egyéb magatartás eltűrése*, amely vagyoni hátrány okozására képes.

A zsarolás eredménye a *vagyon hátrány okozása*. A vagyoni hátrány nem csak *vagyonban okozott értékcsökkenés, hanem az elmaradt vagyoni előny is*. Tehát a Btk. szerint nem csak a tényleges vagyon csökkenése, hanem a további vagyon gyarapodásának elmaradása miatt is büntetendő az elkövető egyébként tényállásszerű magatartása. Ebből kifolyólag vizsgálnia kell a kifejtett, elmaradt, vagy eltűrt magatartás folytán bekövetkező vagyongyarapodás lehetőségét és annak megakadályozására való képességét. Adott esetben ennek a kérdésnek eldöntése az eljárásba szakértő igénybe vételét teheti szükségessé.

A zsarolás bűncselekménye *szándékosan*, a tényállásba foglalt célzat folytán kizárólag *egyenest szándékkal követhető el*. Az elkövető célja a *jogtalan haszonszerzés*. A célzat akkor jogtalan, ha az jogszabályba vagy az általános értékítélet szerinti erkölcsi normába ütközik, a haszonszerzés pedig akkor állapítható meg, ha az az elkövetőnek vagyoni előnyt jelent.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. A zsarolás elkövethető-e gondatlanságból?
2. A zsarolás elkövethető-e olyan módon, hogy a jogtalan haszonszerzés érdekében erőszakkal kényszeríti mást, ha ezzel egyébként vagyoni hátrányt nem okoz az elkövető?
3. Súlyosabban büntetendő a zsarolás, ha bünszövetségben követik el?
4. Az elkövető súlyosabban büntetendő, ha élet elleni súlyos fenyegetéssel valósítja meg a zsarolást?
5. Az elkövető súlyosabban büntetendő, ha hivatalos megbízás színlelésével követi el a zsarolást?

18.4. ÖNBÍRÁSKODÁS

„368. § (1) Aki abból a célból, hogy jogos vagy jogosnak vélt vagyoni igénynek érvényt szerezzen, más erőszakkal vagy fenyegetéssel arra kényszerít, hogy valamit tegyen, ne tegyen vagy eltűnjön, büntetett miatt egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) A büntetés két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés, ha az önbíráskodást

- a) fegyveresen,
- b) felfegyverkezve,
- c) csoportosan,
- d) védekezésre képtelen személy sérelmére követik el.

(3) Nem valósul meg önbíráskodás, ha az erőszak vagy a fenyegetés alkalmazása az igény érvényesítésének megengedett eszköze.”

A védett jogi tárgy elsősorban a *vagyoni viszonyok fennálló rendje*.

Az önbíráskodás bűncselekményének *elkövetési magatartása szintén a kényszerítés*, annak kifejtésére pedig szintén *erőszak vagy fenyegetés alkalmazásával* kerül sor. A fenyegetés folytán bekövetkező eredményként *a passzív alany arra kényszerül, hogy akarata ellenére valamit tegyen, ne tegyen, vagy eltűnjön*. A kényszerítés kifejtésére azért kerül sor, hogy az elkövető jogos, vagy jogosnak vélt követelésének érvényt szerezzen. Ennek a célnak megfelelően *az önbíráskodás csak egyenes szándékkal követhető el*. Az elkövető szándéka, hogy vagyoni igényét erőszak vagy fenyegetés alkalmazásával érvényesítse. Nem lényeges, hogy ez az igény milyen jogviszonyból származik, a követelése jogos, vagy jogtalan. A meg nem engedett módon való követelés folytán mindkét esetben bűncselekményről beszélhetünk.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. Az önbíráskodás elkövethető-e gondatlanságból?
2. Az önbíráskodás elkövethető-e olyan módon, hogy az elkövető erőszakkal kényszerít más arra, hogy valamilyen cselekedetet tanúsítson?
3. Súlyosabban büntetendő az önbíráskodás, ha bűnszövetségben követik el?
4. Az elkövető súlyosabban büntetendő, ha védekezésre képtelen személy sérelmére valósítja meg az önbíráskodást?
5. Nem büntetendő az elkövető önbíráskodásért, ha az erőszak alkalmazása az igény érvényesítésének megengedett eszköze?

19. Vagyon elleni bűncselekmények

A Btk. XXXVI. fejezete foglalkozik a vagyon elleni bűncselekményekkel, ezek közül ebben a körben a jelentősebb bűncselekményekkel foglalkozunk részletesen.

19.1. LOPÁS

„370. § (1) Aki idegen dolgot másától azért vesz el, hogy azt jogtalanul eltulajdonítsa, lopást követ el.

(2) A büntetés vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztés, ha

- a) a lopást kisebb értékre vagy
- b) a szabálysértési értékre elkövetett lopást
- ba) bűnszövetségben,

*bb) üzletszerűen,
bc) dolog elleni erőszakkal – ideértve azt is, ha a dolog eltulajdonításának megakadályozására szolgáló eszközt állagsérelem okozása nélkül eltávolítják, vagy a dolog eltulajdonításának megakadályozására alkalmatlanná teszik –,
bd) zsebtolvajlás útján,
be) egy vagy több közokirat, magánokirat vagy készpénz-helyettesítő fizetési eszköz egyidejű elvételével,
bf) helyiségbe vagy ehhez tartozó bekerített helyre megtévesztéssel, vagy a jogosult, illetve a használó tudta és beleegyezése nélkül bemenve,
bg) hamis vagy lopott kulcs használatával,
bh) lakást vagy hasonló helyiséget az elkövetővel közösen használó sérelmére vagy
bi) erdőben jogellenes fakivágással
követik el.
(3) A büntetés büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztés, ha
a) a lopást nagyobb értékre,
b) a kisebb értékre elkövetett lopást
ba) a (2) bekezdés ba)-be) pontjában meghatározott valamely módon,
bb) védett kulturális javak körébe tartozó tárgyra vagy régészeti leletre, vagy külföldi védelemben részesített ingó kulturális örökségi elemre,
bc) vallási tisztelet tárgyára,
bd) holttesten lévő tárgyra, illetve temetőben vagy temetkezési emlékhelyen a halott emlékére rendelt tárgyra,
be) nemesfémre vagy
c) a lopást szabálysértési vagy kisebb értékre közveszély színhelyén
követik el.”*

A lopás csak *idegen, ingó és értékkel bíró dologra* nézve követhető el. A Ptk. rendelkezése szerint dolog minden birtokba vehető tárgy, ami tulajdonjog tárgya lehet.

A Btk. 383. §-a a) pontja szerint dolognak kell tekinteni „*a villamos- és a gazdaságilag hasznosítható más energiát*” is, úgyszintén ez alatt a *vagyoni jogosultságot megtestesítő olyan okiratot* is érteni kell, amely a benne tanúsított vagyoni érték vagy jogosultság feletti rendelkezést önmagában biztosítja.

A *lopás elkövetési tárgya csak ingó lehet*, ingatlanra nézve tehát a bűncselekmény nem követhető el. A dologgal szemben támasztott további feltétel, hogy értékkel bírjon, pénzben kifejezhető forgalmi értéke legyen, tekintettel arra, hogy a *lopás bűncselekményének rendeltetése a vagyoni jogok védelme*.

A lopás elkövetési magatartása a *mástól történő elvétel*. Az elvétel alapvetően két mozzanatra osztható. Az első mozzanat, hogy az elkövető a korábbi birtokállapotot megváltoztatva, a *birtokos tényleges rendelkezési köréből az adott dolgot elvonja*, a második mozzanat, hogy az *elkövető a dolog birtokába kerül*, ezáltal a passzív alanyt és mást is kizárva a birtokosok köréből.

A lopás minősítésének alapvető meghatározója az adott dolog értéke. Ha az elkövető maximum 50.000 forint értékű dolgot lop el, nem bűncselekményt, hanem szabálysértést követ el.

Az ellopott dolog értékétől függően a lopás minősítése:

- 50.001 – 500.000 forint között, kisebb értékre (két évig terjedő szabadságvesztés),
- 500.001 – 5 millió forint között, nagyobb értékre (három évig terjedő szabadságvesztés),
- 5 millió – 50 millió forint között, jelentős értékre (egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztés),
- 50 millió – 500 millió forint között, különösen nagy értékre (két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés),
- 500 millió forint felett pedig különösen jelentős értékre (öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztés) kerül elkövetésre.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. A lopás elkövethető-e gondatlanságból?
2. Az elkövető lopást követ el, ha az erdőben talált 65 ezer forint értékű dolgot eltulajdonítja?
3. Az elkövető a lopás vétségét követi-e el, ha 45 ezer forint értékű híradástechnikai cikket bünszövetségben tulajdonít el egy üzletben?
4. Az elkövető megvalósítja-e a lopás vétségét, ha egy éven belül 3 alkalommal, alkalmanként 30 ezer forint értékű fogyasztási cikket lopott el, amelyet egy eljárásban bírálnak el?
5. Az elkövető a lopás vétségét követi-e el, ha 65 ezer forint értékű aranytárgyat tulajdonít el egy üzletben?

19.2. SIKKASZTÁS

„372. § (1) Aki a rábízott idegen dolgot jogtalanul eltulajdonítja, vagy azzal sajátjaként rendelkezik, sikkasztást követ el.

(2) A büntetés vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztés, ha

- a) a sikkasztást kisebb értékre vagy
- b) a szabálysértési értékre elkövetett sikkasztást
- ba) bünszövetségben,
- bb) közveszély színhelyén,
- bc) üzletszerűen követik el.

(3) A büntetés büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztés, ha

- a) a sikkasztást nagyobb értékre,
- b) a kisebb értékre elkövetett sikkasztást a (2) bekezdés ba)-bc) pontjában meghatározott valamely módon, vagy
- c) a sikkasztást védett kulturális javak körébe tartozó tárgyra, régészeti leletre vagy külföldi védelemben részesített ingó kulturális örökségi elemre követik el.”

A sikkasztás elkövetési tárgya *idegen, ingó és értékkel rendelkező vagyontárgy* lehet. Ez a dolog azonban *az elkövetőre van bízva*. A rábízás eredhet bármilyen jogviszonyból, annak lényege, hogy *az elkövető a jogosult felhatalmazása folytán kerül a dolog birtokába*, így a bűncselekmény elkövetéséhez a lopásnál kiemelt első mozzanat, a birtokállapot megváltoztatása már nem szükséges. Fontos, hogy a rábízás és *a felek megállapodása* csak a dolog birtokára, vagy ahhoz kapcsolódóan egyéb részjogosítványokra vonatkozik, de *semmi esetre sem terjed ki a dolog tulajdonjogának átruházására*.

A sikkasztás elkövethető a dolgot *eltulajdonításával*, vagy úgy, hogy *azzal sajátjaként rendelkezik*. Az eltulajdonítás folytán az elkövető *a kizárólag tulajdonost megillető részjogosultságokat gyakorolja* (pl. a dolgot eladja, a megterheli, a használatba adja). Ezeket a tulajdonosi részjogosultságokat a *tulajdonosi helyzet* látszatával vagy szándékával, és annak véglegességével együtt gyakorolja az elkövető.

A *sajátjaként történő rendelkezés* magába foglal minden olyan előzőek szerinti magatartást, amellyel az elkövető felhatalmazottsága hiányában tulajdonosi részjogosítványt gyakorol, ezt azonban *csak időlegesen*, nem a tulajdonosi helyzet látszatával vagy szándékával, és nem a véglegesség szándékával teszi.

Súlyosító körülményként kell megítélni, ha

- a) a sikkasztást nagyobb értékre,
- b) a kisebb értékre elkövetett sikkasztást a (2) bekezdés ba)-bc) pontjában meghatározott valamely módon, vagy

c) a sikkasztást védett kulturális javak körébe tartozó tárgyra, régészeti leletre vagy külföldi védelemben részesített ingó kulturális örökségi elemre követik el.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. A sikkasztás elkövethető-e gondatlanságból?
2. Az elkövető sikkasztást követ el, ha a rábízott régészeti lelettel sajátjaként rendelkezik?
3. Az elkövető a sikkasztás vétségét követi-e el, ha rábízott 45 ezer forint értékű híradástechnikai cikket bünszövetségben eltulajdonítja?
4. Az elkövető megvalósítja-e a sikkasztás vétségét, ha a bérleti szerződés szerinti bérlőként a 16 millió forint értékű ingatlant bérbeadóként bérbe adja másnak?
5. Az elkövető a sikkasztás vétségét követi-e el, ha a bűncselekmény felismerésére idős koránál fogva korlátozottan képes személy által rábízott 65 ezer forint értékű aranytárgyat eltulajdonítja?

19.3. CSALÁS

„373. § (1) Aki jogtalan haszonszerzés végett mást tévedésbe ejt, vagy tévedésben tart, és ezzel kárt okoz, csalást követ el.

(2) A büntetés vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztés, ha

a) a csalás kisebb kárt okoz, vagy

b) a szabálysértési értékhátrány meg nem haladó kárt okozó csalást

ba) bünszövetségben,

bb) közveszély színhelyén,

bc) üzletszerűen,

bd) jótékony célú adománygyűjtést színlelve

követik el.

(4) A büntetés egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztés, ha

a) a csalás jelentős kárt okoz,

b) a nagyobb kárt okozó csalást a (2) bekezdés ba)-bc) pontjában meghatározott valamely módon követik el, vagy

c) a csalást a bűncselekmény felismerésére vagy elhárítására idős koránál vagy fogyatékosságánál fogva korlátozottan képes személy sérelmére követik el.

(7) E § alkalmazása szempontjából kárnak kell tekinteni az igénybe vett szolgáltatás meg nem fizetett ellenértékét is.”

A csalás elkövetési magatartása *kétmozzanatóú tevékenységfolyamatot* igényel. A csalást azért nevezzük a kétmozzanatóú magatartást megvalósító tevékenységfolyamatnak, mert annak nem minden elemét az elkövető fejti ki, ő csak elindítja a károsodás reális lehetőségével bíró folyamatot, annak pontos kimenetel már rajta kívülálló tényezők szerint alakulhat. A folyamat első, *indító cselekményét tehát az elkövető, míg a másik, befejező mozzanatóát már a tévedésben lévő személy, általában a passzív alany fejti ki.*

Az első mozzanató az elkövető magatartása, amellyel *vagy tévedésbe ejti, vagy a tőle függetlenül kialakult tévedésben tartja az adott személyt.* A tévedésbe ejtés olyan *aktív magatartást* kíván, amely folytán a megtévesztett személy tudatában a valósággal ellentétes, téves képzetek alakulnak ki. A passzív magatartással kifejtett *tévedésben tartás akkor minősül bűncselekménynek, ha a valóság szerinti tájékoztatás az elkövetőnek jogi kötelezettsége,* a tévedés fenntartása, megerősítése pedig már a tévedésbe ejtéshez hasonlóan aktív magatartást kíván.

A második mozzanatot már nem az elkövető fejt ki, hanem a *tévedésben lévő személy*, a kialakult tévedés folytán, arra alapozva *tesz, vagy nem tesz valamit, amellyel (ön) károsító vagyoni hatást ér el*.

A csalás bűncselekményének eredménye a kár, azaz a *vagyonban bekövetkezett értékcsökkenés*. A Btk. 373. § (7) bekezdése szerint kárnak kell tekinteni *az igénybe vett szolgáltatás meg nem fizetett ellenértékét is* (pl. szállodai szoba, lakásbérlet, éttermi szolgáltatás ellenértékét). A kárnak minden esetben pénzben meghatározható összegszerű értéknagyságnak kell lennie.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. A csalás elkövethető-e gondatlanságból?
2. Az elkövető csalást követ el, ha annak eredményeként nem fizeti meg a bérlőnek a bérleti díjat?
3. Az elkövető a csalás vétségét követi-e el, ha 45 ezer forint értékű kárt okozva bünszövetségben követi el a csalást?
4. Az elkövető megvalósítja-e a csalás vétségét, ha 100 ezer forint értékű kárt jótékony célú adománygyűjtést színlelve okoz a csalással?
5. Az elkövető a csalás vétségét követi-e el, ha a bűncselekmény felismerésére idős koránál fogva korlátozottan képes személy sérelmére 45 ezer forint értékű okoz a csalással?

19.4. RONGÁLÁS

„371. § (1) Aki idegen vagyontárgy megsemmisítésével vagy megrongálásával kárt okoz, rongálást követ el.
 (2) A büntetés vétség miatt egy évig terjedő szabadságvesztés, ha
 a) a rongálás kisebb kárt okoz, vagy
 b) a szabálysértési értékhatárt meg nem haladó kárt okozó rongálást
 ba) falfirka elhelyezésével vagy
 bb) bünszövetségben követik el.
 (3) A büntetés bűntett miatt három évig terjedő szabadságvesztés, ha
 a) a rongálás nagyobb kárt okoz,
 b) az elkövető
 ba) védett kulturális javak körébe tartozó tárgyat, műemléket, régészeti lelőhelyet vagy régészeti leletet vagy külföldi védelemben részesített kulturális örökségi elemet,
 bb) vallási tisztelet tárgyát vagy templomot, vallásgyakorlásra rendelt más helyet,
 bc) temetési helyet, temetkezési emlékhelyet, illetve temetőben vagy temetkezési emlékhelyen a halott emlékére rendelt tárgyat rongál meg.
 (7) E § alkalmazásában falfirka: festékszóróval, filctollal vagy bármilyen más felületképző anyaggal létrehozott képi, grafikus vagy szöveges felületbevonat, amely nem a vagyontárgy rendeltetésszerű használatához szükséges.”

A rongálás elkövetési tárgyánál utalok a lopásnál már ismertetettekre, kizárólag az eltérő szabályokat emelem ki. A rongálás bűncselekménye már elkövethető *ingatlan* dologra is.

A rongálás elkövetési magatartása a *dolog megsemmisítése, megrongálása*. A megsemmisítés a dolog fizikai megsemmisülését jelenti, annak folytán a dolog rendeltetésszerű használatra a továbbiakban már nem alkalmas, annak helyreállítására már nincsen lehetőség. A megrongálással az adott dolog állagának károsítása következik be, eredményeképpen értéke csökken.

A rongálás bűncselekményének *eredménye a kár*, azaz a dolog értékében bekövetkezett értékcsökkenés, vagy az eredeti állapot helyreállításával járó költség. Megsemmisítés esetében ez a kár a dolog forgalmi értékével azonos.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. A rongálás elkövethető-e gondatlanságból?
2. Az elkövető rongálást követ el, ha az erdőben talált 65 ezer forint értékű dolgot megsemmisíti?
3. Az elkövető a rongálás vétségét követi-e el, ha a társasház falára filctollal firkálva 30 ezer forint értékű kárt okoz?
4. Az elkövető megvalósítja-e a rongálás vétségét, ha zsidótemetőben 39 ezer forint értékű kárt okozva megrongált egy síremléket?
5. Az elkövető a rongálás vétségét követi-e el, ha régészeti leletben okoz 45 ezer forint értékű kárt?

19.5. JOGTALAN ELSAJÁTÍTÁS

„378. § (1) Aki

a) a talált idegen dolgot eltulajdonítja, vagy nyolc napon belül a hatóságnak vagy annak, aki elvesztette, nem adja át, illetve

b) a véletlenül vagy tévedésből hozzá került idegen dolgot eltulajdonítja, vagy nyolc napon belül nem adja vissza, vétség miatt egy évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) A büntetés két évig terjedő szabadságvesztés, ha a jogtalan elsajátítást védett kulturális javak körébe tartozó tárgyra vagy régészeti leletre vagy külföldi védelemben részesített ingó kulturális örökségi elemre követik el.”

A jogtalan elsajátítás elkövetési tárgyánál utalok a lopásnál már ismertetettekre, kizárólag az eltérő szabályokat emelem ki. Tehát az elkövetési tárgy az lehet *ingó, idegen, értékkel rendelkező dolog*. A dolgot azonban az elkövető vagy *találta, vagy tévedésből, véletlenül került hozzá*.

A bűncselekmény elkövetési magatartása *az idegen dolog eltulajdonítása, vagy az át- vagy visszaadás elmulasztása*. Az eltulajdonítás körében utalok a sikkasztásnál leírtakra, az elkövető ilyen esetben tehát a *tulajdonost megillető rendelkezési jogosítványokat gyakorolja* (pl. eladja, megterheli).

Az átadási, visszaadási kötelezettség megszegése azonban csak *mulasztással követhető el*. Mindenki köteles a talált dolgot vagy a hatóságnak, vagy annak, aki elvesztette, nyolc napon belül átadni. Ha ezt *szándékosan elmulasztja*, a jogtalan eltulajdonítás miatt büntetendő.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. A jogtalan elsajátítás elkövethető-e gondatlanságból?
2. Az elkövető jogtalan elsajátítást követ el, ha az erdőben talált 65 ezer forint értékű dolgot eltulajdonítja?
3. Az elkövető a jogtalan elsajátítás vétségét követi-e el, ha a tévedésből hozzá került, a szomszédja tulajdonát képező 5 ezer forint értékű dolgot 8 napon belül nem adja vissza a szomszédjának?
4. Az elkövető megvalósítja-e a jogtalan elsajátítás vétségét, ha a villamoson egy értéktelen tárgyat talál, és azt 8 napon belül nem adja le a villamost üzemeltető közlekedési vállalatnak?
5. Az elkövető a jogtalan elsajátítás vétségét követi-e el, ha 50 ezer forint értékű régészeti leletet talál és azt csak 1 év múlva adja le az illetékes hatóságnak?

19.6. JÁRMŰ ÖNKÉNYES ELVÉTELE

„380. § (1) Aki idegen gépi meghajtású járművet mástól azért vesz el, hogy jogtalanul használja, vagy az így elvett, illetve a rábízott ilyen járművet használja jogtalanul, bűntett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.”

A bűncselekmény elkövetési tárgya az idegen, gépi meghajtású jármű.

A bűncselekmény elkövetési magatartásai lehetnek, ha az elkövető

- a) a járművet mástól elveszi, hogy azt jogtalanul használja,
- b) a rábízott járművet használja jogtalanul.

A b) pont szerinti elkövetési magatartás eleme a jogtalan használat. Az a) pont esetében azonban, ahhoz, hogy az elkövető a járművet használni tudja, az elvételt is meg kell valósítani. A b) pont esetében azonban a rábízás folytán már a jármű birtokában van az elkövető. Az a) pont esetében azt szükséges kiemelni, hogy az elkövető szándéka az elvételt követően pusztán a használatra és nem a jogtalan eltulajdonításra, vagyis a lopásra irányult. A b) pont esetében azonban a használatot kell vizsgálni, ugyanis ezen túlmutató, a tulajdonosi jogosultság körébe vonható rendelkezés már a sikkasztás bűncselekményét jelenti.

Mindkét fordulat esetében a bűncselekmény alapvető feltétele, hogy a jármű használatára az elkövetőnek ne legyen jogosultsága, a tulajdonostól származó felhatalmazása. Erre tekintettel, ha a felek között kapcsolat volt, a jármű vonatkozásában esetleges megállapodásukat is tisztázni szükséges.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. A jármű önkényes elvétele elkövethető-e gondatlanságból?
2. Az elkövető a jármű önkényes elvételét követi-e el, ha a rábízott járművet fedezeti biztosítésként adja?
3. Az elkövető a jármű önkényes elvételét követi-e el, ha a kikötőben a sajátja mellett lévő hajót másnak eladja?
4. Az elkövető megvalósítja-e a jármű önkényes elvételének vétségét, ha a mástól bérlet hajót bérbeadóként bérbe adja másnak?
5. Az elkövető a jármű önkényes elvételének vétségét követi-e el, ha a több év óta rábízott motorkerékpárt abból a célból használja, hogy kipróbálja az működőképesen használható állapotban van-e?

II. SZABÁLYSÉRTÉSI ALAPISMERETEK

1. A szabálysértés fogalma, a szabálysértésekre vonatkozó jogszabályok hatálya

A jogalkotó felelőssége és egyben kompetenciája, hogy kiemelve azokat a magatartási szabályokat, viselkedési normákat, amelyek a társadalom által elítélendő viselkedést tükröznek és a közösség rendjét sértik vagy veszélyeztetik, és ezért kikényszeríthető szankciós intézkedéseket is igényelnek. A kisebb jelentőségű szabálysértések, régebbi kifejezéssel élve kihágások nem igénylik a büntetőjog teljes szigorát. Ugyanakkor a jogalkotó a társadalmi megítélés rosszallását kifejezésre kívánja juttatni azzal, hogy ezek ellen, még ha enyhébb súllyal is, de szankciós intézkedéseket kíván kilátásba helyezni.

A szankcionálást igénylő szabályok időről időre változékonyságot mutatnak, súlypontjaik eltérőek lehetnek, azokat politikai szempontok is motiválhatják.

A szabálysértésekre vonatkozó alapvető szabályokat, a szabálysértési jog alapvető rendelkezéseit is törvényi szinten szabályozza a jogalkotó. Ennek megfelelően került sor a jelenleg hatályos a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény (a továbbiakban: Sztv.) megalkotására. Az Sztv. szerint a szabálysértés fogalmát úgy határozhatjuk meg, hogy az nem más, mint az Sztv. által büntetni rendelt tevékenység vagy mulasztás, amely veszélyt jelent a társadalomra.

A „társadalomra veszélyességre” is ad definíciót az Sztv. E szerint az a tevékenység vagy mulasztás veszélyes a társadalomra, amely a bűncselekményként történő büntetni rendeléshez szükségesnél kisebb fokban sérti vagy veszélyezteti az Alaptörvény szerinti állami, társadalmi vagy gazdasági rendet, a természetes és jogi személyek, valamint a jogi személyiség nélküli szervezetek személyét vagy jogait.

A szabálysértésekre vonatkozó jogszabályok időbeli hatálya szempontjából mindenkor a szabálysértés elkövetésekor hatályban lévő jogszabályok rendelkeznek elsődleges jelentőséggel. Ez alól azonban kivételt képez, ha a szabálysértés elbírálásakor hatályban lévő új jogszabály alapján a cselekmény már nem minősül szabálysértésnek vagy enyhébb megítélés alá esik.

A veszélyhelyzet ideje alatt elkövetett, az Alaptörvény 53. cikk (2) bekezdésében meghatározott eredeti jogalkotói hatáskörben kiadott kormányrendelet szerinti szabálysértéseket azonban az Sztv. 4. §-ától eltérően az elkövetésekor hatályban lévő jogszabályok alapján kell elbírálni.

A szabálysértésekre vonatkozó jogszabályok területi hatályára vonatkozó alapvető főszabály, hogy e jogszabályokat a belföldön, vagyis Magyarország területén elkövetett szabálysértésre kell alkalmazni. Ezzel egy tekintet alá esik a magyar lobogó alatt működő hajó, és magyar lajstromozású repülőgép fedélzete is. Ezen kívül is van kivétel a főszabály alól, ugyanis nemzetközi szerződés vagy törvény előírása szerint az Sztv.-t kell alkalmazni a magyar állampolgár által külföldön elkövetett olyan cselekményre is, amely a szabálysértést meghatározó jogszabály szerint szabálysértés.

A szabálysértésekre vonatkozó jogszabályok személyi hatályára vonatkozó alapvető főszabály, hogy valamennyi természetes személyre, akik az Sztv. alapján felelősségre vonhatók alkalmazni kell a szabálysértési jogszabályokat függetlenül attól, hogy magyar állampolgárok, vagy más állam állampolgárai, esetleg hontalan

személyek. Ez alól *kivételt képeznek a diplomáciai és a nemzetközi jog alapján büntető joghatóság alóli mentesítést élvező személyek*, ugyanis ezek szabálysértési felelősségre vonására nemzetközi szerződés az irányadó. Továbbá a Rendőrségről szóló törvényben, valamint a nemzetbiztonsági szolgálatokról szóló törvényben felsorolt szabálysértés miatt nem vonható felelősségre a megbízhatósági vizsgálatot folytató személy, ha jogszabályban meghatározott feladata ellátása során követi el a szabálysértést.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. Mit jelent a szabálysértések társadalomra veszélyessége?
2. Hogyan érvényesül a súlyosítási tilalom az Sztv. időbeli hatályát tekintve?
3. A Sztv. kizárólag tevékenységben megnyilvánuló magatartásokat szankcionál?
4. Magyarország területén kívül is alkalmazásra kerülhet az Sztv.?
5. Hontalan személyekre is alkalmazni kell az Sztv. szabályait?

2. A szabálysértési jog fogalma, forrásai

A szabálysértési jog a kis bűncselekmények, a bagatelcselekmények büntetőjoga, nevezhetjük a *közigazgatási büntetőjognak* is. *Vegyes karakterű jogterület*, ami azt jelenti, hogy két jogág határmezsgyéjén található, vagyis a büntetőjog és a közigazgatási jog határán.

A szabálysértési jogot a szabálysértésekre vonatkozó valamennyi *jogszabály* (törvényi és rendeleti szintű normák), a jogtudomány alapján kidolgozott *jogelvek* és a kialakult *bírói (alkotmánybírósági) gyakorlat* jogalkalmazásra megtermékenyítő hatással bíró *jogértelmezéseinek összességéként is definiálhatjuk*.

A szabálysértési jog jogforrásait megkülönböztethetjük abból a szempontból, hogy külső jogforrásról vagy belső jogforrásról beszélünk. *Külső jogforrás* alatt érjük, azt, hogy az arra jogosult jogalkotó szerv milyen formában alkotja meg az alkalmazandó jogot, eszerint a szabálysértési jognak a következő jogforrásait ismerjük:

- a) törvény,
- b) rendelet:
 - ba) kormányrendelet,
 - bb) miniszteri rendelet.

A szabálysértési jog *belső jogforrásai* az előzőek alapján következők szerint összegezhetők:

- az Országgyűlés (törvényalkotó, Sztv.),
- a Kormány (kormányrendeletet alkotó, az Sztv. felhatalmazásai alapján),
- belügyminiszter (miniszteri rendeletet alkotó, az Sztv. felhatalmazásai alapján),
- további szakminiszterek (miniszteri rendeletet alkotó, az Sztv. felhatalmazásai alapján).

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. Hogyan határozható meg a szabálysértési jog fogalma?
2. Melyek a szabálysértési jog külső jogforrásai?
3. Melyek a szabálysértési jog belső jogforrásai?
4. A szabálysértési eljárás szabályai a szabálysértési jog különös részébe tartoznak?
5. Rendeletek állapíthatnak meg szabálysértési tényállást?

3. A szabálysértések csoportosítása

Amennyiben a jelentős számú szabálysértéseket csoportosítani kívánjuk abból a szempontból, hogy milyen *büntetés* alkalmazását helyezi kilátásba az Sztv. megkülönböztethetünk:

- a) elzárással,
- b) közérdekű munkával,
- c) pénzbírsággal

büntethető szabálysértéseket.

E felosztás szerint az elzárással büntethető szabálysértések esetén a pontos megfogalmazás szerint *elzárással* is büntethető szabálysértésekről van szó, vagyis a szabálysértési bíróság döntésétől függően kerülhet sor a szabálysértési elzárás alkalmazására (pl. magánlaksértés, önkényes beköltözés, rendzavarás, garázdaság, tiltott prostitúció, veszélyes fenyegetés, valótlan bejelentés, jogosulatlan vadászat).

A közérdekű munka vonatkozásban is igaz, hogy ebben az esetben is arról van szó, hogy *ez a büntetés is kiszabható*, tehát a konkrét történeti tényállás alapján van rá lehetőség, de alkalmazása nem kötelező (pl. az életvitelszerű közterületi tartózkodás szabályainak megsértése).

A pénzbírsággal büntethető szabálysértések, amelyek az a)-b) pontokba nem tartoznak.

A szabálysértések csoportosíthatók abból a szempontból is, hogy

- kizárólag szándékosságból,
- kizárólag gondatlanságból,
- szándékosságból és gondatlanságból is

elkövethető szabálysértésekről van szó.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. Mely szempontok alapján csoportosíthatók a szabálysértések?
2. Az elzárással is büntethető szabálysértések esetén mely szabálysértési hatóság jogosult elzárás büntetés kiszabására?
3. Vannak olyan szabálysértések, amelyek csak gondatlanságból követhetők el?
4. Pénzbírsággal büntethető szabálysértést bármelyik szabálysértési hatóság elbírálnak?
5. A pénzügyi szabálysértések körének meghatározására az Sztv. különös része szerinti anyagi jogi megkülönböztetés alapján van lehetőség?

4. A szabálysértés elkövetői

A szabálysértés elkövetője a büntetőjogi értelemben vett *tettes*, vagyis az a személy, aki a szabálysértés törvényi tényállását megvalósítja. Attól függően, hogy a tettes egyedül vagy mással együtt tevékenykedik, beszélhetünk önálló-, illetve társtettesről.

Önálló tettes az, aki maga valósítja meg az adott szabálysértés törvényben meghatározott elemeit. Szándékos szabálysértések esetén gyakori a társtettség, a *gondatlan szabálysértés tettese azonban csak önálló tettes lehet*. Az önálló tettes saját testi erejét, valamilyen tárgyi eszközt vagy állatot is felhasználhat a szabálysértés elkövetéséhez. Ha azonban ehhez egy személyt használ fel, mint eszközt, ún. közvetett tetteségről van szó.

A közvetett tettes fogalmát a Btk. 13. § (2) bekezdésének megfelelő adaptálásával alkalmazhatjuk a szabálysértések vonatkozásában is. Ezek szerint közvetett tettes *egy másik személyt eszközként használ fel a szabálysértés elkövetésére, aki egyéb ok miatt nem büntethető* (pl. az anya beküldi a boltba 6 éves lányát, hogy lopjon neki egy üveg pálinkát). A közvetett tettes magatartása általában *felbujtásszerű, rábíró jellegű, de elméletileg előfordulhat a bűnsegélyszerű közvetett tettesi magatartás is*. A legfontosabb feltétel, hogy az adott személy felhasználása ténylegesen megtörténjék.

A társtettesek a szándékos szabálysértés törvényi tényállását egymás tevékenységéről tudva, közösen valósítják meg. Feltétel az is, hogy a társtettesek tevékenysége azonos alaptényálláshoz kapcsolódjon és szándékegységben cselekedjenek. Nem jöhet létre társtettség a *szándékegység, mint feltétel hiánya miatt valamennyi gondatlan szabálysértéséknél*. Az elkövetővé váláshoz személyes kvalifikáltságot kívánó tényállások esetén e tulajdonsággal a társtettesnek is rendelkeznie kell.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. Gondatlan szabálysértés esetén beszélhetünk-e tár tettekről?
2. Önálló tettes és társtettes elkövethet-e gondatlan szabálysértést?
3. Önálló tettes és társtettes elkövethet-e szándékos szabálysértést?
4. A kóros elmeállapotú személyt szabálysértés elkövetésére rábíró személy tettesként felelősségre vonható-e?
5. A 9 éves kiskorú felelősségre vonható-e azért, mert anyja rábeszélte, hogy élelmiszerterméket lopjon az üzletből?

5. A szabálysértésért való felelősség, a szabálysértési felelősséget kizáró, megszüntető okok

A szabálysértési felelősség megállapításához elsőként azt kell megvizsgálni, hogy megállapítható-e az Sztv.-ben meghatározott valamely szabálysértésre vonatkozó tényállási elemek maradéktalan teljesülése, vagyis megvalósította-e *az elkövető a törvényi tényállást*.

A tényállásszerűség önmagában még nem elegendő, azt is tisztázni kell ugyanis, hogy *jogellenes volt-e a cselekmény*.

Nagyon fontos annak tisztázása is, hogy *az elkövetőnek felróható-e ez a jogellenes cselekmény*, ennek hiányában ugyanis nem lehet szó szabálysértési felelősségről.

Felróhatóságnak az Sztv. szerint két alakzata van,

- a) a szándékosság és
- b) a gondatlanság.

Szándékosan követi el a szabálysértést, aki magatartásának következményeit kívánja, vagy-e következményekbe belenyugszik.

Gondatlanul követi el a szabálysértést az, aki előre látja magatartásának lehetséges következményeit, de könnyelműen bízik azok elmaradásában, vagy a következmények lehetőségét azért nem látja előre, mert a tőle elvárható figyelmet vagy körültekintést elmulasztja.

A szabálysértési felelősséget kizáró okok a következők:

- *gyermekkor (felső határa a 14. életév betöltése),*
- *kóros elmeállapotban (pl. elmebetegségben, tudatzavarban, gyengeelméjűségben, szellemi leépülésben szenvedő személy szabálysértési jogi felelőssége kizárt),*
- *kényszer, vagy fenyegetés hatása alatt az elkövető nem képes akaratának megfelelően cselekedni,*
- *tévedés (az ember tudatába a valóságtól eltérő kép alakul ki és ezt a képet valósághűnek véli),*
- *jogos védelemi helyzetben, vagy végszükség,*
- *sértett magánindítványának (pl. magánlaksértés, becsületsértés), illetve a feljelentésre jogosult szerv feljelentésének hiánya,*
- *a jogszabályban meghatározott feladata ellátása során elkövetett szabálysértés esetén, a Rendőrségről szóló törvényben felsorolt szabálysértés miatt, a megbízhatósági vizsgálatot folytató személy,*
- *egyéb kizáró okokat (pl. a sértett beleegyezése küzdősportok esetén, vagy a házi fegyelmi jog gyakorlása, amikor az édesanya a rosszkedvű gyermekét szobafogságra ítéli, amelyek nincsenek nevesítve az Sztv.-ben).*

A szabálysértési felelősséget megszüntető okokra a következők lehetnek:

- *az elkövető eljárás alatt bekövetkezett halála,*
- *a cselekmény elévülése.*

Az Sztv. szerint nincs helye szabálysértési felelősségre vonásnak, ha az egyébként szabálysértésként értékelendő jogsértés elkövetése óta már *6 hónap eltelt (relatív elévülési határidő)*. Az elévülés határidejének kezdő napja az a nap, amikor a szabálysértés tényállása megvalósul, kísérlet esetén az a nap, amikor az ezt megvalósító cselekmény véget ér. Ha az elkövetéstől számított hat hónapon belül a cselekmény miatt büntetőeljárás indul, de a nyomozó hatóság, az ügyészség vagy a bíróság a szabálysértési eljárás lefolytatása céljából az ügyet átteszi a szabálysértési hatósághoz vagy a szabálysértés miatt eljáró bírósághoz, az elévülés az áttételt elrendelő határozatnak a szabálysértési hatósághoz, illetve a szabálysértés miatt eljáró bírósághoz érkezése napjával újrakezdődik.

Amennyiben a már elkövetett szabálysértés miatt megindult az eljárás a relatív elévülési időn belül, azt a hatóságoknak a cselekmény elkövetésétől számított *2 éven belül mindenképpen be kell fejezniük*, mert ez az idő a szabálysértési cselekmény elévülésének az *abszolút végső határideje*.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

- 1. Szándékosan követi el a szabálysértést az, aki előre látja magatartásának lehetséges következményeit, de könnyelműen bízik azok elmaradásában?**
- 2. Szándékosan követi el a szabálysértést az, aki magatartásának lehetséges következményeit azért nem látja előre, mert a tőle elvárható figyelmet vagy körültekintést elmulasztja?**
- 3. Szándékosan követi el a szabálysértést az, aki előre látja magatartásának lehetséges következményeit és annak bekövetkezését kifejezetten kívánja, vagy-e következményekbe belenyugszik?**
- 4. A kóros elmeállapotú személy szabálysértés elkövetéséért felelősségre vonható-e?**
- 5. A cselekmény elkövetésétől 1 év eltelt és az erre jogosult hatóságok a szabálysértési eljárást még nem indították meg, sor kerülhet-e e cselekményért felelősségre vonásra?**

6. A fiatalkorú fogalma, eljárásjogi helyzete

Fiatalkorú az a személy, aki *a szabálysértés elkövetésekor a tizennegyedik életévét betöltötte, de a tizennyolcadikat még nem.*

Fiatalkorú esetén az Sztv. előírja az egyes büntetések maximális mértékét, amely az általános alkalmazható mértéknél jelentősen alacsonyabbak például a következők:

- a) *a szabálysértési elzárás leghosszabb tartama harminc nap, halmozati büntetés esetén negyvenöt nap,*
- b) *a pénzbírság legmagasabb összege ötvenezer forint, szabálysértési elzárással is büntethető szabálysértések esetén százezer forint,*
- c) *a helyszíni bírság legmagasabb összege huszonötezer forint,*

Fiatalkorúval szemben pénzbírságot vagy helyszíni bírságot csak akkor lehet kiszabni, *ha a fiatalkorú annak megfizetését vállalja.* Fiatalkorú számára *helyszíni bírság törvényes képviselő jelenléte nélkül nem szabható ki.* Az *ismételt elkövetés miatt* alkalmazható szigorúbb büntetéskiszabás *a fiatalkorúakkal szemben nem alkalmazható.*

Eljárásjogi garanciák is védik a fiatalkorúakat, a szabálysértési hatóság vagy a bíróság a fiatalkorú által elkövetett szabálysértés miatt indult *eljárást legfeljebb 45 napi időtartamra felfüggeszti és az ügyet közvetítői eljárásra utalja,* ha egyéb törvényes feltételei is fennállnak.

A fiatalkorúval szemben a szabálysértési eljárást úgy kell lefolytatni, hogy *elősegítse a fiatalkorúnak a törvények iránti tiszteletét.* A fiatalkorúval szemben alkalmazott büntetés vagy intézkedés *célja elsősorban az, hogy a fiatalkorú helyes irányba fejlődjék és a társadalom hasznos tagjává váljék.*

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. **Fiatalkorúnak tekinthető-e az a személy az Sztv. szerint, aki az elkövetés napján töltötte be a 14. életévét?**
2. **Fiatalkorúnak tekinthető-e az a személy az Sztv. szerint, aki az elkövetés napján töltötte be a 18. életévét?**
3. **Helyszíni bírság kiszabható-e a fiatalkorúval szemben, ha annak megfizetését nem vállalja?**
4. **Helyszíni bírság kiszabható-e a fiatalkorúval szemben, ha törvényes képviselője nincs a helyszínen?**
5. **A fiatalkorúval szemben kiszabható legmagasabb helyszíni bírság összege 50 ezer forint lehet?**

7. Katona fogalma, a katonákra vonatkozó rendelkezések

Az Sztv. szerinti definíció alapján katonának kell tekinteni

- a) *a katonát és*
- b) *a rendőrség, a hivatásos katasztrófavédelmi szerv, a büntetés-végrehajtási szervezet, a polgári nemzetbiztonsági szolgálatok, valamint az Országgyűlési Őrség hivatásos állományú tagját.*

A katonák szolgálati viszonyának tartama alatt a *szolgálati helyen, illetve a szolgálattal összefüggésben elkövetett szabálysértéseit* – a szabálysértési elzárással is büntethető szabálysértés kivételével – *fegyelmi eljárás keretében kell elbírálni.* Amennyiben időközben a katonák *szolgálati viszonya* a fegyelmi eljárás befejezése előtt *megszűnik,* a szabálysértést a továbbiakban a *szabálysértési hatóság, illetve a bíróság bírálja el.*

Katonával szemben *elkobzást, valamint járművezetéstől eltiltást bíróság, illetve szabálysértési hatóság szabhat ki.* A katona szabálysértési őrizetbe vételéről az előjáróját és az abból történő szabadításról a katona parancsnokát értesíteni kell.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

- 1. Az Sztv. szerint, aki a rendőrség hivatásos állományú tagja katonának tekinthető-e?**
- 2. Az Sztv. szerint, aki az Országgyűlési Őrség hivatásos állományú tagja katonának tekinthető-e?**
- 3. Katonával szemben járművezetéstől eltiltást kizárólag bíróság szabhat ki?**
- 4. Ha katona szolgálati viszonya a fegyelmi eljárás befejezése előtt megszűnik, a szabálysértést melyik hatóság bírálja el?**
- 5. A rendőrség köteles értesíteni az eljárás alá vont katona állományilletékes parancsnokát, ha tettenérés esetén őrizetbe vételre kerül sor?**

8. A szabálysértési ügyekben eljáró hatóságok és az eljárásban részt vevő személyek

A szabálysértési ügyekben eljáró hatóságokat és az eljárásban részt vevő személyeket, akik jogokat gyakorolnak és kötelességeket teljesítenek, és e tevékenységük során eljárási cselekményeket végeznek, a *szabálysértés alanyainak* nevezzük.

Eljárásjogi helyzetüket tekintve az *eljárás főszemélyeinek* tekintjük azokat, akik helyzetükből adódóan a szabálysértési eljárásban feladatokat teljesítenek, eljárási cselekményeket végeznek és kötelező erejű döntéseket hoznak.

A szabálysértési ügyekben eljáró hatóságok tevékenysége arra irányul, hogy a szabálysértések elkövetése miatt a felelősséget megállapítsák és az ennek megfelelő szankciót kiszabják.

Az általános hatáskörű szabálysértési hatóság a rendőrség általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szervének szabálysértési hatósági feladatok ellátására kijelölt szerve (a továbbiakban: *rendőrség*).

Ezen kívül a hatáskörébe utalt szabálysértések miatt a *különös hatáskörű szabálysértési hatóságként* járnak el:

- a Nemzeti Adó- és Vámhivatal feladat- és hatáskörrel rendelkező szerve,
- a Kormány által kijelölt szerv,
- az egészségügyi államigazgatási szerv.

A *rendőrség* bármely szabálysértés miatt kiszabhat *helyszíni bírságot*, azonban a szabálysértési elzárással is büntethető szabálysértés miatt kizárólag a rendőrség szabhat ki helyszíni bírságot. Az Sztv. kifejezett rendelkezése alapján helyszíni bírságot szabhat még ki:

- a Nemzeti Adó- és Vámhivatal feladat- és hatáskörrel rendelkező szerve,
- a hivatásos katasztrófavédelmi szerv arra felhatalmazott ügyintézője,
- a közlekedési hatóság ellenőre,
- a közterület-felügyelő,
- a természetvédelmi őr, az önkormányzati természetvédelmi őr,
- az erdészeti hatóság arra felhatalmazott ügyintézője,
- a halászati őr,
- a mezőőr.

Az erdészeti hatóság ügyintézője, a halászati őr és a mezőőr kizárólag akkor szabhat ki helyszíni bírságot, ha a közigazgatási szerv alkalmazottja vagy önkormányzati köztisztviselő, közalkalmazott vagy kormánytisztviselő.

Az ügyész jogosult ellenőrizni a szabálysértési hatóságok eljárásának és intézkedésének törvényességét, valamint törvényességi felügyeletet gyakorol a szabálysértési nyilvántartási rendszer felett. A szabálysértési hatóság az ügyészi felhívásra, ha azt alaposnak tartja törvénysértő rendelkezését köteles nyolc napon belül az ügyészi indítványnak megfelelően visszavonni vagy módosítani és erről az ügyészt értesíteni. Az ügyészi felhívás eredménytelensége esetén, az ügyésznek lehetősége van *harminc napon belül a jogerős határozatot a bíróság előtt megtámadni*.

Az eljárás alá vont személy az, akivel szemben szabálysértési eljárás folytatják az eljáró hatóságok.

Az eljárás alá vont személy képviselőjeként

- törvényes képviselője vagy
- az általa, törvényes képviselője vagy nagykorú hozzátartozója által írásban meghatalmazott nagykorú személy

(a továbbiakban együtt: *az eljárás alá vont személy képviselője*) a szabálysértési eljárás bármely szakaszában *az eljárás alá vont személy érdekében eljárhat*.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. A rendőrség az bármely szabálysértés miatt kiszabhat helyszíni bírságot?
2. A járási hivatal arra felhatalmazott ügyintézője bármely szabálysértés miatt kiszabhat helyszíni bírságot?
3. Az általános hatáskörű szabálysértési hatóság a rendőrség?
4. Szabálysértési elzárással is büntethető szabálysértés miatt első fokon az elkövetés helye szerint illetékes rendőrség jár el?
5. Az ügyészi felhívásának eredménytelensége esetén, az ügyésznek lehetősége van 8 napon belül a járási hivatal jogerős határozatát a bíróság előtt megtámadni?

9. A szabálysértési eljárás megindítása, felfüggesztése, megszüntetése

A szabálysértési eljárás

- a) feljelentéssel,
- b) a szabálysértési hatóság vagy a bíróság hivatali hatáskörében szerzett tudomása alapján,
- c) a helyszíni bírság kiszabására jogosult szerv vagy személy általi észleléssel,
- d) a közlekedési baleset helyszínén folytatott szemle alapján

indulhat meg.

A *feljelentést* szóban vagy írásban bárki megteheti. A szóban tett feljelentésről jegyzőkönyvet vagy feljegyzést kell készíteni.

Az Sztv. alapján *kizárólag magánindítványra üldözendő szabálysértés* miatt a sértett kívánságára indítható csak meg a szabálysértési eljárás.

A *feljelentést határozattal nyolc napon belül el kell utasítani*, ha a feljelentésből vagy az előkészítő eljárás során beszerzett adatokból megállapítható, hogy

- a feljelentett cselekmény *nem szabálysértés*,
- a *büntethetőséget kizáró ok áll fenn*,

- ugyanazon szabálysértés miatt *szabálysértési eljárás van már folyamatban*,
- a *cselekményt* szabálysértési vagy büntetőeljárás, illetve közigazgatási hatósági eljárás keretében *jogerősen elbírálták*,
- *elkobzás alkalmazása szükséges felelősségre vonás nélkül*,
- halál vagy elévülés folytán a *büntethetőség megszűnt*,
- a *magánindítványra üldözendő szabálysértés* esetében a magánindítvány hiányzik,
- a *feljelentéssel* vagy a szabálysértési eljárás lefolytatásának feltételeként meghatározott *nyilatkozattal szemben támasztott valamely törvényi követelmény nem teljesül*.

A szabálysértési eljárást *határozattal fel kell függeszteni*, ha

- az ügy érdemi elbírálása olyan *előzetes kérdés eldöntésétől függ*, amelyben a döntés más szerv hatáskörébe tartozik,
- az eljárás alá vont személy *ismeretlen helyen vagy külföldön tartózkodik és távollétében az ügy érdemi elbírálása nem lehetséges*,
- a szabálysértési hatóság vagy a bíróság *az ügyet közvetítői eljárásra utalja*,
- az eljárás alá vont személy *tartós, súlyos betegsége* vagy a szabálysértés elkövetése után *bekövetkezett elmebetegsége miatt az eljárásban nem vehet részt*,
- a szabálysértési eljárásban részt vevő személyek személyes jelenlétével járó eljárási cselekmény *elrendelt járványügyi elkülönítés, megfigyelés, zárlat vagy ellenőrzés szabályainak megszegésével járna*.

Az eljárás felfüggesztésének ideje a relatív (6 hónapos) *elévülés időtartamába nem számít be*, azonban a cselekmény elkövetésétől számított két év (abszolút elévülési idő) *elteltével a rendelkezésre álló adatok alapján be kell fejezni az eljárást*. A szabálysértési eljárást felfüggesztő határozat ellen nincs helye jogorvoslatnak.

A szabálysértési eljárást *határozattal meg kell szüntetni*, ha

- a cselekmény *nem szabálysértés*,
- az eljárás adatai alapján *nem állapítható meg és az eljárás folytatásától sem várható további eredmény szabálysértés elkövetése*, az eljárás alá vont személy *kiléte* tekintetében, és arra vonatkozóan, hogy *a szabálysértést az eljárás alá vont személy követte el*,
- a szabálysértést *nem az eljárás alá vont személy követte el*,
- az eljárás alá vont személy *meghalt*,
- *büntethetőséget kizáró ok áll fenn*,
- a *cselekményt* szabálysértési vagy büntetőeljárás, illetve közigazgatási hatósági eljárás keretében *jogerősen elbírálták*,
- *ugyanazon cselekmény miatt* szabálysértési vagy büntetőeljárás, illetve közigazgatási hatósági eljárás *van folyamatban*,
- *elévülés* miatt nincs helye felelősségre vonásnak,
- *elkobzás alkalmazása szükséges az eljárás alá vont személy felelősségre vonása nélkül*,
- a közvetítő a *közvetítői eljárás eredményes lefolytatásáról* tájékoztatta a szabálysértési hatóságot vagy a bíróságot,
- a *magánindítványra üldözendő szabálysértés* esetében a magánindítvány hiányzik és az már nem pótolható,
- megállapítható, hogy az Sztv. alapján a feljelentés elutasításának lett volna helye,
- a 10. § szerinti elzárást kizáró ok kerül az *életvitelszerű közterületi tartózkodás szabályainak megsértése* szabálysértés tekintetében az előkészítő eljárást folytató szerv által megállapításra.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. A feljelentést kizárólag írásban lehet megtenni?
2. Az elhunyt sértett hozzátartozója az Sztv.-ben meghatározottak szerint számított 30 napos határidőn túl is jogosult a magánindítvány előterjesztésére?
3. Ha szabálysértés elévült, az erre irányuló feljelentést 8 napon belül el kell utasítani?
4. A bíróság a felfüggesztés időtartamát legfeljebb 60 nappal meghosszabbítja, ha annak szükségességéről a közvetítő értesítette?
5. Ha közvetítő a közvetítői eljárás eredményes lefolytatásáról tájékoztatta a bíróságot, az eljárást folytatni kell?

10. A szabálysértési eljárás szakaszai, az eljárás általános szabályai

A szabálysértési eljárás három jól elkülöníthető szakaszra bontható, ezek a következők:

- a) a szabálysértési alapeljárás,
- b) jogorvoslati eljárás,
- c) végrehajtási eljárás.

A szabálysértési eljárás célja a *szabálysértési tényállás felderítése*, a felelősség megállapítása érdekében a lehetséges bizonyítékok összegyűjtése és azok értékelése alapján a felelősség megállapítása vagy annak mellőzése, ha a bizonyítás nem fogott helyt. A szabálysértési eljárásban a hatóságot *bizonyítási kötelezettség terheli*, ami azt jelenti, hogy fel kell derítenie a lehetséges bizonyítási eszközöket, biztosítani kell a későbbi felhasználásukat, szakszerű értékelésüket, ez egyben jelenti a bizonyításban való személyes és tevételes közreműködést. Amennyiben a rendelkezésre álló adatok nem elegendőek az érdemi döntés meghozatalához, részletes *bizonyítási eljárást* kell lefolytatni.

Az Sztv. alapján főszabály szerint a szabálysértési eljárást a *szabálysértési hatóság* folytatja le. Az Sztv. szerint azonban az elzárással is büntethető és a Sztv.-ben meghatározott egyéb szabálysértések vonatkozásában a *szabálysértési eljárás a bíróság hatáskörébe tartozik*.

A szabálysértési hatóság előtti alapeljárás során a következő eljárási szakaszokat különböztethetjük meg:

- a szabálysértési eljárás megindítása,
- közvetítői eljárás,
- bizonyítás,
- döntés a szabálysértési ügyben.

A közvetítői eljárás célja, hogy a *szabálysértés következményeinek jóvátételét* és az eljárás alá vont személy jövőbeni *jogkövető magatartását* elősegítse. A közvetítői eljárásban törekedni kell arra, hogy az eljárás alá vont személy és a sértett között a közvetítői eljárás céljának elérését elősegítő *megállapodás* jöjjön létre. Az ügy közvetítői eljárásra utalásának a szabálysértési eljárás alatt *egy alkalommal* van helye. A közvetítői eljárás alatt a *szabálysértési eljárás legfeljebb 45 napra fel van függesztve*.

A közvetítői eljárást úgy kell megszervezni, hogy a *szabálysértési eljárás felfüggesztésének időtartamán belül be lehessen fejezni*. A közvetítői eljárásban a megállapodás akkor jön létre, ha a sértett és az eljárás alá vont személy között a szabálysértéssel okozott kár megtérítésében vagy a szabálysértés káros következményeinek egyéb módon való jóvátételében *azonos álláspont alakul ki*. A közvetítői eljárás akkor *eredményes*, ha a *megállapodás létrejön és az teljesült*. Ennek hiányában a szabálysértési hatóság a *felfüggesztett eljárását folytatja*.

A *bizonyítási eljárásban* szabadon felhasználható minden olyan bizonyítási eszköz, amely a tényállás megállapítására szüksége és alkalmas lehet. Ez a *bizonyítás szabadságának elve*. A bizonyítékokat a szabálysértési hatóságok egyenként és összességükben értékelik, és legjobb *meggyőződésük szerint bírálják el a rendelkezésre álló bizonyítékokat*.

A bíróság előtti alapeljárás során a következő eljárási szakaszokat különböztethetjük meg:

- az előkészítő eljárás,
- közvetítői eljárás,
- bizonyítás,
- döntés a szabálysértési ügyben.

Az előkészítő eljárás lényege, hogy *segítse a bírósági döntéshozatalt*. Ennek érdekében a *feljelentést a rendőrségnél kell megtenni*.

A rendőrség előkészítő eljárására a szabálysértési hatóság eljárására vonatkozó általános szabályokat kell alkalmazni azzal, hogy azt *harminc napon belül* be kell fejezni, kivéve, ha az előkészítő eljárást lefolytató rendőri szerv vezetője annak időtartamát újabb harminc nappal meghosszabbítja.

Az előkészítő eljárás befejezését követően a rendőrség az előkészítő eljárás során keletkezett iratokat, adatokat, megállapításokat tartalmazó jelentését haladéktalanul megküldi a bíróságnak.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. A szabálysértési eljárás szükségképpen szakasza a szabálysértési alapeljárás?
2. A szabálysértési hatóság előtti alapeljárás szükségképpen része a közvetítői eljárás?
3. A bíróság előtti alapeljárásban sor kerülhet közvetítői eljárásra?
4. A közvetítői eljárás alatt az alapeljárás fel van függesztve legfeljebb 30 napra?
5. Az előkészítő eljárást harminc napon belül be kell fejezni?

11. Kényszerintézkedések a szabálysértési eljárásban

A szabálysértési hatóság a döntésének kikényszerítése céljából, amennyiben az szükségessé válik, kényszerintézkedéseket is alkalmazhat. Ezeknek a kényszerintézkedéseknek a közös jellemzőjük, hogy rendszerint állampolgári jogok korlátozásával párosulnak, illetve velük szemben csak utólag van jogorvoslatnak (panasznak) helye.

A kényszerintézkedéseket két nagy csoportra oszthatók:

- a) személyi szabadságot korlátozó (elővezetés, szabálysértési őrizet)
- b) személyi szabadságot nem korlátozó (ruházat, csomag, jármű átvizsgálása, lefoglalás, rendbírság)

kényszerintézkedésekre.

Ha az eljárás alá vont személy vagy tanú a szabálysértési hatóság, a bíróság, illetve a szakértő előtt a *szabályszerű idézésre nem jelenik meg* és távolmaradását előzetesen, alapos okkal nem menti ki *elővezethető*. Az elővezetést a rendőrség útján, vagy a Nemzeti Adó- és Vámhivatal előtt folyamatban lévő eljárásban, a *Nemzeti Adó- és Vámhivatal vámszerve útján* kell foganatosítani. Annak az elkövetőnek is elrendelhető az elővezetése, aki a szabályszerűen kézbesített felhívás ellenére a *kiszabott szabálysértési elzárás végrehajtására kijelölt büntetés-végrehajtási intézetben a megadott határnapon nem jelenik meg*. Az elővezetést *határozattal kell elrendelni*.

A rendőrség szabálysértési elzárással is büntethető szabálysértés esetén a *tetten ért eljárás alá vont személyt gyorsított bírósági eljárás lefolytatása céljából őrizetbe veheti*. A szabálysértési őrizetet rendőrségi fogdán kell végrehajtani.

Az őrizetbe vétel feltételeinek fennállása esetén, az őrizetet elrendelő szerv az alábbi szempontok mérlegelése alapján dönt az őrizetbe vételről:

- az elkövetett cselekmény tárgyi súlya,
- az elkövetés körülményei,
- az eljárás alá vont személy személyi körülményei, valamint
- az eljárás alá vont személynek a szabálysértés elkövetésének időpontját megelőző két éven belül történt felelősségre vonására vonatkozó adatai.

A szabálysértési őrizet a bíróság érdemi végzésének meghozataláig, de legfeljebb hetvenkét óráig tart, amelybe a szabálysértési őrizetet megelőző előállítás teljes ideje beleszámít. Az eljárás alá vont személyt nyomban szabadon kell bocsátani, ha a szabálysértési őrizet tartama alatt a bíróság a gyorsított eljárást nem folytatta le vagy nem szabott ki szabálysértési elzárást.

A rendőrség és a hatáskörébe tartozó szabálysértések tekintetében a Nemzeti Adó- és Vámhivatal átvizsgálhatja annak a személynek a ruházatát, a csomagját, illetve a helyszínen lévő járművét, akiről feltételezhető, hogy tárgyi bizonyítási eszközt tart magánál. Az átvizsgálás megkezdése előtt az érintett személyt fel kell szólítani, hogy a keresett tárgyat önként adja át.

A szabálysértési hatóság, az előkészítő eljárást lefolytató szerv, a helyszíni bírság kiszabására jogosult lefoglalhatja a tárgyi bizonyítási eszköz, vagy azt a dolgot, amelynek elkobzását az Sztv. elrendeli. A lefoglalást haladéktalanul meg kell szüntetni, ha arra az eljárás érdekében már nincs szükség.

A szabálysértési hatóság, az előkészítő eljárást lefolytató szerv, illetve a bíróság az Sztv. szerinti eljárási kötelezettségek teljesítése érdekében, továbbá az eljárás rendjének megzavarása miatt rendbírságot szabhat ki. A rendbírság legalacsonyabb összege ötezer, legmagasabb összege százezer. Amennyiben a rendbírság kiszabására ugyanabban az eljárásban ismételten kerül sor, százötvenezer forint. Bírósági eljárásban a legmagasabb rendbírság százötvenezer, ismételt esetben kétszázezer forint.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

- 1. A szabálysértési őrizet személyi szabadságot korlátozó intézkedés?**
- 2. Az elővezetés személyi szabadságot nem korlátozó intézkedés?**
- 3. Az elővezetést kizárólag a rendőrség fogatosíthatja?**
- 4. A szabálysértési őrizet kizárólag a rendőrség alkalmazhat és a rendőrségi fogdán kell végrehajtani?**
- 5. A rendőrség által elrendelt szabálysértési őrizet a bíróság érdemi végzésének meghozataláig tart?**

12. A szabálysértési hatóság előtti eljárás

A szabálysértési hatóság előtti eljárás alapvetően két féle módon történhet:

- a) meghallgatás nélkül és
- b) meghallgatás alkalmazásával.

Amennyiben a tényállás teljes mértékben tisztázott és az eljárás alá vont személy vagy az eljárásban részt vevő más személy meghallgatása, valamint egyéb bizonyíték megszerzése nem szükséges, a szabálysértési hatóság büntetést szab ki, illetve önállóan vagy büntetés mellett intézkedést alkalmaz. Ez esetben szabálysértési hatóság határozatát a szabálysértési eljárás megindítását követő tizenöt napon belül kizárólag a szabálysértési eljárás iratai alapján hozza meg.

E határozatában a szabálysértési hatóság

- *büntetésként pénzbírságot szabhat ki,*
- *intézkedésként alkalmazhat:*
 - *járművezetéstől eltiltást,*
 - *figyelmeztetést,*
 - *elkobzást*
 - *kitiltást.*

E határozat ellen *nincs helye kifogás benyújtásának*, azonban az eljárás alá vont személy vagy képviselője, annak *kézbésítésétől számított nyolc napon belül kérheti meghallgatását* a szabálysértési hatóságtól. E kérelem alapján a szabálysértési hatóságnak meg kell hallgatnia az eljárás alá vont személyt. A meghallgatásra az erre irányuló *kérelem érkezésétől számított öt napon belül idézést kell kibocsátani.*

Amennyiben nincs helye a meghallgatás nélküli határozat meghozatalának, a szabálysértési hatóság *a tényállás tisztázása érdekében bizonyítást folytat le*, valamint szükség esetén felhívja a feljelentőt további adatok közlésére.

Abban az esetben, ha a meghallgatás nélküli határozat elleni *kérelem alapján kerül sor a meghallgatásra a szabálysértési hatóság köteles a meghallgatás nélkül kiadott határozatát visszavonni* és a meghallgatás alapján megállapított tényállás alapján hozza meg a határozatát. E határozatban azonban a meghallgatás nélküli eljárásban hozott határozatban megállapított rendelkezéseknél *hátrányosabb rendelkezést kizárólag akkor hozhat, ha a meghallgatáson új bizonyíték merül fel.*

A meghallgatás során az eljárás alá vont személyt, ha egyébként a közérdekű munka végrehajtásához szükséges feltételek fennállnak, *nyilatkoztatni is kell, hogy hozzájárul-e a közérdekű munka kiszabásához.*

A hozzájárulás megtagadása kizárja a közérdekű munka kiszabását. A szabálysértési hatóság a meghallgatás során megállapíthatja, hogy a közvetítői eljárásra utalás feltételei fennállnak, és ebben az esetben az ügyet közvetítői eljárásra utalja.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

- 1. A szabálysértési hatóság meghallgatás nélkül, az eljárás megindítását követő 30 napon belül köteles döntést hozni?**
- 2. A szabálysértési hatóság meghallgatás nélküli eljárás esetén határozatában kizárólag pénzbírságot szabhat ki büntetésként?**
- 3. A szabálysértési hatóság meghallgatás nélküli eljárásában hozott határozata ellen nincs helye kifogásnak?**
- 4. A meghallgatás nélküli eljárásban hozott határozatban megállapított rendelkezéseknél hátrányosabb rendelkezést a meghallgatással lefolytatott eljárásban nem lehet meghozni?**
- 5. A meghallgatásra az erre irányuló kérelem érkezésétől számított 15 napon belül a szabálysértési hatóságnak idézést kell kibocsátani?**

13. A bíróság előtti eljárás

A bíróság előtti eljárás alapvetően háromféle módon történhet:

- a) tárgyalás nélkül és
- b) tárgyalás tartásával
- c) gyorsított eljárással.

Amennyiben az előkészítő eljárás iratai alapján megállapítható, hogy *a tényállás tisztázott és az eljárás alá vont személy vagy a tanú, sértett, szakértő meghallgatása nem szükséges, valamint a közvetítői eljárásra utalás feltételei nem állnak fenn, a bíróság határozatban büntetést szab ki, vagy intézkedést alkalmaz. A bíróság e határozatát az előkészítő eljárásról készített jelentés megérkezését követő tizenöt napon belül, kizárólag a szabálysértési eljárás iratai és az előkészítő eljárásról szóló jelentés alapján meghozza. E határozatában a bíróság nem szabhat ki büntetesként közérdekű munkát és szabálysértési elzárást.*

Amennyiben az eljárás alá vont személy őrizetbe vételére került sor, nincs lehetőség tárgyalás nélküli határozat meghozatalára. A tárgyalás nélkül meghozott határozattal szemben *nincs helye fellebbezésnek, azonban az eljárás alá vont személy vagy képviselője annak kézhezvételétől számított nyolc napon belül kérheti tárgyalás tartását. Ha az eljárás alá vont személy nem kérte tárgyalás tartását, a döntés jogerőre emelkedik és végrehajtható.*

A bíróság tárgyalást tart, ha:

- nincsenek meg a feltételei a tárgyalás tartása nélküli határozathozatalnak,
- az ügy elbírálása érdekében egyébként tárgyalás tartását tartja szükségesnek,
- az eljárás alá vont személy vagy képviselője a tárgyalás nélküli határozathozatal esetén tárgyalás tartását kérte.

Ha a bíróság a tárgyalás nélküli határozata ellen előterjesztett tárgyalás tartására irányuló kérelem alapján tart tárgyalást, tárgyalás tartása nélküli határozatát *a bíróság végzéssel*

- hatályban tartja,
- megváltoztatja,
- hatályon kívül helyezi, és az eljárást megszünteti.

Megváltoztatás esetén azonban tárgyalás nélküli eljárásban hozott határozatban megállapított rendelkezéseknél *hátrányosabb rendelkezést kizárólag akkor hozhat, ha a tárgyaláson új bizonyíték merül fel. A bíróság a tárgyaláson hozott végzését – a jogorvoslati jogról történő lemondás esetét kivéve – a kihirdetését követő 3 munkanapon belül írásba foglalja. A kihirdetéskor a fellebbezésre jogosultat tájékoztatni kell az alábbiakról:*

- az írásba foglalás határidejéről,
- a fellebbezés bejelentésének határidejéről,
- az írásba foglalást követően a végzés a bíróságon megismerhető, illetve azt a bíróság az eljárás alá vont személy indítványára, az általa megjelölt elektronikus levelezési címre is továbbítja,
- a bíróság az írásba foglalt végzést a fellebbezésre jogosult részére kézbesíti, azonban a kézbesítés a fellebbezés határidejét nem érinti, valamint
- a fellebbezés bejelentésének határideje alatt a fellebbezés okát, célját és indokait módosíthatja vagy kiegészítheti.

Az őrizetbe vett személyt a rendőrség *a gyorsított bírósági eljárás lefolytatása céljából a bíróság elé állítja. A rendőrség a bíróság elé állítás időpontjáról haladéktalanul értesíti a sértettet, valamint gondoskodik arról, hogy a bizonyítási eszközök a tárgyaláson rendelkezésre álljanak.*

A bíróság hivatalból vagy az eljárási cselekményen jelenlétre kötelezett vagy jogosult személy által előterjesztett indítványra – a technikai feltételek rendelkezésre állása esetén – elrendelheti az elkövető telekommunikációs eszköz útján történő meghallgatását.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. A bíróság meghallgatás nélküli gyorsított eljárás keretében is dönthet?
2. A bíróság meghallgatás nélküli eljárás esetén határozatában kizárólag pénzbírságot szabhat ki büntetésként?
3. A bíróság meghallgatás nélküli eljárásában a rendőrségi jelentés beérkezését követő 15 napon belül határoz?
4. A bíróság meghallgatás nélküli eljárásban hozott határozatával szemben nincs helye fellebbezésnek?
5. Az őrizetbe vett személy esetén nincs lehetőség tárgyalás nélküli bírósági határozat meghozatalára?

14. Jogorvoslatok a szabálysértési eljárásban

A szabálysértési hatóság határozata, a bíróság végzése ellen, valamint a szabálysértési hatóság és bíróság egyéb intézkedése ellen, valamint intézkedésének elmulasztása miatt jogorvoslatnak van helye. A szabálysértési eljárásban igénybe vehető rendes jogorvoslatok:

- a) a kifogás,
- b) a fellebbezés és
- c) a panasz.

Jogorvoslati kérelem benyújtására főszabály szerint az jogosult, akire nézve a határozat rendelkezést tartalmaz, vagy akit az intézkedés érint. A jogorvoslat előterjesztésére vonatkozó határidő, ha az Sztv. másként nem rendelkezik a közléstől, az intézkedés elmulasztása esetén az erről való tudomásszerzéstől számított *nyolc nap*. Az Sztv. szerint kizárt, az arra nem jogosulttól származó, az elkésett vagy az ismételten azonos tartalommal benyújtott jogorvoslati kérelmet a szabálysértési hatóság, az ügyész vagy a bíróság elutasítja. A törvényben kizárt, az arra nem jogosulttól származó, valamint az ismételten azonos tartalommal benyújtott jogorvoslati kérelmet elutasító határozat vagy végzés ellen további jogorvoslatnak nincs helye, ezért az ilyen jogorvoslati kérelem elbírálását a szabálysértési hatóság, illetve a bíróság mellőzi, és erről a kérelem előterjesztőjét öt napon belül értesíti.

A szabálysértési hatóság

- kényszerintézkedés (kivéve az elővezetés) tárgyában hozott,
- a feljelentést elutasító,
- a szabálysértési eljárást megszüntető,
- a kézbesítési vélelem megdöntésére irányuló kérelmet elutasító

határozataival, intézkedéseivel szemben, valamint az intézkedés elmulasztása miatt *panasszal lehet élni*. A kényszerintézkedés tárgyában benyújtott panaszt a határozat közlésétől számított *három, egyéb esetekben nyolc napon belül kell szóban vagy írásban lehet megtenni a szabálysértési hatóságnál*. Amennyiben a szabálysértési hatóság a panaszt alaposnak találja, annak *három napon belül helyt ad* és a sérelmezett határozatát visszavonja vagy módosítja. Ha a szabálysértési hatóság a *panasznak nem ad helyt, az iratokat három napon belül az illetékes ügyésznek küldi meg*. Az ügyész a kényszerintézkedés tárgyában benyújtott panaszt *három, egyéb esetekben nyolc napon belül elbírálja*.

A szabálysértési hatóságnál a határozat közlésétől számított *nyolc napon belül kifogást lehet benyújtani*. Ha a kifogásban új tényt állítanak, vagy új bizonyítékra hivatkoznak, a szabálysértési hatóság ezekre figyelemmel a kifogás alapján a határozatát visszavonhatja, vagy az eljárás alá vont személy javára megváltoztathatja. A kifogás alapján megváltoztatott határozata ellen a közléstől számított *nyolc napon belül ismételt kifogást lehet előterjeszteni*.

Ha a szabálysértési hatóság a kifogás alapján a támadott határozatát nem változtatja meg, a kifogás hatósághoz történő beérkezését követő nyolc, ha bizonyítási eljárás lefolytatása szükséges tizenöt napon belül az iratokat a kifogás elbírálására megküldi az illetékes járásbíróságnak. Az ismételt kifogást a szabálysértési hatóság haladéktalanul megküldi a járásbíróságnak.

A járásbíróság, ha szabálysértési hatóság által megküldött kifogás alapján nincs helye intézkedés megtételének és a kifogásban nem kérték az ügy tárgyaláson történő elbírálását, a kifogást tizenöt napon belül tárgyalás tartása nélkül, az iratok alapján bírálja el, feltéve, hogy az eljárás az iratok alapján lefolytatható.

Egyébként a járásbíróság a kifogás tárgyában tárgyalást tart, ha a kifogásban a jogosult kifejezetten kérte az ügy tárgyaláson történő elbírálását, vagy ha a bíróság tárgyalás tartását szükségesnek tartja. A bíróság nem köteles tárgyalást tartani, ha az iratok alapján azt állapítja meg, hogy a kifogás alapos és a bíróság döntése a kérelemben foglaltakkal megegyezik, vagy azt az elkövető javára meghaladja.

A járásbíróság a szabálysértési hatóság határozatában megállapított rendelkezéseknél hátrányosabb rendelkezést akkor hozhat, ha a tárgyaláson új bizonyíték merül fel és ennek alapján a bíróság olyan új tényt állapít meg, amelynek folytán súlyosabb minősítést kell alkalmazni, vagy jelentős mértékben súlyosabb büntetést kell kiszabni. A végzés ellen fellebbezésnek nincs helye.

A járásbíróság által tárgyalás tartásával elbírált szabálysértések vonatkozásában a végzések ellen a törvényszékhez címzett halasztó hatályú fellebbezésre, mint rendes bírósági jogorvoslatra van lehetőség a végzés közlésétől számított nyolc napon belül. A fellebbezésben elő kell adni annak okát és célját. Az ok téves megjelölése vagy hiánya miatt a fellebbezés elbírálását nem lehet megtagadni.

Az elkésett vagy nem a jogosult által előterjesztett fellebbezést a végzést hozó járásbíróság elutasítja. A járásbíróság az iratokat a fellebbezés benyújtására előírt határidő leteltét követő öt napon belül megküldi az illetékes törvényszéknek.

A törvényszék a járásbíróság végzését

- hatályban tartja,
- a súlyosítási tilalomra vonatkozó rendelkezések megtartásával megváltoztatja, vagy
- hatályon kívül helyezi, és az eljárást megszünteti, illetve az eljárást új eljárásra utasítja.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

- 1. A perújítás a szabálysértési eljárásban alkalmazható rendes jogorvoslat?**
- 2. A szabálysértési hatóság érdemi határozatával szemben rendes jogorvoslatként fellebbezés alkalmazható?**
- 3. A szabálysértési hatóság intézkedése ellen panasszal lehet élni?**
- 4. A kényszerintézkedést elleni panaszt az ügyész 3 napon belül bírálja el?**
- 5. A járásbíróság végzése ellen a törvényszékhez címzett halasztó hatályú fellebbezésre annak közlésétől számított nyolc napon belül van-e lehetőség?**

III. SZABÁLYSÉRTÉSI ISMERETEK: HELYSZÍNI BÍRSÁGRA ÉS EGYES SZABÁLYSÉRTÉSEKRE VONATKOZÓ ISMERETEK

1. Helyszíni bírságra vonatkozó általános szabályok

Az Sztv. külön fejezetben foglalkozik a helyszíni eljárással, amelynek keretében az arra felhatalmazott szervek egy egyszerűsített eljárás keretében jogosultak helyszíni bírság kiszabására. Ebben a részben az erre vonatkozó általános szabályokat tekintjük át

1.1. A HELYSZÍNI BÍRSÁG KISZABÁRA JOGOSULTAK KÖRE

A rendőrség az Sztv.-ben meghatározott feltételek szerint bármely szabálysértés miatt kiszabhat helyszíni bírságot. Ha az Sztv. másként nem rendelkezik a szabálysértési elzárással is büntethető szabálysértés miatt kizárólag a rendőrség szabhat ki helyszíni bírságot.

A rendőrségen kívül az Sztv.-ben meghatározott egyes szabálysértések esetén helyszíni bírságot szabhatnak még ki az alábbi szervek, illetve személyek:

- a) a Nemzeti Adó- és Vámhivatal feladat- és hatáskörrel rendelkező szerve,
- b) a hivatásos katasztrófavédelmi szerv arra felhatalmazott ügyintézője,
- c) a közlekedési hatóság ellenőre,
- d) a közterület-felügyelő,
- e) a természetvédelmi őr, az önkormányzati természetvédelmi őr,
- f) az erdészeti hatóság arra felhatalmazott ügyintézője,
- g) a halászati őr,
- h) a mezőőr.

A f)-h) pontok esetén feltétel, hogy a helyszíni bírságot kiszabó személy közigazgatási szerv alkalmazottja vagy önkormányzati köztisztviselő, közalkalmazott vagy kormánytisztviselő legyen.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. A rendőrség bármely szabálysértés miatt kiszabhat helyszíni bírságot?
2. A szabálysértési elzárással is büntethető szabálysértések miatt bármely szabálysértési hatóság kiszabhat helyszíni bírságot?
3. A járási hivatal arra felhatalmazott ügyintézője bármelyik szabálysértés vonatkozásában kiszabhat helyszíni bírságot?
4. A közterület-felügyelő kizárólag az Sztv.-ben meghatározott egyes szabálysértések vonatkozásban szabhat ki helyszíni bírságot?
5. Az önkormányzati köztisztviselőként alkalmazott mezőőr szabhat ki helyszíni bírságot?

1.2. A HELYSZÍNI BÍRSÁGOLÁS ALKALMAZÁSÁNAK FELTÉTELEI, KIZÁRÓ OKOK

Helyszíni bírság kiszabásának alapvető feltételei, hogy arra

- a) helyszíni intézkedés keretében,
- b) a szabálysértés elkövetését elismerő személlyel szemben,
- c) az Sztv-ben meghatározott szabálysértések vonatkozásában,
- d) az 1.1. pontban meghatározott szervek által, az ott részletesen ismertetett feltételek szerint

kerüljön sor.

Az Sztv. ugyanis meghatározza, hogy egyes szabálysértések esetén ki az, aki helyszíni bírság kiszabására jogosult (pl. koldulás szabálysértése miatt a közterület-felügyelő is szabhat ki helyszíni bírságot).

Ugyanakkor az általános büntethetőséget kizáró okok (pl. gyermekkor, kényszer, tévedés, végszükség) kívül az Sztv. további kizáró okokat is megállapít

- az Sztv. általános részében:
 - *fiatalkorú* a helyszíni bírság megfizetését nem vállalja vagy a helyszíni eljárásban a fiatalkorú törvényes képviselője nincs jelen;
- az Sztv. különös részében:
 - életvitelszerű közterületi tartózkodás szabályainak megsértése miatti szabálysértés elkövetésén tetten ért személlyel szemben,
 - az Országgyűlési nemzetbiztonsággal foglalkozó állandó bizottsága ténymegállapító vizsgálati tevékenységének akadályozása miatti szabálysértés elkövetésén tetten ért személlyel szemben.

Ha a *helyszíni bírságot kiszabó szerv vagy személy hivatalból eljárva megállapítja*, hogy döntése az Sztv. alapvető rendelkezéseit sérti, vagy az egyes közlekedési szabálysértések miatt alkalmazandó szabálysértési pénzbírság, illetve helyszíni bírság kötelező mértékéről, valamint a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvénnyel összefüggő egyes kormányrendeletek módosításáról szóló 63/2012. (IV. 2) Korm. rendeletbe (e fejezetben, a továbbiakban: Korm. rendelet) olyan módon ütközik, hogy a kiszabott bírság a kormányrendeletben meghatározottnál magasabb összegben került megállapításra, azt *módosítja vagy visszavonja. A döntéstől számított 30 napon belül a helyszíni bírsággal sújtott személy is kérheti*, hogy a helyszíni bírságot kiszabó szerv vagy személy hivatalból vizsgálja felül a döntését. Ez esetben is van lehetőség arra, hogy a helyszíni bírságot kiszabó szerv vagy személy *döntését módosítja vagy visszavonja. Az erre vonatkozó bejelentés megtételétől számított tizenöt napon belül* módosítja vagy vonja vissza a döntését, illetve ha a döntés módosításának vagy visszavonásának nem állnak fenn a feltételei, a helyszíni bírsággal sújtott személyt tájékoztatja erről a helyszíni bírsággal sújtott személyt az elbírálásra jogosult. Az *Alkotmánybíróság határozata alapján indított eljárás kivételével* a helyszíni bírságot kiszabó szerv vagy személy a döntés visszavonását, módosítását *csak egy ízben, a döntés közlésétől számított hat hónapon belül* jogosult. Ha a helyszíni bírsággal érintett cselekmény bűncselekmény, a helyszíni bírságot megállapító döntés közlésétől számított *hat hónapon belüli ügyészégi kezdeményezésre a helyszíni bírságot megállapító döntést vissza kell vonni.*

A helyszíni bírság módosításáról vagy visszavonásáról hozott döntés ellen, illetve ha a döntés módosításának vagy visszavonásának nem állnak fenn a feltételei az erről történő tájékoztatás ellen nincs helye jogorvoslatnak.

A helyszíni bírságot a gépjárművezető távollétében is ki lehet szabni. Ilyenkor a gépjármű forgalmi rendszáma alapján megállapított üzemben tartó címére kell a kiszabott összeget tartalmazó csekkszelvényt megküldeni. Ha a gépjármű üzemben tartója a helyszíni bírság kiszabását nem veszi tudomásul, a szabálysértési eljárást az egyébként irányadó rendelkezések szerint kell lefolytatni. Így kell eljárni akkor is, ha a gépjármű üzemben tartójának

megküldött csekkszelvényen vagy banki átutalással *a helyszíni bírságot 30 napon belül nem fizetik meg*. Ha a *helyszíni bírságot kiszabó szerv vagy személy* a helyszíni bírság tudomásul vételének, illetve a bírság befizetésének hiányában *szabálysértési feljelentést tesz*, az ezt követően befizetett helyszíni bírságot vissza kell téríteni. A visszatérítésről az elkövetés helye szerinti általános szabálysértési hatóság gondoskodik.

A szabálysértési elzárással nem büntethető szabálysértés tetten ért elkövetőjét, ha

- a helyszíni bírság kiszabását nem veszi tudomásul,
- a helyszíni bírság kiszabása az Sztv. szerint kizárt,

a szabálysértési eljárás azonnali lefolytatása érdekében az elkövetés helye szerint illetékes szabálysértési hatósággal egyeztetett, de legkésőbb öt napon belüli időpontra a helyszínen a szabálysértési hatóság elé idézheti.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

- 1. A járásbíróság kiszabhat helyszíni bírságot?**
- 2. A szabálysértés elkövetését el nem ismerő személlyel szemben a szabálysértési hatóság kiszabhat helyszíni bírságot?**
- 3. Ha a fiatalok helyszíni bírság megfizetését nem vállalja a szabálysértési hatóság nem szabhat ki helyszíni bírságot?**
- 4. Gépjárművezető távollétében a rendőrség nem szabhat ki helyszíni bírságot?**
- 5. A közterület felügyelő, ha a koldulás miatt helyszíni bírságot kívánt személy az elkövetett szabálysértést nem ismeri el, elkövetőt a helyszínen a szabálysértési hatóság elé idézheti?**

1.3. HELYSZÍNI BÍRSÁG ÖSSZEGE

A helyszíni bírság összege főszabály szerint ötezer forinttól ötvenezer forintig, hat hónapon belül újabb szabálysértés elkövetése esetén hetvenezer forintig terjedhet.

Ez alól kivételt jelentenek az alábbiak:

- *a védelmi intézkedés megszegése szabálysértés (239/A. §) esetén a pénzbírság összege, százötvenezer forint*
- *a közérdekű üzem működésének megzavarása szabálysértés (177/A. §) esetén – ha azt az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény 228. § (1) bekezdése alapján bevezetett járványügyi készültség ideje alatt követik el – százötvenezer forintig*

terjedhet.

A Korm. rendelet megállapítja egyes közlekedési szabálysértések esetén a helyszíni bírságkötelező mértékét.

Amennyiben az ilyen szabálysértést elkövető személy az elkövetés időpontját megelőző hat hónapon belül már a Korm. rendelet szerinti bírsággal sújtották, akkor

- a) a második, kötelező mértékű helyszíni bírsággal sújtandó szabálysértés elkövetése esetén az ahhoz rendelt kötelező mértékű helyszíni bírság kétszeresét kell kiszabni,
- b) a harmadik, illetve az azt követő, kötelező mértékű helyszíni bírsággal sújtandó szabálysértés elkövetése az ahhoz rendelt kötelező mértékű helyszíni bírság háromszorosát kell kiszabni,

de azok összege ebben az esetben sem haladhatja meg a hetvenezer forintot.

A helyszíni bírság kiszabása során, ha a Korm. rendelet szerinti helyszíni bírsággal sújtandó több szabálysértés elbírálására kerül sor, az elkövetett szabálysértésekhez rendelt helyszíni bírságok közül a legmagasabb bírságot kell alkalmazni. Amennyiben a Korm. rendelet szerinti helyszíni bírsággal sújtandó szabálysértés és más szabálysértés egyidejű elbírálására kerül sor, a kiszabható helyszíni bírság nem lehet kevesebb, mint a Korm. rendelet szerinti kötelező mértékű helyszíni bírság, de az nem haladhatja meg az ötvenezer forintot, ismételt elkövetés esetén a hetvenezer forintot.

A nem közlekedési szabálysértések ismételt elkövetésére vonatkozó rendelkezés alkalmazásánál nem lehet figyelembe venni a közlekedési szabálysértéseket. A Korm. rendelet szerinti ismételt elkövetése miatt alkalmazandó helyszíni bírságolás összegének megállapítása során nem lehet figyelembe venni a rendes szabálysértési eljárás során történt felelősségre vonást. E körben az Sztv. XXVII. és XXVIII. fejezetében meghatározott szabálysértéseket kell közlekedési szabálysértéseknek tekinteni.

A Korm. rendelet 1. melléklete szerint pl. az ittas vezetésre a következő helyszíni bírság összegeket tartalmazza:

vasúti vagy légi járművet, gépi meghajtású vízi járművet, úszó munkagépet, illetve nem gépi meghajtású vízi járművet vezetőnél a szeszes ital fogyasztásából származó alkohol mértéke 0,50‰ véralkohol-koncentrációt vagy a kilégzett levegőben a 0,30 mg/l-t nem haladja meg, feltéve, ha az nem minősül bűncselekménynek	Szabs. tv. 217. § a) pont	15 000
vasúti vagy légi járművet, gépi meghajtású vízi járművet, úszó munkagépet, illetve nem gépi meghajtású vízi járművet vezetőnél a szeszes ital fogyasztásából származó alkohol mértéke 0,50‰ véralkohol-koncentrációnál magasabb, de 0,80‰ véralkohol-koncentrációt nem haladja meg vagy a kilégzett levegőben 0,30 mg/l-nél magasabb, de a 0,50 mg/l-t nem haladja meg, feltéve, ha azok nem minősülnek bűncselekménynek	Szabs. tv. 217. § a) pont	20 000
vasúti vagy légi járművet, gépi meghajtású vízi járművet, úszó munkagépet, illetve nem gépi meghajtású vízi járművet vezetőnél a szeszes ital fogyasztásából származó alkohol mértéke a 0,80‰ véralkohol-koncentrációt vagy a kilégzett levegőben a 0,50 mg/l-t meghaladja, feltéve, ha az nem minősül bűncselekménynek	Szabs. tv. 217. § a) pont	25 000
vasúti vagy légi jármű, gépi meghajtású vízi jármű, úszó munkagép, illetve közúton vagy a közforgalom elől el nem zárt magánúton gépi meghajtású jármű vezetésének olyan személynek történő átengedése, akinek a szervezetében szeszes ital fogyasztásából származó alkohol van	Szabs. tv. 217. § b) pont	25 000

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. A kiszabható helyszíni bírságot legalacsonyabb összege 5 ezer forint?
2. A kiszabható helyszíni bírságot legmagasabb összege 25 ezer forint?
3. A hat hónapon belül újabb szabálysértés elkövetése esetén a kiszabható bírság 50 ezer forintig terjedhet?
4. A közlekedési szabálysértések miatt kötelező helyszíni bírság összegének kétszeresét kell kiszabni a közlekedési szabálysértés második elkövetése esetén?
5. A közlekedési szabálysértések miatt kötelező helyszíni bírság összegének háromszorosát kell kiszabni a közlekedési szabálysértés harmadik elkövetése esetén, de az nem haladhatja meg a 70 ezer forintot?

1.4. HELYSZÍNI BÍRSÁGOLÁS GYAKORLATI VÉGREHAJTÁSA

Amennyiben az eljárás alá vont személy *a helyszíni bírság kiszabását*, a helyszíni bírság meg nem fizetése esetén alkalmazandó jogkövetkezményekről szóló tájékoztatás után, *aláírásával igazoltan tudomásul veszi, a helyszíni bírság ellen nincs helye jogorvoslatnak. A helyszíni bírság a tudomásulvétele napján jogerőssé válik.*

Az eljárás alá vont személy a helyszíni bírság megfizetését

- ha annak feltételei adottak, a helyszínen erre alkalmas, a hatóság által erre rendszeresített *elektronikus eszközön teljesítve, készpénz-kímélő fizetési mód alkalmazásával is teljesítheti,*
- ha *e lehetőség nem vehető igénybe vagy az eljárás alá vont személy azzal nem él, a részére átadott csekkszelvényen vagy banki átutalással a helyszíni bírság összegének 30 napos határidőn belül történő megfizetésével, átutalásával teljesítheti.*

Ha a szabálysértési hatóság tapasztalja, hogy a helyszíni bírság a jogerőre emelkedéstől számított 35. napon sem folyt még be, akkor intézkednek végrehajtása érdekében. A rendőrség és a Nemzeti Adó- és Vámhivatal saját maga intézkedik a helyszíni bírság behajtása iránt. A további helyszíni bírság kiszabására jogosult szerv az *elkövető lakóhelye szerinti rendőrséget értesíti* a helyszíni bírság végrehajtásának foganatosítása végett.

A helyszíni bírságot *a végrehajtást foganatosító szabálysértési hatóság székhelye szerint illetékes bíróság szabálysértési elzárásra változtatja át*, ha annak feltételei fennállnak. Az átváltoztatás során ötezer forintoként egy napi szabálysértési elzárást kell számítani.

Ha a bírósághoz megküldött iratok alapján a bíróság *az átváltoztatás törvényi feltételének hiányát állapítja meg*, tárgyalás tartása nélkül hozott végzésével *az átváltoztatást mellőzi*. Amennyiben a bíróság szerint a helyszíni eljárásban során *törvénysértés merült fel, végzésében egyúttal helyszíni bírságot hatályon kívül helyezi*. Amennyiben ezekre nem kerül sor, a bíróság a meg nem fizetett helyszíni bírság szabálysértési elzárásra átváltoztatásáról *az iratok bíróságra érkezésétől számított negyvenöt napon belül dönt*. Amennyiben a helyszíni bírság nem változtatható át elzárásra és egyébként közérdekű munkával sem váltották meg, akkor a törvényes határidőn belül *meg nem fizetett helyszíni bírságot adók módjára kell behajtani*.

A meg nem fizetett helyszíni bírság – gépjárművezető távollétében kiszabott helyszíni bírság kivételével – *közérdekű munkával történő megváltása érdekében az elkövető, az Sztv. eltérő rendelkezése hiányában, a 30 napos határidő lejártát követő nyolcadik napig személyesen jelentkezhet a lakóhelye vagy tartózkodási helye, ennek hiányában az elkövetés helye szerint illetékes állami foglalkoztatási szervnél*. A meg nem fizetett helyszíni bírság helyébe lépő közérdekű munka végrehajtásában *az állami foglalkoztatási szerv működik közre*. A meg nem fizetett helyszíni bírság helyébe ötezer forintoként hat óra közérdekű munkát kell meghatározni.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

- A kiszabott helyszíni bírság 60 napon belül átutalással is teljesíthető?**
- A rendőrség intézkedik a helyszíni bírság végrehajtása érdekében, az a jogerőre emelkedéstől számított 35. napon sem folyt még be?**
- A közterület felügyelet az elkövető lakóhelye szerinti járási hivatalt értesíti a helyszíni bírság végrehajtásának foganatosítása végett?**
- A helyszíni bírságot a végrehajtást foganatosító szabálysértési hatóság székhelye szerint illetékes bíróság szabálysértési elzárásra változtathatja át?**
- Ha a helyszíni bírság nem változtatható át elzárásra és egyébként közérdekű munkával sem váltották meg, az önként meg nem fizetett helyszíni bírságot nem lehet behajtani?**

2. Szabálysértések

Az egyes szabálysértéseket az Sztv. ötödik része tartalmazza. E körben nem foglalkozhatunk valamennyi szabálysértéssel, hanem csak azokkal, amelyek a képzés szempontjából kiemelt jelentőséggel bírnak.

2.1. RENDZAVARÁS

„169. § (1) Aki

a) verekszik, továbbá aki mást verekedésre felhív,

b) rendzavarás vagy garázdaság esetén a hatóság vagy az eljáró hivatalos személy intézkedésével szemben engedetlenséget tanúsít,

c) a sportrendezvények biztonságáról szóló kormányrendelet hatálya alá tartozó sportrendezvényen az arcát olyan módon eltakarva jelenik meg vagy tartózkodik, amely alkalmas arra, hogy megghiúsítsa a személyének a hatóság vagy az eljáró hivatalos személy által történő azonosítását, szabálysértést követ el.

(2) Aki nyilvános rendezvényen

a) működőképes lőfegyvert vagy robbanóanyagot, illetve az élet kioltására vagy testi sértés okozására alkalmas eszközt tartva magánál jelenik meg,

b) a rendező szerv, illetve a rendőrség biztonságra vonatkozó felhívásának, rendelkezésének nem tesz eleget, szabálysértést követ el.”

A rendzavarás a szabálysértési elzárással is fenyegetett szabálysértések közül az egyik legjelentősebb. A törvényi tényállás első leglényegesebb fordulatát az követi el, *aki verekszik, vagy arra felhív*. A verekedés közrendet és a köznyugalmat sértő cselekmény. Olyan tipikus elkövetési magatartás, ami bántalmazással jár. A rendzavarást célszerű elhatárolni a garázdaságtól. A rendzavarás lényegi eleme az erőszak, azonban a garázdaság esetében ez nem állapítható meg, mert a garázdaság ezzel már bűncselekménnyé minősülne.

A verekedés alatt, nem csak egyszerű bántalmazást kell érteni, itt nemcsak verésről, azaz egy irányba ható bántó célzatú magatartásról van szó, hanem egyfajta kölcsönösséget feltételező cselekvésről, amelyben nem különíthetők el a kívülálló számára az aktív és passzív szereplők.

A Sztv. szerinti tényállás második fordulata szerint a *hatóság, vagy a hivatalos személlyel szembeni engedetlenség* is rendzavarásnak minősül, ha rendzavarás, vagy garázdaság esetén intézkednek.

A *személyazonosítást megakadályozó módon történő arceltakarás* is tényállásszerű magatartás lehet, ha ezt az elkövető sportrendezvényen teszi.

Az Sztv. a *nyilvános rendezvények védelme érdekében* szintén rendzavarásként szabályozza, az e rendezvényeken olyan módon történő megjelenést, hogy az elkövető *működőképes lőfegyvert, robbanóanyagot vagy az élet kioltására, testi sértés okozására alkalmas más eszközt tart magánál*. A nyilvános rendezvényen az is elkövetési magatartásnak minősül, ha *a rendező szerv, vagy a rendőrség biztonsági felhívásának rendelkezésének nem tesz eleget* az azon résztvevő személy.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. Rendzavarás szabálysértését követi el, aki sportrendezvényen arcát olyan módon eltakarja, hogy ezzel akadályozza személyének azonosítását?
2. Elköveti-e a rendzavarás szabálysértését, aki verekedésre hív fel?
3. Aki nyilvános rendezvényen működőképes lőfegyvert tart magánál elköveti-e a rendzavarás szabálysértését?

4. **Aki a rendőrség biztonságra vonatkozó felhívásának nem tesz eleget, elköveti a rendzavarás szabálysértését?**
5. **Megvalósítja-e a rendzavarás szabálysértését, aki az eljáró hivatalos személy intézkedésével szemben engedetlenséget tanúsít?**

2.2. GARÁZDASÁG

„170. § Aki olyan kihívóan közösségellenes magatartást tanúsít, amely alkalmas arra, hogy másokban megbotrántozást vagy riadalmat keltsen, szabálysértést követ el.”

A rendzavarást el kell határolni a garázdaságtól, ugyanis a garázdaság szabálysértési alakzatában *kihívóan közösségellenes a magatartást kell tanúsítani, amelynek alkalmasnak kell lennie arra, hogy másokban megbotrántozást vagy riadalmat keltsen*. Ennek pedig az a feltétele, hogy a többiek által történő észlelés lehetősége fennálljon.

A garázdaság *bűncselekményi alakzataitól való elhatárolás alapja a szabálysértés erőszakmentessége*. A garázdaság *veszélyeztető jellegű cselekmény, amelynek megállapításának nem szükséges, hogy ténylegesen kiváltson riadalmat, illetve megbotrántozást*. A cselekmény megvalósulásához a mások előtti elkövetés önmagában már elégséges, vagyis azt legalább két személynek ténylegesen észlelnie kell.

A magatartás *kihívóan közösségellenessége* határolja el a garázdaságot a csendháborítástól, illetve a becsület-sértéstől. Amennyiben az eset összes körülményei alapján egyértelmű, hogy az indokolatlan zajkeltés, vagy a lealacsonyító, megszégyenítő kijelentés háttérében közösségellenesség motívuma, mások nyugalmanak megzavarása áll, garázdaságot lehet megállapítani.

A garázdaságot *kizárólag szándékosan lehet elkövetni*. *Kihívóan közösségellenes* az öncélú, provokáló más számára is félreérthetetlenül kötekedő fellépés, a társadalmi együttélési szabályok tudatos semmibevétele, az azzal való szembeszegülés.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. **A garázdaság szabálysértése elkövethető-e gondatlanságból?**
2. **A garázdaság szabálysértése kizárólag szándékosan követhető el?**
3. **A garázdaság szabálysértése elkövethető-e kihívóan közösségellenes a magatartás tanúsításával?**
4. **A garázdaság szabálysértésének törvényes feltétele-e, hogy a tanúsított magatartás másokban megbotrántozást vagy riadalmat keltsen?**
5. **Ha a szurkoló megbotrántoztató kihívóan közösségellenes és erőszakos, rongáló, vagyontárgyakat megsemmisítő magatartást tanúsít, ezzel megvalósítja a garázdaság szabálysértését?**

2.3. KÖZBIZTONSÁGI TEVÉKENYSÉG JOGOSULTLAN VÉGZÉSE

„171. § Aki közterületen vagy nyilvános helyen olyan, a közbiztonság, közrend fenntartására irányuló tevékenységet végez, amelyre jogszabály nem jogosítja fel, vagy ilyen tevékenység látszatát kelti, szabálysértést követ el.”

A szabálysértési tényállás *megalkotásának indoka*, hogy az utóbbi időben a polgárőr szervezetként a „rendte-remtés” céljával megjelenő egyenruhás csoportok közterületi jelenléte *megnövekedett* és ezzel egyes csoportok vissza is éltek. A közbiztonsági tevékenység végzése ma már nem állami kizárólagosság a rendőrség számára,

hanem más szervezeti formákban is lehetőség van erre (pl. polgárőrség, biztonsági őrök). A tevékenység azonban kizárólag a jogszabályok betartásával folytatható az arra feljogosított szervek, személyek számára is. E tényállás tekintetében nyilvános helynek, *a közterületnek nem tekinthető, mindenki számára nyitva álló helyet kell tekinteni* a Sztv. 29. § (2) bekezdés b) pontja értelmében.

Ha valaki olyan, közbiztonság vagy közrend fenntartására irányuló tevékenységet végez, vagy annak látszatát kelti, amelyre a jogszabály egyébként bárkit felhatalmaz, akkor a cselekmény nem minősülhet szabálysértésnek (pl. a Sztv. 73. § (8) bekezdése alapján a tulajdon elleni szabálysértés elkövetésén tetten ért személyt bárki visszatarthatja, köteles azonban őt a rendőrségnek haladéktalanul átadni).

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. A polgárőrségből kizárt személy, ha annak látszatát kelti, hogy polgárőrként végzi tevékenységét, szabálysértést követ el?
2. Ha az arra nem jogosult személy, biztonsági őrként lép fel nyilvános helyen, szabálysértést követ el?
3. Ha a felfüggesztett polgárőr alapján a tulajdon elleni szabálysértés elkövetésén tetten ért személyt visszatarthatja szabálysértést követ el?
4. Aki az áruházi tolvajt elfogja és a rendőrség megérkezéséig visszatartja, azt a látszatot keltve, hogy az áruház biztonsági őre, de valójában csak egy vásárló, szabálysértést követ el?
5. Ha az elkövető azt a látszatot kelti, hogy az áruházban biztonsági őr és erre hivatkozva régi haragosát zsebeinek kipakolására szólítja fel, szabálysértést követ el?

2.4. VESZÉLYES FENYEGETÉS

„173. § Aki mást félelemkeltés céljából a megfenyegetett személyre vagy annak hozzátartozójára vonatkozó, a becsület csorbítására alkalmas tény nagy nyilvánosság elé tárásával komolyan megfenyeget, szabálysértést követ el.”

Ez a szabálysértés csak akkor állapítható meg, ha *a fenyegető személy félelem kiváltására irányuló szándéka komoly*. Önmagában a veszekedés vagy esetleges szóváltás alkalmával tett és az érzelmek által vezérelt kijelentés nem alapoz meg e szabálysértés elkövetését. *A fenyegetés komolyságának eldöntéséhez mérlegelni kell a pillanatnyi idegállapotot is.*

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. A veszélyes fenyegetés elköveti-e, aki hangos szóváltásba keveredik és ennek keretében fenyegetőző kijelentéseket is tesz?
2. Aki fizikai erejének kilátásba helyezésével mást megfenyegető magatartást tanúsít nyilvános helyen, szabálysértést követ el?
3. A veszélyes fenyegetés szabálysértéséhez szükséges-e a fenyegetés komolysága?
4. A veszélyes fenyegetés megállapításához szükséges feltétel, hogy az a becsület csorbítására alkalmas tény nagy nyilvánosság elé tárásával történjen?
5. Elkövető a veszélyes fenyegetés úgy is, hogy a becsület csorbítására alkalmas tény a megfenyegetett személy hozzátartozójára vonatkozzon?

2.5. TULAJDON ELLENI SZABÁLYSÉRTÉS

„177. § (1) Aki

a) ötvenezer forintot meg nem haladó értékre lopást, sikkasztást, jogtalan elsajátítást,

b) ötvenezer forintot meg nem haladó kárt okozva csalást, szándékos rongálást,

c) ötvenezer forintot meg nem haladó vagyoni hátrányt okozva hűtlen kezelést

követ el, úgyszintén, aki e cselekmények elkövetését megkísérli, szabálysértést követ el.

(1a) Aki lopásból, sikkasztásból, csalásból, hűtlen kezelésből, rablásból, kifosztásból, zsarolásból vagy jogtalan elsajátításból származó dolgot vagyoni haszonszerzés végett ötvenezer forintot meg nem haladó értékben megszerez, elrejt vagy elidegenítésében közreműködik, szabálysértést követ el.

(2) Aki idegen, nem gépi meghajtású járművet mástól azért vesz el, hogy jogtalanul használja, szabálysértést követ el.

(2a) Aki földmérési jelet vagy az államhatár megjelölésére szolgáló jelet elvisz, áthelyez vagy elmozdít, szabálysértést követ el.

(3) Aki a kulturális örökség védett elemeit, a vármegye-, város-, községhatár vagy a birtokhatár megjelölésére szolgáló hivatalos jelet vagy létesítményt, tömegközlekedési vagy távközlési eszközt, közúti jelzést, parkot vagy ahhoz tartozó felszerelést, természetvédelmi hatósági és tájékoztató táblát vagy egyéb közérdeket szolgáló jelet vagy létesítményt gondatlanul megsemmisít, megrongál, elvisz, áthelyez vagy elmozdít, szabálysértést követ el.

(4) Az (1) bekezdés a) pontjában meghatározott szabálysértés miatt a közterület-felügyelő, az erdészeti hatóság arra felhatalmazott ügyintézője, a halászati őr, valamint a mezőőr, a természeti, védett természeti és Natura 2000 területeken a természetvédelmi őr, helyi jelentőségű védett természeti területen az önkormányzati természetvédelmi őr is szabhat ki helyszíni bírságot.

(5) Az (1) és (2) bekezdésben meghatározott szabálysértés miatt szabálysértési eljárásnak csak magánindítványra van helye, ha a sértett az elkövető hozzátartozója.

(6) Az elkövetési érték, kár, illetve okozott vagyoni hátrány összegének megállapítása céljából érték-egybefoglalásnak van helye, ha az eljárás alá vont személy az (1) bekezdés a)-c) pontjában, valamint az (1a) bekezdésben meghatározott ugyanolyan cselekményt több alkalommal, legfeljebb egy éven belül követte el és ezeket együttesen bírálják el. Nincs helye érték-egybefoglalásnak, ha az üzletszerű elkövetés megállapítható.”

A szabálysértés egyik leggyakoribb elkövetési magatartása a lopás. Ebben az összefüggésben utalok a Btk. 316. § (1) bekezdésére, amely szerint lopás követ el, aki idegen dolgot mástól azért vesz el, hogy azt jogtalanul eltulajdonítsa. A lopás célzatos bűncselekmény, így csak egyenes szándékkal követhető el. Az eshetőleges szándékkal, illetve gondatlanságból való elkövetés kizárt. Ez igaz a szabálysértési alakzatra is.

Az elkövetési magatartás az elvétel, amellyel a lopás befejezetté válik. A mástól való elvétel esetében a más fogalmán értendő mind a dolog tulajdonosa, mind a birtokosa, de az elkövető semmiképpen nem.

Jogtalan eltulajdonítási szándékának hiányában nem valósul meg bűncselekmény és így a szabálysértés sem. Befejezett a lopás szabálysértése akkor, ha az elkövető az önkiszolgáló boltban a polcra levett árut a ruházatába rejti.

Az önkiszolgáló boltban egymás mellett, közös megegyezéssel, akarat-elhatározással, a közös vagyoni érdekek biztosítása érdekében tevékenykedő tolvajok társtettesek, ezért a rájuk vonatkozóan a cselekmény érték szerinti minősítése az áruk összesített értéke alapján történik.

Az erdőben történő fa és rőzse, valamint gomba és vadgyümölcs, gyógynövény gyűjtése esetén vizsgálandó, hogy ez lehet-e tulajdon elleni szabálysértés alapjául szolgáló cselekmény. A szakágazati jogszabályok szerint az egyéni szükségletet meg nem haladó gomba, vadgyümölcs, gyógynövény az állami erdőkben szabadon, ma-

gánerdőkben a tulajdonos engedélyével gyűjthető. Ha a mennyiség ennél több, és eladásra szánják, akkor a tételért ki kell fizetni azt az összeget, amit az erdészeti megállapít.

A tüzelőanyag gyűjtése a vágástakarításban (az erdészeti fakitermelése utáni helyszínen) az illetékes kerületvezető erdész utasítása alapján, az erdészeti igazgatója által aláírt, névre és erdőrésztelre szóló engedéllyel lehetséges. Mindennemű fát, gallyat, rőzsét is csak írásos engedély alapján és a megállapított érték kifizetése után lehet elvinni.

A szabálysértés megvalósítható úgyis ha lopásból, sikkasztásból, csalásból, hűtlen kezelésből, rablásból, kifosztásból, zsarolásból, jogtalan elsajátításból származó dolgot vagyoni haszon végett megszereznek, elrejtene, vagy elidegenítésében közreműködnek. Mivel célzatos cselekmény, tehát csak *egyes szándékkal követhető el*.

Csalás esetén a jogtalan haszonszerzés végett az elkövető mást tévedésbe ejt, vagy tévedésben tart és ezzel kárt okoz. Ez szintén célzatos cselekmény, tehát *csak egyes szándékkal követhető el*. A bolti kiskereskedelemben alkalmazott árukódok kicserélése esetén tulajdon elleni szabálysértésként *nem lopást*, hanem csalást kell megállapítani, mivel az árukód cseréje nem dolog elleni erőszaknak minősül.

A rongálással megvalósuló tulajdon elleni szabálysértés esetén idegen vagyontárgy megsemmisítésével vagy rongálásával történő károkozásról van szó. A szabálysértés *szándékosan és gondatlanul is elkövethető*. Az Sztv. 177.§ (1) bekezdésének b) pontja a szándékos rongálást említi. Azonban az Sztv. ugyanezen § (3) bekezdésében szereplő taxatív felsorolás körében határozza meg tulajdon elleni szabálysértésként a gondatlan rongálást.

A tulajdon elleni szabálysértés speciális elkövetési magatartása *a nem gépi meghajtású jármű önkényes elvétele*. Ebben az esetben a jogtalan használat célzatára figyelemmel *csak egyes szándékkal követhető el a szabálysértés*.

Az Sztv. 73. § (8) bekezdése szerint „*a tulajdon elleni szabálysértés elkövetésén tetten ért személyt bárki visszatarthatja, köteles azonban őt a rendőrségnek haladéktalanul átadni*”.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. A lopás célzatos bűncselekmény, így csak egyes szándékkal követhető el?
2. A lopás szabálysértése befejezettnek tekinthető akkor, ha az elkövető az önkiszolgáló boltban a polcról levett árut a ruházatába rejti el?
3. Az erdőben történő fa és rőzs gyűjtése erre vonatkozó erdészeti engedély nélkül lopás szabálysértésének minősülhet?
4. A rongálással megvalósuló tulajdon elleni szabálysértés kizárólag szándékosan követhető el?
5. Az orgazdasággal megvalósuló tulajdon elleni szabálysértés kizárólag szándékosan követhető el?

2.6. POLGÁRI FELHASZNÁLÁSÚ ROBBANÓANYAGGAL ÉS PIROTECHNIKAI TERMÉKKEL KAPCSOLATOS SZABÁLYSÉRTÉS

„182. § (1) Aki a polgári felhasználású robbanóanyagok előállítására, forgalmára, tárolására, szállítására, felhasználására és megsemmisítésére vonatkozó előírásokat megszegi, továbbá robbanóanyagot vagy robbanó szerkezetet talál, vagy annak hollétéről tudomást szerez és ezt a tényt haladéktalanul a rendőrségnek nem jelenti be, illetve engedély nélkül pirotechnikai tevékenységet végez, szabálysértést követ el.

(2) Aki a pirotechnikai termékek előállítására, forgalmára, tárolására, szállítására, felhasználására, megsemmisítésére, birtoklására vonatkozó előírásokat megszegi, szabálysértést követ el.

(4) Az (1) és (2) bekezdésben meghatározott szabálysértés miatt a közterület-felügyelő és a hivatásos katasztrófavédelmi szerv erre felhatalmazott ügyintézője is szabhat ki helyszíni bírságot.”

A szabálysértés jogi tárgya a közrend, közbiztonság. A szabálysértés elkövetési tárgya a *polgári felhasználású robbanóanyagok és a pirotechnikai termékek*.

Elkövetési magatartások a polgári felhasználású robbanóanyagok vonatkozásában:

- a) előállítására,
- b) forgalmára,
- c) tárolására,
- d) szállítására,
- e) felhasználására,
- f) megsemmisítésére

vonatkozó előírásokat megszegése.

Talált robbanóanyag vagy robbanószerkezet, vagy azok hollétéről történő tudomást szerzés esetén a haladéktalan bejelentés kötelezettség elmulasztása.

Pirotechnikai eszközök vonatkozásában:

- engedély nélkül tevékenység végzése, valamint
- előállítására,
- forgalmára,
- tárolására,
- szállítására,
- felhasználására,
- megsemmisítésére,
- birtoklására

vonatkozó előírások megszegése.

A szabálysértés elkövetője az *engedélyköteles tevékenységek esetén csak olyan személy lehet, aki a felsorolt elkövetési tárgyakat jogszerűen birtokolja*, ezen túl a szabálysértést bárki elkövetheti. A szabálysértést szándékos, vagy gondatlan felróhatósággal lehet elkövetni.

A robbanóanyaggal vagy robbantószerrel visszaélés bűncselekmény és e szabálysértési alakzat elhatárolása szempontjából fontos, hogy az elkövető a robbanóanyagok kezelésére, felhasználására és átadására engedéllyel rendelkezik-e, ha nem úgy cselekménye a Btk. 334.§ robbanóanyaggal vagy robbantószerrel visszaélés bűncselekményének minősül.

Nem minősülnek robbanóanyagnak a polgári célú pirotechnikai tevékenységekről szóló 173/2011. (VIII. 24.) Korm. rendelet hatálya alá tartozó pirotechnikai termékek. Az Sztv.-ben meghatározott kötelezettségeket ez a kormányrendelet tartalmazza.

A legfontosabb rendelkezései kiterjednek többek között a robbanóképes, tűzveszélyes, hang-, fény-, tűz-, szikra-, köd-, füstthatás elérésére szolgáló pirotechnikai anyagot tartalmazó termék előállítására, forgalomba hozatalára és felhasználására (pl. a rendelet hatálya nem terjed ki a gyufára, a csillagszóró forgalomba hozatalára, vásárlására, szállítására és felhasználására). Fő szabály szerint pirotechnikai terméket gyártani, forgalomba hozni, vásárolni és felhasználni, az országba behozni, külföldre kivinni, az ország területén átszállítani csak az illetékes rendőrhatalóság engedélye alapján lehet.

A hivatkozott kormányrendelet meghatározza azokat az időszakokat, amikor 14 éven felüli személyek szabadon vásárolhatnak, birtokolhatnak és felhasználhatnak bizonyos pirotechnikai termékeket.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. Szabálysértés követ el az aki, polgári felhasználású robbanóanyagok tárolására engedéllyel rendelkezik, de az erre vonatkozó szabályokat megszegi?
2. Szabálysértést követ el, aki talált robbanóanyagra vonatkozóan haladéktalanul teljesítendő bejelentési kötelezettségét elmulasztja?
3. Aki a rendőrség engedélye nélkül polgári célú pirotechnikai terméket gyárt, szabálysértést követ el?
4. A pirotechnikai termékekkel kapcsolatos szabálysértés kizárólag szándékosan követhető el?
5. A pirotechnikai termékekkel kapcsolatos szabálysértés kizárólag a közterület-felügyelő szabhat ki helyszíni bírságot?

2.7. KOLDULÁS

„185. § (1) Aki gyermekkorú személy társaságában koldul, szabálysértést követ el.

(2) Aki közterületen vagy nyilvános helyen, olyan módon koldul, hogy a járókelőket, illetve a nyilvános helyen jelenlévőket pénz átadása céljából leszólítja, továbbá az is, aki házról házra, illetve lakásról lakásra járva kéreget, szabálysértést követ el.

(3) A szabálysértési hatóság, valamint a helyszíni bírságolásra jogosult szerv vagy személy haladéktalanul értesíti az (1) bekezdésben meghatározott szabálysértés tényéről, az érintett gyermek és az elkövető adatairól a gyermek lakóhelye szerint illetékes gyermekjóléti szolgálatot.

(4) Az (1) és (2) bekezdésben meghatározott szabálysértés miatt a közterület-felügyelő is szabhat ki helyszíni bírságot.”

A szabálysértés jogi tárgya a közrend, közbiztonság. A szabálysértés elkövetési magatartásai:

- a) a koldulás gyermekkorú személy társaságában,
- b) házról házra, lakásról lakásra járva,
- c) a koldulás közterületen, vagy nyilvános helyen.

Az utóbbi esetben olyan kéregetve történő adománygyűjtést kell megvalósítani, amely során a járókelőket és nyilvános helyen lévőket leszólítja valósítja meg.

Az Sztv. tehát a koldulást önmagában nem nyilvánítja szabálysértéssé. Mindkét tényállási alakzat esetén *többletfeltételeket támaszt* arra vonatkozóan, hogy a koldulás milyen módon valósuljon meg. Az első alakzat esetében a kiskorúak kolduló életmódra történő ránevelésének megakadályozásához fűződő érdek, a második fordulat esetén másokat zaklató módon történő koldulás alapozza meg a szabálysértési felelősséget.

Zaklató módon koldul ugyanis az, aki a járókelőket, illetve a nyilvános helyen lévőket pénz átadása céljából leszólítja, illetve az is, aki házról házra, lakásról lakásra járva kéreget. A szabálysértés *elkövetője bárki lehet*.

A szabálysértés csak szándékosan követhető el.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. A koldulás szabálysértését követ el az aki, nyilvános helyen jelenlévőket pénz átadása céljából leszólítja?
2. A koldulás szabálysértését követ el az aki, házról házra járva kéreget?
3. A koldulás szabálysértését követ el az aki, fiatalok társaságában koldul?
4. A koldulás szabálysértése kizárólag gondatlanságból követhető el?
5. A koldulás szabálysértése szándékosan és gondatlanságból is elkövethető?

2.8. CSENDHÁBORÍTÁS

„195. § (1) Aki lakott területen, az ott levő épületben, vagy az ahhoz tartozó telken, tömegközlekedési eszközön, továbbá természeti és védett természeti területen indokolatlanul zajt okoz, amely alkalmas arra, hogy mások nyugalma, illetve a természeti vagy a védett természeti értéket zavarja, szabálysértést követ el. (2) Az (1) bekezdésben meghatározott szabálysértés miatt a közterület-felügyelő, természeti és védett természeti területen a természetvédelmi őr és helyi jelentőségű védett természeti területen az önkormányzati természetvédelmi őr is szabhat ki helyszíni bírságot.”

A szabálysértés elkövetésével mások nyugalma, a lakások, természeti területek káros hatásoktól mentessége sérül. Leggyakrabban olyan indokolatlan zajkeltéssel követik el, amely a megengedettnél nagyobb hanghatást okoz és alkalmas arra, hogy másokat zavarjon.

Leggyakrabban túl hangos zenehallgatással, hang- és rezgés előidézésével követik el. A szabálysértés elkövetésének megállapításához *nem szükséges mások nyugalmanak tényleges megzavarása, elegendő, ha a zaj szintje erre alkalmas*. Ipari, üzemi létesítmények vagy zajterhelések határértékének megállapításához szakági jogszabályokban meghatározott értékek nyújtanak segítséget. Tehát a szabálysértési tényállás keletkezési jogszabály, melyet a környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény, valamint a környezeti zaj és rezgés elleni védelem egyes szabályairól 284/2007. (X. 29.) Korm. rendelet előírásai töltnek meg számon kérhető tartalommal.

A szabálysértés elkövetési magatartása a *zaj okozása*. A zaj okozása csak akkor tekinthető tényállásszerűnek, ha az

- a) indokolatlan,
- b) a megengedettnél nagyobb mértékű és
- c) alkalmas arra, hogy mások nyugalma, a természeti vagy a védett természeti értékeket zavarja.

A szabálysértési tényállásban meghatározott elkövetési helyek a következők:

- lakott terület,
- lakott területen lévő épület,
- lakott területen lévő épülethez tartozó telek,
- tömegközlekedési eszköz,
- természeti terület,
- védett természeti terület.

A szabálysértést *bárki elkövetheti*.

A szabálysértést *szándékosan és gondatlan is lehet követni*.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. A csendháborítás szabálysértését elkövethető-e olyan zaj okozásával, amely alkalmas mások nyugalma zavarja?
2. A csendháborítás szabálysértését elkövethető-e olyan zaj okozásával, amely alkalmas védett természeti értéket zavarja?
3. A csendháborítás szabálysértéséhez szükséges feltétel mások nyugalmanak tényleges megzavarása?
4. A csendháborítás elkövethető menetrend szerint közlekedő trolibuszon?
5. A csendháborítás szabálysértése kizárólag gondatlanságból követhető el?

2.9. KÖZTISZTASÁGI SZABÁLYSÉRTÉS

„196. § (1) Aki

a) a közterületet, a közforgalom céljait szolgáló épületet, vagy közforgalmú közlekedési eszközt beszenyezi,
b) a felügyelete alatt lévő állat által az a) pontban megjelölt helyen okozott szennyezés megszüntetéséről nem gondoskodik,

szabálysértést követ el.

(2a) Köztisztasági szabálysértés miatt nem vonható felelősségre az a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról szóló törvény alapján fogyatékos személynek minősülő személy, aki az (1) bekezdés b) pontjában meghatározott cselekményt a felügyelete alatt lévő vakvezető, illetve mozgáskorlátozottakat segítő kutyára vonatkozóan követi el.

(3) Az (1) bekezdésben meghatározott szabálysértés miatt a közterület-felügyelő, természeti és védett természeti területen a természetvédelmi őr, helyi jelentőségű védett természeti területen az önkormányzati természetvédelmi őr, az önkormányzat közigazgatási területéhez tartozó termőföldeken a mezőőr is szabhat ki helyszíni bírságot.”

A szabálysértés védeni kívánja a közterületek rendjét, a közforgalmú nyilvános helyek valamint a közlekedési eszközök tisztaságát. A tényállási elemek megvalósulnak az egyszerű beszenyezéssel, vagy a kedvtelésből tartott házi állatok ürülékének a közterületről történő eltávolításának elmulasztásával.

A szabálysértési tényállás *keretdispozíció*, melynek tartalmi elemeit az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény adja meg.

A szabálysértés *elkövetési tárgya a szennyezés*.

A szabálysértési tényállásban meghatározott *elkövetési magatartások*:

- a) szennyezés,
- b) felügyelet alatt álló állat által okozott szennyezés megszüntetésének elmulasztása.

A jogszabályi előírások alapján a közterület tisztántartásáról általában a települési, fővárosi önkormányzat képviselő testülete gondoskodik. Ez alól kivételt képez az ingatlan előtti járdaszakasz és a mellette lévő nyílt árok és műtárgyai, amelyeket a tulajdonosok kötelesek tisztán tartania. Az egyes ingatlanok tisztántartásáról az ingatlan tulajdonosa vagy bérelője köteles gondoskodni.

A szabálysértés elkövetési helyei:

- közterület,
- közforgalom céljait szolgáló épület,
- közforgalmú közlekedési eszköz.

A szabálysértési tényállás első fordulata szerinti szabálysértést bárki elkövetheti (Sztv. 196. § (1) bekezdés a) pontja), azonban a második fordulatát a szennyezést okozó állat felügyeleti jogával rendelkező személy követheti csak el (Sztv. 196. § (1) bekezdés b) pontja). A szabálysértést szándékosból és gondatlanságból is el lehet követni. Az Sztv. egy felelősségre vonás alóli mentesítést tartalmazó speciális rendelkezést is szabályoz, arra az esetre, ha a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról szóló törvény alapján fogyatékos személynek minősülő személy felügyelete alatt lévő vakvezető, illetve mozgáskorlátozottakat segítő kutyára vonatkozásában valósulna meg az Sztv. 196. § (1) bekezdés b) szerinti tényállás.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. A köztisztasági szabálysértést elkövetheti az aki, közterületet beszennyezi?
2. A köztisztasági szabálysértést elkövetheti az aki, közterületen a felügyelete alatt lévő állat által okozott szennyezés megszüntetéséről nem gondoskodik?
3. A köztisztasági szabálysértést elkövetheti az aki, közterületen települési hulladékot engedély nélkül lerak?
4. A köztisztasági szabálysértés kizárólag gondatlanságból követhető el?
5. A köztisztasági szabálysértés elkövethető menetrend szerint közlekedő villamoson?

2.10. VESZÉLYEZTETÉS TÁRGYAK ELHELYEZÉSÉVEL, ELDOBÁSÁVAL

„197. § (1) Aki

a) épületen, építményen tárgyat másokat veszélyeztető módon helyez el,

b) tárgyat másokat veszélyeztető módon dob el,

szabálysértést követ el.

(2) Az (1) bekezdésben meghatározott szabálysértés miatt a közterület-felügyelő is szabhat ki helyszíni bírságot.”

A szabálysértési tényállás lényege, hogy *mások veszélyeztetését kívánja megvédeni.*

A szabálysértés első fordulat *kizárólag épületen, építményen történő tárgyak elhelyezésével* valósulhat meg. A második fordulat bárhol megvalósulhat, tárgyak eldobásával.

Ennek megfelelően az *elkövetési magatartások:*

- a) elhelyezés,
- b) eldobás.

Mindkét elkövetési magatartásnál az elkövetés módjára vonatkozó feltétel, hogy *másokat veszélyeztessen* vele az elkövető.

Gyakorlatban az elhelyezett hirdetőtáblák, vagy reklámot jelentő egyéb jelzések elhelyezése merülhet fel, amikor az elhelyezés nem szakszerűen történik és az a járókelőket veszélyezteti (pl. a fejükre eshet a reklámtábla).

A szabálysértés *gondatlanságból és szándékosan is elkövethető.*

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. Szabálysértést követ el az aki, épületen másokat veszélyeztető módon tárgyat helyez el?
2. Szabálysértést követ el az aki, építményen tárgyat helyez el?
3. Szabálysértést követ el az aki, másokat veszélyeztető módon tárgyat dob el?
4. A veszélyeztetés tárgyak elhelyezésével szabálysértése kizárólag gondatlanságból követhető el?
5. A veszélyeztetés tárgyak elhelyezésével szabálysértése miatt kizárólag a közterület-felügyelő szabhat ki helyszíni bírságot?

2.11. KÁBÍTÓSZER-RENDÉSZETI SZABÁLYSÉRTÉS

„199. § (1) Aki

- a) a kábítószerrel, a pszichotrop anyagokkal vagy az új pszichoaktív anyagokkal kapcsolatos engedély-, illetve bejelentésköteles tevékenységek végzésének szabályait, továbbá az ezen anyagokkal kapcsolatos adatszolgáltatási kötelezettségre vonatkozó szabályokat megszegi,
- b) kábítószer-prekurzornak minősülő vegyi anyagokkal (jegyzékben szereplő anyagok) kapcsolatos engedély-, illetve bejelentés-köteles tevékenységek végzésének szabályait megszegi,
- szabálysértést követ el.”

A kerettényállás háttérében az emberi alkalmazásra kerülő gyógyszerekről és egyéb, a gyógyszerpiacot szabályozó törvények módosításáról szóló 2005. évi XCV. törvény, a kábítószerrel és pszichotrop anyagokkal, valamint az új pszichoaktív anyagokkal végezhető tevékenységekről, valamint ezen anyagok jegyzékre vételéről és jegyzékeinek módosításáról szóló 66/2012. (IV. 2.) Korm. rendelet, valamint az ellenőrzött anyagokról szóló 78/2022. (XII. 28.) BM rendelet áll.

E háttérjogszabályok meghatározzák, hogy mely anyagokat (vegyületcsoportokat) kell kábítószernek, pszichotrop anyag, vagy új pszichoaktív anyagnak tekinteni függetlenül attól, hogy azok természetes vagy szintetikus eredetűek. A rendeleti szabályozás további részletes előírásokat tartalmaz az ezen anyagokkal kapcsolatos engedélyezési és nyilvántartásba vételi szabályokra, az exportálás, importálás, transzferálás szabályaira vonatkozóan.

A kábítószerrel és pszichotrop anyagok, valamint új pszichoaktív anyagok gyártása, exportja, importja, transzfere, beszerzése, forgalmazása, raktározása, tárolása, tartása, átadása, használata, valamint a velük kapcsolatos oktatás, kutatás, elemzés, továbbá kábítószer előállítására alkalmas növények termesztése, valamint a velük kapcsolatos oktatás, kutatás, elemzés főszabály szerint kizárólag tevékenységi engedély birtokában folytatható. A jogszabályi előírások ez alól szűk körű kivételt ismernek csak, azonban ez esetben is nyilvántartási kötelezettséget írnak elő.

Az Sztv. azokat rendeli büntetni, aki az e rendeleti szabályokat megszegik szakmai tevékenységük végzése során. Azok a személyek, akik erre kötelezettek és ennek ellenére az illetékes hatóságoktól nem kérnek az egyes meghatározott tevékenységek gyakorlásához engedélyt, vagy a nyilvántartásba vételi kötelezettségüket elmulasztják, követik el a szabálysértést. Tehát a tipikus elkövetési magatartás a mulasztásban nyilvánul meg.

A törvényi tényállás második alakzata tekintetében a kábítószer-prekurzorra vonatkozóan az engedélyezési és bejelentési kötelezettségre vonatkozó szabályokat a kábítószer-prekurzorokkal kapcsolatos egyes hatósági eljárási szabályok, valamint a hatósági feladat- és hatáskörök megállapításáról szóló 159/2005. (XII. 30.) Korm. rendelet, mint háttérjogszabály határozza meg.

Az elkövetési magatartások sajátosságai hasonlóak a kábítószerrel kapcsolatban kifejtettekkel.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. Kábítószer-rendészeti szabálysértést követ el az aki, a kábítószerrel kapcsolatos engedélyezési szabályokat megszegi?
2. Kábítószer-rendészeti szabálysértést követ el az aki, a pszichotrop anyagokkal kapcsolatos engedélyezési szabályokat megszegi?
3. Kábítószer-rendészeti szabálysértést követ el az aki, kábítószer-prekurzornak minősülő vegyi anyagokkal kapcsolatos bejelentés-köteles tevékenységek végzésének szabályait megszegi?
4. A kábítószer-rendészeti szabálysértés kizárólag a rendőrség hatáskörébe tartozik?
5. A kábítószer-rendészeti szabálysértés miatt kizárólag a közterület-felügyelő szabhat ki helyszíni bírságot?

2.12. SZESZESITAL-ÁRUSÍTÁS, -KISZOLGÁLÁS ÉS -FOGYASZTÁS TILALMÁNAK MEGSZEGÉSE

„200. § (1) Aki

- a) a szeszes ital árusítására vagy a közterületen történő fogyasztására vonatkozó – törvényben, kormányrendeletben vagy önkormányzati rendeletben meghatározott – tilalmat megszegi,
 - b) vendéglátó üzletben tizennyolcadik életévét be nem töltött személy részére szeszes italt szolgál ki,
 - c) a szeszes ital eladása során közterületen vagy nyilvános helyen szemmel láthatóan részeg állapotban lévő személynek szeszes italt szolgál ki,
 - d) közterületen vagy nyilvános helyen fiatalkorút szándékosan lerészegít, szabálysértést követ el.
- (2) Az (1) bekezdésben meghatározott szabálysértés miatt a közterület-felügyelő is szabhat ki helyszíni bírságot.”

A szabálysértési tényállás olyan keretdispozíció, melynek háttérében a kereskedelemről szóló 2005. évi CLXIV. törvény, a szolgáltatási tevékenység megkezdésének és folytatásának általános szabályairól szóló 2009. évi LXXVI. törvény, a kereskedelmi tevékenységek végzésének feltételeiről szóló 210/2009. (IX. 29.) Korm. rendelet, valamint az egyes önkormányzatok ilyen tárgyú helyi rendeletei állnak.

E szabálysértési tényállás jogi tárgya a közrend, közbiztonság. A tényállásban szereplő *passzív alany a fiatalkorú*. Az elkövetési tárgy a *szeszes ital*. Szeszes italnak kell tekinteni minden *alkoholtartalmú italt*, kivéve a gyógynövények gyógyászati jellegű szeszes kivonatát és az ezek felhasználásával készült terméket.

A szabálysértési tényállásban szereplő *elkövetési magatartások*:

- a) szeszes ital árusítására,
- b) közterületen történő fogyasztására vonatkozó jogszabályi tilalom megszegése,
- c) szeszes ital kiszolgálása 18. életévét be nem töltött személy részére,
- d) szeszes ital eladása során – közterületen és nyilvános helyen – szemmel láthatóan részeg állapotban lévő személy kiszolgálása,
- e) fiatalkorú lerészegítése.

Az elkövetési magatartásokhoz kapcsolódóan a fiatalkorú fogalmát az Sztv. 27. §-a határozza meg. E szerint *fiatalkorú az, aki a szabálysértés elkövetésekor a tizennegyedik életévét betöltötte, de a tizennyolcadikat még nem*. A szeszes ital árusítására vonatkozó korlátozó rendelkezések szerint tilos szeszes italt forgalmazni a diák-sport egyesület és a nevelési-oktatási intézmény sportlétesítményeiben, kivéve azokat a rendezvényeket, amelyeken 18 éven aluliak nem vesznek részt. Tilos 5%-nál magasabb alkoholtartalmú italok forgalmazása a versenyrendszerben szervezett, illetve a sportág versenynaptárában egyébként szereplő sportrendezvény kezdetét megelőző két órától a sportrendezvény befejezését követő egy óráig terjedő időszakban a sportlétesítmények területén. A szabálysértés elkövetői az Sztv. 200. § (1) bekezdésének

- a) pontja esetén a szeszes ital árusítója,
- b) pontja esetén a szeszes ital fogyasztója,
- c) és d) pontja esetén a szeszes ital kiszolgálója,
- e) pontja esetén bárki,

lehet.

A szabálysértést szándékosan vagy gondatlanul is el lehet követni.

Leggyakrabban a 18 éven aluli személy részére történő szeszesital kiszolgálása miatt járnak el a hatóságok. Kizárólag vendéglátó üzletben lehet elkövetni és csak a kiszolgálást végző személy követheti el a szabálysértésnek ezt az alakzatát.

Az a személy, aki közterületen vagy nyilvános helyen szeszesített szolgálat ki részeg személy részére szintén szabálysértést követ el (pl. aki ezt rendezvényen, családi ünnepen, vagy baráti társaságban teszi ezt, nem követ el szabálysértést).

A szabálysértés egyik alakzata kiemelt módon védi a fiatalokat, amikor büntetni rendeli azt, aki közterületen, vagy nyilvános helyen fiatalokat lerészegít. A szabálysértés ezen alakzata kizárólag szándékosan követhető el és egyben az elkövetőnek tudnia kell, hogy a szeszesített itallal kínált személy még nem töltötte be a 18. életévét (pl. ha ez magánlakásban vagy kollégiumban történik, nem minősül szabálysértésnek).

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. Szabálysértést követ el az aki, vendéglátó üzletben tizenharmadik életévét be nem töltött személy részére szeszes italt szolgál ki?
2. Szabálysértést követ el az aki, nyilvános helyen fiatalokat szándékosan lerészegít?
3. Szabálysértést követ el az aki, kollégiumban fiatalokat szándékosan lerészegít?
4. A szeszesital-árusítás szabálysértése gondatlanságból is elkövethető?
5. A szeszesital-árusítás szabálysértés miatt kizárólag a közterület-felügyelő szabhat ki helyszíni bírságot?

2.13. A KITILTÁS, ILLETVE ELTILTÁS SZABÁLYAINAK MEGSZEGÉSE

„201. § (1) Aki olyan helységben, vagy az ország területének olyan részében tartózkodik, ahonnan a bíróság kitiltotta, szabálysértést követ el.

(2) Aki a bíróság jogerős határozatával elrendelt sportrendezvények látogatásától való eltiltás, vagy a szabálysértés miatt szabálysértési hatóság, illetve bíróság által elrendelt kitiltás szabályait megszegi, szabálysértést követ el.

(3) Aki olyan sportrendezvényen vagy sportlétesítményben tartózkodik, ahonnan a sportról szóló törvényben, a sportrendezvényen történő részvételből kizárták, szabálysértést követ el. (4) Aki az államhatárról szóló törvény 5. § (1c) bekezdése szerinti tartózkodás szabályait megszegi, szabálysértést követ el.”

A szabálysértési tényállások olyan keretdispozíciók, amelyet az egyes mögöttes jogszabályi rendelkezések töltenek meg tartalommal. Az (1) bekezdés vonatkozásában a Btk. 57. §-a és a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény (a továbbiakban: Btv.) 299. §-a adja meg a mögöttes tartalmat. A (2) bekezdés vonatkozásában egy részből a Btk. 58. §-a és a Btv. 300. §-a, másrészből az Sztv. 19. §-a szolgál irányadó háttérjogszabályként. A (3) bekezdés vonatkozásában a sportról szóló 2004. évi I. törvény 73. §-át kell olyan háttérjogszabálynak tekinteni, ami a keretdispozíciót tartalommal tölti meg. A (4) bekezdés vonatkozásában az államhatárról szóló 2007. évi LXXXIX. törvény tartalmazza az a területet, amelyen belül egyes bűncselekményeket elkövető személyek tartózkodása tilalmazott.

A szabálysértés jogi tárgya a közrend, közbiztonság.

A szabálysértés elkövetési magatartása

- a) a bíróság, a szabálysértési hatóság által tiltott helységben, vagy országgrészben, sportrendezvényen történő tartózkodás
- b) az adott sportrendezvényből annak szervezője által kizárt személy sportrendezvényen történő tartózkodása,
- c) Magyarország területének a Schengeni határ-ellenőrzési kódex 2. cikk 2. pontjának megfelelő külső határ szerinti határvonaltól, illetve a határjeltől számított 8 km-es sávon belül tartózkodás.

A Btk. szerint a kitiltás olyan *mellékbüntetés*, mely a tartózkodási helyének szabad megválasztását korlátozza. A Btk. alapján azt, akit szabadságvesztésre ítélnék *egy vagy több helységből, vagy egy település vagy az ország meghatározott részéből ki lehet tiltani*, amennyiben ezen helyeken történő tartózkodása a közérdeket veszélyezteti. A kitiltás *legrövidebb tartama egy év, leghosszabb tartama öt év*. A szabálysértés ezen alakzatát kizárólag *szándékosan* lehet elkövetni.

A (2) bekezdés szerinti tényállási alakzat alapján a szabálysértési hatóság és a bíróság a büntetés alkalmazása mellett vagy önálló intézkedésként az eljárás alá vont személyt a *sportrendezvényen való részvétellel összefüggő szabálysértés miatt kitilthatja a sportrendezvényről, illetve sportlétesítményből*. Ehhez hasonlóan a kereskedelmi tevékenységgel összefüggő szabálysértés miatt, e tevékenysége folytatásának megakadályozása érdekében az eljárás alá vont személy *kitiltható a kereskedelmi létesítményből vagy kereskedelmi tevékenység helyüül szolgáló egyéb helyszínről*. Ez esetekben a kitiltás *legrövidebb időtartama hat hónap, leghosszabb időtartama pedig két év*.

A szabálysértést *elkövetője a szabálysértés miatt kitiltott személy lehet*. A szabálysértés ezen alakzatát *szándékosan vagy gondatlanul is el lehet követni*.

A (3) bekezdés szerinti alakzat esetében a sportrendezvényen történő részvételből való kizárás időtartama *hat hónapnál rövidebb nem lehet* és a szervező által szervezett minden sportrendezvényre vonatkozó kizárás esetén a két évet, a *meghatározott sportlétesítményre vonatkozó kizárás esetén a négy évet nem haladhatja meg*.

A (4) bekezdés szerinti alakzatnál Magyarország területének a Schengeni határ-ellenőrzési kódex 2. cikk 2. pontjának megfelelő külső határ szerinti *határvonaltól, illetve a határjeltől számított 8 km-es sávon belül nem tartózkodhat az a személy, aki a Btk. szerinti*

- a határázár tiltott átlépése (Btk. 352/A. §),
- a határázár megrongálása (Btk. 352/B. §),
- a határázárral kapcsolatos építési munka akadályozása (Btk. 352/C. §),
- az embercsempészség (Btk. 353. §),
- a jogellenes tartózkodás elősegítése (Btk. 354. §),
- a jogellenes bevándorlás elősegítése, támogatása (Btk. 353/A. §)

bűncselekmény miatt indult büntetőeljárás hatálya alatt áll. A szabálysértés *elkövetési helye a külső határ szerinti határvonaltól, illetve a határjeltől számított 8 km-es sávon belüli terület, a bíróság, a szabálysértési hatóság, sportrendezvény szervezője által meghatározott helység, illetve országrész, illetve helység meghatározott része*.

A szabálysértést csak az követheti el, *akit a bíróság, a szabálysértési hatóság, a sportrendezvény szervezője kitiltással sújtott, vagy aki a törvényben meghatározott bűncselekmény miatt indult büntetőeljárás hatálya alatt áll*.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. Szabálysértést követ el az aki, a bíróság által tiltott helységben tartózkodik?
2. Szabálysértést követ el az a sportrendezvény szervezője által kizárt személy, aki sportrendezvényen tartózkodik?
3. A kitiltás szabályainak megszegése szabálysértését bárki elkövetheti?
4. A Btk. szerinti kitiltás szabályainak megsértése szabálysértését gondatlanságból is el lehet követni?
5. A kitiltás szabályainak megsértése szabálysértés miatti eljárás kizárólag a rendőrség hatáskörébe tartozik?

2.14. TILTOTT FÜRDÉS

„202/A. § (1) Aki tiltott helyen fürdik, szabálysértést követ el.

(2) Az (1) bekezdésben meghatározott szabálysértés miatt a közterület-felügyelő, a természetvédelmi őr, az önkormányzati természetvédelmi őr, a halászati őr is szabhat ki helyszíni bírságot.”

A tényállás olyan *keretdiszpozíció*, amelyet a szabad vízben való tartózkodás alapvető szabályairól szóló 46/2001. (XII. 27.) BM rendelet tölt ki tartalommal. A szabálysértés jogi tárgya a *közrend fenntartása és a folyókon, tavakon és szabad vizeken*.

A szabálysértés elkövetési magatartása a *tiltott helyen való fürdés*. A háttérjogszabály alapján folyóvizekben és állóvizekben, továbbá vízi létesítmények vizében (a továbbiakban: szabad vizek) *fürödni kizárólag azokon a helyeken lehet, amelyek egyébként nem esnek tiltó rendelkezések alá, vagy külön jogszabály szerint kijelölt fürdőhelynek minősülnek*.

Fürdésnek minősül az olyan úszóeszköz (pl. játékcsónak) vízben történő használata is, amely a vízi közlekedésről szóló 2000. évi XLII. törvény szerint nem tekinthető csónaknak vagy vízi sporteszköznek, továbbá amelynek nem kell rendelkeznie a hajózási hatóság által kiadott hajóokmánnyal vagy a vízi sporteszközökre előírt típusjóváhagyással.

Nem tekinthető fürdésnek a *gépi berendezéssel vagy más módon meghajtott vízi sporteszköz használata*. Fürdőzők közelében úszóeszközöket használni csak úgy szabad, hogy azok a fürdőzőket ne veszélyeztessék.

A rendeleti szabályok szerint tilos fürdeni különösen:

- a) hajóútban;
- b) hajóutat és hajózási akadályt jelző bóják, nagyhajók, úszó munkagépek és fürdés célját nem szolgáló úszóművek 100 méteres körzetében;
- c) vízlépcsők és vízi munkák 300 méteres körzetében,
- d) egészségre ártalmas vizekben;
- e) a kijelölt fürdőhelyek kivételével a határvizekben és a városok belterületén lévő szabad vizeken;
- f) éjszaka és korlátozott látási viszonyok között, kivéve ha a vízfelület megvilágított, és legfeljebb a mély víz határáig;
- g) ahol azt tiltó tábla jelzi.

A *fürdési tilalmat* 60x30 cm méretű fehér alapú kék hullámszó vízben fekete felsőtestet ábrázoló és átlósan 3 cm széles piros csíkkal áthúzott *táblával kell jelölni*. A táblán kék mezőben fehér színű nyíllal és a távolság (méter, kilométer) feltüntetésével kell jelölni a tiltott terület hosszát és irányát. A tiltó táblákat a tiltási határon is el kell helyezni.

Hat éven aluli, továbbá úszni nem tudó 12 éven aluli gyermek csak felnőtt közvetlen felügyelete mellett fürödhet a szabad vizekben. Gyermek és ifjúsági csoportok esetén a csoport vezetőjének a fürdőzők létszámának megfelelő számú, úszni tudó és vízi mentésben jártas felnőtt személyekből figyelő és mentő őrseget kell állítania.

A szabálysértést *elkövetője bárki lehet*.

A szabálysértést *szándékos vagy gondatlanul* is el lehet követni.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. Mit jelent, hogy a tiltott fürdés szabálysértése keretdiszpozíció?
2. A tiltott fürdés szabálysértését követ el az aki, hajóútban fürdik?
3. A tiltott fürdés szabálysértését bárki elkövetheti?
4. A tiltott fürdés szabálysértését gondatlanságból is el lehet követni?
5. A tiltott fürdés szabálysértése miatti eljárás kizárólag a rendőrség hatáskörébe tartozik?

**2.15. SZEMÉLYAZONOSSÁG IGAZOLÁSÁVAL KAPCSOLATOS
KÖTELEZETTSÉGEK MEGSZEGÉSE**

„207. § (1) Aki személyazonosító igazolványra vonatkozó jogszabályban előírt kötelezettségét megszegi, az igazoltatásra feljogosított személy felszólítására személyi adatainak bemondását vagy a személyazonosság igazolására alkalmas hatósági igazolvány átadását megtagadja, vagy az említett adatokra vonatkozólag az intézkedés során valótlan állít, szabálysértést követ el.(3) Az (1) bekezdésben meghatározott szabálysértés miatt a közterület-felügyelő is szabhat ki helyszíni bírságot.”

A szabálysértési tényállás olyan *keretdiszpozíció*, melyet

- a) a polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásáról szóló 1992. évi LXVI. törvény,
- b) a polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásáról szóló 1992. évi LXVI. törvény végrehajtásáról szóló 146/1993. (X. 26.) Korm. rendelet,
- c) a személyazonosító igazolvány kiadása és az egységes arcképmás- és aláírás-felvételzés szabályairól szóló 414/2015. (XII. 23.) Korm. rendelet

rendelkezései töltene ki tartalommal.

A szabálysértés jogi tárgya *a közigazgatás zavartalan működése*.

Elkövetési tárgya a *személyazonosításra alkalmas okmány*, amely a polgár személyazonosságát és a törvényben meghatározott adatait közhitelűen igazolja).

A szabálysértés *elkövetési magatartásai*:

- személyazonosításra alkalmas okmánnyal kapcsolatos köteleesség megszegése,
- adatok bemondásának megtagadása (ha az elkövető az igazoltatásra feljogosított személy felszólítására követi el),
- okmány átadásának megtagadása,
- adatokra vonatkozó valótlan állítás.

A szabálysértést *kizárólag olyan személy követheti el, aki az a)-c) pontokban hivatkozott jogszabályok hatálya alatt áll*. A szabálysértést *szándékosan és gondatlanul* is el lehet követni.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. Mit jelent, hogy a személyazonosság igazolásával kapcsolatos kötelezettségek megszegése szabálysértés keretdiszpozíció?
2. A személyazonosság igazolásával kapcsolatos kötelezettségek megszegése szabálysértését követ el az aki, a személyazonosság igazolására alkalmas hatósági igazolvány átadását megtagadja?
3. A személyazonosság igazolásával kapcsolatos kötelezettségek megszegése szabálysértését bárki elkövetheti?
4. A személyazonosság igazolásával kapcsolatos kötelezettségek megszegése szabálysértését gondatlanságból is el lehet követni?
5. A személyazonosság igazolásával kapcsolatos kötelezettségek megszegése szabálysértés miatti eljárás kizárólag a rendőrség hatáskörébe tartozik?

2.16. KÜLFÖLDIEK RENDÉSZETÉVEL KAPCSOLATOS SZABÁLYSÉRTÉS

„208. § (1) Aki a külföldiek bejelentésére, jelentkezésére vagy az ország területén tartózkodására vonatkozó szabályokat megszegi, szabálysértést követ el.”

A tényállás olyan *keretdiszpozíció*, amelyet

- a) a harmadik országbeli állampolgárok beutazásáról és tartózkodásáról szóló 2007. évi II. törvény,
- b) a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személyek beutazásáról és tartózkodásáról szóló 2007. évi I. törvény,
- c) a harmadik országbeli állampolgárok részére kiállított, magyarországi beutazás céljából *elismert okmányok meghatározásáról* szóló 328/2007. (XII. 11.) Korm. rendelet,
- d) a harmadik országbeli állampolgárok beutazásáról és tartózkodásáról szóló 2007. évi II. törvény *végrehajtásáról* szóló 114/2007. (V. 24.) Korm. rendelet,
- e) a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személyek beutazásáról és tartózkodásáról szóló 2007. évi I. törvény *végrehajtásáról* szóló 113/2007. (V. 24.) Korm. rendelet,
- f) a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személyek beutazásáról és tartózkodásáról szóló 2007. évi I. törvény, valamint a harmadik országbeli állampolgárok beutazásáról és tartózkodásáról szóló 2007. évi II. törvény *végrehajtásáról* szóló 25/2007. (V. 31.) IRM rendelet

rendelkezései töltene ki tartalommal.

A szabálysértés jogi tárgya a *közigazgatás zavartalan működése* és a külföldiek adatszolgáltatásához, nyilvántartásához és jogszerű tartózkodásához fűződő társadalmi érdek. Elkövetési *magatartása a külföldiekre vonatkozó*

- bejelentési,
- jelentkezési,
- tartózkodási

szabályok megszegése.

A szabálysértés *elkövetője kizárólag külföldi lehet*. A szabálysértés *szándékosan és gondatlanul* is elkövethető.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. Mit jelent, hogy a külföldiek rendészetével kapcsolatos szabálysértés keretdiszpozíció?
2. A külföldiek rendészetével kapcsolatos szabálysértést követ el az aki, a külföldiekre vonatkozó bejelentési szabályokat megszegi?
3. A külföldiek rendészetével kapcsolatos szabálysértését bárki elkövetheti?
4. A külföldiek rendészetével kapcsolatos szabálysértést gondatlanságból is el lehet követni?
5. A külföldiek rendészetével kapcsolatos szabálysértés miatti eljárás kizárólag a rendőrség hatáskörébe tartozik?

2.17. ITTAS VEZETÉS

„217. § Aki

- a) *vasúti vagy légi járművet, gépi meghajtású vízi járművet, úszó munkagépet, illetve nem gépi meghajtású vízi járművet úgy vezet, hogy szervezetében szeszes ital fogyasztásából származó alkohol van, vagy*
 - b) *vasúti vagy légi jármű, gépi meghajtású vízi jármű, úszó munkagép, illetve közúton vagy a közforgalom elől el nem zárt magánúton gépi meghajtású jármű vezetését olyan személynek engedi át, akinek a szervezetében szeszes ital fogyasztásából származó alkohol van,*
- szabálysértést követ el.”*

A szabálysértés jogi tárgya *a közlekedés biztonsága és a közlekedésben részt vevők élete, testi épsége és egészsége*. Alapvető érdek fűződik ugyanis ahhoz, hogy a járművezetők képesek legyenek járműveik biztonságos irányítására a közúti közlekedés során. Az alkoholfogyasztás azonban olyan változásokat idéz elő az emberi szervezetben, amelynek következtében a járművezető ebbéli képessége már nem tökéletes (pl. reakcióideje meghosszabbodhat, felelőtlen, agresszív magatartás tanúsíthat).

Elkövetési tárgy az

- a) pont esetében *vasúti, légi, vízi jármű, úszó munkagép,*
- b) pont esetében *vasúti, légi jármű, gépi meghajtású vízi jármű, úszó munkagép, közúti gépi meghajtású jármű.*

A szabálysértés *elkövetési magatartásai*:

- az a) pont esetében *vasúti, légi, vízi jármű, úszó munkagép vezetése úgy, hogy a vezető szervezetében szeszes ital fogyasztásából származó alkohol van*
- az b) pont esetében *vasúti, légi jármű, gépi meghajtású vízi jármű, úszó munkagép továbbá közúton vagy a közforgalom előtt el nem zárt magánúton gépi meghajtású jármű vezetésének átengedése olyan személynek, akinek szervezetében szeszes fogyasztásából származó alkohol van.*

A törvényi tényállás szempontjából *vezető az a személy, aki járművet gépi, vagy fizikai erővel vezeti* (pl. a segédmotoros kerékpárt és a kerékpárt toló személy nem vezető). Vezetés alatt a jármű elindítását és a mozgó jármű irányítását, gépezetének, meghajtó erejének működtetését értjük. *Vezetés átengedése annak lehetővé tétele, hogy más a járművet elindítsa, irányítsa, továbbá mozgása, haladása felett rendelkezék.*

A szabálysértés *elkövetője lehet bárki, aki a tényállást megvalósítja és felelősségre vonást kizáró vagy megszüntető ok vele szemben nem áll fenn*. A szabálysértési felelősségre vonásnak *nem feltétele, hogy az elkövető rendelkezzen vezetői engedéllyel*. Amennyiben az eljárás alá vont személy vezetői engedéllyel nem rendelkezik, úgy halmazatban az engedély nélküli vezetés szabálysértést is a terhére kell róni.

A szabálysértési alakzattól a büntetőjogi tényállást a vérben lévő alkohol mennyisége is elhatárolja, vagyis a véralkohol-koncentráció. Ez az érték szabálysértés esetén, ha mg/l értéket vesszük alapul, akkor 0,51 mg/l, ha pedig véralkohol töménységet számítunk, ezrelékben kifejezve, ez az érték 0,8 ezrelék. Amennyiben valaki az említett értéket, vagy ez alatti értéket produkálja egy alkohol ellenőrzés során, akkor a cselekménye szabálysértés, ha egyébként nem áll fenn más olyan körülmény, amely cselekményét bűncselekménnyé minősíti.

A szabálysértést csak *szándékosan lehet elkövetni*.

Amennyiben az elkövető a gépi meghajtású járművet szeszes italtól befolyásolt állapotban vezeti, vagy a nem gépi meghajtású jármű vezetője szeszes italtól befolyásolt állapotban súlyos testi sértést eredményező balesetet okoz, és a káros eredmény a befolyásoltsággal okozati összefüggésben van, akkor cselekményét a Btk. 236. §-ában meghatározott *járművezetés ittas állapotban vétségeként* kell minősíteni.

Ha a nem gépi meghajtású jármű vezetője vagy hajtója járművével úgy vesz részt a közúti forgalomban, hogy a szervezetében szeszes ital fogyasztásából származó alkohol van, de szeszes italtól nem befolyásolt, abban az esetben terhére az Sztv. 224. §-ában meghatározott *közúti közlekedési szabályok kisebb fokú megsértése szabálysértését* kell megállapítani.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. Az ittas vezetés szabálysértését követi el az aki, vasúti járművet úgy vezet, hogy szervezetében szeszes ital fogyasztásából származó 0,3 mg/l véralkohol-koncentrációnak megfelelő szintű alkohol van?
2. Az ittas vezetés szabálysértését követi el az aki, légi jármű vezetését engedi át olyan személynek, akinek szervezetében szeszes ital fogyasztásából származó 0,9 ezrelék véralkohol-koncentrációnak megfelelő szintű alkohol van?
3. Az ittas vezetés szabálysértéséhez szükséges feltétel-e az érintett járműre vonatkozó vezetői engedély megléte?
4. Az ittas vezetés szabálysértése gondatlanságból is elkövető?
5. Az ittas vezetés szabálysértését elkövetheti-e az a közúton közlekedő lovas fogathajtó, akinek szervezetében szeszes ital fogyasztásából származó 0,3 mg/l véralkohol-koncentrációnak megfelelő szintű alkohol van?

2.18. AZ ELSŐBBSÉG ÉS AZ ELŐZÉS SZABÁLYAINAK MEGSÉRTÉSE

„218. § Annak a járműnek a vezetője, aki az elsőbbségre vagy az előzésre vonatkozó szabályokat megszegi, szabálysértést követ el.”

A szabálysértés jogi tárgya a *közlekedés biztonsága* és az emberi élet, testi épség, egészség.

Elkövetési magatartás *az elsőbbségre vagy előzésre vonatkozó szabályok megszegése* (e tekintetben a KRESZ áthaladási elsőbbségre vonatkozó szabályait és az előzésre vonatkozó szabály kell figyelembe venni).

A szabálysértést *bárki elkövetheti, aki a közúton járművet vezet*. ebből a szempontjából közömbös, hogy a jármű vezetője rendelkezik-e vezetői engedéllyel vagy, hogy az általa vezetett jármű gépi, avagy nem gépi meghajtású.

A szabálysértést *szándékosan és gondatlanul* is el lehet követni.

Az elsőbbség és előzés szabályainak megsértése szabálysértés esetén szükséges tisztázni a veszélyhelyzet kialakulásának közvetlenségét. Amennyiben ugyanis a szabályszegés következtében olyan helyzet alakul ki, melynek során más élete, testi épsége vagy egészsége közvetlen veszélybe kerül, a járművezető terhére az Sztv. 219. §-a szerinti közúti közlekedés rendjének megzavarása szabálysértését kell a terhére megállapítani.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. Az elsőbbség és az előzés szabályainak megszegése szabálysértés háttérében mely jogszabály előírásainak védelme húzódik meg?
2. Az elsőbbség és az előzés szabályainak megszegése szabálysértést bárki elkövetheti?
3. Az elsőbbség és az előzés szabályainak megszegése szabálysértéshez szükséges feltétel-e az érintett járműre vonatkozó vezetői engedély megléte?
4. Az elsőbbség és az előzés szabályainak megszegése szabálysértés gondatlanságból is elkövető?
5. Az elsőbbség és az előzés szabályainak megszegése szabálysértést elkövetheti-e a közúton közlekedő lovas fogathajtó?

2.19. A KÖZÚTI KÖZLEKEDÉS RENDJÉNEK MEGZAVARÁSA

„219. § (1) Aki a közúti közlekedés szabályait megszegi és ezzel másnak vagy másoknak életét, testi épségét vagy egészségét gondatlanságból közvetlen veszélynek teszi ki vagy könnyű testi sértést okoz, szabálysértést követ el. (2) Az (1) bekezdés alkalmazásában nem tekinthetők közúti közlekedési szabálynak a gyalogosra és az utasra vonatkozó rendelkezések.”

A szabálysértési tényállás *keretdiszpozíció*, melyet a KRESZ rendelkezései töltenek ki tartalommal. A szabálysértési tényállásban a KRESZ előírások közül csak azok tekinthetők relevánsnak, amelyek a járművek egymáshoz, illetve a gyalogosok és járművek egymáshoz való viszonyát szabályozzák.

A szabálysértési tényállás jogi tárgya a közlekedés biztonsága, valamint az élet, testi épség és egészség. Elkövetési magatartása a közúti közlekedés KRESZ-ben szereplő szabályainak megszegése. A szabálysértési tényállásban meghatározott elérendő eredmény más életének, testi épségének, vagy egészségének közvetlen veszélyeztetése, vagy másnak könnyű testi sértés okozása. E szempontjából közvetlen veszélynek minősül a járművek közötti tényleges ütközés, a jelentéktelen, lassú sebesség melletti koccanás kivételével. Amennyiben a jármű akármilyen sebességgel, de gyalogost üt el, vagy meglök, illetve ha a gyalogos az elütést csak hirtelen elugrással tudja elhárítani, megvalósulhat a szabálysértés (pl. a gyalogos, vagy az utas közvetlen veszélyt keltő, vagy könnyű testi sértést okozó közlekedési magatartása nem valósítja meg ezt a szabálysértési tényállást).

A könnyű testi sértés, mint eredmény tekintetében a Btk. rendelkezéseit kell alkalmazni, vagyis a nyolc napon belül gyógyuló sérüléseket kell ilyennek tekinteni. Ebből a szempontjából a tényleges gyógytartamot kell figyelembe venni, amely orvosszakértői kérdés.

A szabálysértés elkövetési helye közút.

A cselekményt csak járművezetőként követhető el.

A KRESZ szabályok megszegése lehet szándékos vagy gondatlan, azonban az eredmény tekintetében a szabálysértést csak gondatlanul lehet elkövetni.

Ha az elkövető szándéka a közvetlen veszély létrehozására, mint eredményre is kiterjed, úgy cselekményét a Btk. 234. §-ában meghatározott közúti veszélyeztetés bűntettének kell minősíteni.

Amennyiben a KRESZ-t megszegő magatartás eredményeképpen a sértett nyolc napon túl gyógyuló, súlyos sérülést szenved, akkor a Btk. 235. §-a szerinti közúti baleset okozása vétség valósul meg.

Abban az esetben viszont, ha az elkövetőn kívül más személyre nem terjed ki a közvetlen veszély, vagy a járművezető csak saját magának okoz testi sértést, amennyiben súlyosabb szabálysértés nem valósul meg, akkor az Sztv. 224. §-ában meghatározott a közúti közlekedési szabályok kisebb fokú megsértése szabálysértését kell megállapítani.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. A közúti közlekedés rendjének megzavarása nem keretdiszpozíció?
2. A közúti közlekedés rendjének megzavarása szabálysértését bárki elkövetheti?
3. A közúti közlekedés rendjének megzavarása szabálysértés elkövethető-e könnyű testi sértés okozásával?
4. A közúti közlekedés rendjének megzavarása szabálysértését követi el az, aki gondatlanságból 8 napon túl gyógyuló testi sértés okoz?
5. A közúti közlekedés rendjének megzavarása szabálysértést eredménye tekintetében kizárólag gondatlanságból követhető el?

2.20. ÉRVÉNYTELEN HATÓSÁGI ENGEDÉLLYEL VAGY JELZÉSSSEL VALÓ KÖZLEKEDÉS

„221. § Aki érvénytelen hatósági engedéllyel vagy jelzéssel, illetve olyan járművel vesz részt a közúti forgalomban, amelynek a műszaki érvényességi ideje lejárt, szabálysértést követ el.”

A szabálysértési tényállás jogi tárgya a *közlekedés biztonsága*.

Elkövetési magatartásai közlekedés

- a) érvénytelen hatósági engedéllyel,
- b) érvénytelen hatósági jelzéssel,
- c) lejárt műszaki érvényességi idejű járművel.

A c) pont vonatkozásában megemlítendő, hogy e tényállási elem olyan keretjogszabály, amelyet a közúti járművek műszaki megvizsgálásáról szóló 5/1990. (IV. 12.) KÖHÉM rendelet tölt ki tartalommal. A rendelet az egyes járművek fajtájától függően eltérő mértékű határidőket állapít meg a műszaki érvényességi idejére vonatkozóan. Ezen érvényességi határidőt megelőzően végre kell hajtani a következő műszaki vizsgálatot, amely alapján kerülhet sor az új műszaki érvényességi határidő megállapítására, amelyet a jármű forgalmi engedélyének kell tartalmaznia. Ez szolgál alapjául a szabálysértés ezen fordulatának megállapításához akár egy rendőrségi ellenőrzés alkalmával is.

A szabálysértés elkövetője a *jármű tulajdonosa, illetve üzemeltetője* lehet.

A szabálysértés *szándékosan és gondatlanul* is elkövethető.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. Az érvénytelen hatósági engedéllyel vagy jelzéssel közlekedés szabálysértését valósítja meg az, aki érvénytelen hatósági engedéllyel vesz részt a közúti forgalomban?
2. Az érvénytelen hatósági engedéllyel vagy jelzéssel közlekedés szabálysértését bárki elkövetheti?
3. Az érvénytelen hatósági engedéllyel, vagy jelzéssel közlekedés szabálysértése elkövethető-e légi jármű érvénytelen hatósági engedéllyel történő közlekedésével?
4. Az érvénytelen hatósági engedéllyel vagy jelzéssel közlekedés szabálysértését követi el az aki, üzemeltetőként olyan járművet közlekedtet a közúti forgalomban, amelynek lejárt a műszaki érvényességi ideje?
5. Az érvénytelen hatósági engedéllyel, vagy jelzéssel közlekedés szabálysértése kizárólag gondatlanságból követhető el?

2.21. VASÚTI ÁTJÁRÓN ÁTHALADÁS SZABÁLYAINAK MEGSZEGÉSE

„222. § Az a járművezető vagy állathajtó, aki járművével vagy állatával (állataival) a közlekedési szabályok szerinti tilalom ellenére a vasúti átjáróba hajt, vagy azon áthajt, szabálysértést követ el.”

A szabálysértés jogi tárgya a *közlekedés biztonsága* és a személy és vagyonbiztonság.

A szabálysértés elkövetési magatartásai a vasúti átjáróba történő

- a) behajtás, vagy
- b) áthajtás

járművel vagy hajtott állattal, tiltó jelzés ellenére.

Az elkövetési magatartáshoz irányadó jogszabályi előírásokat a KRESZ tartalmazza.

Leggyakrabban a fénysorompó piros jelzését figyelmen kívül hagyva valósul meg a szabálysértés. A vasúti ájtjáró biztosítására szolgáló jelzőberendezések a fénysorompó és a teljes sorompó. A KRESZ rendelkezik az eltérő biztosítási szintű vasúti ájtjárókon történő áthaladás szabályairól, az áthaladás sebességéről, valamint a megállási kötelezettségekről.

Aki megszegi az erre vonatkozó tilalmakat, elköveti e szabálysértést. A statisztikai adatok szerint, a fénysorompóval biztosított vasúti ájtjárókban történő balesetek szinte kizárólagosan a tilos jelzés figyelmen kívül hagyása miatt következnek be.

A szabálysértés elkövetője kizárólag *járművezető vagy állathajtó* lehet, akire nézve a KRESZ hatálya kiterjed.

A szabálysértést *szándékosan és gondatlanul* is elkövethető.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. A vasúti ájtjárón való áthaladás szabályainak megszegése szabálysértését valósítja meg az a járművezető aki, tilalom ellenére a vasúti ájtjáróba haj, vagy azon áthajt?
2. A vasúti ájtjárón való áthaladás szabályainak megszegése szabálysértését bárki elkövetheti?
3. A vasúti ájtjárón való áthaladás szabályainak megszegése szabálysértése elkövethető-e állat áthajtásával?
4. A vasúti ájtjárón való áthaladás szabályainak megszegését követi el a lovas fogathajtó, amikor a vasúti fénysorompó piros jelzése ellenére áthajt a vasúti ájtjárón?
5. A vasúti ájtjárón való áthaladás szabályainak megszegése szabálysértését kizárólag gondatlanságból lehet elkövetni?

2.22. VERSENYTÁRS UTÁNZÁSA

„231. § (1) Aki a versenytárs hozzájárulása nélkül árut olyan jellegzetes külsővel, csomagolással, megjelöléssel vagy elnevezéssel állít elő, amelyről a versenytárs, vagy annak jellegzetes tulajdonsággal rendelkező áruja ismerhető fel, vagy ilyen árut forgalomba hozatal céljából megszerez, tart, illetőleg forgalomba hoz, feltéve, hogy az áru értéke a százezer forintot nem haladja meg, szabálysértést követ el.

(2) Az (1) bekezdésben meghatározott szabálysértés miatt az eljárás a Nemzeti Adó- és Vámhivatal hatáskörébe tartozik.

(3) Az áru értékének megállapítása céljából érték-egybefoglalásnak van helye, ha az eljárás alá vont személy az (1) bekezdésben meghatározott cselekményt több alkalommal, legfeljebb egy éven belül követte el és ezeket együttesen bírálják el.”

E szabálysértés alkalmazásában áru a termék, az ingatlan, a szolgáltatás és a vagyoni értékű jog. Termék alatt pedig minden birtokba vehető, forgalomképes ingó dolog és a dolog módjára hasznosítható természeti erő értendő. A szabálysértés megvalósulásának feltétele, hogy a versenytárs utánezását *százezer forintot meg nem haladó értékre kell elkövetni*. Ezen értékhatár meghaladása esetén már a Btk. 419. §-a szerinti versenytárs utánezása bűncselekménye valósul meg.

A szabálysértés a gazdasági élet tisztaságát, azon belül a versenytársak érdekeit védi.

A szabálysértés *elkövetési tárgya az áru*, amelyet jellegzetes külsővel, csomagolással, megjelöléssel vagy elnevezéssel állítanak elő olyan módon, hogy arról a versenytársat vagy annak jellegzetes tulajdonsággal rendelkező áruját fel lehet ismerni, vagyis *utánezott áru vagy hamisítvány*. Leggyakoribb az elnevezés vagy a megjelölés utánezása. Ezen kívül a külső megjelenési forma vagy a címkézés másolása is gyakran előfordul.

A bűncselekmény *elkövetési magatartásai* az áru

- a) előállítása,
- b) forgalomba hozatal céljából történő megszerzése, tartása és
- c) forgalomba hozatala.

A tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. törvény alapján *tilos az árut, szolgáltatást a versenytárs hozzájárulása nélkül olyan jellegzetes külsővel, csomagolással, megjelöléssel (ideértve az eredet-megjelölést is) vagy elnevezéssel előállítani vagy forgalomba hozni*, reklámozni, továbbá olyan nevet, megjelölést vagy árujelzőt használni, amelyről a versenytársat, illetőleg annak áruját szokták felismerni.

A szabálysértés *immateriális*, vagyis a tényállás megvalósulásához nem szükséges, hogy az adott árut akár egy fogyasztó is összetéve a versenytárs árujával, elegendő, ha erre az áru objektíve alkalmas.

A szabálysértés *alanya bárki lehet*, aki versenytársi pozícióban van. E vonatkozásban a belföldi székhelyű, azonos tevékenységet végző vállalkozások esetében a versenytársi minőség megállapítása nem kétséges.

A szabálysértési tényállás megvalósulásának feltétele *a versenytárs hozzájárulásának hiánya*.

A szabálysértés kizárólag *szándékosan* követhető el.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. **A versenytárs utánzása szabálysértését valósítja meg az aki, a versenytárs hozzájárulása nélkül, árut olyan elnevezéssel állít elő, amelyről a versenytárs, vagy annak jellegzetes áruja ismerhető fel?**
2. **A versenytárs utánzása szabálysértését bárki elkövetheti?**
3. **A versenytárs utánzása szabálysértése miatti eljárás kizárólag a Nemzeti Adó- és Vámhivatal hatáskörébe tartozik?**
4. **A versenytárs utánzása szabálysértését elkövetéséhez szükséges feltétel, hogy százezer forintot meg nem haladó értékre kell elkövetni?**
5. **A versenytárs utánzása szabálysértését kizárólag gondatlanságból követhető el?**

3. Diplomáciai mentesség

A diplomaták feladataik teljesítése érdekében mentességeket kapnak. Ezek azonban nem örökre szólóak, ha *a fogadó ország megítélésétől függően*, a mennyiben úgy látja, hogy fenntartásuk indokolatlan, jogszerűen meg is vonhatja.

A diplomáciai mentességek nem azonosíthatók a középkorias, Grotiustól származó területen kívüliség eszméjével, mely szerint adott állam képviselte kívül esik a fogadó állam fennhatóságán.

A hatályos magyar jogban *a diplomáciai kapcsolatokról Bécsben, 1961. április 18-án aláírt nemzetközi szerződés kihirdetéséről szóló 1965 évi 22. törvényerejű rendelet* tartalmazza az erre vonatkozó részletes szabályokat.

A diplomáciai mentesség lényegét tekintve nem ad többletjogosítványokat, hanem az adott ország állampolgáraihoz képest ad felmentést az alkalmazandó jogszabályi előírások alól, vagyis *a fogadó államnak tartózkodnia kell valamely egyébként alkalmazandó jogszabályok alkalmazásától* azokkal szemben, akiket a diplo-

mácia mentesség megilleti. Az Sztv. is biztosítja *a diplomáciai és a nemzetközi jog alapján büntető joghatóság alóli mentességet élvező személyek vonatkozásában*, hogy e személyek szabálysértési felelősségre vonására a nemzetközi szerződés szabályai az irányadók

A diplomáciai mentességek három fő csoportba sorolhatók:

- a) személyi mentesség,
- b) közlekedési eszközök mentessége,
- c) épületek mentessége.

A *személyi mentességek* vonatkozásában megjegyzendő, hogy a diplomata hozzátartozója nem személyi vagy állományi tagja a nagykövetségnek, külképviseletnek, mégis az azonos háztartásban élő hozzátartozó kizárólag *a saját állama által vonható felelősségre, vagyis más állam joghatósága alól ki van vonva, még tranzit országokban is*. Amennyiben azonban *a házastárs a fogadó ország állampolgára is egyben, őrá nem vonatkozik ez a mentesség a fogadó országban*.

Szabálysértés esetén sem érheti korlátozás *személyi szabadságában* azt, aki diplomáciai mentességben részesül még tettenérés esetén sem. Tanúként sem idézhető az ilyen személy a szabálysértési eljárásban. Amennyiben azonban *a jogsértés ténye bizonyítottá válik, a fogadó állam Külügyminisztériuma berendeli* a mentességben részesülő diplomatát és tiltakozó jegyzéket adnak át neki, mely tartalmazza, hogy a fogadó országban milyen cselekményt követett el, mely a diplomáciai státuszával nem egyeztethető össze.

Ennek következtében „*persona non grata*”-vá (nem kívánatos személlyé) nyilvánítják. Ez azt eredményezi, hogy meghatározott határidőn belül el kell hagynia a fogadó országot. Ha ennek nem tesz eleget, *a határidő lejártakor diplomáciai mentessége megszűnik*, de ez nem visszamenőleges érvényességű, vagyis ezt követően sem vonható felelősségre azért a jogellenes megatartásáért, amit a határidő előtt, még a diplomáciai mentesség alatt követett el. Kizárólag az ettől az időponttól kezdődően elkövetett tetteiért vonható a fogadóállamban is felelősségre akár szabálysértés miatt is. Ez a közvetlen hozzátartozókra (pl. nagykövet gyermekére) is vonatkozik a mentesség megszűnését követően.

A *közlekedési eszközök mentessége* tekintetében a fogadó országban ezeket átrendszámozzák és ellátják okmánnyal a diplomáciai mentesség érdekében (pl. ha valaki lopott diplomata autóban utazik, de egyébként nincs diplomata státusza, nem illeti meg diplomáciai mentesség, tehát nem részesül védelemben sem a személy, sem az autó). Amennyiben azonban egy diplomata ül lopott autóban, az autót tőle elvehetik, de a diplomatát személyi szabadságában nem korlátozhatják (pl. nem tartóztathatják fel).

Az *épületek mentesség* alapján a hivatali épületet, de a lakás céljára szolgáló épületet is a követségi asylum (menedékjog) illeti meg (pl. Mindszenty József bíboros is évekig élt az USA budapesti nagykövetségén).

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. Az Sztv. lehetővé teszi a diplomáciai és a nemzetközi jog alapján történő mentességet?
2. A külföldi állam nagykövetségének diplomatája Magyarországon szabálysértési felelősség alól mentességgel rendelkezik-e?
3. A külföldi állam nagykövetségénél dolgozó diplomatával azonos háztartásban élő hozzátartozója a diplomáciai mentesség alapján mentesül-e a szabálysértési felelősségre vonás alól?
4. Ha magyar állampolgár ellopja és vezeti egy külföldi állam diplomáciai képviseletének autóját, a rendőrség szabálysértés miatt intézkedhet-e az autó megállítására, átvizsgálására és a vezetővel szemben?
5. A külföldi állam külképviseletének épülete mentességet élvez-e a szabálysértési hatóság intézkedései alól?

IV. BÜNTETŐELJÁRÁS ÉS BÜNTETÉS-VÉGREHAJTÁSI JOGI ALAPISMERETEK

1. A büntetőeljárás jog fogalma, célja, jogforrásai, hatálya, szerkezete

A büntetőeljárás jog azon *jogi normáknak az összessége, amelyek meghatározzák, milyen eljárásban kell megállapítani, történt-e bűncselekmény, annak ki az elkövetője, az elkövetőt büntetőjogi felelősség terheli-e, kell-e rá büntetőjogi szankciót alkalmazni, vagy sem.*

A büntetőeljárás jog *célja, hogy meghatározza az eljárásban részt vevő személyek (alanyok) körét, jogaikat és kötelezettségeiket, az általuk elvégzendő vagy elvégezhető cselekményeket, az eljárás megindításának feltételeit, akadályait, az eljárásban érvényesítendő elveket, az eljárás szakaszait, az eljárás során hozható (hozandó) határozatokat, a jogorvoslatokat, az eljárás általános és speciális (különös, különleges) formáit.*

A büntetőeljárás jog jogforrásai megkülönböztethetjük abból a szempontból, hogy külső jogforrásról, vagy belső jogforrásról beszélünk. *Külső jogforrás* alatt érjük, azt, hogy az arra jogosult jogalkotó szerv milyen formában alkotja meg az alkalmazandó jogot, eszerint a büntetőeljárás jognak a következő jogforrásait ismerjük:

- a) törvény,
- b) rendelet:
 - ba) kormányrendelet,
 - bb) miniszteri rendelet.

Az államhatalom gyakorlásának *a polgárokra nézve egyik legsúlyosabb következményekkel járó ágát egyértelmű, hogy a legmagasabb szintű jogszabályban, tehát törvényben kell szabályozni.* A büntetőeljárás jog törvényi szintű szabályozásának indokoltsága az *Alaptörvény szabályozásából is levezethető*, mivel az állampolgárok alapvető jogait az Alaptörvény, mint alkotmányos szabályozás határozza meg és a büntetőeljárás e jogok korlátozására, gyakorlásuk megszüntetésére ad felhatalmazást és lehetőséget. *Az alkotmányos szabályok garantálják az alapvető jogokat, ezért törvénynek kell szabályoznia korlátozásukat, illetve a jogoktól való megfosztást.*

Az Országgyűlés, mint a törvényi szabályozás *belső jogforrása, a törvényhozó hatalom tudta nélkül nem történhet meg a részletek megállapítása, ugyanis az alacsonyabb szintű jogszabályokkal akár oly erős kivételek, vagy akadályok megállapítása is lehetséges volna, amelyek az alkotmányos szabályok kijátszását eredményeznék.* A *rendeleti szabályozásra a büntetőeljárás jog tekintetében kizárólag a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (a továbbiakban: Be.) felhatalmazása alapján van lehetőség.* A *rendeleti szabályozásra a büntetőeljárás jog tekintetében kizárólag a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (a továbbiakban: Be.) felhatalmazása alapján van lehetőség.* E *rendeleti szabályok belső jogforrásai származékos jogalkotói jogkörben eljáró Kormány és az egyes szabályozandó területek szakminiszterei (pl. a nyomozás és az előkészítő eljárás részletes*

szabályairól szóló 100/2018. (VI. 8.) Korm. rendelet, vagy az egyes büntetőeljárási cselekményekre és a büntetőeljárásban részt vevő személyekre vonatkozó szabályokról szóló 12/2018. (VI.12.) IM rendelet).

A magyar büntető joghatóság alá tartozó ügyekben a büntetőeljárást Be. szerint kell lefolytatni. A bíróság, az ügyészség és a nyomozó hatóság eljárási cselekménye kiterjedhet a belföldön levő információs rendszer útján hozzáférhető adatokra, függetlenül az adatok elhelyezkedésétől. Az eljárási cselekmény az információs rendszer olyan részét érintheti, amelyhez a bíróság, az ügyészség és a nyomozó hatóság jogszabály felhatalmazása alapján az információs rendszer védelmét szolgáló eszköz vagy informatikai megoldás megkerülése vagy kijátszása nélkül hozzáférhet. Ezen eljárási cselekmény nem érinti Magyarország nemzetközi szerződésben vállalt kötelezettségeit.

Az „*Alapvető rendelkezések*” között kizárólag a tárgyi hatály szerepel, az időbeli hatállyal összefüggő szabályok az „*Átmeneti rendelkezések között*” található meg. *Be. rendelkezései 2018. július 1-én lépett hatályba.* Rendelkezéseit - néhány átmeneti rendelkezés kivételével - a hatálybalépésekor folyamatban lévő büntetőeljárásokban is alkalmazni kell. A büntetőeljárási jogszabály időbeli hatályának szabályai eltérnek a büntetőjog szabályaitól, ugyanis *a büntetőeljárást az eljárás idejében hatályos törvény szerint kell lefolytatni*, ezzel szemben a bűncselekményt főszabályként az elkövetés idején hatályos törvény szerint kell elbírálni. A Be. az egész büntetőeljárást *egységes szempontok szerint*, az egyes eljárási szakaszok (nyomozás, első és másodfokú bírósági eljárás stb.) és az eljárási szakaszokon belül az egyes jogintézmények tekintetében is egymásra épülő elemek rendszereként építi fel. A Be. kiemelt célja ugyanis *a büntetőeljárások időszerűségének javítása és hatékonyabbá tétele.* A funkciómegosztás következetesebb érvényesítésének eredményeként a vád bizonyítása nem a bíróság feladata, a *vádért egyértelműen a vádló viseli a felelősséget.* A funkciómegosztásra épülő szemlélet továbbá a védelemtől is a bírósági eljáráshoz méltó felkészültséget követel meg, hiszen a bíróság előtti egyenlőség nem csak a jogosultságokban, hanem a kötelezettségekben is megnyilvánulhat. A büntetőeljárás hatékonyabbá tételét segíti elő az egységes szabályozású, de kellően rugalmas, az *egyszerű megítélésű ügyek szelektálására valóban alkalmas nyomozás.*

A Be. az *elsőfokú bíróság eljárásában* kiemelt szerepet tulajdonít az előkészítő ülésnek, amelynek eredményeként a bizonyítás lefolytatása valóban tervezhető lesz, és érdemi korlátjává válhat az időhúzásra alkalmas perbeli cselekményeknek.

A *másodfokú bíróság felülbírálati jogkörének* Be. alapján történő újraszabályozása a hatályon kívül helyezések és megismételt eljárások erőforrás-pazarló gyakorlatának helyesbítésére törekszik, azt ösztönözve, hogy a büntetőeljárásban szükségtelen ismétlések nélkül szülessen jogerős döntés.

A Be. kiemelt hangsúlyt fektet a *terhelti együttműködésre.* Az időszerűség és a gazdaságosság elveinek megfelelően az európai államok többsége eljutott annak felismerésére, hogy pragmatikus szempontok alapján érdemes eltérően kezelni azokat az ügyeket, amelyekben a terhelt beismer, azokkal az eljárásokkal szemben, amelyekben a tagadó terhelt bűnösségét kell bizonyítani. A *beismerés egyben lehetőséget teremt a terhelttel való együttműködésre*, melyben valamennyi fél és a társadalom egésze érdekelt, hiszen az a hatóságok oldalán idő- és költségmegtakarítást, a terhelt oldalán enyhébb szankcionálást, a sértett oldalán biztos jóvátételt eredményez, egyben azt az üzenetet közvetíti, hogy a bűncselekmény elkövetőjét valóban felelősségre vonják. A Be. szerint a beismerés és a terhelt együttműködési szándéka kétféle megegyezéshez vezethet. Az első esetben az ügyész, a terhelt és a védő *a nyomozási szakban a bíróságtól függetlenül formális egyezségeket köthet a bűnösség beismeréséről.* A másik eset *a vádemelést követően kialakuló egyezés*, amely valójában nem eredményez formális megállapodást, inkább a terhelt jóváhagyását, belenyugvását igényli. Közös eleme az egyezés két válfajának, hogy a tényállás és a jogi minősítés nem lehet megállapodás tárgya, azt az ügyész közli a felekkel, kizárólag a joghátrányról és a járulékos kérdésekről lehet egyeztetni.

A Be. megteremti annak a feltételeit, hogy a büntetőeljárásban *a sértettek, ha ezt igénylik*, az egyéni jellemzőiken alapuló *megkülönböztetett bánásmódban részesülhessenek*. A büntetőeljárásban a sértett határozott törvényi támogatásban részesül, lehetőséget és segítséget kap ahhoz, hogy az őt ért sérelmeket előadhassa, ezáltal feldolgozhassa, és jóvátételi igényének érvényt szerezhesen.

A büntetőeljárás jog, annak kódexszerű szabályozását két fő részre szokás osztani, nevezetesen *a statikus és a dinamikus részre*. A kódex (Be.) *statikus részét képezi az általános rész*, amelynek rendelkezései általános természetűek (pl. a személyek, a bizonyítás), amelyek az egész eljárásra, az eljárás különböző szakaszaira vagy csak egy-egy szakaszra irányadók. A *dinamikus részben a Be. meghatározza, hogy mi történik az eljárásban a megindulásától a befejezéséig*, vagyis leírja a feljelentéstől, a nyomozástól a perorvoslatig vagy a végrehajtásig terjedően a *lehetséges eljárási eseményeket*.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. **Hogyan határozható meg a büntetőeljárás jog fogalma?**
2. **Melyek a büntetőeljárás jog külső jogforrásai?**
3. **Melyek a büntetőeljárás jog belső jogforrásai?**
4. **A büntető eljárás jog időbeli hatálya hogyan érvényesül?**
5. **Milyen a Be. szerkezeti tagolódása?**

2. A büntetőeljárás alapelvei és alapvető rendelkezései

A büntetőeljárás alapelvei *meghatározzák a büntetőeljárás felépítésének és rendszerének legjellemzőbb vonásait*, amelyek a büntetőeljárást teljes egészében meghatározzák és *a törvényhozó az egész eljárás szerkezetét ezen elvek szerint alakítja ki*. A *jogalkotásban* betöltött szerepük értelmében nem születhetnek az alapelvekkel ellentétes jogszabályok. A *jogalkalmazásban* betöltött szerepük alapján, ha konkrét ügyben olyan helyzet áll elő, amelyre a jogalkotó nem számított, vagyis joghézag keletkezik, akkor az alapelvek alapján kell eljárni. A Be. kódexek hagyományainak megfelelően elsőként a *büntetőeljárás jog alapelveit megfogalmazó alapvető rendelkezéseket rögzíti*. A Be. azonban nem tartalmazza azokat az *Alaptörvényben* is rögzített szervezeti jellegű alapelveket, amelyek büntetőeljárás-specifikus vonásokkal nem rendelkeznek, különösen, ha ezek a büntetőügyben eljáró hatóságok jogállására vonatkozó törvényekben is fellelhetők. A szervezeti elvek mellett azon működési alapelvek nevesítése sem szükségszerű, amelyeket szintén az Alaptörvény fektet le, ugyanakkor nem vonatkoznak általánosságban az egész büntetőeljárásra. Ennek megfelelően a Be.-ben nem szerepel

- a hatalmi ágak elválasztásából eredő bírói függetlenség és a bírák kizárólag törvény alá vetettsége,
- a társas bíráskodás,
- az ítékezésben való társadalmi részvétel,
- a törvény előtti egyenlőség,
- a büntetőeljárás törvényességének elve,
- a bíróság eljárásához való jog,
- a tárgyalás közvetlenségének, nyilvánosságának és szóbeliségének elve,
- a jogorvoslatihoz való jog és a tájékoztatáshoz való jog.

Ezek azonban a büntetőeljárásokban is érvényesülő alapelvek.

A *jogalkalmazás biztos alapokra helyezése érdekében* azonban mindenképp indokolt megjeleníteni a kizárólag a büntetőeljárásra vonatkozó, a kodifikációval kitűzött „eszményi” büntetőeljárás lényegét megragadó alapelveket, amelyek a Be. alapvető rendelkezései között szerepelnek is, mint

- a funkciómegosztás,
- a vádely,

- az ártatlanság védelme, ehhez kapcsolódóan a bizonyítási teher és az in dubio pro reo (kétség esetén a vádlott mellé kell állni) elve,
- a védelemhez való jog,
- a hivatalból való eljárás,
- a büntetőeljárás akadályai,
- a büntetőjogi felelősség önálló elbírálása,
- az alapvető jogok, különösen az emberi méltósághoz, a szabadsághoz és a személyi biztonsághoz való jog védelme, továbbá
- az anyanyelv használatának biztosítása és ezzel összefüggésben a büntetőeljárás nyelve.

Ezen alapelvek közül a jelentősebbeket az alábbiakban részletesebben is kifejtem.

A feladatmegoszlás megteremti a büntetőeljárás alanyai közötti munkamegosztást, nevezetesen

- a) vádol az ügyész,
- b) véd a védő,
- c) ítélezik a bíróság.

A büntetőeljárásban *a vád, a védelem és az ítékezés elkülönül. A bíróság ítékezése során a vád alapján jár el.* A bíróság csak annak a személynek a büntetőjogi felelősségéről dönthet, aki ellen vádat emeltek, és csak olyan cselekmény alapján, amelyet a vád tartalmaz. A büntetőeljárásban *három funkció (bűnüldözés, védelem, igazságszolgáltatás)*, ezen belül a bírósági eljárásban *három feladat (vád, védelem, ítékezés)* különül el.

Szorosan kötődik az eljárási feladatok megoszlásának elvéhez a *bíróság vádhoz kötöttsége*, ami azt jelenti, hogy a bíróság csak törvényes vád alapján járhat el, és csak olyan személy büntetőjogi felelősségéről dönthet, akivel szemben vádat emeltek, és csak abban a tényállásban, amit a vád tartalmaz. A *személyhez kötöttség* a meglepetésszerű eljárást akadályozza meg, vagyis azt eredményezi, hogy a bíróság kizárólag a vádban megjelölt személy felelősségéről dönthet.

Senki sem tekinthető bűnösnek mindaddig, míg a bűnösséget a bíróság jogerős határozatában meg nem állapította. A vád bizonyítása a vádlót terheli. Megdönthető vélelmeknek minősül az ártatlanság védelme, hiszen a büntetőeljárás során éppen azt vizsgálják, hogy az eljárás alá vont személy bűnös, vagy ártatlan. Az *ártatlanságot lehet vélelmezni*, a bűnösséget viszont minden esetben bizonyítani kell. E alapelvnek jelentősége, hogy egy *kedvező objektív jogi helyzetet* biztosít az eljárás alá vont személy részére, így jogaiban nem korlátozható, a jogszabály adta lehetőségeivel korlátlanul élhet, amelyeket a hatóság köteles biztosítani. Az eljárásban a *bizonyítási teher* a vádlóra hárul, azt az eljárás alá vont személyre nem háríthatja át. A bizonyítás során a *kétséget kizáróan nem bizonyított tények* nem értékelhetők a terhelt terhére.

A terheltet illeti a *védelem joga*. A *védelemhez való jog alkotmányos jog*. A védelem joga egyrészt azt jelenti, hogy a terhelt a büntetőeljárás egészére kiterjedő jogkörrel rendelkezik, és a hatóságok kötelesek biztosítani számára, hogy e jogait az eljárás során mindvégig gyakorolhassa, ezt együttesen az *anyagi védelemnek tekintjük*. A terhelt érdekében védő is eljárhat az eljárás minden szakaszában, ez az ún. *alaki védelem*.

Az egyik legfontosabb alapelv a *hivatalból való eljárás (officialitás) alapelve*, amely a hatóságok kötelező eljárási kötelezettségét jelenti, meghatározott kivételektől eltekintve.

Mindenkinek joga van ahhoz, hogy *szabadlábban védekezzen, ebben korlátozni csak akkor lehet, ha ennek valamilyen törvényes oka áll fenn*.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. A büntetőeljárás alapelveinek kizárólag a jogalkotásban érvényesülnek?
2. Mit jelent az officialitás alapelve a büntetőeljárásban?
3. Hogyan érvényesül az ártatlanság védelme a büntetőeljárásban?
4. Mit jelent a bíróság vádhoz kötöttsége a büntetőeljárásban?
5. A büntető eljárásban kit terhel a bizonyítás kötelezettsége?

3. A büntető ügyekben eljáró hatóságok feladatai, hatásköre és illetékessége

A bíróság az *igazságszolgáltatás szerve*, éppen ezért nem tekintjük „hatósági jogkör” gyakorlójának. Az ítékezésen kívül általában bíróság a nyomozás keretében *nyomozási bíróként dönt a szabadságelvonással, illetve szabadságkorlátozással járó kényszerintézkedésekről*.

Első fokon a járásbíróság és törvényszék jár el.

Másodfokon jár el

- a) a törvényszék a járásbíróság hatáskörébe tartozó ügyekben,
- b) az ítélőtábla a törvényszék hatáskörébe tartozó ügyekben,
- c) a Kúria az ítélőtábla hatáskörébe tartozó ügyekben.

Harmadfokon jár el

- az ítélőtábla azokban az ügyekben, amelyekben első fokon a járásbíróság járt el,
- a Kúria azokban az ügyekben, amelyekben első fokon a törvényszék járt el.

A Be. bírósági hatáskörre vonatkozó szabályai alapján a gazdálkodással összefüggő kiemelt bűncselekményeket a törvényszék hatáskörébe utalja abból a megfontolásból, hogy ebbe az ügycsoportba speciális szak tudást, illetve felkészültséget igénylő bűncselekmények tartoznak.

A bíróságok összetételére vonatkozó szabályozás lényege, hogy az ülnökök részvétele az ítékezésben csak szűk körben érvényesül, nevezetesen ott, ahol jelenlétük valódi garanciát jelent. Ilyen a fiatalkorúak elleni büntetőeljárás, valamint a katonai büntetőeljárás. Az elsőfokú eljárásban főszabályként - hatáskörre tekintet nélkül - egyesbíró jár el, akinek azonban megvan a lehetősége arra, hogy meghatározott szempontok alapján tanácsot alakítson, ha ezt indokoltnak tartja.

A bírói tanács főszabály szerint szakbírákból áll, és – szűk körű kivételtől eltekintve – nem lenne lehetőség öt- vagy többtagú tanács alakítására. Az elsőfokú bíróság gazdálkodással összefüggő kiemelt bűncselekmény miatt három hivatásos bíróból álló tanácsban jár el, a tanács egy tagja a törvényszék gazdasági kollégiumának kijelölt bírója. E bűncselekmény csoport esetén másodfokon és harmadfokon is lehetőség van az ügy öt hivatásos bíróból álló tanácsa elé utalására.

Az eljárások rosszhiszemű elhúzásának megakadályozása érdekében csak az eljáró bíróval szemben lehet megfogalmazni a kizárási indítványt, a bírósággal szemben nem.

A bíróság a hatáskörét és az illetékességét hivatalból vizsgálja. Az eljárásra az a bíróság *illetékes, amelynek a területén a bűncselekményt elkövették*. A bíróságok illetékességi területét a bíróságok elnevezéséről, székhelyéről és illetékességi területének meghatározásáról szóló törvény határozza meg. Az eljárásra *az a bíróság is illetékes lehet, amelynek területén a terhelt lakik, ha az ügyész ott emel vádat*.

A Be. szerint az „ügyész a közvádoló”. Ez számos részfeladat teljesítését is jelenti (pl. nyomozás, előkészítő eljárás lefolytatása, felügyelete a felderítés törvényességének, vizsgálat irányítása, vádemelés, vád képviselés). *Az ügyész hatásköre és illetékessége a bíróság hatásköréhez, illetékességéhez igazodik.*

A nyomozó hatóságok feladatait a Be. nem szabályozza, alacsonyabb szintű jogszabályok rendezik az erre vonatkozó szabályozást.

A következő szervek rendelkeznek nyomozó hatósági jogkörrel:

- a rendőrség általános nyomozó hatóságként minden bűnügyben nyomozhat,
- az ügyészség bármikor minden bűnügyben nyomozhat, vannak azonban *kizárólag hatáskörébe* tartozó ügyek is,
- Nemzeti Adó- és Vámhivatal külön meghatározott bűncselekmények ügyében,
- a hajó, illetve a légi jármű parancsnoka külföldön lévő magyar kereskedelmi úszó létesítményen vagy polgári légi járművön magyar állampolgár vagy bárki által elkövetett bűncselekmény miatt.

A Rendőrség nyomozó hatóságainak hatásköréről és illetékességéről szóló 25/2013. (VI. 24.) BM rendelet szerint a rendőrség nyomozó hatóságai helyi, területi, és központi szervekre tagolódnak.

A helyi nyomozó hatóság:

- a rendőrkapitányság,
- a vízrendészeti rendőrkapitányság.

A területi nyomozó hatóság:

- a vármegyei (fővárosi) rendőr-főkapitányság,
- a Készenléti Rendőrség,
- a Repülőterei Rendőr Igazgatóság.

A központi nyomozó hatóságként az Országos Rendőr-főkapitányság működik.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. Az elsőfokú eljárásban mely bíróságok ítéleznek?
2. Az ítéltábla eljárhat másodfokú eljárásban?
3. Az ügyész indíthat eljárást annál a bíróságnál, amelynek területén a terhelt lakik?
4. Általános nyomozóhatósági jogkörrel rendelkezik a Nemzeti Adó- és Vámhivatal a büntetőeljárásban?
5. A Készenléti Rendőrség helyi nyomozó hatóságnak minősül?

4. A büntetőeljárásban résztvevő személyek

A büntető eljárás gyakori résztvevői a terhelt, a bűncselekmény elkövetésével megalapozottan gyanúsítható személy, a védő, a sértett és más személyek (a magánvádló, a pótmagánvádló, a magánfél, a vagyoni érdekelt, az egyéb érdekelt és törvényben meghatározottak szerint az eljárás alá vont jogi személy) is. Egyikük részvétele sem szükségszerűen kötelező a büntető eljárásban.

A Be. logikai menetét követve összefoglaló megnevezésként használja a terhelt kifejezést, amelyet

- a) a nyomozás során gyanúsított,
- b) a vádemelést követően vádlott,

c) a büntetés, a megrovás, a próbára bocsátás, a jóvátételi munka vagy a javítóintézeti nevelés jogerős ügydöntő határozattal történő kiszabása, illetve alkalmazása után *elítélt* kifejezéssel illet.

A terheltet szokás a büntetőeljárás *központi alanyának „főszemélyének” is tekinteni*, hiszen a büntetőeljárás legfontosabb célja a bűncselekményt elkövető személy felderítése és felelősségre vonása.

A bűncselekmény elkövetésével megalapozottan gyanúsítható személy a nyomozás során – a gyanúsítás közléséig – az, akit bűncselekmény elkövetése miatt elfogtak, gyanúsított kihallgatása érdekében idéztek, akinek előállítását vagy bűncselekmény elkövetése miatt körözését rendelték el, vagy akivel szemben elfogatóparancsot bocsátottak ki.

A *védő* a terhelt érdekében eljáró személy, ám nem kizárólag képviselő, hanem önálló jogosítványokkal rendelkező személy. A Be. alapján a terhelt érdekében *kirendelés* (kötelező védelem) vagy *meghatalmazás* alapján kizárólag ügyvéd járhat el védőként. Bizonyos esetekben a Be. *kötelezővé* teszi a védelmet.

Ahol Be. védőként eljáró ügyvédről rendelkezik, ezen az ügyvédi tevékenységről szóló törvényben meghatározott feltételek fennállása esetén az ügyvédjelöltet, az európai közösségi jogászt, az alkalmazott ügyvédet és az alkalmazott európai közösségi jogászt is érteni kell.

Ügyvédjelölt védőként ügyvéd mellett vagy ügyvéd helyetteseként eljárhat

- a vádemelés előtt,
- a vádemelés után a bíróságon, valamint a törvényszéken azzal, hogy törvényszék előtt perbeszédet nem tarthat.

A bűncselekmény áldozata, a bűncselekmény eredményeképpen jog- vagy érdeksérelem szenvedett személy, vagyis a *sértett*. A *sértett halála esetén* a sértetti jogokat a sértett hozzátartozója, törvényes képviselője vagy a sértett által jogszabály, illetve szerződés alapján eltartott személy gyakorolhatja.

A sértettek érdekeinek hatékonyabb védelme jegyében az áldozatvédelem körében már kialakított vívmányokat a Be. tovább erősíti a sértetti jogokat, valamint az őket megillető eljárási garanciákat azáltal, hogy lehetőséget biztosít arra, hogy az eljárás kezdetén nyilváníthatassák, kéri-e az elkövető megbüntetését, és nyilatkozatban fejthessék ki, hogy a bűncselekmény következtében milyen hatások érték őket, ezzel is megkönnyítve a sérelmükre elkövetett bűncselekmény feldolgozását.

A Be. a „segítők” gyűjtőfogalom alatt egységes megközelítésben szabályozza újra azon személyi kört, akik a büntetőeljárásban érintettek helyett vagy mellett – például törvényes képviselőként, jogi képviselőként, vagy támogatóként – eljárhatnak. A büntetőeljárásban részt vevő személyek jogait és kötelezettségeit egységesen, a büntetőeljárás egészére irányadó módon rendezi a Be., elkerülendő az egymásnak ellentmondó, felesleges és nehezen kezelhető széttagolt szabályozást.

A *magánvádló* az a sértett, aki a büntető eljárásban maga képviseli a vádat. Erre akkor kerülhet sor, ha a bűncselekmény magánindítványra üldözendő (pl. könnyű testi sértés, rágalmozás, becsületsértés). A magánvádló eljárásjogi helyzete alapján egyrészt *megilletik bizonyos ügyféli jogok*, de ugyanakkor terhelik a *vádlói helyzetből adódó kötelezettségek* is. A bizonyítási őt terheli, eljárását azonban kevesebb formakényszer jellemzi, mint az ügyészt (pl. nem készít vádiratot).

A *pótmagánvádló* az a sértett, aki vagy amely a Be.-ben meghatározott esetekben közzádra üldözendő bűncselekmény miatt a vádat képviseli. Ha a pótmagánvádló tartós, súlyos betegsége miatt nem képes személyes megjelenési kötelezettségének eleget tenni, helyébe törvényes képviselője vagy meghatalmazott

képviselője léphet. Ha a pótmagánvádlónak nincs törvényes vagy meghatalmazott képviselője, akkor a bíróság felhívja a magánvádlót, hogy a felhívás kézbesítésétől számított egy hónapon belül gondoskodjon a képviseletről.

A magánfél olyan sértett, aki a büntető eljárásban érvényesít polgári jogi igényt ("kárigényt"), amiatt a bűncselekmény miatt, amelyet a bíróság a büntető eljárás keretében elbírál.

Vagyoni érdekelt az a természetes vagy nem természetes személy, aki vagy amely

- elkobozható vagy lefoglalt dolog tulajdonosa, vagy arra nézve a tulajdonjog valamely tulajdonosi részjogosítványával rendelkezik,
- olyan vagyonnal rendelkezni jogosult, amelyre vagyonekobbás rendelkezhető el, vagy
- olyan elektronikus adattal rendelkezésre jogosult, amelynek végleges hozzáférhetetlenné tétele rendelkezhető el.

Egyéb érdekelt az a korábbiakban még nem említett személy, *akinek jogára vagy jogos érdekére a büntetőeljárásban hozott határozat közvetlen kihatással lehet* (pl. a feljelentő, a tanú, a segítő, a szakértő, a szaktanácsadó).

A Be. a „segítők” gyűjtőfogalom alatt egységes megközelítésben szabályozza újra azon személyi kört, akik a büntetőeljárásban érintettek helyett vagy mellett – például törvényes képviselőként, jogi képviselőként, vagy támogatóként – eljárhatnak. A büntetőeljárásban részt vevő személyek jogait és kötelezettségeit egységesen, a büntetőeljárás egészére irányadó módon rendezi a Be., elkerülendő az egymásnak ellentmondó, felesleges és nehezen kezelhető széttagolt szabályozást.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. A terheltet a nyomozás során a Be. vádlottként nevesíti?
2. A terhelt védelmét milyen módokon képviselheti a védő?
3. Magánvádló mely esetekben képviselheti a vádat?
4. A pótmagánvádló a rendőrségi nyomozóhatóság jogköreit gyakorolja?
5. Az ügyész jogosult a magánvádas eljárásban a vád képviseletére?

5. A bizonyítási eszközök

A Be. a büntetőeljárás szabályozás alapjait továbbra is „A bizonyítás” című részben rögzíti. Ugyanakkor az egyes eljárási szakaszokról szóló fejezetekben, a kényszerintézkedéseket szabályozó fejezetekben, vagy a leplezett eszközöket meghatározó fejezetekben is találhatók szükségszerűen a bizonyítással kapcsolatos rendelkezések. A bizonyítás rész így a bizonyítás alapvető elveit, a bizonyítási eszközöket és a bizonyítási cselekményeket foglalja össze és az említett különálló fejezetek szabályrendszerével együtt képezi a bizonyítás alanyai számára rendelkezésre álló „eszközök” katalógusát.

A kodifikáció irányelveire figyelemmel a Be. egy korszerű, *vegyes rendszerű eljárás* kialakítását tartalmazza, amelyben az inkvizitórius (nyomozáselvű) és az akkuzatórius (vádlevű) jegyek a legelőnyösebb formában keverednek, és amelyben a kontradiktórius elemek hangsúlyosabb szerepet kapnak. Ez azt jelenti, hogy a szóbeli tárgyaláson a pártatlan bíró (bíróági tanács) irányítása mellett a vád és a védelem képviselői egyenlő jogok, jogi eszközök és kötelezettségek birtokában működnek közre, „küzdnek” a bizonyításban érdekeik érvényesítése – a bűnösség vagy az ártatlanság bizonyítása – érdekében. Ennek jegyében a Be. következetesebbé téve a *bíróság bizonyítási szerepét*. Eszerint a büntetőeljárásnak több eljárási szereplő tevékenységén keresztül biztosított célja az igazság kiderítése, a döntéseket valósághű tényállásra kell alapozni. A *bíróság*

a tényállás tisztázása során bizonyítási eszközt indítvány alapján szerezhetsz be, ennek hiányában nem köteles bizonyítási eszközök beszerzésére, és megvizsgálására.

A bizonyítási eszközök taxatív felsorolásában a Be. a klasszikus bizonyítási eszközöket megtartva új bizonyítási eszközként határozza meg az elektronikus adatot és önálló bizonyítási eszközként nevesíti a pártfogó felügyelői véleményt. A cél a jövő kihívásaira választ adni képes bizonyítási eszközök biztosítása, ezért az elektronikus adatra további eljárási cselekmények, így a lefoglalás különleges szabályai épülnek. Az egyes bizonyítási eszközök szabályainak rendszerét ésszerűsíti pl. a tanú és terhelt kihallgatásának szabályait. Emellett a bizonyítási cselekmények között újdonságként szerepel a közvetett bizonyíték beszerzésére irányuló műszeres vallomásellenőrzés.

A bizonyítási eszközök legelterjedtebb felosztása a bizonyítékok forrásaiból indul ki és ennek megfelelően megkülönbözteti

- a) *személyi*,
- b) *tárgyi*,
- c) *bizonyítási (eljárási) cselekmény formájában testet öltő*

bizonyítási eszközöket.

A Be. alapján bizonyítás eszközei a következők:

- a tanúvallomás,
- a terhelt vallomása,
- a szakvélemény,
- a pártfogó felügyelői vélemény,
- a tárgyi bizonyítási eszköz, ideértve az iratot és az okiratot is, és
- az elektronikus adat.

A személyi bizonyítási eszközök sorában *a tanú és a tanú vallomása*, amelyek az egyik legjelentősebb bizonyítási eszköz. *Kihallgatási tilalom érvényesül az abszolút mentességi okok tekintetében*, vagyis

- lelkesz, egyházi személy (pl. amit gyónási titokként megismer),
- védő (védenő ügyében),
- tanúzási képességre kiható testi vagy szellemi állapot (pl. vak személy arra vonatkozóan, hogy mit látott),
- minősített adat esetén, a titoktartási kötelezettségre vonatkozó felmentés hiányában.

Ezekben az esetekben az érintett személyek tanúként nem hallgathatók meg.

A relatív mentességi okok esetében a vallomást az érintett személy jogosult megtagadni.

Ezek a következők:

- hozzátartozói viszony,
- önvád, vagy hozzátartozó vádolása,
- egyéb foglalkozásból vagy közmegbízatásból eredő titoktartás erre vonatkozó felmentés hiányában.

A médiatartalom-szolgáltató, valamint a vele munkaviszonyban vagy munkavégzésre irányuló egyéb jogviszonyban álló személy a tanúvallomásával a számára a médiatartalom-szolgáltatói tevékenységgel összefüggésben *információt átadó személy kilétét felfedné*, az ezzel kapcsolatos kérdésben *a tanúvallomást megtagadhatja*, kivéve, ha a bíróság az információt átadó személy kilétének felfedésére kötelezte.

A bíróság akkor kötelezheti a médiatartalom-szolgáltatót, valamint a vele munkaviszonyban vagy munkavégzésre irányuló egyéb jogviszonyban álló személyt a számára a médiatartalom-szolgáltatói tevékenységgel összefüggésben információt átadó személy kilétének felfedésére, ha

- *három évig terjedő vagy ennél súlyosabb szabadságvesztéssel büntetendő szándékos bűncselekmény felderítése érdekében az információt átadó személy kilétének ismerete nélkülözhetetlen,*
- *az ettől várható bizonyíték mással nem pótolható, és*
- *a bűncselekmény felderítéséhez fűződő érdek – különösen a bűncselekmény tárgyi súlyára tekintettel – olyan kiemelkedő, amely az információforrás titokban maradásához fűződő érdeket egyértelműen meghaladja.*

A tanú vallomástételének ez az akadály az annak alapjául szolgáló jogviszony megszűnése után is fennmarad.

A tanúvallomás bármely okból történő megtagadásának jogszerűségéről az *eljáró bíróság, ügyészség, illetve nyomozó hatóság határoz.* Ha a tanú a vallomástétel akadályára hivatkozással megtagadja a vallomástételt, az ezt elutasító határozat elleni jogorvoslatnak halasztó hatálya van. Ha a tanú a vallomástételt jogszerűen megtagadta, további kérdés hozzá nem intézhető, és a tanú nem szembesíthető, kivéve, ha úgy dönt, hogy vallomást kíván tenni.

Szakértő az a személy, aki a bizonyítandó tény megállapításához vagy megítéléséhez különleges szakértelemmel rendelkezik.

A *terhelt vallomástételéhez* meg kell teremteni a lehetőséget és ezt bármikor biztosítani kell.

Kényszer azonban közvetve, akár pszichés módon sem alkalmazható a terhelttel szemben vallomásának kikényszerítésére. Beismerő vallomás esetén is be kell szerezni az egyéb bűnösséget alátámasztó bizonyítékokat is. A kihallgatás *kezdetekor* tisztázandó, élni kíván-e hallgatás jogával, ez külön jegyzőkönyvezendő.

A gyanúsított *kihallgatása során* a terhelti figyelmeztetést követően a gyanúsítás tárgyává tett cselekmény tényállását és annak Btk. szerinti minősítését közölni kell, és tájékoztatást kell adni a védővel kapcsolatos jogairól. A gyanúsítás közlését követően a nyomozó hatóság vagy az ügyészség figyelmezteti a gyanúsítottat és a védőt arra, hogy a gyanúsítás ellen panasznak van helye.

Tárgyi bizonyítási eszköz minden olyan tárgy (dolog) – ideértve az iratot és az okiratot is –, amely a bizonyítandó tény bizonyítására alkalmas, így különösen tárgyi bizonyítási eszköznek minősülhetnek

- a bűncselekmény eszköze (pl. kés, robbanóanyag),
- a bűncselekmény elkövetési tárgya (pl. lopott műkincs),
- a bűncselekmény eredménye (pl. hamis okirat),
- a bűncselekmény nyomhordozója (pl. véres ruha, ujjnyomot tartalmazó pohár).

Elektronikus adat a tények, információk vagy fogalmak minden olyan formában való megjelenése, amely információs rendszer általi feldolgozásra alkalmas, ideértve azon programot is, amely valamely funkciónak az információs rendszer által való végrehajtását biztosítja. Amikor a Be. tárgyi bizonyítási eszközt említ, azon eltérő rendelkezése hiányában az elektronikus adatot is érteni kell.

A bizonyítási eljárások körébe tartozik:

- *a szemle,*
- *a helyszíni kihallgatás,*
- *a bizonyítási kísérlet*
- *a felismerésre bemutatás*
- *a szembesítés és*
- *a műszeres vallomásellenőrzés.*

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. A bizonyítási eszközök hogyan csoportosíthatók?
2. A felismerésre bemutatás tárgyi bizonyítási eszköznek minősül?
3. A lelkész kihallgatható arra vonatkozóan, amit gyónás során ismert meg?
4. A tanú köteles vallomást tenni, ha azzal hozzátartozóját vádolná meg bűncselekménnyel?
5. A tárgyi bizonyítékok körébe tartozik a hamis, vagy hamisított okirat?

6. A büntető eljárás menete

A büntetőeljárás a következő három szakaszból áll:

- a) előkészítő eljárási szakasz,
- b) nyomozati szakasz,
- c) bírósági szakasz (az illetékes bíróság előtt zajlik az eljárás).

A Be. kialakított eljárási rendszere biztosítja annak lehetőségét, hogy a nyomozás elrendelését megelőzően, de már a büntetőeljárás keretein belül a bűncselekmények gyanújának megállapítása vagy kizárása érdekében, rövid határidőn belül egyfajta előzetes felderítés legyen alkalmazható. Ezen eljárás során csak olyan leplezett vagy nyílt eszközök alkalmazására lesz lehetőség, amelyek a bűncselekmény gyanúját még nem feltételezik. Tehát a büntetőeljárás ezen új eljárási szakasz *a nyomozás előtt az előkészítő eljárás*, amelyet az ügyészség és a nyomozó hatóság mellett a rendőrség belső bűnmegelőzési és bűnfelderítési feladatokat ellátó szerve, valamint a terrorizmust elhárító szerve is végezhet a nyomozás elrendeléséről szóló döntés meghozatalához szükséges információk összegyűjtése érdekében, és amely korlátozott ideig folytatható. Az *előkészítő eljárás célja* valamely bűncselekmény gyanújának megállapítása vagy éppen kizárása.

Az előkészítő eljárás tehát csak akkor folytatható, ha

- a rendelkezésre álló adatok bűncselekmény gyanújának megállapítására nem elegendőek és
- megalapozottan feltételezhető, hogy az előkészítő eljárás lefolytatása alapján el lehet dönteni, hogy a bűncselekmény gyanúja fennáll-e.

Az *előkészítő eljárás során* azzal szemben lehet *bírói engedélyhez kötött leplezett eszközt* alkalmazni, aki a bűncselekmény elkövetőjeként szóba jöhet, illetve akiről megalapozottan feltehető, hogy a bűncselekmény elkövetőjeként szóba jöhető személlyel közvetlenül vagy közvetve kapcsolatot tart. A tanúvallomás akadályai körében felsorolt személyi körök esetén csak kivételes feltételek teljesülése esetén alkalmazható bírói engedélyhez kötött leplezett eszköz. *Nincs helye az eszközök alkalmazásának* a minősített adat, a titoktartás körébe tartozó adatok, a médiatartalom-szolgáltatói tevékenységgel összefüggésben információt átadó személy megismerése céljából.

Az előkészítő eljárás alapvetően *legfeljebb hat hónapig tarthat*. Azokban az esetekben, amikor az eljárás olyan bűncselekmények miatt van folyamatban, amelyek esetén bírói engedélyhez kötött leplezett eszközök alkalmazása is engedélyezhető, az *eljárás 9 hónapig tarthat*. Az előkészítő eljárást folytató szerv az előkészítő eljárást önállóan végzi, azonban az eljárási cselekményekről és a beszerzett adatokról az *eljárás során rendszeresen tájékoztatja az ügyészséget*. Ha az előkészítő eljárás során beszerzett adatok alapján *megállapítható a bűncselekmény gyanúja, a nyomozást el kell rendelni*.

Az előkészítő eljárást folytató szervek felett *törvényességi felügyeletet gyakorló ügyészség* illetékességét, amelyet a vizsgált cselekményre épülő általános illetékességi szabályok határoznak meg, a cselekmény elkövetésének helyére vonatkozó adatok hiányában pedig az előkészítő eljárást folytató szervek székhelye.

Be. lehetővé teszi az ügyészség számára, hogy az általa folytatott eljárásban az előkészítő eljárás folytatására egyébként jogosult szerveket vegyen igénybe eljárási cselekmények végrehajtása céljából.

A *nyomozati szakasz* az alábbi két szakasza különböztethető meg:

- *felderítési szakasz,*
- *vizsgálati szakasz.*

A Be. a nyomozást két fő szakaszra különíti el, felderítésre és vizsgálatra, amely megoldást jelent a felelősségi körök és ehhez kapcsolódó eszközrendszerek világos elhatárolásához. A nyomozás két szakasza közötti határvonalat a *terhelt bekapcsolódása jelenti*, hiszen más típusú feladatokat és kompetenciát követel meg egy ismeretlen bűncselekmény feltárása, mint egy megalapozottan gyanúsítható személy büntetőjogi felelősségének vizsgálata.

A *felderítés szakaszának jellemzője*, hogy viszonylag kötetlen formával az adatok – nem elsődlegesen a bizonyíték – gyűjtésére koncentrál. Az e körben rendelkezésre álló nagyobb szakismeret és apparátus miatt ez a szakasz a *nyomozó hatóság önállóságával, az ügyészség relációjában a törvényességi felügyeletre jellemző ügyészi jogosítványokkal jellemezhető.*

Ezzel szemben a *vizsgálat tényleges ügyészi irányítás mellett, a konkrét személlyel szembeni vádemelés eldöntéséhez szükséges bizonyítási eszközök beszerzésére irányul*, ami a „kétszeres bizonyítás” visszaszorítására irányuló jogalkotói törekvést is tükrözi. Ez megteremti a lehetőségét a tömegesen előforduló, egyszerűbb megítélésű ügyek hatékonyabb, gyorsabb elintézésének, a bonyolult ügyek – megfelelő ügyészi kontroll melletti – eredményesebb lefolytatásának. Ezzel a büntetőeljárásban szükségtelenül felhasznált erőforrások, valamint az igazságügyi hatóságok terhei is csökkenthetők.

A nyomozásban való ügyészi részvétel újraértelmezésének köszönhetően a „Vádemelés” címmel szereplő fejezet csak a vádemelésre vonatkozó szabályokra szűkül.

A büntetőeljárások hatékonysága várható attól, hogy az *elterelő intézmények beépülnek a nyomozásba*. Sikertelen elterelés esetén – vádemelés nélkül – folytatható a nyomozás, ellenkező esetben pedig jelentős erőforrás-megtakarítással jár, hogy az így utóbb szükségtelennek bizonyuló nyomozási cselekményeket nem kell elvégezni.

A Be.-ben a *közvetítői eljárás, és a feltételes ügyészi felfüggesztés* egy sorba kerül más, a nyomozás során alkalmazható felfüggesztési okokkal.

A *közvetítői eljárásra* vonatkozó nemzetközi minták és a jogalkalmazói tapasztalatok azt mutatták, hogy a közvetítői eljárásnak mind a terhelt mind a sértett oldaláról a materiális jóvátételen és a büntethetőség megszűnésén túl számos kívánatos hozadéka van, ezért a közvetítői eljárás alkalmazhatósága elválik a tevékeny megbánás anyagi jogi büntethetőséget megszüntető ok feltételeitől. A közvetítői eljárás pozitív céljainak érdekében a Be. a súlyosabb bűncselekmények miatt is lehetővé teszi az intézmény alkalmazását, ha ezzel a közvetítői eljárás céljai – a megegyezés, a jóvátétel és a gyanúsított magatartásának kedvező változása – elérhetők. Az anyagi jogban szereplő azon korlát, hogy a büntethetőség megszűnésére, illetve a büntetés korlátlan enyhítésére ne kerülhessen sor a súlyos bűncselekmények esetében változatlanul fennáll. Ugyanakkor *elérhetővé válik a közvetítői eljárás a megállapodásos eljárás keretében is*, tehát a terhelt súlyosabb bűncselekmény esetén is gyakorolhat jóvátételt, *a megállapodásban foglalt meghatározott nemű és mértékű büntetésért cserében*. A közvetítői eljárás alapja, hogy arra csak mindkét oldalról önkéntes alapon, a jóvátétel valószínűsítése esetén kerülhessen sor, feltéve hogy a kedvezmény nem ellentétes a büntetés kiszabásának elveivel vagy az eljárás lefolytatásának mellőzésével.

A Be. az *elterelő intézmények igénybevételét már a nyomozás folyamatában*, akár közvetlenül a gyanúsított kihallgatást követően is lehetővé teszi, ezt *feltételes ügyészi felfüggesztésként* nevesíti. Ezt a kábítószer birtoklása és tartási kötelezettség elmulasztása miatt indult büntetőügyek mellett mindazon bűncselekmények esetén lehetséges, ahol a Btk. Különös Része a terhelt – eljárás megindulását követő – magatartásától teszi függővé a büntethetőség megszűnését. Ha ez a magatartás várható, mert a terhelt képes és hajlandó ennek teljesítésére, úgy főszabály szerinti elvárás ennek érdekében az eljárás felfüggesztése.

A sértettek érdekeinek érvényesítését elősegítő szabály, hogy *feltételes ügyészi felfüggesztés* esetén, szűk körű kivételtől eltekintve *kötelező a kár megtérítését vagy az eredeti állapot helyreállítását előírni*.

A Be. a törvényes váddal szembeni feltételeket a vád szükségszerű, fogalmi elemeinek kötelező tartalmi elemeiként történő nevesítésével rendszerezi.

A vád felsorolt törvényes elemei:

- a vádlott azonosításra alkalmas megjelölése,
- a vád tárgyává tett cselekmény pontos leírása,
- a cselekmény jogi minősítése és
- a bírósághoz intézett indítvány

Ezek nem pótoltt hiányosságok és ezek hiányában a bíróság továbbra is megszüntető határozatot hozhat, azonban *e határozat nem képez ítélt dolgot, ezért nem lehet akadálya az újabb vádemelésnek*.

Be. kiemeli a rendelkezésre álló bizonyítási eszközök megjelölését is, mint amelyek hiányát vagy hiányosságát a bíróság szintén számon kérheti az ügyészégen, és e nem pótoltt hiányosság esetén megszüntetheti az eljárást. A bizonyítási eszközök megjelölése ugyan nem a vád bírósági eljárást behatároló funkcióját szolgálja, de információs kellékként olyan jelentősége van, amely a védelem hathatós ellátása érdekében garanciális tartalommal is bír.

A büntetőeljárás *közzéadásra üldözendő* bűncselekmények esetén – ha a Be. eltérően nem rendelkezik – *nyomozással* kezdődik.

A nyomozást

- az eljárás megszüntetése, vagy
- a vádemelés

fejezi be.

A nyomozást a lehető legrövidebb időn belül le kell folytatni.

Ha a *felderítés során a nyomozás elrendelésétől számított hat hónap eltelt*, a nyomozó hatóság bemutatja az ügyészégen a nyomozás ügyiratait, egyidejűleg beszámol a nyomozás állásáról. A nyomozó hatóság ezután a beszámolóját a felderítés során hathavonta küldi meg az ügyészégen.

A *nyomozás határideje a gyanúsított kihallgatásától számított két év*. Ezt a határidőt az ügyészégen egy alkalommal, legfeljebb hat hónappal meghosszabbíthatja. E határozat ellen nincs helye panasznak.

A tárgyalási szakban a *terhelt jelenlétét jogként* és nem kötelezettségként határozza meg a Be., ennek eredményeként a tárgyaláson jelen lévő személyek körében szabályozza a vádlott tárgyalási jelenlétét. A *tárgyaláshoz való jogból kiindulva* a vádlott egyfelől széles körben biztosítja annak a lehetőségét, hogy a vádlott a vádemelést követően a tárgyaláshoz való jogával éljen, másrészt el is ismeri, hogy e jogról bármely ügyben le lehet mondani, feltéve, hogy a bizonyításhoz nincs szükség a vádlott személyes jelenlétére és a megfelelő garanciák – elsősorban a védő közreműködése – is biztosítottak.

Az elsőfokú bíróságnak *korlátozott fellebbezés esetén csak azokat a rendelkezéseit kell megindokolnia, amelyeket fellebbezéssel támadtak*, de még ezt is oly módon, hogy kerülje a terjengősséget és a feleslegesen részletező indokolást. A lényeg olyan indokolás írása, amely röviden összefoglalva mindenki számára egyértelműen részletezi azokat a bizonyítékokat, amelyekre a bíróság a tényállást alapozta.

A bírósági szakasz kezdetén, a vádirat alapján megtehető adminisztratív intézkedésektől élesen elkülöníti a tárgyalás érdemi előkészítését. Az eljárásban résztvevők, illetve azt lefolytatók alapos felkészültségét igénylő rendszer célja, hogy érdemi és koncentrált tárgyalás-előkészítésen keresztül a vád és a védekezés tartalma, eszközei, módjai minél előbb és egyszerre rögzülhessenek, így a bírósági szakban lefolytatott *bizonyítás keretei lehetőség szerint már a bírósági eljárás kezdetén tisztázódjanak*. A tárgyalás írásbeli előkészítése mellett a fő hangsúly ezért az *előkészítő ülésre* irányul, amely a terhelti együttműködés formái mellett a tárgyalási bizonyítás koncentráálásának is kiemelt színhelye, azaz bírói kontroll mellett a feleknek itt lehetőségük van rögzíteni a bizonyítás alapvető irányát.

Az elsőfokú bírósági tárgyalás szabályai lehetővé teszik, hogy az elsőfokú tárgyalást gyorsabbá, hatékonyabbá tegyék. E célkitűzéseknek megfelelően az ügyész a vádiratnak a lényegét ismerteti, amelyet a *vádlott vagy védő indítványára* mellőzhet is.

A folytatódó tárgyalás esetén, ha az előző tárgyalás óta hat hónapnál több idő telt el, csak indítványra kell a korábbi tárgyalásanyag lényegének ismertetését megismételni. Ugyancsak a gyorsítás és hatékonyság érdekében a perbeszéd írásban is benyújtható. Ebben az esetben a perbeszéd szóbeli előadásakor elegendő a perbeszéd lényegének ismertetése.

A másodfokú bírósági eljárásban főszabály a teljes körű felülbírálat. Szűk körben lehetséges a felülbírálat azon korlátozott formája, amely szerint a tényállás az elsőfokú ítéletben megállapítottak szerint rögzül, és annak helyességét a másodfokú bíróság nem vizsgálja. Korlátozott felülbírálatra van lehetőség, ha

- a fellebbezés kizárólag a kiszabott szankció nemét, illetve mértékét vagy tartamát,
- az ítéletnek az egyszerűsített felülvizsgálati eljárás tárgyát képező rendelkezését,
- a szülői felügyeleti jog megszüntetése iránti indítványt,
- a polgári jogi igényt érdemben elbíráló rendelkezését,
- a felmentő ítélet vagy az eljárást megszüntető határozat indokolását sérelmezi.

A másodfokú bíróság a korlátozott felülbírálat keretei között is *hivatalból vizsgálja az esetleges abszolút és relatív eljárási szabálysértéseket*, amelyek az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezését vonják vagy vonhatják maguk után.

A fellebbezésben új bizonyítékra csak akkor lehet hivatkozni, ha a fél legalább valószínűsíti, hogy arról az elsőfokú határozat kihirdetését követően szerzett tudomást. Ugyanakkor hivatkozni lehet az elsőfokon előterjesztett, de ott elutasított bizonyítási indítványra is.

A másodfokú bíróság reformatórius jogkörében a megalapozatlanság lehet részleges vagy teljes. *Részleges megalapozatlanság esetén* a másodfokú bíróság köteles megkísérelni annak megszüntetését a tényállás kiegészítésével, helyesbítésével, az ügyiratok tartalma, ténybeli következtetés vagy felvett bizonyítás alapján. *A teljes megalapozatlanság szükségszerűen hatályon kívül helyezést eredményez*. Ha a vádlott felmentését tartalmazó ítélet megalapozatlan, az ügyész által indítványozott bizonyítás eltérő tényállás megállapítása mellett a bűnösség másodfokú bíróság általi kimondására is lehetőséget teremt.

A funkciómegosztás elvének következetesebb érvényesítését szolgálja az a korrekciós szabály, amely szerint, ha a vádat alátámasztó bizonyíték beszerzését a vádló nem indítványozta és az ítélet megalapozatlansága nyilvánvalóan erre vezethető vissza, a megalapozatlanság következményei nem alkalmazhatóak, azaz nem kerülhet sor az ítélet hatályon kívül helyezésére.

A harmadfokú eljárásban csak az eltérő döntés vonatkozásában érvényesül a teljes körű felülbírálat. Az indokolatlan hatályon kívül helyezések megelőzése érdekében egyes ügydöntő, érdemi határozatokat hatályon kívül helyező, másod- és harmadfokú végzések ellen fellebbezésre van lehetőség.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. A büntető eljárás menete mely fő szakaszokra osztható?
2. A nyomozati szakaszt fő szabály szerint az ügyészség végzi?
3. A bírói szakaszban a terheltet a Be. elítéltként nevesíti?
4. A nyomozást legkésőbb a gyanúsított kihallgatásától számított 2 hónapon belül be kell fejezni?
5. Ha rendelkezésre álló adatok bűncselekmény gyanújának megállapítására elegendőek van-e helye előkészítő eljárás lefolytatásának?

7. A szabadságvesztés-büntetés végrehajtásának célja

A büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL törvény (a továbbiakban: Btv.) 83. §-a alapján a „szabadságvesztés végrehajtásának célja az ügydöntő határozatban meghatározott joghátrány érvényesítése, valamint a végrehajtás alatti reintegrációs tevékenység eredményeként annak elősegítése, hogy az elítélt szabadulása után a társadalomba sikeresen visszailleszkedjen és a társadalom jogkövető tagjává váljon. A feltételes szabadságra bocsátás lehetőségének kizárásával kiszabott életfogytig tartó szabadságvesztés végrehajtásának célja a társadalom védelme érdekében az ügydöntő határozatban meghatározott joghátrány érvényesítése.”

Ennek értelmében a kiszabott szabadságvesztés végrehajtása egyértelműen az egyéni megelőzés céljának szolgálatában áll. A fenti rendelkezés egyértelműen kiemeli

- a) a szabadságelvonás során a joghátrány érvényesítését és
- b) a reintegrációt (a társadalomba történő visszailleszkedés elősegítését).

Ezeket tekinthetjük tehát e büntetési nem végrehajtási céljának. Azt azonban, hogy az elítélt a társadalom jogkövető tagjává váljon, vagyis tartózkodjon újabb bűncselekmény elkövetésétől a feltételes szabadságvesztés lehetőségének kizárásával kiszabott életfogytig tartó szabadságvesztés tekintetében a Btv. nem tekinti releváns célnak. Ugyanis a Btv. különbséget tesz a határozott idejű és a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés között, az utóbbi vonatkozásban speciális célként kizárólag a joghátrány érvényesítését határozza meg a társadalom védelme érdekében.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. A szabadságvesztés-büntetés végrehajtásának céljaként tekinthető-e az elítélt társadalomba történő sikeres beilleszkedésének elősegítése?
2. A szabadságvesztés-büntetés végrehajtásának nem célja az ítélet szerinti joghátrány maradéktalan érvényesítése?
3. A feltételes szabadságra bocsátás kizárásával történt életfogytig tartó szabadságvesztés esetében hogyan módosul a büntetés végrehajtásának célja?
4. A joghátrány érvényesítése a kizárólagos büntetés-végrehajtási cél a határozott idejű szabadságvesztésre ítélttek tekintetében?
5. A reintegrációs tevékenység nagymértékben elősegítheti a kiszabott szabadságvesztés joghátrányának érvényesítését?

8. A szabadságvesztés-büntetés végrehajtásának rendje (fegyház, börtön, fogház), elzárás és sajátosságai

A szabadságvesztés-büntetés végrehajtásának rendje a büntetés-végrehajtási szervezet feladatkörébe tartozó, a személyi szabadság elvonása végrehajtásának módjait, valamint folyamatát jelenti.

A Btk. értelmében, ha a bíróság szabadságvesztést szab ki, elvégzi a főbb körülmények mérlegelése alapján az elítéltek elsődleges osztályozását, vagyis azt, mely végrehajtási fokozatba kerüljön az elítél, ez pedig lehet *fegyház, börtön vagy fogház*.

Ha a bűncselekmény büntetési tételének alsó határa nem éri el az egy év szabadságvesztést, szabadságvesztés helyett elzárás, közérdekű munka, pénzbüntetés, foglalkozástól eltiltás, járművezetéstől eltiltás, kitiltás, sportrendezvények látogatásától való eltiltás vagy kiutasítás, illetve e büntetések közül több is kiszabható.

A fegyház a szabadságvesztés legszigorúbb végrehajtási módja. Az ide kerülő elítélt életrendje részleteiben meghatározott, állandó irányítás és ellenőrzés alatt áll. Eltávozása kizárólag kivételes esetben engedélyezhető. Biztonsági szempontból a büntetés-végrehajtási intézeten belül a számára kijelölt helyen történő mozgása, zárkája ajtajának nappali nyitva tartása, a magánál tartható tárgyak köre, kapcsolattartásának gyakorisága és tartama, a személyes szükségleteire fordítható összeg mértéke eltérő, a juttatásainak köre bővíthető, a fokozatosság elvét figyelembe véve.

A börtön fokozat esetén az elítélt életrendje meghatározott, de már nem minden részletre kiterjedően, irányítása és ellenőrzése kötelező. Részére kivételesen engedélyezhető az eltávozás és külső munkáltatásban is részt vehet. A fegyházhoz képest mozgására enyhébb szabályok irányadóak (pl. szervezett programokon már szabadon is mozoghat).

A fogház a szabadságvesztés legenyhébb végrehajtási módja. Életrendje kizárólag részben meghatározott, a reintegráció kivételével a szabadidejét saját belátása szerint használhatja fel. Eltávozáson részt vehet és külső munkáltatása is engedélyezhető. A börtönhöz képest a mozgása kevésbé korlátozott.

Az elzárás a szabadságvesztés, mint legsúlyosabb büntetés, és a szabadságelvonással nem járó szankciók közötti átmenetet képező büntetés. Elzárást kizárólag törvényi rendelkezés alapján bíróság szabhat ki tárgyaláson. Végrehajtására pedig főszabály szerint az erre kijelölt büntetés-végrehajtási intézetben kerül sor.

A Btk. és az Sztv. elzárásra vonatkozó szabályai alapján a kiszabás jogcíme szerinti a következő elzárásokat különböztethetjük meg:

- a) *büntetőjogi elzárás* kisebb súlyú bűncselekmények elkövetése esetén (időtartama minimum 5 nap
- b) maximum 90 nap, fiatalkorúak esetén minimum 3 maximum 30 nap),
- c) *szabálysértési elzárás* kivételes büntetés szabálysértések esetében,
- d) *pénzbírság helyébe lépő szabálysértési elzárás,*
- e) *közérdekű munka helyébe lépő szabálysértési elzárás,*
- f) *rendbírság helyébe lépő elzárás.*

Az elzárás végrehajtására a fogház fokozatra érvényes szabályok az irányadók.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. A fegyházban az elítélt nem áll állandó irányítás és ellenőrzés alatt?
2. A fogház a szabadságvesztés legszigorúbb végrehajtási módja?
3. Az elzárás a szabadságvesztés és a szabadságelvonással nem járó szankciók közötti átmenetet képező büntetés?
4. Az elzárás végrehajtására a fegyház fokozatra érvényes szabályok vonatkoznak?
5. A büntetőjogi elzárás időtartama legalább 5 nap, fiatalok esetén minimum 3 nap?

9. A büntetés-végrehajtási intézetek alapvető feladatai

A büntetés-végrehajtási szervezet feladatait garanciális követelményként törvényben kell meghatározni. Ennek megfelelően alkotta meg az Országgyűlés a büntetés-végrehajtási szervezetről szóló 1995. évi CVII. törvény (a továbbiakban: Bvsztv.)

A Bvsztv. szerint a *büntetés-végrehajtási intézetek* (a továbbiakban: *intézetek*) *alapvető feladatai* a következők szerint összegezhetők:

- a) szabadság-elvonással járó büntetések végrehajtása (kijelölt büntetés-végrehajtási intézetek által),
- b) letartóztatás végrehajtása (vármegyei és kijelölt büntetés-végrehajtási intézetek által),
- c) szabálysértési elzárás végrehajtása (végrehajtására kijelölt intézetek),
- d) a büntetés-végrehajtási pártfogó felügyelői feladatok végrehajtása.

Az intézetek a büntetések és az intézkedések jellegére, a végrehajtási fokozatokra, a fogvatartottak életkorára, nemére és a végrehajtás egyéb sajátos körülményeire tekintettel alapíthatók.

A Bvsztv. szerint az intézetet a *parancsnok* vezeti, aki

- felelős az intézet feladatainak a törvényes végrehajtásáért, annak rendjéért és biztonságáért,
- gyakorolja a büntetések és az intézkedések végrehajtásáról szóló jogszabályokban meghatározott jogait, ellátja az ebből eredő kötelezettségeit,
- kapcsolatot tart azon társadalmi szervezetekkel, amelyek a fogvatartás körülményeinek a figyelemmel kísérésére, a szabadulás után a társadalomba való beilleszkedés elősegítésére, a karitatív tevékenység végzésére, továbbá az egyéb büntetés-végrehajtási feladatok segítésére jöttek létre, továbbá elősegíti ezek tevékenységét és biztosítja az intézet részéről szükséges feltételeket,
- felelős az intézet gazdálkodásáért, a költségvetés előkészítéséért és végrehajtásáért, a számviteli rend betartásáért,
- ellátja a hivatásos állománnyal kapcsolatos parancsnoki feladatokat, jogszabályban meghatározottak szerint munkáltatói jogokat gyakorol a személyi állomány tagjai felett,
- képviseli az intézetet.

Az *intézetek öt agglomerációt képeznek*, az agglomerációs központ vezetőjét, valamint az egyes agglomerációs központ alá tartozó intézeteket az országos parancsnok jelöli ki.

Az *agglomerációs központ vezetője jogosult*

- az országos parancsnok megbízása alapján, annak keretei között gyakorolni a felügyeleti, az ellenőrzési, a támogatási és a szakmailag irányítási feladatokat a bv. szervek szolgálati feladatainak a végrehajtásában (így különösen a fogvatartás biztonságával, a fogvatartottak reintegrációjával, foglalkoztatásával, egészségügyi ellátásával, szállításával és nyilvántartásával, szabadulásra felkészítés körében a gondozással és a szabadságvesztésből szabadultak utógondozásával, valamint a büntetés-végrehajtási pártfogó felügyelői feladatok végrehajtásával kapcsolatban),

- törvényben meghatározott egyéb feladatok ellátására (pl. felelős helyi jogállású intézetek esetén a gazdálkodásáért, a költségvetés előkészítéséért és végrehajtásáért, a számviteli rend betartásáért), továbbá
- az előzőekben meghatározott feladatai ellátásával összefüggésben, az irányítási jogkörök gyakorlásához szükséges mértékben a büntetés-végrehajtási intézetek és intézmények kezelésében lévő közérdekű adatokat és közérdekből nyilvános adatokat, valamint törvényben meghatározott személyes adatokat kezelni.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. Az intézetek alapvető feladatai közé tartozik az letartóztatás végrehajtása?
2. A szabálysértési elzárás végrehajtása nem az intézetek feladata?
3. Az intézet parancsnoka felelős az intézet gazdálkodásáért?
4. Az intézet parancsnokának felelősségi körén kívül esik az intézet képviselője?
5. Az intézet parancsnoka munkáltatói jogokat gyakorol a személyi állomány tagjai felett?

10. A feltételes szabadságra bocsátás, a végrehajtási fokozat megváltoztatása, valamint az enyhébb végrehajtási szabályok alkalmazásának, és az átmeneti részlegre helyezés szabályai

A Btk. szerinti *feltételes szabadságra bocsátásról a büntetés-végrehajtási bíró az intézet előterjesztése alapján, a feltételes szabadságra bocsátás lehetséges időpontja előtt az elítélt meghallgatása után* határoz.

A büntetés-végrehajtási bíró a határozott ideig tartó szabadságvesztésből *feltételes szabadságra bocsátott elítélt pártfogó felügyeletét rendelheti el*, és az elítélt számára a külön magatartási szabályokat írhat elő. Amennyiben a büntetés-végrehajtási bíró az elítéltet nem bocsátotta feltételes szabadságra, *a feltételes szabadságra bocsátást az elítélt vagy védője is kezdeményezheti*. Ez esetben a kérelmet az intézet, értékelő véleményével és javaslatával *harminc napon belül továbbítja* a büntetés-végrehajtási bíróhoz. Ha a büntetés-végrehajtási bíró *az életfogytig tartó szabadságvesztésre ítéltet nem bocsátotta feltételes szabadságra, a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségét legkésőbb két év múlva, azt követően évente megvizsgálja*. A feltételes szabadságra bocsátásról *soron kívül kell határozni*, ha az előzetes fogvatartásban, vagy házi őrizetben töltött időre figyelemmel az elítélt az ügydöntő határozat jogerőre emelkedésekor *feltételes szabadságra lenne bocsátható*.

A Bvtv. lehetővé teszi a *szabadságvesztés végrehajtási fokozatának megváltoztatását, valamint az enyhébb fokozat kijelöléséről szóló határozat hatályon kívül helyezését is*, amely iránt *az intézet tesz előterjesztést a büntetés-végrehajtási bíróhoz*. A szabadságvesztés enyhébb végrehajtási fokozatának kijelölését *leghamarabb az elítélt befogadását követő hat hónap elteltével az elítélt vagy védője is kezdeményezheti*. Ilyen esetben az intézet a kérelmet értékelő véleményével és javaslatával együtt *tizenöt napon belül továbbítja* a büntetés-végrehajtási bíróhoz. Enyhébb végrehajtási fokozat kijelölésére vonatkozó előterjesztés esetén a büntetés-végrehajtási bíró *az elítélt meghallgatását mellőzheti*.

A fogház vagy a börtön végrehajtásának általános szabályainál *enyhébb szabályok alkalmazása, illetve alkalmazásuk megszüntetése iránt az intézet tesz előterjesztést a büntetés-végrehajtási bírónak*. Az enyhébb végrehajtási szabályok alkalmazását *az elítélt vagy védője is kezdeményezheti*. Ez esetben a kérelmet *az intézet tizenöt napon belül továbbítja* a büntetés-végrehajtási bíróhoz. Az előterjesztés tárgyában a büntetés-végrehajtási bíró *az iratok alapján* hozhatja meg a döntést, kivéve, ha az elítélt vagy a védő által benyújtott kérelem alapján *meghallgatást tart*.

Az elítéltet, ha büntetését fegyház- vagy börtönfokozatban tölti és a szabadságvesztésből *legalább öt évet kitöltött*, a társadalomba való beilleszkedés elősegítése érdekében, *a várható szabadulása előtt legfeljebb két évvel átmeneti részlegre lehet helyezni*. A bv. intézet a döntés megalapozása érdekében az elítélt életvitelére és közbiztonsági kockázatára vonatkozó rendőri jelentés készítése céljából megkeresheti az elítélt által az eltávozásra megjelölt lakcím, illetve tényleges tartózkodási hely szerint illetékes rendőrkapitányságot. Az elítélt átmeneti részlegre helyezhetőségéről a bv. intézet Befogadási és Fogvatartási Bizottság javaslatára a bv. intézet parancsnoka határozattal dönt. Az átmeneti részlegre helyezésről való nemleges döntés esetén a határozat meghozatalától számított hat hónap elteltével az elítélt vagy a védője – egy alkalommal – kérelmet nyújthat be az átmeneti részlegre helyezés érdekében. Az átmeneti részlegen az elítélre irányadó *büntetés-végrehajtási szabályok enyhíthetők*.

A büntetés-végrehajtási bíró eljárása során *végzést* hoz, amely ellen fellebbezésnek van helye. A büntetés-végrehajtási bíró végzése elleni *fellebbezést a törvényszék másodfokú tanácsa* tanácsulésen, bizonyítás felvétele esetén tárgyaláson bírálja el. A tárgyaláson az ügyész és a védő jelenléte kötelező. Az erre vonatkozó részletes szabályokat a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL törvény tartalmazza.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. A büntetés-végrehajtási bíró elrendelheti-e a feltételes szabadságra bocsátott elítélt pártfogó felügyeletét?
2. Ha a büntetés-végrehajtási bíró az életfogytig tartó szabadságvesztésre ítéltet nem bocsátotta feltételes szabadságra, ennek lehetőségét minden évben meg kell vizsgálnia?
3. A szabadságvesztés enyhébb végrehajtási fokozatának kijelölését az elítélt legkorábban a befogadását követő 1 év elteltével kezdeményezheti?
4. Az elítélt kezdeményezése alapján az enyhébb szabályok alkalmazása iránti kérelmet az intézet tizenöt napon belül továbbítja bíróhoz?
5. A törvényszéken működő büntetés-végrehajtási bíró végzése elleni fellebbezést az ítéltő tábla bírálja el?

11. A fogvatartottak (elítéltek és az egyéb jogcímen fogvatartottak) jogai és kötelezettségei

A Bvtv. az alábbi *jogosultságokat* emeli ki az alaprendelkezésekről szóló fejezetében:

- a) a jogérvényesítési jogot,
- b) a védelemhez és a képviselőhöz való jogot,
- c) az anyanyelvhasználathoz és a tájékoztatáshoz való jogot,
- d) a végrehajtás során keletkezett irat megismerésének jogát.

A Bvtv. elkülöníti *a védelemre és a képviselőre vonatkozó szabályokat*, egyértelmű helyzetet teremtve ezáltal, hogy ki milyen ügyben járhat el, ki hatalmazhat meg védőt.

Védő meghatalmazására vagy kirendelésére büntetés-végrehajtási ügyben van lehetőség.

Az elítélt és az egyéb jogcímen fogvatartott a védővel írásban és szóban, továbbá személyesen is, ellenőrzés nélkül érintkezhet. *Képviselő meghatalmazására* a fogvatartással kapcsolatos, nem büntetés-végrehajtási

ügyben van lehetőség. A képviselővel szóban, írásban és személyesen *ellenőrzés mellett érintkezhet* az elítélt és az az egyéb jogcímen fogvatartott. A Bvtv. a *nem magyar állampolgár* esetén továbbra lehetőséget nyújt arra, hogy az elítélt vagy az egyéb jogcímen fogvatartott az államának *diplomáciai vagy konzuli képviseletéhez forduljon. A hontalan fogvatartott jogosult az ENSZ Menekültügyi Főbiztosságához fordulni és annak képviselőjével kapcsolatot tartani.*

A Bvtv. rögzíti, hogy a magyar nyelv nem tudása miatt az elítéltet és az egyéb jogcímen fogvatartott nem érheti hátrány és mind írásban, mind szóban *használhatja az anyanyelvét*, regionális vagy nemzetiségi nyelvét, illetve az általa ismert más nyelvet. A Bvtv. meghatározza az írásbeli tájékoztató kötelező tartalmi elemeit. Írásban kell tájékoztatni a fogvatartottat többek között *a panaszjogról és a jogorvoslati lehetőségekről, a védelemhez való jogról, a büntetés-végrehajtási ügy iratai és az egészségügyi dokumentáció megismeréséhez való jogról, a kapcsolattartás formáiról.* Ezt a tájékoztatást a fogvatartottak maguknál tarthatják.

A Bvtv. a végrehajtás során keletkezett irat megismerésének joga körében *a minősített adatot tartalmazó irat megismerése tekintetében utal* Be. vonatkozó rendelkezéseire, mint alkalmazandó rendelkezésekre. Az iratokról a végrehajtásért felelős szerv a *kérelem előterjesztésétől számított nyolc munkanapon belül másolatot ad ki.* Az iratban fel kell jegyezni, vagy a fogvatartotti nyilvántartásban, illetve a belső elektronikus ügykezelő rendszerben rögzíteni kell, hogy mely iratról, mely időpontban, kinek a részére, hány példányban készült másolat. Ha az irat elektronikus okiratként, papíralapú okirat elektronikus másolataként vagy elektronikus formában rendelkezésre áll, a megismerésére jogosult kérheti a másolat elektronikus úton vagy elektronikus adathordozón való kiadását.

Az elítélt személyre a büntetés-végrehajtási jogviszony a végrehajtás teljes tartamára a törvényben megállapított kötelezettségekkel terheli. Ezek közül a lényegesebbek az alábbiak:

- a szabadságvesztést a számára kijelölt helyen letölteni,
- a büntetés-végrehajtás rendjét megtartani és a kapott utasításokat végrehajtani,
- a számára kijelölt munkát elvégezni,
- az intézet tisztántartásában, karbantartásában és ellátásában díjazás nélkül alkalmasszerűen részt venni,
- az előírt forma- és egyéb ruházatot viselnie,
- a tartására fordított költséghez hozzájárulni, tűrni, hogy a munkadíjából a szabadulás idejére tartálékolandó összeget levonják,
- alávetni magát a jogszabályban előírt kötelező vagy egészségi állapotának megítéléséhez szükséges orvosi vizsgálatnak és a jogszabály szerint kötelező, gyógykezelésnek,
- vizsgálati anyagot szolgáltatni az alkohol-, bódítószer-, illetve kábítószer-fogyasztás hiteles mérőeszközzel vagy vizelet-mintavétellel történő, szűrőpróbaszerű ellenőrzéséhez, fegyelemsértés, illetve bűncselekmény gyanúja esetén ezt meghaladóan szükség szerint a vérmintavételhez.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

- 1. A fogvatartottnak joga van a védelemhez és a képviselethez?**
- 2. Az elítélt képviselőjével szóban, írásban és személyesen ellenőrzés nélkül érintkezhet?**
- 3. Az elítélt használhatja az anyanyelvét?**
- 4. Az elítélt köteles a szabadságvesztést az általa választott helyen letölteni?**
- 5. Az elítélt köteles a számára kijelölt munkát elvégezni?**

12. Az elítéltek élelmezési, ruházati, anyagi, egészségügyi ellátásának főbb szabályai

Az elítéltek közérzetét befolyásoló, az intézet rendje és biztonsága szempontjából is fontos tényező az *élelmezés* minősége, változatossága és mennyisége, emellett a megfelelő ellátás hozzájárul az egészségük, munkaképességük megőrzéséhez. A Bvtv. előírása szerint az elítéltek részére legalább napi háromszori étkezést és ezen belül legalább egy alkalommal meleg ételt kell biztosítani. Az *elítélt* írásbeli nyilatkozattal lemondhat a bv. intézet által nyújtott étkezésről vagy meghatározott élelmiszerről. Az elítélt a nyilatkozatát bármikor visszavonhatja. Az étkezési normákat az elítéltek által végzett munka jellegének, egészségi állapotuknak és életkoruknak megfelelően kell kialakítani. A Bvtv. rendelkezése szerint az elítéltet *az évszaknak megfelelő formaruhával, alsóruhával, lábbelivel kell ellátni*. Ha az intézet ideiglenesen nem tud formaruhát biztosítani, ennek idejére az elítélt saját ruháját viselheti.

A fogvatartottak *ugyanolyan szintű egészségügyi ellátásra jogosultak*, mint bárki a társadalomban a szabadon élők között. A *betegjogok* az elítélteket is megilletik, azonban a büntetés-végrehajtási jogviszonyból eredő módosulásokkal. A büntetés-végrehajtási jogviszonyból eredően *korlátozódik az elítélt azon joga, hogy egészségügyi szolgáltatót, illetve orvost válasszon*. Az elítélt *sürgősségi orvosi ellátását* elsősorban a büntető-végrehajtási orvosnak kell elvégeznie, de ha az ellátásra munkaidőn túl vagy munkaszüneti napon van szükség, akkor a készenléti szolgálatot teljesítő orvos, illetve háziorvosi ügyeleti szolgálat, a sürgősségi ügyeleti szolgálat vagy a mentőszolgálat biztosítja az ellátást. A *büntetések és intézkedések végrehajtása során az elítélt egészségi állapotának megfelelő gyógyító-megelőző ellátását elsősorban a fogva tartó bv. intézet, illetve a Büntetés-végrehajtás Egészségügyi Központ, a Szegedi Fegyház és Börtön Krónikus Utókezelő Részlege, valamint az Igazságügyi Megfigyelő és Elmegyógyító Intézet* biztosítja, és az elítélt ezt az ellátást köteles igénybe venni.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. Írásbeli nyilatkozattal lemondhat a bv. intézet által nyújtott étkezésről az elítélt?
2. Az elítélt megfelelő formaruha, alsóruházat, lábbeli viseléséről köteles gondoskodni?
3. A fogvatartottak ugyanolyan szintű egészségügyi ellátásra jogosultak, mint egyébként szabadon élők?
4. Az elítéltnak nem korlátozott az a joga, hogy szabadon válasszon orvost?
5. Az elítélt sürgősségi orvosi ellátását a büntető-végrehajtási intézeten kívül kell elvégezni/?

13. Az elítéltek befogadása, szabadítása

A szabadságvesztés végrehajtásának előfeltétele a jogerős bírói ítélet. A szabadságvesztés végrehajtásának megkezdésére alapvetően háromféle módon kerülhet sor:

- a) azonnali fogamatba vétellel,
 - b) a végrehajtási sorrend érvényesítésével,
 - c) a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága (a továbbiakban: BVOP) felhívásával.
- *Azonnali fogamatba vételre* két esetben kerül sor: akár az adott ügyben, akár más ügyben előzetes fogvatartásban lévő terhelt esetén a szabadságvesztést kiszabó ügydöntő határozat jogerőre emelkedésekor, illetve
 - ha a bíróság a szabadságvesztés végrehajtásának azonnali fogamatba vételét rendelte el.

A *végrehajtási sorrend érvényesítésével* kell a szabadságvesztés végrehajtását fogamatba venni abban az esetben, ha a szabadságvesztést kiszabó határozat jogerőre emelkedésekor a terhelt más ügyben kiszabott szabadságvesztést, elzárást, javítóintézeti nevelést vagy szabálysértési elzárást tölt.

Ha a *BVOP felhívásával* kezdi az elítélt a szabadságvesztés végrehajtását, akkor a BVOP a szabadságvesztés végrehajtásának megkezdésére, az intézet kiválasztásánál figyelembe veszi a kiszabott szabadságvesztés tartamát és végrehajtási fokozatát, az elítélt állandó lakó címét, azt, hogy az elítélt visszaeső-e, és a telítettségét. A kijelölt intézetben a szabadságvesztést *kiszabó határozat jogerőre emelkedését követő három hónapon belül kell az elítéltnak megkezdenie a büntetése letöltését*. A BVOP köteles soron kívül felhívnia az ötévi, vagy azt meghaladó tartamú szabadságvesztésre ítéltet, illetve a többszörös visszaesőket a szabadságvesztés végrehajtásának megkezdésére. A BVOP felhívását úgy kell kiküldeni, hogy az elítélt azt a *jelentkezési kötelezettség előtt legalább tizenöt nappal korábban megkapja*. Ha a szabadságvesztés megkezdésére szóló felhívás az elítéltnak azért nem volt kézbesíthető, mert *ismeretlen helyre távozott, a BVOP haladéktalanul megkísérli az elítélt tartózkodási helyének a felkutatását*, ha ez nem vezet eredményre, kezdeményezi az első fokon eljáró bíróság székhelye szerint illetékes büntetés-végrehajtási bírónál az elítélttel szemben *elfogatóparancs kibocsátását*. Ha az elítélt a *szabályszerűen kézbesített felhívás ellenére nem jelent meg* a bv. intézetnél, a BVOP haladéktalanul *intézkedik az elítélt elővezetése iránt*. Ha az elővezetés nem járt eredménnyel, kezdeményezi az első fokon eljáró bíróság székhelye szerint illetékes büntetés-végrehajtási bírónál az elítélttel szemben *elfogatóparancs kibocsátását*. A BVOP az elítélt elővezetését az *elítélt ismert lakcíme vagy tényleges tartózkodási helye szerint illetékes bv. intézetbe rendeli el*.

A befogadás jogszerűségének két feltétele, *a befogadás alapjául szolgáló iratok megléte és az elítélt személyazonosságának kétséget kizáró megállapítása*.

A szabadítás valamennyi formájának közös jellemzője, hogy *az elítélt az intézet elhagyásával visszaszerzi személyes szabadságát* és visszanyeri mindazokat az állampolgári jogait, amelyek gyakorlásában a szabadságvesztés korlátozta, vagy amelyek ez idő alatt szüneteltek, amennyiben az ítélet, vagy jogszabály további korlátozásokat nem tartalmaz.

A szabadságvesztésből szabadítás történhet:

- a szabadságvesztés tartamának lejártakor,
- feltételes szabadságra bocsátással,
- a szabadságvesztés végrehajtásának félbeszakításával,
- kegyelemmel.

A szabadítás általános formája az, amikor az elítéltet a szabadságvesztés tartamának lejártakor elbocsátják az intézetből.

A *feltételes szabadság* funkciója az elítélt érdekeltté tétele a büntetés célja megvalósításában való együttműködésben, valamint a társadalomba való fokozatos visszavezetés elősegítése.

A szabadságvesztés félbeszakításán a jogerős ítéletben kiszabott és már megkezdett szabadságvesztés meghatározott tartamú ideiglenes megszakítását értjük. Félbeszakításra csak fontos okból (pl. az elítélt személyi, családi körülményei, egészségi állapota miatt) kerülhet sor. Egy naptári éven belül: 90 napig terjedő időtartamig az *intézet parancsnoka*, 91 naptól de legfeljebb egyévi időtartamra az *agglomerációs központ vezetője* dönt.

A szabadságvesztés félbeszakítására irányuló kérelem indokoltságának ellenőrzése céljából a bv. intézet az elítélt által a félbeszakítás tartama alatti tartózkodása helyeként megjelölt lakcíme, illetve tényleges tartózkodási helye szerint illetékes büntetés-végrehajtási pártfogó felügyelő útján környezettanulmány elkészítését rendelheti el, vagy rendőri szervet az elítélt életvitelére és közbiztonsági kockázatára vonatkozó rendőri jelentés készítése céljából megkeresheti.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. A szabadságvesztés végrehajtásának megkezdésére sor kerülhet bírósági azonnali fogvatartásba vétellel?
2. A kijelölt intézetben a szabadságvesztést kiszabó határozat jogerőre emelkedését követő 1 hónapon belül kell az elítéltnak megkezdenie a büntetésének letöltését?
3. A BVOP felhívását úgy kell kiküldeni, hogy az elítélt azt a jelentkezési kötelezettség előtt legalább tizenöt nappal korábban megkapja?
4. A szabadítás általános formája a feltételes szabadságra bocsátás?
5. A szabadságvesztés félbeszakításának engedélyezésére egy naptári éven belül 120 napig terjedő időtartamra az intézet parancsnoka jogosult?

14. Az elkülönítés szabályai

A fogva tartás rendjét és biztonságát sértő vagy veszélyeztető cselekmények megszüntetésére, illetve megelőzésére a fogvatartottakkal szembeni biztonsági intézkedésként biztonsági elkülönítés rendelhető el. Biztonsági *elkülönítésre akkor kerülhet sor, ha:*

- a) a fogvatartott a büntetés-végrehajtási szerv rendjét, biztonságát súlyosan sérti vagy veszélyeztet, b) csoportos ellenszegülésben vesz részt,
- c) az utasítás végrehajtását, a munkavégzést megtagadja,
- d) ön- vagy közveszélyes magatartást tanúsít.

A biztonsági elkülönítésre okot adó körülmény megszűnésével a biztonsági intézkedést haladéktalanul meg kell szüntetni. A biztonsági elkülönítés elrendelésére és megszüntetésére *az intézet parancsnoka vagy a személyi állomány általa megbízott tagja jogosult*. A biztonsági elkülönítés csak *az elrendelésre okot adó körülmény megszűnéséig, de legfeljebb tíz napig* tarthat, ezt *egy alkalommal legfeljebb tíz nappal az intézet parancsnoka meghosszabbíthatja*. A bv. orvos – szükség esetén pszichológus bevonásával – a biztonsági elkülönítés megkezdése előtt, de legkésőbb az *elkülönítés megkezdését követő hetvenkét órán belül*, továbbá a biztonsági elkülönítés alatt jogszabályban meghatározott rendszerességgel *megvizsgálja az elítéltet*. Ha a bv. orvos vagy a pszichológus az elítélt egészségi állapotára tekintettel a biztonsági elkülönítés megkezdését vagy továbbfolytatását nem javasolja, az elítéltet nem lehet elkülöníteni vagy azt meg kell szüntetni.

Az ön- vagy közveszélyes magatartást tanúsító elítéltet az erre a célra kialakított helyiségben kell elhelyezni – ennek érdekében vele szemben mozgáskorlátozó eszköz alkalmazható –, és haladéktalanul intézkedni kell orvosi, vagy a bv. orvos távollétében szakápolói vizsgálata iránt. Ez utóbbi esetben intézkedni kell annak érdekében, hogy az elítéltet két órán belül a bv. orvos – szükség esetén pszichológus bevonásával – megvizsgálja. *Az elkülönítés legfeljebb nyolc óra időtartamú lehet, és annak szükségességét kétóránként felül kell vizsgálni. Nyolc óra elteltével, ha az elítélt állapota nem rendeződik, intézkedni kell pszichiátriai vizsgálata iránt.*

A befogadást követően – az egészségügyi szakterület javaslatára – a bv. intézet parancsnokának írásbeli intézkedése alapján az elítélt a *befogadó részlegen tizennégy napra egészségügyi okból elkülöníthető*.

Bizonyos feltételek fennállása esetén meghatározott fogvatartotti kör *biztonsági zárkába vagy biztonsági részlegre helyezhető*. A fogvatartott biztonsági zárkába vagy részlegre helyezését *az intézet parancsnoka indokolt határozattal legfeljebb három hónapra rendelheti el, amelyet alkalmanként három hónappal, legfeljebb azonban egy év időtartamig meghosszabbíthat*. Egy évet meghaladóan a biztonsági zárkába helyezés, *alkalmanként legfeljebb hat hónappal való meghosszabbításáról*, valamint a fogvatartottnak legfeljebb hat hónappal biztonsági részlegre helyezéséről, vagy annak alkalmanként legfeljebb hat hónappal való meghosszabbításáról az

országos parancsnok indokolt határozattal dönt. Garanciális szabály, hogy a biztonsági zárkába vagy részlegre helyezésről való döntés, valamint annak felülvizsgálata során a *fogvatartottat meg kell hallgatni* és el kell végezni – szükség esetén pszichológus bevonásával – *az orvosi vizsgálatát*. Az alkalmazásáról való döntés során a meghallgatás a bv. intézet biztonsága, illetve bűncselekmény megelőzése érdekében mellőzhető. A bv. orvos – szükség esetén pszichológus bevonásával – a biztonsági zárkába vagy részlegre helyezés alatt jogszabályban meghatározott rendszerességgel megvizsgálja az elítéltet. A bv. orvos vagy a pszichológus az elítélt egészségi állapotára tekintettel kezdeményezheti a bv. intézet parancsnokánál a biztonsági zárkába vagy részlegre helyezés felfüggesztését. A felfüggesztés ideje a biztonsági zárkába vagy részlegre helyezés tartamába nem számít be.

További jogállami biztosíték, hogy *az intézet parancsnoka valamint az országos parancsnok határozata ellen a fogvatartott bírósági felülvizsgálati kérelmet nyújthat be*. A büntetés-végrehajtási bírónak, az iratnak a hozzá érkezésétől számított öt napon belül elbírálási kötelezettsége van.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

- 1. Sor kerülhet biztonsági elkülönítésre, ha a fogvatartott a büntetés-végrehajtási szerv rendjét súlyosan megsérti?**
- 2. A biztonsági elkülönítés kizárólag az elrendelésre okot adó körülmény megszűnéséig, de legfeljebb tíz napig tarthat?**
- 3. A fogvatartott biztonsági zárkába vagy részlegre helyezését az intézet parancsnoka indokolt határozattal legfeljebb egy hónapra rendelheti el?**
- 4. Az intézet parancsnokának biztonsági zárkába helyezésről szóló határozata ellen a fogvatartott bírósági felülvizsgálati kérelmet nyújthat be?**
- 5. A büntetés-végrehajtási bírónak a biztonsági zárkába helyező határozat elleni felülvizsgálati kérelem ügyében, az iratnak a hozzá érkezésétől számított 15 napon belüli elbírálási kötelezettsége van?**

V. KÖZIGAZGATÁSI ALAPISMERETEK

1. A közigazgatás felépítése és működése

A közigazgatásnak két jól elkülöníthető része van: az első stabil és egynemű, és a második szélesebb körű megközelítésben szerteágazó megoldásokat mutató része. Az első részbe csak azok az intézmények tartoznak, amelyek a jogrend szabályai szerint, mint közigazgatási szervek kerülnek létrehozásra (pl. központi államigazgatási szervek, a helyi önkormányzatok). A továbbiakban közigazgatás ez a utóbbi szűkebb értelemben vett részével foglalkozunk, mivel ezek szervek a klasszikus értelemben véve a kezdetektől fogva közigazgatási feladatokra lettek megalakítva. Egyes nézetek szerint ezt szokás *direkt közigazgatásnak* is nevezni.

A modern állami felfogások szerint azonban a közigazgatási feladatokat megvalósító intézményrendszeréhez tartoznak olyan egyéb megoldások is, amelyek szakmai, hatékonysági vagy valamilyen politikai szempontból nem közigazgatási szervek útján valósulnak meg, de részt vesznek az állami feladatellátásban (pl. az állami vagy önkormányzati tulajdonú vállalatok). Ezeket szokás „*indirekt közigazgatás*” kifejezéssel illetni, vagy az e körbe tartozó szerveket „*paraetatikus szerveknek*” nevezni.

Közigazgatás szűkebb értelemben az országban működő közigazgatási szervek összessége, vagyis a közigazgatás szervezeti rendszer, amellyel a későbbiekben részletesen foglalkozunk. A közigazgatás egyik jellemzője, hogy közhatalmi eszközökkel a társadalmi közérdek kielégítését szolgáló feladatokat a közigazgatás akár *állami kényszer* igénybevételével is megvalósíthatja, amennyiben az kisebbségi vagy egyéni érdekekkel ütközne.

A közigazgatás a közérdek érvényesítését

- a) jogalkotó,
- b) szervező és
- c) jogalkalmazó

tevékenységével látja el.

A közigazgatás szervek jogalkotási tevékenységre elődlegesen az Alaptörvény felhatalmazása alapján válnak jogosulttá. Ennek megfelelően a kormány, a miniszterelnök, a miniszterek, az önálló szabályozó szervek vezetői és az önkormányzatok a *feladatkörükbe tartozó kérdésekben rendelet alkothatnak*. Rendelettel a közigazgatási szervek magasabb szintű jogszabály (pl. törvény) felhatalmazása alapján, annak végrehajtására vagy pedig eredeti jogalkotási jogkörükben eljárva (máshol még nem szabályozott kérdésekben) szabályozzák a társadalmi viszonyokat.

A közigazgatási szervek *szervező tevékenysége* például a helyi közszolgáltatások, mint az oktatási, kulturális, vízellátási feladatokban történő közreműködés.

Hatósági jogalkalmazás a közigazgatási szervek egyedi ügyekben történő, a *hatáskörük és illetékességük gyakorlásával megvalósuló*, a jogszabályok kereti között történő döntési tevékenység.

A közigazgatási szerv *hatásköre* alapján állapítható meg, hogy egy adott ügyben eljárhat-e, vagyis van-e olyan jogszabályi előírás, amely közigazgatási szervet feljogosítja és kötelezi is az adott ügy elintézésére. Amennyiben ez a jogosultság az egész ország területén kizárólag egyetlen szervet illet meg, akkor az adott ügyben a közigazgatási szerv kizárólagos hatáskörrel rendelkezik annak elintézésére.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. A közigazgatás a közérdek érvényesítését részben jogalkotó tevékenységével látja el?
2. A kormány feladatkörükbe tartozó kérdésekben rendelet alkothat?
3. A hatósági jogalkalmazás a közigazgatási szervek egyedi ügyekben történő, a hatáskörük és illetékességük gyakorlásával megvalósuló szervezési tevékenység?
4. A közigazgatási szerv hatásköre alapján dönthető el, hogy egy adott ügyben eljárhat-e?
5. Mit értünk a direkt közigazgatás fogalmán?

2. Az igazgatás és a közigazgatás fogalma

Az *igazgatás* olyan emberi együttműködésen alapuló tevékenység, amely biztosítja a közös cél eléréséhez szükséges személyi, tárgyi feltételek és a munka összhangját.

Ennek megfelelően az igazgatási tevékenység főbb elemei:

- a) a *célkitűzés* (ennek hiányában az igazgatási tevékenységnek nincs értelme),
- b) a *koordináció*, mint az igazgatási tevékenység leglényegesebb elem, ugyanis ez kapcsolja össze a célkitűzést a rendelkezésre álló erőforrásokkal a megvalósítás érdekében,
- c) az *együttműködés* a célkitűzés megvalósítására (személyi, tárgyi feltételek és a munkavégzés biztosításával).

Ennek megfelelően a *magánigazgatás* a következőkkel jellemezhető:

- az államtól független szervezeten belüli igazgatás valósít meg,
- alanya egy szervezet belső szervezeti egysége,
- tárgya maga az a szervezet, amelynek részét képezi,
- ennek következtében belső igazgatást valósít meg,
- a fő célkitűzése a szervezet optimális működése,
- a megvalósítás módja közvetlen szervező tevékenység,
- szankcióként a szervezetből való kizárás merülhet fel,
- a jogi kötöttség szerepe nem feltétlenül meghatározó,
- a politikával való kapcsolata elméletileg nincs.

A *közigazgatás rendeltetése végső soron az állami feladatok megvalósítása*, amelyet egy nagy kiterjedésű és komplex elemeket tartalmazó szervezetrendszer segítségével valósít meg. Mindezek fényében a *közigazgatási tevékenység* a következőkkel jellemezhető:

- az állam szervei által végzett igazgatási tevékenységet valósít meg,
- a társadalomban működő legnagyobb, monopolhelyzetű szervezetrendszerként működik,
- tárgya az egész társadalom,
- külső igazgatást végez, mivel az igazgatás alanya és tárgya nem azonos szervezet részei, egymástól elkülönülnek,
- célkitűzése az állami célok, mint „közcél, közérdek” megvalósítása,
- a megvalósítás módja közhatalmi tevékenység gyakorlásával is történhet,
- szankcióként a közhatalom gyakorlása merül fel és amennyiben szükséges akár a személyes szabadság korlátozásával is járhat,
- jelentős szerep jut a joghoz kötöttségnek és jognak történő alárendeltségnek,
- nagyon jelentős a politikai tevékenységgel való kapcsolata, mivel a politikai hatalom céljának megvalósítását szolgálja.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. A magánigazgatásra jellemző, hogy tárgya maga az a szervezet, amelynek részét képezi?
2. Az igazgatás egyik fő eleme a célkitűzés?
3. A közigazgatás felfogható úgy, mint szervezet, funkciók és személyzet összessége, amelyek nincsenek semmiféle kölcsönhatásban egymással?
4. A közigazgatás rendeltetése a nem állami feladatok megvalósítása?
5. A közigazgatási tevékenység egyik fő jellemzője, hogy külső igazgatást valósít meg?

3. A közigazgatás feladata, funkciói

A közigazgatás szervezete része az államszervezet egészének. Az állam feladatait elsődlegesen belső és külső feladatokra oszthatjuk. Az államnak ugyanis biztosítani kell a társadalom belső önfenntartását és fejlődését, valamint a más államokkal való kiegyensúlyozott kapcsolatát, amely alapján feladatai az alábbi funkciókra oszthatók:

a) *belső funkciók:*

- *gazdasági funkció* (közhatalmi és tulajdonosi jogosítványok gazdasági célkitűzéseikért),
- *kulturális funkció* (irányítás, felügyelet az oktatásban, a tudományban és a művészetben),
- *szociális funkció* (gondoskodás az egészségvédelemről és szociális biztonságról)
- *belső védelmi funkció* (a jogrend, a jogbiztonság fenntartása);

b) *külső funkciók:*

- *külső védelmi funkció* (az állam védelme a külső támadásokkal szemben),
- *nemzetközi együttműködési funkció* (együttműködés nemzetközi szinten).

Az állami szervek tagolásának elvi alapja *Montesquieu államhatalmi ágak* megosztására vonatkozó elméletére vezethető vissza. Ennek értelmében az államhatalmi ágakat el kell választani egymástól és közöttük megfelelő hatalmi egyensúlyt kell teremteni. Ez alapján oszthatjuk az államszerveket három sajátosan elkülöníthető szervezettípusra, nevezetesen a törvényhozási, a közigazgatási és az igazságszolgáltatási szervekre. Az állami feladatok is ennek megfelelően tagolhatók a törvényhozásra, a közigazgatásra, valamint a jogviták eldöntésére, valamint a jogellenes magatartások szankcionálására.

A közigazgatás funkciói a következők szerint összegezhetők:

- *szervezéstudományi szempontból* a közigazgatás funkciója a *szervezés*, amely célkitűzésből, információ-gyűjtésből és feldolgozásból, tervezésből, döntésből, végrehajtásból, koordinációból és ellenőrzésből áll,
- *jogtudományi szempontból* a közigazgatás funkciója a *végrehajtás*, amely a szervezésre, a jogalkalmazásra és az operatív végrehajtásra, valamint a jogalkotásra bontható le,
- *szociológiai szempontból* a közigazgatásnak állandó és változó funkciói vannak, állandó funkciók a védelmi és a szükséglet-kielégítő funkciók, míg változó funkciók az adott államhoz kötődés további funkciók (pl. a rendszerváltást követően a privatizáció vagy a kárpótlás).

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. Az állam belső funkciói közé tartozik a belső védelmi funkció?
2. Az állam külső funkciói közé tartozik a gazdasági funkció?
3. Mi a Montesquieu államhatalmi ágak megosztására vonatkozó elképzelésének lényege?
4. Szervezéstudományi szempontból a közigazgatás funkciója a végrehajtás?
5. A közigazgatási funkciók részét képezi a külpolitika is?

4. A közigazgatás tevékenységi fajtái

A közigazgatás tevékenységi fajtái közül kiemelkedő és elsőként említendő a *jogalkotási tevékenység*. Ebből a szempontból *belső jogforrásnak tekintjük a jogalkotó szerveket, külső jogforrás pedig, kihirdetett megjelenési formájukat*, amelyből az érvényes jog megismerhető, vagyis maga a jogszabály.

A közigazgatás *belső jogforrásai tipikusan a kormány, a minisztériumok és a helyi önkormányzatok, külső jogforrása a rendelet*. Magyarországon a *Kormány mind saját jogon (feladatkörében), mind felhatalmazás alapján kibocsáthat rendeletet*. A törvényhozás gyakran ruházza át jogalkotási hatásköreit felhatalmazás útján a Kormányra vagy a miniszterekre.

A jogalkotásban, előkészítésében és végrehajtásában is domináns szerepe van a *közigazgatásnak*, ugyanis a jogalkotás előfeltétele, hogy szakszerű, időszerű és időtálló legyen, éppen ezért a közigazgatás keretében történő jogszabály-előkészítés elkerülhetetlen. Magyarországon ennek érdekében kerül sor minden jogszabály megalkotását megelőzően az *előzetes hatásvizsgálat elvégzésére*. Jogszabály a törvény, a *kormányrendelet, a miniszterelnöki rendelet, a miniszteri rendelet, a Magyar Nemzeti Bank elnökének rendelete, az önálló szabályozó szerv vezetőjének rendelete és az önkormányzati rendelet*. Jogszabály nem lehet ellentétes az Alaptörvénnyel.

A közigazgatás egyik legfontosabb és legjellemzőbb tevékenységi fajtája a *jogalkalmazói tevékenység*, amikor a közigazgatási szerv *az elvont jogi normát, adott konkrét ügyben alkalmazza*. A közigazgatás jogalkalmazó tevékenységén belül kiemelt szerepe van a *hatósági jogalkalmazásnak*. Ilyenkor a közigazgatási szerv egyedi kötelező erejű közigazgatási aktust hoz létre. A *közigazgatási aktus* a közigazgatási szerv minden olyan döntése vagy intézkedése, amelyet egyedi ügyben közvetlen jogi hatás kiváltására irányul.

A közigazgatási aktus funkciói a következők lehetnek:

- a) jogszabályok konkrét életviszonyokra történő alkalmazása, átültetése,
- b) közigazgatási feladatok végrehajtása,
- c) a jogvédő közigazgatási aktus (pl. határozat felülvizsgálata az érintett kérelmére).

A döntéshozatali eljárás a jogszabályi kereteken belül lehet:

- szabad belátás szerinti *diszkrecionális jogkör* alapján meghozott döntés (a jogszabály nem jelöli ki a döntés tartalmi korlátait),
- *mérlegelési jogkörben* meghozott döntés (jogszabály tartalmi korlátokat, vagy alternatív döntési módokat rögzít, de a hatóságnak kell majd a konkrét tartalmat meghatározni),
- *méltányossági jogkörben* meghozott döntés (a jogszabály jogsértő döntést jogszerűvé tesz, ha az eredeti cél, vagy az igazságosság, vagy a méltányosság által indokolt).

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. A közigazgatáson *belső jogforrásai közé tartozik az Országgyűlés?*
2. A közigazgatás *külső jogforrása a rendelet?*
3. A Kormány *mind saját jogon, mind felhatalmazás alapján kibocsáthat rendeletet?*
4. Mit nevezünk *jogalkalmazói tevékenységnek?*
5. A közigazgatási aktus funkciója lehet közigazgatási feladat végrehajtása is?

5. A közigazgatás szervezetrendszere és sajátosságai

A közigazgatás szervezetrendszere *duális jellegű*, vagyis a közérdek érvényesülését alapvetően *két szervezetrendszer alkotja*. Egyrészt a kormány irányítása alá tartozó központi és területi szintű, hierarchikusan felépülő *államigazgatási szervek*, másrészt a helyi (települési és területi) alapon létrejött választott testületek által irányított *önkormányzati közigazgatási szervek* alkotják a közigazgatás szervezeti rendszerét.

Az államigazgatási szervek jellemzői:

- a) jogszabályban meghatározott feladat- és hatáskörrel rendelkeznek,
- b) államigazgatási feladatokat látnak el,
- c) önálló döntési jogkörük van,
- d) hivatali formában működőnek, élén egyszemélyi felelős vezetővel, aki a hatáskörök és jogosultságok címzettje,
- e) szervezetüket, működésüket általában jogszabály határozza meg,
- f) a központi költségvetésben önálló költségvetéssel rendelkeznek,
- g) a működésükhöz szükséges állami tulajdont kezelnek,
- h) felettes államigazgatási szerv, végső soron a kormány irányítása alá tartoznak.

Az önkormányzati közigazgatási szervek jellemzői:

- jogszabályban meghatározott, vagy önként vállalt feladatkörrel, jogosítványokkal rendelkeznek,
- önkormányzati feladatokat látnak el, amelyek törvény alapján kötelezők, vagy törvényi keretei között önként vállaltak,
- önálló döntési jogkörrel rendelkeznek,
- a lakosság által választott képviselők, illetve vezető irányításával működnek,
- szervezeti, működési szabályukat a törvény keretei között önállóan határozzák meg,
- költségvetésüket önállóan állapítják meg,
- működésükhöz saját tulajdonukban álló vagyonnal rendelkeznek,
- nincs felettes szervük.

Az általános hatáskörű, valamint a dekoncentrált és különös hatáskörű (pl. NAV,) államigazgatási és az önkormányzati szervek együtt alkotják a közigazgatás szervezetrendszerét.

A közigazgatási szervezetrendszer területi elven történő tagozódása a következő:

- központi (országos),
- területi (megyei, járási) és
- helyi (városi, községi)

közigazgatási szervek.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. Az államigazgatási szervek jellemzője, hogy a központi költségvetésben meghatározott, önálló költségvetéssel rendelkeznek?
2. Az önkormányzati közigazgatás szervekre jellemző, hogy költségvetésüket önállóan állapítják meg?
3. A közigazgatási szervezetrendszer központi szervei országos hatáskörű szervek?
4. Mit jelent az, hogy a közigazgatási rendszer duális jellegű?
5. A városi önkormányzati szervek a közigazgatási szervezetrendszer helyi szintjén találhatók?

6. A központi államigazgatási szervek szervezete és működése

Az államigazgatás *központi szervei* az egész országra kiterjedő hatáskörrel rendelkező, országos jelentőségű feladatokat ellátó szervek.

Az államigazgatás központi szervei az általuk képviselt igazgatási ágazat csúcsán helyezkednek el. Hasonló jellegű és feladatkörű államigazgatási szerv felettük már nincs (pl. a Pénzügyminisztérium).

A központi államigazgatási szervek körét törvény határozza meg, mely szerint *központi államigazgatási szervek a következők:*

- a) a központi kormányzati igazgatási szervek (központi kormányzati igazgatási szervek és ezek területi helyi szervei: Kormány, minisztériumok, kormányzati főhivatal, központi hivatal; valamint a területi kormányzati igazgatási szervek: fővárosi és vármegyei kormányhivatalok),
- b) az önálló szabályozó szervek (Magyar Energetikai és Közmű-szabályozási Hivatal, Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság, Szabályozott Tevékenységek Felügyeleti Hatósága és az Országos Atomenergia Hivatal),
- c) az autonóm államigazgatási szervek (Integritás Hatóság, Gazdasági Versenyhivatal, Közbeszerzési Hatóság, Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság, Nemzeti Választási Iroda, Európai Támogatásokat Auditáló Főigazgatóság),
- d) a rendvédelmi szervek (büntetés-végrehajtási szervezet, hivatásos katasztrófavédelmi szerv, polgári nemzetbiztonsági szolgálatok, rendőrség) és a Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat.

Minisztériumok jelenleg (amelyek száma és elnevezése a kormányátalakításoktól függően változhat) az Agrárminisztérium, a Belügyminisztérium, az Energiaügyi Minisztérium, az Építési és Közlekedési Minisztérium, a Honvédelmi Minisztérium, Igazságügyi Minisztérium, Kulturális és Innovációs Minisztérium, Külgazdasági és Külügyminisztérium, Miniszterelnöki Kabinetiroda, Miniszterelnökség, Pénzügyminisztérium.

Kormányzati főhivatal például a Központi Statisztikai Hivatal és a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala.

A *központi hivatal* a tevékenysége alapján a *központi hivatalt létrehozó törvényben vagy kormányrendeletben* hatósági, piacfelügyeleti, szolgáltató, fenntartói, forráskezelő, ellenőrző, illetve kiszolgáló típusokba sorolható.

A központi államigazgatási szervek között megkülönböztetjük az *általános hatáskörű szerveket*, ugyanis ezek feladatköre kiterjedhet az adott területen jelentkező valamennyi közigazgatási feladatra (pl. Kormány), valamint a *különös hatáskörű szerveket*, ezek meghatározott szakfeladatokat látnak el (pl. a minisztériumok).

A központi államigazgatási szervek körében kiemelt és *legfontosabb szerepe van a Kormánynak, amely testületként működik, és amelynek vezetője a miniszterelnök*. A Kormány abból a szempontból is kiemelkedő helyet foglal el a központi államigazgatásban, hogy *általános és országos hatáskörű és egyben az államigazgatás csúcsszerve*. A Kormányt munkájában számos szerv segíti, amelyek *döntés-előkészítő, javaslattevő hatáskörökkel rendelkeznek, több esetben testületi szerveként működnek*.

A *minisztériumok különös és országos hatáskörű államigazgatási szervek*, melyek élén egyszemélyi felelős vezetőként a *miniszter* áll. A miniszter egyben a Kormány tagja, ahol a szakágazati szempontok főfelelőseként vesz részt a Kormány testületi munkájában és a szakágazati döntések előkészítésében.

Ismert még a tárca nélküli miniszteri funkció is, aki a Kormány tagja és különálló minisztériumi szervezettel nem rendelkezik, azonban munkájában a Kormány eredeti jogalkotói hatáskörben kiadott rendeletében kijelölt minisztérium segíti (pl. területfejlesztésért és az uniós források felhasználásáért felelős tárca nélküli miniszter tevékenységét a Miniszterelnökség segíti).

A nem minisztériumi formában működő központi államigazgatási szervek szintén általában egy szakágazat csúcsszervei vagy a Kormány közvetlen irányítása mellett, vagy valamely minisztérium alárendeltségében működnek.

Sajátos és ugyanakkor országos és különös hatáskörű szervek az ún. „autonóm” államigazgatási szervek, amelyek az államigazgatás hierarchikus rendszerétől eltérő sajátos függetlenséggel rendelkeznek.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. A Kormány a központi államigazgatási szervek élén álló önkormányzati szerv?
2. A Kormány munkáját számos döntés-előkészítő, javaslattevő hatáskörökkel rendelkező testületi szerv segíti?
3. A Központi Statisztikai Hivatal önálló szabályozó szervnek minősül?
4. A Közbeszerzési Hatóság autonóm államigazgatási szerv?
5. A Kormányzati Ellenőrzési Hivatal kormányhivatalnak minősül?

7. A Kormány szerepe, szervezete, működése

Kormány feladatait az Alaptörvény határozza meg. Az Alaptörvény 15. cikke szerint a Kormány a végrehajtó hatalom általános szerve, feladat- és hatásköre kiterjed mindarra, amit az Alaptörvény vagy jogszabály kifejezetten nem utal más szerv feladat- és hatáskörébe. A Kormány az Országgyűlésnek felelős. A Kormány egyben a közigazgatás legfőbb szerve. A Kormány törvényben meghatározottak szerint létrehozhat államigazgatási szerveket. A Kormány az államigazgatási szervezetrendszer csúcsán álló irányító szervként az egész államigazgatás működését irányítja. A Kormány államigazgatási irányítási tevékenysége keretében a minisztériumok és a közvetlenül alárendelt egyéb szervek munkáját irányítja, összehangolja tevékenységüket.

A Kormány, mint testület a miniszterelnökből és a miniszterekből áll. Jogállásuk alapján a miniszterek két típusát különböztethetjük meg: a minisztérium élén álló tárcaminisztert, és a Kormány által meghatározott külön feladatkör ellátására kinevezett tárca nélküli minisztert. Az Alaptörvény 16. cikke szerint a Kormány a miniszterek kinevezésével alakul meg. A Kormány feladat- és hatáskörét ülésein, testület formában gyakorolja.

A Kormány törvény felhatalmazása alapján, annak végrehajtására, illetve feladatkörében rendeletet alkot, amely nem lehet ellentétes törvénnyel. A Kormány normatív határozatot is hozhat, amely kizárólag az alárendelt államigazgatási szervekre nézve kötelező erejű.

A Kormány felépítésében, működésében alapvetően a testületi jelleg dominál, de a rendszerváltást követően kiemelkedő szerepe van a miniszterelnöknek. A miniszterelnök megbízatását ugyanis az Országgyűléstől nyeri. A minisztereket viszont a köztársasági elnök kizárólag a miniszterelnök javaslatára nevezheti ki, lényegében a minisztereket a miniszterelnök választja ki.

A miniszterelnök a miniszterek közül egy vagy több miniszterelnök helyettest jelölhet ki. A kormányzati munkában a miniszterelnök kiemelkedő szerepét mutatja, hogy a Kormány megbízatása a miniszterelnök személyétől függ, vagyis a miniszterelnök személyét érintő események kihatnak az egész Kormány megbízatására. A miniszterelnök halála, lemondása, az ellene benyújtott sikeres konstruktív bizalmatlansági indítvány ugyanis egyben az egész Kormány megbízatásának megszűnését is eredményezi.

A Kormány munkáját segítő testületi típusú szervek körében kiemelt szerepe van a kabineteknek. Társadalompolitikai, gazdaságpolitikai ügyek tekintetében a Kormány ülései előtti állásfoglalás megalkotására jogosult

kabineteket hozhat létre. Jelenleg a Kormány mellett *Stratégiai és Családügyi Kabinet, Gazdasági Kabinet, Növekedési és Versenyképességi Kabinet és Nemzetpolitikai Kabinet* működik. Tagjai a feladatkörükben érintett miniszterek, valamint a miniszterelnök által kijelölt további személyek. A Kormány a több minisztérium feladatkörét érintő feladatok összehangolt megoldásának irányítására *kormánybizottságokat* hozhat létre.

Egyéb javaslattevő, véleményező, tanácsadó testületek a kabinetekhez és kormánybizottságokhoz hasonlóan kormányhatározattal hozhatók létre.

A testületi típusú szervek mellett a kormány munkáját segítik még a következő személyek:

- a) *kormánybiztosok* (pl. a gazdasági versenyképesség jogi feltételrendszerének erősítését célzó intézkedésekkel összefüggő feladatok ellátásáért felelős kormánybiztos, vagy a modern települések fejlesztéséért felelős kormánybiztos),
- b) *miniszterelnöki biztos* (pl. a társadalmi és kormányzati egyeztetések koordinálásáért felelős miniszterelnöki biztos vagy a diagnózis alapú felzárkózási roma stratégia előkészítésének és végrehajtásának koordinálásáért felelős miniszterelnöki biztos) és
- c) *miniszteri biztos* (pl. a területfejlesztés közpolitikai összehangolásával kapcsolatos feladatok ellátásáért felelős miniszteri biztos, vagy a mohácsi csata 500. évfordulójáról történő méltó megemlékezés-sel összefüggő feladatok ellátásáért felelős miniszteri biztos).

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. **A Kormány a végrehajtó hatalom általános szerve?**
2. **A Kormány törvényt alkot?**
3. **A miniszterelnök megbízatását az Országgyűléstől kapja?**
4. **A miniszterelnök ellen benyújtott sikeres konstruktív bizalmatlansági indítvány a Kormány megbízatásának megszűnését is eredményezi?**
5. **A tárca nélküli miniszter nem tagja a Kormánynak?**

8. A minisztériumok feladata és szervezete

Az Alaptörvény szerint *a minisztériumok felsorolásáról külön törvény rendelkezik*. A minisztérium a *Kormány irányítása alatt álló, de a miniszter által vezetett központi kormányzati szerv*. A minisztérium miniszter ágazati, valamint szervezeti irányító feladatait segítő munkaszervezet is egyben. A Kormány irányítási jogköre első sorban abban nyilvánul meg, hogy rendeletben meghatározza a miniszter feladat- és hatáskörét.

A miniszter a Kormány általános politikájának keretei között *vezeti a minisztériumot*. A miniszter a minisztériumi munkaszervezeten belül irányítja az államtitkár és a közigazgatási államtitkár tevékenységét, valamint dönt a hatáskörébe utalt ügyekben.

A miniszter feladatai a következők:

- a) javaslatot készít a *Kormány általános politikájára*,
- b) előkészíti a *stratégiai dokumentumokat* és ezek végrehajtását,
- c) előkészíti a *törvények és a kormányrendeletek tervezeteit*, a Kormány, a miniszterelnök és a köztársasági elnök határozatait,
- d) törvény vagy kormányrendelet felhatalmazása alapján *miniszteri rendeletet ad ki*,
- e) *különleges jogrend időszakára vonatkozó jogszabálytervezeteket* dolgoz ki,
- f) *intézményirányítást és -felügyeletet* gyakorol,
- g) kezdeményezi és előkészíti a feladatkörébe tartozó *nemzetközi szerződéseket*,

- h) az *Európai Unió intézményeinél, a külkapcsolatokban és a nemzetközi szervezetekben* képviseli a Kormányt,
- i) gondoskodik az *európai integrációból eredő feladatok* végrehajtásáról,
- j) közreműködik az *európai uniós források felhasználásában*,
- k) gyakorolja az államot megillető tulajdonosi jogokat az állam tulajdonában álló gazdasági társaság tekintetében, illetve alapítói jogot gyakorol az alapítvány felett,
- l) gondoskodik a hatáskörét érintő *statisztikai információrendszer kialakításáról, működtetéséről és fejlesztéséről*.

Az *államtitkár* a törvényben meghatározott kivételekkel a miniszter helyettese, és a minisztérium szervezeti és működési szabályzatában meghatározottak szerint irányítja az alárendelt helyettes államtitkárok tevékenységét. Az államtitkárt a miniszter véleményének kikérését követően a miniszterelnök javaslatára a köztársasági elnök nevezi ki.

A *közigazgatási államtitkár* a minisztérium hivatali szervezetének a vezetője, akit a miniszterelnök javaslatára a köztársasági elnök nevez ki, határozatlan időre.

A minisztérium feladatkörébe tartozó egyes szakmai területek irányítását a *helyettes államtitkárok* végzik. A helyettes államtitkárokat a miniszter javaslatára a miniszterelnök nevezi ki határozatlan időre.

A *minisztérium belső struktúráját* tekintve minisztériumi kabinetre, államtitkárságokra, helyettes államtitkárságokra, főosztályokra, titkárságokra, a főosztály pedig osztályokra tagolható. A minisztérium felépítését a törvényben meghatározott keretek között a minisztérium Szervezeti és Működési Szabályzat (a továbbiakban: SZMSZ) tartalmazza.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. A minisztériumot a közigazgatási államtitkár vezeti?
2. A miniszter feladata a minisztérium hivatali szervezetének a vezetése?
3. A közigazgatási államtitkár megbízatása a miniszter megbízatásának megszűnésével egyidejűleg megszűnik?
4. A minisztériumi államtitkár feladatai közé tartozik a rendeletalkotás?
5. A miniszter a minisztériumot testületi formában irányítja?

9. Az államigazgatás területi, helyi szerveinek szervezete és működése

A *kormányhivatalok* a Kormány általános hatáskörű területi államigazgatási szervei. Vármegyénként (vármegyei kormányhivatalok) és a fővárosban (fővárosi kormányhivatal) egyet-egyet hoztak létre a kormányhivatalokból, amelyeknek székhelye a megyeszékhelyeken van, a Pest vármegyei és a fővárosi pedig Budapesten.

A kormányhivatal a *főispán által közvetlenül* vezetett szervezeti egységekből és járási hivatalokból áll. A *járási hivatal* a jogszabályban megállapított hatáskörét önállóan gyakorolja. A járási hivatal egyedi ügyében a kormányhivatal utasítási joggal nem rendelkezik.

A kormányhivatalt *főispán vezeti*. A kormányhivatal *hivatali szervezetét főigazgató vezeti*. A főigazgató a főispán általános helyettese. A főigazgató munkáját általános helyettesként *igazgató segíti*.

A főispán

- a) vezeti a kormányhivatalt, gyakorolja annak feladat- és hatásköreit, ellátja a költségvetési szerv vezetőjének hatáskörébe utalt feladatokat,
- b) biztosítja a kormányhivatal és a járási hivatalok szakmai feladatellátásának feltételeit,
- c) elkészíti és a miniszter részére megküldi a kormányhivatal szervezeti és működési szabályzatára vonatkozó javaslatát,
- d) gondoskodik a jogszabályban előírt belső szabályzatok elkészítéséről.

Kormányhivatal funkcionális feladatai az alábbiak:

- humánpolitikai és humánerőforrás-gazdálkodási,
- költségvetési és gazdálkodási,
- pénzügyi és számviteli,
- üzemeltetési, eszköz- és vagyongazdálkodási,
- beszerzési,
- szabályozási és iratkezelési,
- ellenőrzési,
- koordinációs,
- jogi (perképviseleti),
- saját szervi működést szolgáló informatikai üzemeltetési és rendszerfenntartási,
- kommunikációs és nemzetközi kapcsolatok lebonyolításával kapcsolatos

feladatok.

A kormányhivatal a járási hivatalokban integrált ügyfélszolgálatot (kormányablak) működtet. A kormányablak a jogszabályban meghatározott hatáskörét a járási hivatal szerveként, annak nevében gyakorolja. Integrált ügyfélszolgálatnak kell tekinteni a kormányhivatalok által működtetett *mobilizált kormányablak ügyfélszolgálatot* is.

A kormányhivatalok gondoskodnak a

- kormányablakok ügyfélfogadási rendjében bekövetkezett változások, az ügyfélfogadás szünetelésének,
- mobilizált kormányablak ügyfélszolgálatok ügyfélfogadásának

a www.kormanyhivatal.hu honlapon történő közzétételéről.

A kormányhivatal a járási hivatalokban *Gépjármű ügyintézési pontot* (a továbbiakban: GÜP) működtethet. A GÜP a gépjármű-kereskedéssel, fuvarozással és közúti áruszállítással foglalkozó vállalkozások számára meghatározott ügyekben biztosít ügyintézési szolgáltatást. A GÜP ügyfélfogadási rendjének a www.kormanyhivatal.hu honlapon történő közzétételéről a kormányhivatal gondoskodik. A GÜP a járási hivatal vezetőjének döntése alapján egyes ügykörök intézését, vagy a teljes ügyfélfogadást előzetes időpontfoglaláshoz kötheti.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

- 1. A kormányhivatalok a Kormány általános hatáskörű helyi államigazgatási szervei?**
- 2. A kormányhivatalt a főispán vezeti?**
- 3. A főispán jóváhagyja a kormányhivatal szervezeti működési szabályzatát?**
- 4. A kormányhivatal székhelyén működik a GÜP?**
- 5. A járási hivatalok a kormányhivatal szervei?**

10. Az államigazgatási szervek feladat- és hatáskörére vonatkozó főbb szabályok

Az államigazgatási szervek *feladat- és hatáskörét általában az e szerveket létrehozó jogszabályok, vagy külön ilyen tartalommal kiadott jogszabályok* (pl. a Kormány tagjainak feladat- és hatásköréről szóló 182/2022. (V. 24.) Korm. rendelet) *tartalmazzák.*

E szerint a *Miniszterelnökséget vezető miniszter* a Kormányon belül többek között felelős

- a) a közigazgatási minőségpolitikáért és személyzetpolitikáért,
- b) a közigazgatás-fejlesztésért,
- c) a közigazgatás-szervezésért,
- d) a helyi önkormányzatok törvényességi felügyeletéért,
- e) a kormánybiztosok tevékenységének összehangolásáért,
- f) a kormányzati társadalmi kapcsolatok összehangolásáért,
- g) a kormányzati stratégiák kidolgozásának támogatásáért.

Hasonlóképpen ebből a rendeletből tudhatjuk meg, *hogy a belügyminiszter a Kormányban mely szakterületekért felelős*, nevezetesen a következőkért is:

- bűncselekmények megelőzéséért,
- büntetés-végrehajtásért, közbiztonságért, élet és vagyonbiztonság védelméért,
- határrendészetért,
- helyi önkormányzatokért,
- idegenrendészetért és menekültügyért,
- katasztrófák elleni védekezésért
- közfoglalkoztatásért,
- közszolgálati életpálya kidolgozásáért,
- köziratok kezelésének szakmai irányításáért,
- közlekedésrendészetért,
- közterület-felügyelet szabályozásáért,
- külföldiek társadalmi beilleszkedésének elősegítéséért,
- külföldre utazás szabályozásáért,
- rendészetért,
- szabálysértési szabályozásért,
- személyi adat- és lakcímnnyilvántartásért,
- terrorizmus elleni küzdelemért,
- településüzemeltetésért, kéményseprő-ipari tevékenységért.

A fentiek alapján tehát kiolvasható, hogy egyes szaktárcák milyen feladat- és hatáskörökkel rendelkeznek, amelyek aztán a szaktárcák SZMSZ-eiben tovább részletezett formában megjelennek és az egyes szakmai egységek feladataiként jelennek meg.

Láthatjuk tehát *az anyagi jogszabályok, az egyes statútum rendelkezések, SZMSZ-ek* részletesen rögzítik az egyes államigazgatási szervek feladat- és hatáskörét. Ezek szolgálnak mindenkor kiindulásul, hogy egy államigazgatási szerveknek az adott ügyben van-e kompetenciája.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

- 1. A határrendészetért a belügyminiszter felelős a Kormányban?**
- 2. Az európai uniós források felhasználásáért a Miniszterelnökséget vezető miniszter felelős a Kormányban?**
- 3. A miniszter határozza meg a minisztérium feladat- és hatáskörét?**
- 4. A miniszter a minisztérium SZMSZ-ében határozza meg egy az egyes szervezeti egységek feladatait és hatásköreit?**
- 5. A minisztérium egyes szervezeti egységei gyakorolják a minisztert megillető egyes hatásköröket?**

11. Az önkormányzatiság lényege

Az Alaptörvény szerint Magyarországon a helyi közügyek intézése és a helyi közhatalom gyakorlása érdekében helyi önkormányzatok működnek. Az önkormányzathoz való jog a helyi lakosság kollektív alapjoga, amelyet választott tisztségviselők útján (képviselők, polgármester) gyakorolnak. *A helyi önkormányzati képviselőket és polgármestereket a választani jogosult választópolgárok általános és egyenlő választójog alapján, közvetlen és titkos szavazással, a választók akaratának szabad kifejezését biztosító választáson, sarkalatos törvényben meghatározott módon választják meg.*

A helyi önkormányzatok nagy önállósággal és széles feladat- és hatásköri rendszerrel rendelkeznek. 1990 után az önkormányzati rendszer kiépítése gyors ütemben zajlott, megelőzve az államigazgatás, illetve a nagy közszolgáltatási rendszerek átalakítását. A megújuló közszolgáltatások biztosításában, a hiányzó infrastrukturális és intézményi feltételek megteremtésében, javításában a helyhatóságok elévülhetetlen érdemeket szereztek. A kezdeti lendületes fejlődés a kilencvenes évek közepére lassult, a kedvezőtlen gazdasági feltételek, a rendszerben megtalálható diszfunkcionális elemek egymást erősítő hatására folyamatosan szűkült az önkormányzatok mozgástere, a helyi közszolgáltatások biztosítása egyre nagyobb erőfeszítéseket igényelt, az önkormányzatok finanszírozása fokozatosan elnehezült.

2010 után az államszerkezet átalakításának részeként végrehajtott önkormányzati reform fenntartható pályára állította a településeket, megyéket, pénzügyileg konszolidálta őket és a hatályos szabályozás megakadályozza az újbóli eladósodást.

Jelentősen megváltozott, ésszerűbbé vált az állam és a helyi önkormányzatok közötti munkamegosztás. A helyhatóságoknál maradtak a helyben ellátható, a helyi viszonyokhoz igazodó közfeladatok, az állam viszont a korábbinál jóval nagyobb szerepet vállalt az országosan egységes ellátási színvonalat igénylő közszolgáltatások biztosításában (pl. oktatás, szakosított egészségügyi ellátás, szakosított szociális intézmények fenntartása, hulladékszállítás).

A helyi önkormányzatok szerepe a fenti folyamat eredményeképpen ugyan csökkent, de ma is *számos közszolgáltatást biztosítanak kötelező jelleggel,* és e mellett, *figyelemmel a helyi igényekre több helyi közügy ellátásában működnek közre saját elhatározásukból.*

A helyi önkormányzatok, illetve szerveik alapvetően két feladatcsoportot látnak el:

- a) önkormányzati és
 - b) államigazgatási
- feladat- és hatásköröket.

Az utóbbiakat a jegyzőre (főjegyzőre), polgármesterre (vármegyei közgyűlés elnökére), valamint a hivatal ügyintézőjére telepíti a jogalkotó.

A helyi önkormányzás a helyi közügyek önálló, demokratikus intézése, a helyi közhatalomnak a lakosság érdekében való gyakorlása. A helyi önkormányzás joga a településen élő választópolgárok közösségét illeti meg. Az önkormányzatiság tartalmát a helyi közügyek adják.

Helyi közügynek tekintjük:

- a) a lakosság közszolgáltatásokkal való ellátását (pl. tömegközlekedés működtetése, szemétszállítás),
- b) a közhatalom önkormányzati típusú helyi gyakorlását (pl. önkormányzati rendeletalkotás, önkormányzati hatósági ügyek intézése), és
- c) az ezekhez kapcsolódó szervezeti, személyi és anyagi feltételek biztosítását.

Az önkormányzatiság elvén felépülő közigazgatási szervek

- *települési* (községi, nagyközségi, városi, a járásszékhely város, megyei jogú városi, fővárosi, kerületi önkormányzatok) önkormányzati szervek és
- *területi szintű* (megyei önkormányzatok) önkormányzati szervek.

Az Alaptörvény értelmében a Magyarország területe vármegyékre, városokra és községekre tagozódik. A városokban kerületek alakíthatók. A felsorolt területi tagozódásnak megfelelően jöttek létre *az önkormányzatok típusai (vármegyei és települési)*, melyek közül az alaptípust a városi (speciális jogállású város a járásszékhely város, megyei jogú városok) és községi települési önkormányzatok jelentik. Sajátos önkormányzati típust képviselnek *a kisebbségi önkormányzatok*. Az önkormányzatok *jogai egyenlők*, az egyes önkormányzatok közötti kapcsolatokat a *mellérendeltség* jellemzi.

A vármegyei önkormányzatok nem felettesei a települési önkormányzatoknak, azaz a vármegyei önkormányzat nem adhat utasítást a települési önkormányzatnak és vizsgálhatja felül annak döntéseit. *A települési és vármegyei szinten működő önkormányzatok között nincs alá-fölérendeltségi viszony, hanem funkcionális munkamegosztás és partneri együttműködés.* A magyar önkormányzati rendszer a *települési önkormányzatokat* tekinti az önkormányzati feladatok elsődleges címzettjeinek. A vármegyei önkormányzat szerepe kiegészítő jellegű.

Kiemelt figyelmet érdemel a *fővárosi önkormányzat*. A *fővárosban ugyanis kétszintű önkormányzat* működik. A települési önkormányzati feladatokat jellemzően *a kerületi*, a megyei önkormányzati feladatokat *a fővárosi önkormányzat* látja el.

Az önkormányzati feladatrendszert a következő kettősség jellemzi:

- egyrészt vannak olyan feladatok, amelyek ellátása az önkormányzatok számára a törvény erejénél fogva *kötelezőek*,
- másrészt vannak olyan feladatok, amelynek *az önkormányzat önként vállalhat*, ha a törvényi feltételei fennállnak.

A helyi önkormányzat számára *kötelező feladat- és hatáskört* az Alaptörvény 34. cikkének (1) bekezdése szerint *kizárólag törvény állapíthat meg*. Az Alaptörvény rögzíti azt is, hogy *a helyi önkormányzat kötelező feladat- és hatásköreinek ellátásához, azokkal arányban álló költségvetési, illetve más vagyoni támogatásra jogosult*. Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény (Mötv.) rögzíti *az önkormányzati hatáskörök telepítésének elveit*, a hatáskörök ellátására vonatkozó keretszabályokat, illetve példálódzó jelleggel azokat a feladatköröket, melyeket csak a sarkalatos törvény módosításával lehet az önkormányzati szféra hatóköréből kivonni. Az Mötv. csak kivételesen tartalmaz konkrét kötelező önkormányzati feladat- és hatásköröket, mert azok meghatározására elsődlegesen az ágazati törvények hivatottak az általuk szabályozott társadalmi viszony részeként.

Az Mötv. rendelkezései alapján *a helyi önkormányzat feladatai ellátásának feltételeit saját bevételeiből, más gazdálkodó szervektől átvett bevételekből, valamint központi költségvetési támogatásból fedezi.* A kötelezően ellátandó feladatokra a feladatalapú finanszírozás keretében elsősorban felhasználási kötöttséggel járó feladatalapú támogatást biztosít a központi költségvetés, melyet kizárólag az adott feladatra lehet fordítani. A helyi önállóság kiemelten feltételezi azt, hogy *az önkormányzat* a helyi sajátosságokra alapozva megfogalmazza az adott közösség sajátos igényeit és a törvény által kötelezően ellátandó hatáskörökön kívül önként vállalhasson *feladatokat*. A helyi önkormányzatok önkéntes feladatvállalásának kereteit, lényegében korlátoztait az Mötv. határozza meg.

Valamely helyi közügy önkéntes vállalására kizárólag a képviselő-testület, vagy a választópolgárok közössége *helyi népszavazással jogosult*. Ennek további fontos feltétele, hogy *csak azon közügyek ellátását lehet önként vállalni, melyeket jogszabály nem utal valamely szerv kizárólagos hatáskörébe.* Az önként vállalt helyi közügy megoldása ne veszélyeztetheti *a kötelező feladatok ellátását.* Az Mötv. ezzel összefüggésben előírta, hogy *az önként vállalt feladatok finanszírozása csak a saját bevételek, vagy az erre a célra biztosított külön források terhére lehetséges.* E követelmény nyomán követhetése érdekében *a helyi önkormányzat költségvetési rendeletében külön kell szerepeltetni az önként vállalt feladatokat.*

A jogalkotó 2020. január 1-től tovább szűkítette az önkéntes feladatvállalás lehetőségét azzal hogy *a helyi közösségi közlekedési feladatellátás forrása a fővárosi önkormányzat esetén* elsőként a külön törvény alapján fővárost osztottan megillető adóbevétel, más önkormányzatnál *a helyi iparüzési adóból származó bevétel* (a helyi közösségi közlekedés biztosítása csak a fővárosi önkormányzat számára kötelező feladat). A szabályozás azt is rögzítette, hogy az iparüzési adóból származó bevétel helyi közösségi közlekedésre fordított összegén felüli bevételt a települési önkormányzat különösen a hatáskörébe tartozó *szociális ellátások pénzügyi feltételeinek biztosítására használhatja fel,* az nem fordítható az önkormányzati hivatal állományában foglalkoztatottak személyi juttatásaira. *A helyi önkormányzatok többsége nem rendelkezik olyan mértékű saját bevétellel, amely jelentős volumenű önkéntes feladatvállalást tenne lehetővé.*

Az önként vállalt feladatokról a jelentős adóerő-képességgel rendelkező nagyvárosban gyakran hosszú és változatos lista, míg egy alacsony lélekszámú településen csak néhány önként vállalt feladat azonosítható. A gyakorlati tapasztalatok alapján a jellemző önként vállalt feladatköröket példálódzva lehet bemutatni az alábbi csoportosítás szerint.

- *Az első körbe sorolhatók azok, melyekhez általában kapcsolódik valamilyen külön támogatás* (hazai, vagy uniós forrásból) gyakran pályázat alapján, vagy valamilyen külön szempontrendszer figyelembevételével biztosított támogatás formájában. Ezek többnyire nem fedezik teljes egészében a szükséges költségeket, így azokat a saját bevétellel ki kell egészíteni. Néhány jellemző önként vállalt feladat ebből körből:
 - *Közfoglalkoztatás, szociális szervezetek.*
 - *A helyi közbiztonsággal összefüggő feladatok* (közterület-felügyelet, mezei őrszolgálat, természetvédelmi őrszolgálat, önkormányzati tűzoltóság, térfigyelő kamerarendszer telepítése/működtetése).
 - *Önkormányzati fejlesztések* (ide sorolhatók a Modern Városok Program, a Magyar Falu Program keretében, vagy uniós forrás terhére megvalósuló fejlesztések).
 - *A kultúra támogatása* (pl. színházak, művészeti együttesek).
 - *Helyi közösségi közlekedés.* Ez csak a fővárosi önkormányzat számára kötelező feladat, más önkormányzatok ezt saját elhatározásból biztosítják ma már a saját bevételeik terhére (2021-ig erre a célra mintegy negyven önkormányzat számára biztosított támogatást a központi költségvetés mintegy két milliárd forint nagyságrendben).
 - *Egyes szociális ellátások* (pl. falugondnok, tanyagondnok, települési támogatás, szociális tűzifa program, jelzőrendszeres házi segítségnyújtás).

- A következő csoportban azok az önként vállalt feladatok tartoznak, melyek *viszonylag gyakoriak és külön támogatás ritkán*, inkább eseti jelleggel tapad hozzájuk:
 - *Helyi közbiztonsággal összefüggő feladatok* (helyi polgárőr egyesület támogatása, a rendőrség számára eszközök beszerzése, szolgálati lakás biztosítása).
 - *Kulturális szolgáltatások* (néptáncsoportok, hagyományőrző egyesületek, más szervezetek, rendezvények, fesztiválok, falunapok szervezése; helyi lapok, kiadványok kiadásának támogatása).
 - *A közoktatással, közneveléssel összefüggő feladatok* (ösztöndíjprogramok, tehetségek támogatása, gyermektáborok szervezése, erdei iskolák működtetése, eszközbeszerzések az iskolák számára).
 - *Szociális gondoskodás* (külön támogatások, természetbeni ellátások, szociális bérlekások, átmeneti lakások, elhelyezések, szociális boltok).
 - *Helyi gazdaság támogatása* (inkubátorházak, vállalkozóknak nyújtott segítség, vásárcsarnokok biztosítása, turisztikai attrakciók támogatása, városkártya bevezetése).
 - *Egyes korosztályok, népességcsoportok támogatása* (idősbarát megoldások, ifjúsági programok, újszülötteknek kelengyecsomag biztosítása, játszóterek létesítése, fenntartása, klubok működtetése).
 - *Sport, illetve az egészséges életmód támogatása* (sportlétesítmények, uszodák működtetése, szabadtéri edzőterek, sportpályák létesítése, fenntartása).
 - *Egészségügy támogatása* (szűrőprogramok szervezése, szolgálati lakások biztosítása, költségek viselésének átvállalása, rendelők, egyéb helyiségek biztosítása).
 - *Gyógy- és élményfürdők, strandok, szabadtéri fürdőhelyek fenntartása.*
 - *Állatkertek, vadasparkok, erdei kisvasutak fenntartása.*
 - *Környezet- és természetvédelmi tevékenység, örökségvédelem* (védetté nyilvánítás, környezetvédelmi akciók, helyi védettséget élvező területek kialakítása, gondozása).
 - *Egyes, lakosságot terhelő díjak, hozzájárulások átvállalása* (pl. szemétszállítási díj, közműfejlesztési hozzájárulás).

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. A helyi önkormányzás a helyi közügyek önálló, demokratikus intézése?
2. A települési és megyei szinten működő önkormányzatok között alá-fölérendeltségi viszony áll fenn?
3. A helyi önkormányzás joga a településen élő választópolgárok közösségét illeti meg?
4. A helyi önkormányzatoknak kizárólag kötelező feladati lehetnek?
5. Helyi közügynek minősül a települési szemétszállítás?

12. Az önkormányzatok szervezetének és működésének főbb szabályai

A helyi önkormányzati képviselő-testület a törvény keretei között önállóan alakítja ki szervezetét és működési rendjét. Az Alaptörvény, az Möt., és az egyéb törvények az önkormányzat szervezetére és működésére csak a *legalapvetőbb, garanciális jellegű szabályozásokat tartalmazzák*. A helyi önkormányzat jogi személy, tehát jogalanyisága révén a feladatok és hatáskörök közvetlen címzettje.

A képviselő-testületet a polgármester, a fővárosi önkormányzatnál a főpolgármester, a vármegyei önkormányzatnál a közgyűlés elnöke képviseli. A képviselő-testületet a fővárosi, vármegyei önkormányzat esetében közgyűlésnek nevezik. Az önkormányzati *feladatok ellátását a képviselő-testület (közgyűlés) és szervei biztosítják*.

Az önkormányzat legfontosabb szerve a *képviselő-testület (közgyűlés)*. Az önkormányzati stratégiai döntések meghozatala a képviselő-testület hatáskörébe tartozik, egyedül e szervezet jogosult a helyi közügyek körébe tartozó társadalmi viszonyokat helyi jogszabályban, *önkormányzati rendelet formájában* szabályozni. Működését *testületi ülés* formájában végzi.

A képviselő-testület hatásköréből nem ruházható át:

- a) a rendeletalkotás;
- b) szervezetének kialakítása és működésének meghatározása, a törvény által hatáskörébe utalt választás, kinevezés, vezetői megbízás;
- c) a helyi népszavazás elrendelése, kitüntetések és elismerő címek alapítása;
- d) a gazdasági program, a hitelfelvétel, a kötvénykibocsátás, a kölcsönfelvétel vagy más adósságot keletkeztető kötelezettségvállalás, alapítványi forrás átvétele és átadása;
- e) önkormányzati társulás létrehozása, megszüntetése, abból történő kiválás, a társulási megállapodás módosítása, társuláshoz, érdekképviselői szervezethez való csatlakozás, abból történő kiválás;
- f) megállapodás külföldi önkormányzattal való együttműködésről, nemzetközi önkormányzati szervezethez való csatlakozás, abból történő kiválás;
- g) intézmény alapítása, átszervezése, megszüntetése;
- h) közterület elnevezése, köztéri szobor, műalkotás állítása;
- i) eljárás kezdeményezése az Alkotmánybíróságnál;
- j) a bíróságok ülnökeinek megválasztása;
- k) állásfoglalás intézmény átszervezéséről, megszüntetéséről, ellátási, szolgáltatási körzeteiről, ha a szolgáltatás a települést is érinti;
- l) a települési képviselő, polgármester méltatlansági és a vagyonnyilatkozati eljárással kapcsolatos, továbbá összeférhetetlenségi ügyében való döntés;
- m) az önkormányzati képviselői megbízatás megszűnéséről való döntés, ha a képviselő egy éven át nem vesz részt a képviselő-testület ülésén;
- n) a településfejlesztési terv és a településrendezési terv jóváhagyása;
- o) területszervezési kezdeményezés;
- p) a helyi önkormányzati vagyon tulajdonjogának ingyenes átruházására vagy nemzeti vagyon tulajdonjogának ingyenes átvételére vonatkozó döntés;
- q) amit törvény a képviselő-testület át nem ruházható hatáskörébe utal.

A polgármestert (fővárosban főpolgármestert) a település lakossága közvetlenül, az önkormányzati képviselőkkel egyidejűleg választja meg. A polgármester a testületi működés szempontjából a képviselő-testület tagjának minősül. A polgármester tevékenysége elsősorban a képviselő-testülethez kötődik, felelős a képviselő-testület üléseinek előkészítéséért, összehívja és vezeti az ülést, köteles végrehajtani a képviselő-testület döntéseit. A polgármester emellett irányítja a polgármesteri hivatalt, és címzettje egyes államigazgatási feladat- és hatásköröknek is (pl. a katasztrófavédelem és a honvédelmi igazgatás területén lát el államigazgatási feladatokat). A képviselő-testület egyes hatásköreit a polgármesterre átruházhatja. A polgármester képviseli az önkormányzatot más szervezetek előtt, és közvetlen kapcsolatot tart fenn a lakossággal, civil szervezetekkel.

A képviselő-testület munkájának segítésére bizottságokat alakíthat. A bizottságok részben a helyi képviselők-ből, részben külső szakértőkből állnak. A bizottságok feladata elsősorban a képviselő-testület döntéseinek előkészítése, a döntések végrehajtásának szervezése, ellenőrzése. A kétezernél több lakosú településen képviselő-testület köteles pénzügyi bizottságot választani. A pénzügyi bizottság jogosult véleményezni az éves költségvetési javaslatot, ellenőrizheti a pénzkezelési szabályzat megtartását.

A mindennapos igazgatási feladatok ellátására, a képviselő-testület, a bizottságok, a polgármester működésének biztosítására, döntéseinek előkészítésére és a meghozott döntések végrehajtására a képviselő-testület

let egységes hivatalt hoz létre *polgármesteri hivatal* elnevezéssel. A *hivatal sajátos formája a közös önkormányzati hivatal. Ennek választási lehetősége elsősorban a 2000 fő alatti településeket illeti meg. Létrehozásáról vagy megszüntetéséről az érintett települési önkormányzatok képviselő-testületei állapodnak meg.* Közös önkormányzati hivatal létrehozásáról vagy megszüntetéséről az érintett települési önkormányzatok képviselő-testületei az általános önkormányzati választások napját követő hatvan napon belül közigazgatási szerződésben állapodnak meg. A megállapodás az általános önkormányzati választásokat követő év január 1-jén lép hatályba.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. A helyi önkormányzat teljes mértékben önállóan alakítja ki szervezetét?
2. Az önkormányzati feladatok ellátását kizárólag a képviselő-testület biztosítja?
3. A képviselő-testület egyes hatásköreit a polgármesterre átruházhatja?
4. A kétezernél több lakosú településen nem kötelező pénzügyi bizottságot létrehozni?
5. A főpolgármester vezeti a települési képviselő-testület ülését?

13. A közigazgatás személyzeti rendszere

A mindenkori kormányok a közigazgatás fejlesztésében mindig is elsőszámú prioritásként tekintettek a közigazgatás személyi állományára. Lőrincz Lajos professzor szerint is a közigazgatás egyik kulcskérdése a személyi állomány minősége. Sok esetben a kellő funkcióval és szervezeti struktúrával rendelkező közigazgatás nagymértékben előmozdíthatja, ha *megfelelő helyen a megfelelő szakemberek állnak rendelkezésre* és amennyiben ez nem így van, akkor jelentősen hátráltathatja a közigazgatási tevékenység hatékonyságát és szakmai színvonalát.

A célkitűzések szintjén a stabilitást, kiszámíthatóságot képviselő *karrier-elv*, valamint a változásokhoz való *rugalmas alkalmazkodást feltételező hatékonyság* és a teljesítmény értékelés ötvözésére került sor. Ennek függvényében merült fel az igény olyan életpálya-modell kidolgozására, amely magán viseli a karrier-rendszer előnyeit, de egyben a változásokhoz való rugalmas alkalmazkodást is biztosítani tudja.

A közigazgatás személyzeti rendszerrel szemben a Kormány részéről elvárásként került meghatározásra

- a) az egyes közszolgálati életpályák közti átjárhatóság előtérbe helyezése,
- b) a munkakör-alapú új *közszolgálati életpálya-modell* kialakítása.

A közigazgatási szervezetet a közigazgatási személyzettel a munkakör meghatározása alapján lehet összekötni, ezért egy életpálya-modell alapkérdéseként merült fel egy komplex, *egységes, minden szervezetre kiterjedő munkaköralapú humánerőforrás-gazdálkodás* bevezetése és működtetése a közszolgálatban. A közigazgatásban, minden munkakörnek meghatározott tartalmi elemei vannak, amelyektől eredmények várhatók, az életpálya-modell esetén ez kiegészül az átjárhatóság lehetőségével.

Az életpálya alapú rendszer működtetéséhez az alábbiak szükségesek:

- *karrier-menedzselési rendszer*, amelyben objektív alapon, együttesen biztosított a jobb teljesítmény elismerése a karrier kibontakozásával;
- *objektív teljesítménymenedzsment és teljesítményértékelés*, amely által a teljesítmény átlátható, pontos és rendszeres figyelemmel kísérése megvalósul;
- *munkakörkhöz és egyéni teljesítményhez igazodó illetmény- és ösztönző rendszer*, az egyes munkakörök értékére figyelemmel differenciált alapon;
- *az életpályát támogató továbbképzési rendszer*, amely magas szintű állandóan változó követelményeknek megfelelést folyamatos képzéssel biztosítja az életpályán keresztül.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. A közigazgatás működésnek nem kulcskérdése a személyi állomány minősége?
2. A jó közigazgatás egyedüli letéteménye, ha abban kizárólag a stabilitást, kiszámíthatóságot képviselő karrier-elv érvényesül?
3. A magánigazgatásban érvényesülő, rugalmas alkalmazkodást feltételező hatékonyság a közigazgatásba nem adaptálható?
4. A közigazgatásban kormányzati elvárás az egyes közszolgálati életpályák közti átjárhatóság?
5. Az életpálya modellek egyik elengedhetetlen követelménye az objektív alapú teljesítményértékelési rendszer?

14. A közszolgálat jellemzői

A közszolgálati alkalmazottak alatt egy szűkített értelemben vett *közszolgálati tisztviselőket* kell érteni, vagyis azokat, aki alkotják a közigazgatás személyi állományát.

A közszolgálati tisztviselők *hat kategóriába sorolhatók*:

- a) kormánytisztviselők,
- b) kormányzati ügykezelők,
- c) köztisztviselők,
- d) közszolgálati ügykezelők.

Míg a kormánytisztviselők és a köztisztviselők az adott közigazgatási szervnél érdemi döntés-előkészítő feladatokat látnak el és döntéseket hoznak, addig a kormányzati ügykezelők és a közszolgálati *ügykezelők ügyviteli feladatokat* (pl. iktatás) látnak el. A közszférában is vannak azonban olyan munkakörök, amelyeket a munkaviszony keretében látnak el (pl. takarítás). A munkaviszony keretében végzett munkavégzést a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény szabályozza.

A kormányzati igazgatásról szóló 2018. évi CXXV. törvény (a továbbiakban: Kit.) szerint a *kormányzati igazgatási szerv alaplétszámába* tartozó álláshelyen és a központosított álláshely-állományba tartozó álláshelyen

- *kormányzati szolgálati jogviszony,*
- *biztosi jogviszony,*
- *politikai szolgálati jogviszony, vagy*
- *munkaviszony*

hozható létre.

A Kit. szerint az álláshely besorolási kategóriái a következők lehetnek:

- ügyintéző, ezen belül:
 - ☐ kormánytanácsos,
 - ☐ vezető-kormánytanácsos,
 - ☐ kormányfőtanácsos,
 - ☐ vezető-kormányfőtanácsos,
- szakmai vezető,
- szakmai felsővezető,
- biztosi jogviszonyban álló személy,
- tanácsadó,
- politikai felsővezető.

A *kormányzati szolgálati jogviszony* a köz szolgálata és munkavégzés céljából létesített különleges jogviszony. A kormányzati szolgálati jogviszony a *Kormány, mint munkáltató és a kormánytisztviselő, mint foglalkoztatott között jön létre*. A kormányzati szolgálati jogviszonyt nem érinti a Kormány összetételének megváltozása és a Kormány megbízatásának megszűnése. Munkáltató alatt azt a kormányzati igazgatási szervet kell érteni, amelynél a kormánytisztviselő az álláshelye szerinti feladatát ellátja vagy ellátta. A Kormány a kormányzati szolgálati jogviszonnyal összefüggő munkáltatói feladatok ellátása érdekében kezeli a kormánytisztviselő közszolgálati alapnyilvántartásban szereplő adatait.

A kormánytisztviselő felett a munkáltatói jogokat a Kormány nevében – törvény vagy kormányrendelet eltérő rendelkezése hiányában – a *kormányzati igazgatási szerv hivatali szervezetének vezetője gyakorolja* (a továbbiakban: munkáltatói jogkör gyakorlója).

Kormányzati szolgálati jogviszonyban kerül foglalkoztatásra:

- a Miniszterelnöki Kormányiroda és a minisztérium *közigazgatási államtitkára*,
- a Miniszterelnöki Kormányiroda és a minisztérium *helyettes államtitkára*,
- a kormányzati főhivatal és a központi hivatal *vezetője és vezetőjének helyettese*,
- a fővárosi és vármegyei *kormányhivatal főigazgatója*,
- a fővárosi és vármegyei *kormányhivatal igazgatója*,
- a járási hivatal, illetve a fővárosban a fővárosi kerületi hivatal *vezetője és vezetőjének helyettese*,
- a *főosztályvezető*,
- az *osztályvezető*,
- a központi kormányzati igazgatási szervek és ezek területi szervei *kormánytisztviselője*,
- a területi kormányzati igazgatási szervek *kormánytisztviselője és kormányzati ügykezelője*.

Politikai szolgálati jogviszony keretében látja el feladatait:

- a miniszterelnök,
- a miniszter,
- az államtitkár,
- a kormány megbízott,
- a politikai tanácsadó,
- politikai főtanácsadó,
- a kabinetfőnök.

Biztosi jogviszony keretében látja el feladatait:

- a kormánybiztos,
- a miniszterelnöki biztos,
- a miniszteri biztos.

A *közszolgálati tisztviselőkről* szóló 2011. évi CXCV. törvény (a továbbiakban: Kttv.) szabályozza

- a helyi önkormányzat képviselő-testületének polgármesteri hivatala, közterület-felügyelete, a közös önkormányzati hivatala (a továbbiakban: képviselő-testület hivatala) köztisztviselőjének és közszolgálati ügykezelőjének közszolgálati jogviszonyát,
- a polgármester és az alpolgármester jogviszonyát külön meghatározott rendelkezési vonatkozásában,
- a Kormány által intézményfenntartásra kijelölt szerv kormánytisztviselőjének és kormányzati ügykezelőjének kormányzati szolgálati jogviszonyát,
- a kormányzati igazgatási szerv kormánytisztviselőjének és kormányzati ügykezelőjének kormányzati szolgálati jogviszonyát vagy a jogviszony egyes elemeit, ha
- a Kttv. ekként rendelkezik,

- a Kit. a jogviszony vagy annak egyes elemei tekintetében a hatályának hiányáról rendelkezik,
- törvény eltérő rendelkezése hiányában az Országgyűlés Hivatala, valamint az Országgyűlési Őrség köztisztviselőjének és közszolgálati ügykezelőjének közszolgálati jogviszonyát.

A közszolgálati jogviszony egyik alanya az állam vagy önkormányzat nevében közszolgálati jogviszonyt létesítő *közigazgatási szerv, mint munkáltató*. A közszolgálati jogviszony másik alanya a *kormánytisztviselő, vagy köztisztviselő, illetve kormányzati, vagy közszolgálati ügykezelő, mint munkavállaló*.

A közszolgálati jogviszony kinevezéssel és annak elfogadásával határozatlan időre létesül. A kinevezéssel kapcsolatos minden jognyilatkozatot írásba kell foglalni. A köztisztviselőnek, kormánytisztviselőnek kinevezésekor esküt kell tennie, melynek szövegét a Kit. vagy a Kttv. írja elő. Az eskütétel elmaradása a kinevezés érvénytelenségét eredményezi. A kinevezési okmányhoz csatolni kell a munkaköri leírást.

A kormánytisztviselő és a köztisztviselő kinevezésben legalább három, de legfeljebb hat hónap próbaidőt kell kikötni. A próbaidő alatt a jogviszonyt bármelyik fél azonnali hatállyal indoklás nélkül megszüntetheti.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. **A közigazgatásban alkalmazásra kerülhetnek-e a Munkatörvénykönyve szerinti munkaviszonyban foglalkoztatott munkavállalók?**
2. **Mi alapján lehet különbséget tenni a kormánytisztviselők, és a köztisztviselők között?**
3. **A kormányzati ügykezelők érdemi döntés-előkészítési feladatokat látnak el?**
4. **A kormánytisztviselő kinevezésekor kötelező-e próbaidő kikötése?**
5. **Ha a köztisztviselő nem teszi le az esküt, az milyen jogkövetkezménnyel jár?**

15. A közigazgatási jogviszony

A *közigazgatási jogviszony* a közigazgatási jog által szabályozott társadalmi viszony.

Tartalmi vonásai alapján a közigazgatási jogviszony jellemzői a következők:

- a) egyik alanya mindig közigazgatási szerv,
- b) tipikus formája a közhatalmi (szuprematív) jogviszony,
- c) tartalmilag a közigazgatási szervek végrehajtó tevékenységéhez kapcsolódik.

A közigazgatási jogviszonyban az egyik jogalany szükségképpen a közigazgatási szerv, ugyanis e viszonyok a közigazgatás végrehajtó tevékenységével függnek össze. Ezek a jogviszonyok tartalmilag az állami akarat végrehajtásával összefüggő társadalmi viszonyok.

A közigazgatási jogviszony *tipikus formája a közhatalmi jogviszony*, mivel a végrehajtó tevékenységén belül a fő tevékenységek a jogalkalmazás, az irányítás és a felügyelet. A közigazgatási jogviszonyok típusai a következők szerint foglalhatók össze:

- hatósági jogalkalmazói jogviszonyok,
- nem hatósági jogalkalmazói jogviszonyok,
- irányítási jogviszonyok,
- felügyeleti jogviszonyok,
- mellérendeltségi (koordinációs) jogviszonyok.

Az alkalmazandó *normák milyensége* szempontjából megkülönböztethetünk:

- anyagi,
- eljárási jogviszonyt.

A konkrét közigazgatási jogviszony *egyik oldalán mindig a közigazgatási szerv állhat.*

A közigazgatási jogviszony *másik oldalán elvileg bármely magánszemély, jogi személy vagy jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet lehet.*

A *mellérendeltségi (koordinációs) jogviszonyokban* a másik jogalany lehet bármely más szervezet.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. **A közigazgatási jogviszony fő jellemzője, hogy egyik alanya mindig közigazgatási szerv?**
2. **A közigazgatási jogviszony lehet-e mellérendeltségi jogviszony?**
3. **A közigazgatási jogviszony másik oldalán, a közigazgatási szervvel szemben elvileg bármely magánszemély, jogi személy lehet?**
4. **A konkrét közigazgatási jogviszonyban nem szükséges, hogy a közigazgatási szervnek legyen illetékessége?**
5. **A közigazgatáson belüli koordinációs tevékenységek során jellemző az irányító jelleg?**

VI. A KÖZIGAZGATÁSI HATÓSÁGI ELJÁRÁS

1. Az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény személyi, területi és időbeli hatálya

Az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény (a továbbiakban: Ákr.) hatálya a közigazgatási eljárások közül kizárólag a hatósági eljárásra terjed ki.

A hatósági eljárás során

- a) a közigazgatási szerven kívüli érintett jogalanyok ügyében,
- b) jogilag szabályozott cselekvési rendben történő hatósági jogalkalmazás keretében,
- c) egyedi ügy elintézésére kerül sor,
- d) eredményeként az érintett jogalanyra nézve jogi helyzetét megváltoztató, jogvitáját elbíráló vagy jogsértésére reagáló, közvetlen jogi hatást kiváltó egyedi aktus kerül kibocsátása, vagy annak érvényesítése érdekében jön létre.

Az Ákr. *közigazgatási hatósági ügyben és a hatósági ellenőrzés során alkalmazandó*, ez azt is jelenti, hogy más közigazgatási tevékenységre nem terjed ki az Ákr. hatálya. Az Ákr. szerint kizárólag e két tevékenységet tekinthetjük közigazgatási hatósági eljárásnak. Így bizonyosan nem tekinthetők ilyennek a normaalkotási eljárások (pl. jogszabály-alkotási eljárás), a közigazgatási szervezeten belüli eljárások (pl. a közszolgálati ki-nevezési eljárások), a tulajdonosi joggyakorlás, az ügyvitel és a közigazgatási per sem, vagyis a hatóság nem minden jogot, vagy köteleességet megállapító eljárása, aktusa keletkeztet hatósági ügyet.

Az Ákr. a *hatósági ügy fogalmát általános jelleggel, vagyis nem tételes felsorolással határozza meg, azonban ha egy ügy és az eljárása az Ákr. hatálya alá tartozik, akkor a kódex rendelkezései között az eljáró hatóságok nem válogathatnak, hanem annak egészét alkalmazniuk kell*. Nem Ákr. szerinti hatósági ügyben viszont hézagpótló jelleggel e kódex csak akkor lesz alkalmazható, ha azt jogszabály elrendeli, de az ilyen szabály sem eredményezi az Ákr. tárgyi hatályának kiterjesztését. Az Ákr. szerinti eljárási jogviszony *tárgya a hatósági „ügy”, amely az eljárási jogviszony alanyaitól, a hatóságtól és ügyféltől nem választható el*.

Az Ákr. értelmében ügy az, melynek intézése során a hatóság döntésével az ügyfél

- jogát, kötelezettségét megállapítja,
- jogvitáját eldönti,
- jogsértését megállapítja,
- tény, állapotot, adatot igazol,
- nyilvántartást vezet,
- az ezeket érintő döntését érvényesíti.

Az Ákr. szerint a *hatósági ellenőrzés* nem része a hatósági ügy fogalmának, ezért elengedhetetlenné vált, hogy a törvény tárgyi hatálya körében szerepeljen a hatósági ellenőrzés is.

Az Ákr. *hatálya nem terjed ki*

- a szabálysértési eljárásra,
- a választási eljárásra, a népszavazás kezdeményezésére és a népszavazási eljárásra,

- az adó-, valamint vámigazgatási eljárásra,
- a menekültügyi és idegenrendészeti, valamint – az állampolgársági bizonyítvány kiadásának kivételével – az állampolgársági eljárásra, és
- a versenyfelügyeleti eljárásra,
- a Magyar Nemzeti Banknak a Magyar Nemzeti Bankról szóló 2013. évi CXXXIX. törvény 4. § (2) és (5)-(9) bekezdéseiben, valamint a bizalmi vagyonkezelőkről és a tevékenységük szabályairól szóló 2014. évi XV. törvényben meghatározott feladatköreivel összefüggő hatósági eljárásokra.

Az Ákr szerint a fentiekben ismertetett *kivett eljárásokat leszámítva minden eljárástípusban az Ákr.-t kell alkalmazni*. Az erre vonatkozó *külön törvények önálló, teljes körű eljárási szabályozást állapíthatnak meg*. Az egyes eljárásokban, amelyek nem tartoznak a kódex hatálya alá, van lehetőség arra a jogalkotási gyakorlatra, mely szerint a külön törvények alkalmazni rendelik az Ákr. egészét, vagy egyes rendelkezéseit, részeit.

Az Ákr. rögzíti alkalmazási elsőbbségét, akként rendelkezve, hogy *a nem kivett közigazgatási hatósági eljárásokra vonatkozó jogszabályok a rendelkezéseitől csak akkor térhetnek el, ha azt az Ákr. megengedi*. Egyben azt is rögzíti, hogy *rendelkezéseivel összhangban lévő kiegészítő eljárási szabályokat - miniszteri rendelet kivételével - jogszabály megállapíthat*.

Az Ákr. 2018. január 1. napján lépett hatályba, rendelkezéseit az ezt követően indult és a megismételt eljárásokban kell alkalmazni. Az Ákr. végrehajtásra vonatkozó rendelkezéseit 2018. január 1-én

- a még el nem rendelt, és
- folyamatban lévő

végrehajtási eljárásokra is alkalmazni kell.

Az Ákr. rendelkezéseit főszabályként *Magyarország területén* kell alkalmazni. Ezzel egy tekintet alá esik a magyar lobogó alatt működő hajó, és magyar lajstromozású repülőgép fedélzete is.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. A hatsági eljárás alanya az eljáró közigazgatási szerven kívüli jogalany?
2. A jogszabály-alkotási tevékenység az Ákr. alapján zajlik?
3. A hatósági ellenőrzés az Ákr. hatálya alá tartozik?
4. A szabálysértési eljárás az Ákr. hatálya alá tartozik?
5. Az idegenrendészeti eljárás az Ákr. hatálya alá tartozik?

2. A hatósági jogalkalmazás fogalma

Hatósági jogalkalmazás egyrészt a jogalanyok önkéntes *jogkövető* magatartása, másrészt az állami szervek tudatos magatartása, amely során az állami szervek egyedi jogviszonyt keletkeztetnek, módosítanak, vagy megszüntetnek, és az e tevékenység során létrehozott döntés kikényszerítésére végső soron állami kényszerrel vehetnek igénybe. A jogalkalmazás lényege az absztrakt módon megfogalmazott *anyag*i és *eljárás*-jogi normák konkrét életviszonyokra történő alkalmazása.

A jogalkalmazói tevékenység két funkciót valósít meg:

- a) általánosan kötelező jogszabályok minden esetben való érvényesítésének biztosítása,
- b) a meghatározott egyedi konkrét ügy rendezése.

A közigazgatási jogalkalmazás jellemzői:

- jelenbeli tényállásokra, vagy jövőbeni joghatás kiváltására irányul,
- eljárási rendje egységes szabályozás keretében valósul meg,
- hierarchikus szervezetrendszerben történik,
- az ügyféli kérelemre vagy officialitás (hivatalbóltság) alapján indul az eljárás.

A jogalkalmazás folyamatában elsőként az ügyet fel kell tárni, hogy az a valóságnak megfelelően kerüljön a jogalkalmazói döntés elé, mert csak így tudja megvalósítani az objektív igazságosság követelményeit.

Következő fontos szakasz a jogszabály értelmezése, amelynek célja a jogalkotó akaratának megismerése, alanyai alapján 3 csoportba sorolhatjuk aszerint, hogy ki végzi az értelmezést:

- *jogalkotói jogszabály értelmezés* (a jogszabály értelmezését a jogalkotói hatáskörrel rendelkező szerv végzi, az értelmezés jogszabályban történik, és a jogszabály címzettjeire nézve kötelező),
- *jogalkalmazói jogszabály értelmezés* (jogalkalmazó végzi az értelmezést, amely konkrét határozataiban jelenik meg, csak az adott ügyben, az érintett szervekre, és személyekre kötelező),
- *jogtudományi értelmezés* (megfelelő végzettséggel, a tudomány módszerével való feltárás, amelynek módszerei lehetnek a nyelvtani, a logikai, a rendszertani, a történeti értelmezéskifejezett kötelező erővel nem rendelkeznek).

Jogszabály értelmezés eredménye szerint lehet:

- kiterjesztő,
- megszorító
- helybenhagyó.

A megfelelően előkészített tényállás és az alkalmazandó jogszabály értelmezésével kerül sor a konkrét esetre történő egyediesítés, amelynek eredményeként kerül sor a döntés meghozatalára.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

- 1. A hatsági jogalkalmazás kizárólag az absztrakt eljárási normák konkrét életviszonyokra történő alkalmazása?**
- 2. A közigazgatási jogalkalmazás hierarchikus szervezetrendszerben valósul meg?**
- 3. A hatósági jogalkalmazás kizárólag kérelem alapján történik?**
- 4. A jogszabályban rögzített jogértelmezést jogalkalmazói jogértelmezésnek tekintjük?**
- 5. A jogszabály jogtörténeti szempontú értelmezését jogtudományi értelmezésnek tekintjük?**

3. Az eljáró hatóságok köre

Az Ákr. a *hatóság fogalmának* meghatározása során figyelemmel a lehetséges további jog- és szervezetfejlődésre is, a legáltalánosabb megfogalmazással élve lényegében azt írja elő, hogy hatóság *az a szerv(ezet), amely jogszabály alapján hatósági ügyet intéz*. Mindezekre tekintettel mindenféle hatósági kijelölést az ágazati, anyagi jogi szabályoknak kell tartalmaznia, és ezért az Ákr. nem is tartalmazhat anyagi jogi (pl. hatáskör-telepítő) szabályokat. Erre kizárólag az *anyagi jogi szabályokat tartalmazó törvényben vagy kormányrendeletben, illetve önkormányzati hatósági ügy esetén önkormányzati rendeletben van lehetőség*.

Az Ákr. *illetékességi szabályai* egyfajta sorrendiséget rögzítve kerültek meghatározásra. Az illetékesség az adott közigazgatási ügy jellegzetessége alapján dől el, vagy dönti el az ágazati anyagi jogszabály, amely során elsődlegesen *az ügy tárgyát* szükséges figyelembe venni.

Ennek értelmében, az azonos hatáskörű hatóságok közül az jár el, amelynek illetékességi területén

- a) az ügy tárgyát képező ingatlan fekszik, ennek hiányában
- b) a tevékenységet gyakorolják vagy gyakorolni kívánják, ennek hiányában
- c) a jogellenes magatartást elkövették.

Amennyiben az a)-c) pontok alapján nem dönthető el, az *ügyfél lakcíme (lakóhelye vagy tartózkodási helye), székhelye (székhelye, telephelye vagy fióktelepe)* alapozza meg az illetékességet, vagyis azt, hogy az azonos hatáskörrel rendelkező szervek közül melyik az, amelyik az adott ügyben köteles eljárni.

Az Ákr. a lakcím alatt az ügyfél lakóhelyét vagy tartózkodási helyét érti. Az ismeretlen lakcímű ügyfél esetén, *utolsó ismert lakcím* hiányában a törvény a *fővárosban eljárásra jogosult hatóságot* jelöli ki eljárásra, több azonos hatáskörű fővárosi hatóság esetén pedig *az illetékességi vita szabályait kell megfelelően alkalmazni*, figyelemmel arra, hogy az eljárások sokfélesége miatt nem jelölhető meg egyetlen szerv a vita eldöntésére. Az illetékességi szabályoktól azonban az Ákr. biztosítja a jogszabályi eltérés lehetőségét, így a jövőben is lehetőség van kizárólagos illetékesség meghatározására. Több illetékes hatóság közül a megelőzés elve alapján kerül sor az eljáró hatóság törvényi kijelölésére.

Az Ákr. a hatásköri és illetékességi vitára alapvetően *egyeztetési kötelezettséget* ír elő a hatóságok között 3 napon belül, ami gyors és megnyugtató megoldást biztosíthat a felügyeleti szerv bevonásának mellőzésével. A *hatásköri vita eldöntését* azonban – ha az érintett hatóságok nem egyeznek meg – a *közigazgatási bírósághoz telepíti*, összhangban a közigazgatási bíráskodás kiterjesztésével, valamint azzal, hogy ilyen vitában érintettek lehetnek olyan hatóságok is, amelyek nem tartoznak kormányzati alárendeltségbe (pl. önálló szabályozó szerv, köztestület). Az *illetékességi összeütközés esetén a legközelebbi közös felügyeleti szerv*, ennek hiányában a vita eldöntését kérő hatóság működési területe szerint *illetékes fővárosi és vármegyei kormányhivatal dönt 5 napon belül*. A kormányhivatal itt szükségképpen döntő szerv, amely akkor dönthet, ha nincs közös felügyeleti szerve a vitában érintett hatóságoknak.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. Az Ákr. szerint, mely szervet lehet hatóságnak tekinteni?
2. A hatóság hatáskörét miniszteri rendelet is meghatározhatja?
3. A hatósági hatáskör egyben eljárási kötelezettséget is jelent?
4. A hatóság, ha hatáskörét illetékességet megállapította, azt követően nem köteles vizsgálni, hogy az adott ügyben hatáskörrel, vagy illetékességgel rendelkezik-e?
5. A hatásköri vita eldöntésére a megyei kormányhivatal jogosult?

4. A közigazgatási eljárás szakaszai, azok célja és rendeltetése

A közigazgatási hatósági eljárásnak három szakasza van:

- a) alapeljárás,
- b) jogorvoslati eljárás,
- c) végrehajtási eljárás.

Az *alapeljárással*, vagy elsőfokú eljárással kezdődik a közigazgatási eljárás. Nincs olyan hatósági eljárás, amelynek ne lenne alapeljárása, ez a szakasz minden közigazgatási eljárásban megtalálható. Az Ákr. szerint a hatóság a hatáskörébe tartozó ügyben illetékességi területén, valamint kijelölés alapján köteles eljárni.

Az elsőfokú eljárás célja kérelemre indult eljárás esetén az ügyfél jogának, vagy jogos érdekének érvényesítése. A hivatalból induló eljárások viszont közvetlenül a közérdek érvényesítésére irányulnak, általában valamely olyan magánérdekkel szemben, amelyek sértik a közérdek megvalósulását.

Az első fokú eljárás az alábbi főbb szakaszokból áll:

- az eljárás megindítása,
- kérelem vizsgálata,
- a tényállás tisztázása (bizonyítás),
- a hatóság döntésének meghozatala.

Az egyes szakaszok nem szükségképpen szakaszai az elsőfokú eljárásnak, tekintettel arra, hogy a kérelemre indult eljárásra van modellezve.

Jogorvoslati eljárásra kérelemre akkor kerül sor, ha az ügyfélnek nem felel meg az első fokú döntés (pl. a kérelmére nem kapott engedélyt vagy a döntést jogszabálysértőnek tartja), és él valamelyik jogorvoslati lehetőséggel. Alapvetően eltérő jellegük miatt feltétlenül indokolt különbséget tenni a jogorvoslás két fő fajtája, az ügyféli aktivitást feltételező kérelmen alapuló jogorvoslási formák, illetve az ügyfél passzivitása mellett vagy akár az ügyfél akarata ellenében, hivatalból indított döntés-felülvizsgálat formái között.

A jogorvoslati eljárások egyik fő célja *a jogszerű (vagy az ügyfél méltányolható érdekének megfelelő) végleges döntés meghozatalának, kikényszerítésének elősegítése*. Így kiemelkedő szereppel rendelkezik az anyagi jogerő intézménye, amely a döntést megváltoztathatatlanná teszi, azt véglegesen lezárja.

Mindezekre figyelemmel az ügyféli kérelemre induló jogorvoslati alapmodell két elemből áll:

- *a közigazgatási perből* (elsőfokú közigazgatási bírósági eljárásból és a kivételes másodfokú közigazgatási bírósági eljárásból),
- *fellebbezési eljárásból*.

Az ilyen jogorvoslati rendszer biztosítani tudja az objektívebb elbírálást, ezáltal az ügyféli jogok hatékonyabb érvényesülését azzal, hogy nem hagy teret a szervezeten belüli egyéb érdek, elfogultság megjelenésének.

Az Ákr. szerint a hivatalból induló jogorvoslati eljárások köre pedig a következő leegyszerűsödött elemekből áll:

- a döntés módosítása vagy visszavonása a *hatóság saját hatáskörében*,
- *a felügyeleti eljárás*,
- az ügyészről szóló törvény szerinti ügyészi felhívás és fellépés nyomán indított eljárás.

A végrehajtási eljárás a közigazgatási hatósági eljárás elkülönült, sajátos és nem szükségképpen szakasza. Az Ákr. erre tekintettel nem tartalmaz a hatósági döntések végrehajtására vonatkozó átfogó saját szabályozást, hanem az általános eljárási szabályokhoz és a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvényhez képest állapítja meg végrehajtásra vonatkozó specifikus rendelkezéseket. Ha a végrehajtást az állami adóhatóság fogatosítja, eljárására e törvény végrehajtásra vonatkozó rendelkezéseit nem kell alkalmazni.

A végrehajtási eljárásra legtöbbször csak akkor kerül sor, ha az ügyfél a jogerős (az első vagy másodfokú) döntésben foglaltaknak önként, határidőben nem tesz eleget. *A végrehajtási eljárást célja a jogerőssé, vagy véglegessé vált döntéseknek érvényt szerezni, akár állami kényszer alkalmazásával is, ha a kötelezett önkéntes teljesítése elmarad.*

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. A végrehajtási eljárás a közigazgatási hatósági eljárás kötelező, szükségszerű szakasza?
2. Az elsőfokú eljárás elengedhetetlen szakasza az eljárás megindítása?
3. Az elsőfokú eljárási kizárólag kérelem alapján indulhat meg?
4. Az Ákr. szerint az általános kérelem alapján indítható jogorvoslati eszköz a fellebbezés?
5. A közigazgatási döntések anyagi jogerejét kizárólag a bírósági döntés alapján lehet megállapítani?

5. Az elsőfokú eljárás szabályai

Az Ákr. abból kiindulva, hogy a hatósági ügyek túlnyomó többsége kérelemre indul, a *kérelemre induló ügyek szabályozását teszi elsődlegessé*, és a hivatalból induló eljárásokra vonatkozó eltéréseket külön fejezetben állapítja meg.

Azon nyilatkozatokat kell kérelemnek tekinteni, amelyet ügyfél jogának, jogos érdekének érvényesítése miatt terjeszt elő, és amelyről a hatóság köteles dönten. Az Ákr. azt is egyértelművé teszi, a *kérelem felett előterjesztőjének rendelkezési joga van*, vagyis azt módosíthatja, visszavonhatja, azonban e jogosultságával legkésőbb a kérelem tárgyában hozott *döntés véglegessé válásáig élhet.*

Az Ákr. meghatározza a *kérelem minimális tartalmi elemeit*, ezen felül pedig ágazati jogszabály további, az ügy sajátosságaihoz igazodó anyagi jogi követelményeket állapíthat meg. Ennek megfelelően a kérelemnek tartalmazni kell az *ügyfél és képviselőjének azonosító adatait és elérhetőségüket.*

Az ügyféltől nem kérhető azok az adatok, amelyeket a hatóság köteles beszerezni az ügy eldöntéséhez. A kérelem előterjesztésének helyét illetően a XXI. század követelményeihez és a területi államigazgatás nagyfokú átalakításához igazodva az Ákr. szerint a *kormányablak általános kérelembefogadó helyként* is szolgál. Az eljárás a *kérelemnek az eljáró hatósághoz való érkezésének időpontjában* indul meg. Az Ákr. fenntartja a magyar közigazgatási jogban évtizedek óta érvényesülő szabályt, hogy *a kérelmet nem az elnevezése, hanem a tartalma alapján kell elbírálni.*

A törvény meghatározza az alapeljárás fajtáit, megkülönböztetve

- a) a sommás
- b) a teljes eljárást,
- c) az automatikus döntéshozatali eljárást (a sommás eljárás kvázi speciális módozatát).

Az automatikus döntéshozatali eljárás és a sommás eljárás alapvetően *az egyszerű megítélésű ügyekben alkalmazható*, az ügy gyors lezárását teszi lehetővé, ha annak feltételei adottak.

A teljes eljárás a klasszikus közigazgatási alapeljárási forma, amelyben minden eljárási részcselekmény elvégezhető.

Automatikus döntéshozatali eljárás akkor alkalmazható, ha

- a döntés mérlegelést nem igényel,
- nincs ellenérdekű ügyfél, minden, a döntés meghozatalához szükséges adat a kérelem benyújtásakor rendelkezésre áll, vagy azok automatikus információ-átvétel útján megszerezhetők,
- azt törvény vagy kormányrendelet lehetővé teszi.

A *sommás eljárás* lehetősége minden olyan ügyben adott, amelyben

- a döntéshez szükséges jogszabályi feltételek rendelkezésre állnak és ez alapján a tényállás tisztázott,
- nincs ellenérdekű ügyfél.

A sommás eljárásban a döntést *nyolc napon belül meg kell hozni*, vagyis a hatóság kérelmet visszautasítja, az eljárást megszünteti vagy érdemben dönt. Amennyiben a döntéshez szükséges *bármelyik feltétel hiányzik, szintén 8 napon belül a hatóság a sommás eljárást mellőzi és teljes eljárást folytat le*, amelynek keretében

- a beadvány elintézését függőben tartja, vagy
- az eljárás megszüntetése, vagy felfüggesztése *iránt intézkedik vagy*
- amennyiben az szükséges szakhatóságot keres meg, rendelkezik a tényállás tisztázásához szükséges előre látható eljárási cselekményekről, hiánypótlásra hív fel.

Az automatikus döntéshozatali eljárás és sommás eljárás esetén *fellebbezési jog hiányában az ügyfél a döntés közlését követően öt napon belül kérheti, hogy a hatóság kérelmét teljes eljárásban bírálja el*.

A hatóság teljes eljárásra történő áttérés esetén – amennyiben annak feltételei fennállnak – *elektronikus úton tájékoztatja az ügyfelet*

- a teljes eljárás ügyintézési határidejéről,
- a határidő túllépésének jogkövetkezményeiről,
- arról, hogy a hatóság a továbbiakban a teljes eljárás szabályai szerint jár el.

Amennyiben *az ügyben van ellenérdekű ügyfél*, a hatóság az elektronikus ügyintézés és bizalmi szolgáltatások általános szabályairól szóló 2015. évi CCXXII. törvény (a továbbiakban: Eüsztv.) szerinti ügyintézési rendelkezése szerint, ennek hiányában elektronikus úton, amennyiben erre nincsen mód, akkor egyéb kapcsolattartási módon tájékoztatja

- az ügy tárgyáról,
- az eljárás megindításának napjáról,
- az iratokba való betekintés,
- a nyilatkozattétel lehetőségéről,
- kérelemre indult eljárásban a kérelmező ügyfél nevééről.

Az Ákr szerint a hiánypótlást kell kiadni a kérelmező részére, ha a kérelem a benyújtásakor nem felel meg a jogszabályban meghatározott – elsősorban anyagi jogi – *követelményeknek*.

A hiánypótlás teljesítésére *a hatóság tűz határidőt*, továbbá a hiánypótlásra csupán *egyszer kerülhet sor*.

A *kapcsolódó eljárás* a hatóságok együttműködésének újfajta módja, amely egyes, egymásra épülő ügyek sorozatában az ügyfelek jobb kiszolgálását, tehermentesítését szolgálja a hatóságok tevékenységének jobb összehangolásával, és az ügyfél személyes közreműködésének mellőzésével. A kapcsolódó eljárásban az ügyfél csupán a folyamat elején álló *egy hatósággal kerül eljárási kapcsolatba*, a további, ehhez kapcsolódó eljárások során pedig az elsőként eljáró hatóság válik közvetítő hatósággá. Az *elsőként eljáró hatóság továbbítja a saját döntését, a nála előterjesztett kérelmet és a bizonyítékokat a kapcsolódó eljárásban eljáró hatósághoz, és annak döntését is az első hatóság közvetíti a kérelmezőhöz*.

A kapcsolódó eljárás szabályait *csak az ügyfél kérelmére lehet alkalmazni*. Az előírások elterjedését segítő az Ákr. *tájékoztatási kötelezettséget ír elő a hatóság számára*.

Az Ákr. az eljárás lefolytatásának akadályai körében nevesíti *a kérelem visszautasítását*. A kérelem visszautasításának két fő esetét szabályozza:

- *kötelező a kérelem visszautasítása*, ha az eljárás megindításának jogszabályi előfeltételei hiányoznak, vagy ha az ügy az ún. „ítélt dolog” körébe tartozik (vagyis ha az ugyanazon jog érvényesítésére irányuló kérelmet a bíróság vagy a hatóság már érdemben elbírált, és a kérelem tartalma, valamint az irányadó jogi szabályozás sem változott);
- *nem kötelező* (a hatóság mérlegeléstől függő) a kérelem visszautasítása, ha a kérelmet nem az előírt formában terjesztették elő, de ezt a kérelmező orvosolhatja, ha a kérelmét öt napon belül az előírt formában újra előterjeszti.

Az Ákr. *ugyanakkor azt a vélelmet állítja fel*, hogy az első kérelem visszautasítása felől hozott döntés elleni jogorvoslati jogáról való lemondásnak minősül, ha a kérelmet ismételten benyújtotta.

Az Ákr. az *eljárás megszüntetésének* eseteit a következők szerint határozza meg:

- *a kérelem visszautasításának lett volna helye*, annak oka azonban az eljárás megindítását követően jutott a hatóság tudomására,
- *a kérelmező ügyfél a hatóság felhívására nem nyilatkozik*, és ennek hiányában a kérelem nem bírálható el, és az eljárást hivatalból nem folytatja,
- *az eljárás okafogyottá vált*,
- az ügy érdemi eldöntése olyan *kérdés előzetes elbírálásától függ* (a továbbiakban: előkérdés), amely bíróság vagy más szerv hatáskörébe tartozik, és az ügyfél a hatóságnak *az eljárás megindítására vonatkozó felhívásának nem tesz eleget*, az ügyfél *nem tesz eleget eljárási költség előlegezési kötelezettségének*, az eljárás kérelemre indult, és valamennyi *kérelmező ügyfél kérelmét visszavonta*, illetve ahhoz az ellenérdekű ügyfelek az ellenérdekű ügyféllel szemben, kérelemre indított eljárásban (a továbbiakban: jogvitás eljárás) hozzájárultak, és az eljárás hivatalból nem folytatható,
- a hatóság megállapítja, hogy az ügyben *más hatóság már eljár, vagy más hatóság kijelölésére került sor*.

Az utóbbi két esetben a hatóság szükség esetén a döntést visszavonja, és a legutolsó esetben erről szóló döntését a korábban eljár vagy kijelölt hatósággal is közli.

Az Ákr. szerint az *eljárás felfüggesztésének* esetei az alábbiak:

- ha az ügy érdemi eldöntése olyan *előkérdés elbírálásától függ*, amely más szerv hatáskörébe tartozik vagy ugyanazon hatóság más hatósági döntése nélkül megalapozottan nem bírálható el és *ezt külön törvény lehetővé teszi*,
- ha az *előkérdés bíróság hatáskörébe tartozik*,
- *külföldi szerv megkeresése esetén*,
- az Európai Unió intézményeivel vagy más nemzetközi szervezettel történő egyeztetés szükségesekor.

A külföldi szerv megkeresésére alapozott felfüggesztés kivételével az *ügyfél (több ügyfél esetén valamennyi ügyfél együttes) kérelmére a hatóság köteles folytatni eljárását*, és érdemben dönteni.

A *szünetelés* esetén arról van szó, hogy az *ügyfél kéri* (vagy ügyfelek együttesen kéri) az ügy szünetelését, ha ezt jogszabály nem zárja ki, és ilyenkor *az eljárás maximálisan hat hónapi időtartamra szünetel*.

A szünetelést sem lehet parttalanul biztosítani, a jóhiszemű eljárás elvére figyelemmel, ezért ha *az ügyfél az eljárás folytatását hat hónapon belül nem kéri*, a csak kérelemre folytatható eljárás *ex lege* (a törvény erejénél fogva) *megszűnik*, amellyről értesíti a hatóság mindazokat, akikkel egyébként a döntést közölte volna.

Az *ügyintézési határidő számítása* körében azok kezdő időpontját *az eljárás megindulásához köti*. Az *ügyintézési határidők rendszere az alábbiak szerint épül fel*:

- automatikus döntéshozatali eljárásban 24 óra,
- sommás eljárásban nyolc nap,
- teljes eljárásban hatvan nap (amelytől az Ákr. eltérést enged),
- *általános határidőként nyolc napot határoz meg a törvény, ha valamely eljárási cselekmény teljesítésének vagy végzés meghozatalának határidejéről törvény vagy kormányrendelet külön nem rendelkezik.*

Az ügyintézési határidőbe nem számít be

- az eljárás felfüggesztésének, szünetelésének és
- az ügyfél mulasztásának vagy késedelmének
- időtartama.

Ha a hatóság testületi szerv, a hatáskörébe tartozó ügyben az ügyintézési határidőn belül, vagy ha ez nem lehetséges, a határidő letelte utáni első testületi ülésen határoz.

Az ügyet soron kívül kell elintézni, ha

- a kiskorú ügyfél érdekeinek veszélyeztetettsége indokolja,
- életveszéllyel vagy súlyos kárral fenyegető helyzet elhárítása indokolja,
- a hatóság ideiglenes biztosítási intézkedést rendelt el, vagy
- a közbiztonság, a közrend vagy a nemzetbiztonság érdekében egyébként szükséges.

A törvény az ügyintézési határidő túllépését a hatóság illeték- és díj-visszafizetési kötelezettségével szankcionálja és mentesíti az ügyfelet az eljárási költségek megfizetése alól. Amennyiben nincs illeték és díj megállapítva az adott eljárásra tízezer forintot kell megfizetni a kérelmező részére.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

- 1. A kérelem előterjeszthető személyesen és bármilyen írásbeli formában?**
- 2. A sommás eljárás alapvetően az egyszerű megítélésű ügyekben alkalmazható?**
- 3. A sommás eljárásban a döntést öt napon belül meg kell hozni?**
- 4. Sommás eljárás kizártsága esetén teljes eljárás lefolytatására kerül sor?**
- 5. Teljes eljárásban az ügyintézési határidő harminc nap?**

6. A fellebbezésre vonatkozó főbb szabályok

Az Ákr. jogorvoslati rendszerében *fellebbezésnek kizárólag akkor van helye, ha azt a kódex maga kifejezetten megengedi, vagy, ha kivételes jelleggel ágazati törvény teszi lehetővé.*

Sommás eljárásban és automatikus döntéshozatali eljárásban hozott döntések esetén külön *fellebbezés biztosítása nem indokolt*, hiszen az elsőfokú eljárás szabályai közt rögzítésre kerül, hogy ilyen esetekben *öt napon belül az ügyfél kérheti teljes eljárás lefolytatását*. Ez egy kvázi saját hatáskörben lefolytatott új eljárás.

Az Ákr. a helyi önkormányzat szerve (képviselő testület kivételével) és a helyi rendvédelmi szerv által hozott *határozat esetén* teszi lehetővé a fellebbezést *főszabály szerint*, azonban ilyenkor sincs helye fellebbezésnek, ha törvény a fellebbezést kizárja.

Garanciális okokból indokolt meghatározni azokat az eseteket, amelyekben a fellebbezés a fenti esetekben *is kizárt, de közigazgatási per kezdeményezhető*, ezek a következők:

- a) ha az elsőfokú döntést – a központi hivatal kivételével – központi államigazgatási szerv vezetője hozta,
- b) ha a képviselő-testület önkormányzati hatósági ügyben hozott döntést,

- c) a másodfokú hatóság által hozott önállóan jogorvoslással támadható végzés esetén,
- d) ha nincs kijelölt másodfokú hatóság,
- e) nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségűvé nyilvánított ügyben,
- f) ha a hatósági szerződés alapján végrehajtást rendeltek el.

Az *elsőfokú végzések* vonatkozásában kizárólag az alábbi esetkörben van lehetőség önálló fellebbezésre, ha a végzés:

- a biztosítási intézkedésről és az ideiglenes biztosítási intézkedésről szól,
- az ügyféli jogállásról vagy jogutódlásról rendelkezik,
- a kérelmet visszautasítja,
- az eljárást megszünteti,
- az eljárás felfüggeszti vagy szünetelése tárgyában dönt,
- eljárási bírságot szab ki,
- fellebbezési határidő elmulasztása miatt benyújtott igazolási kérelmet elutasítja,
- zár alá vételt vagy lefoglalást rendel el, valamint ezek megszüntetése iránti kérelmet elutasítja,
- az iratbetekintési jog gyakorlására irányuló kérelmet elutasítja,
- az iratbetekintési jog korlátozására irányuló kérelem tárgyában dönt,
- eljárási költség megállapításával és viselésével kapcsolatos, költségmentesség iránti kérelmet elutasításáról, költségmentesség módosításáról vagy visszavonásáról szól,
- a végrehajtást elrendeléséről szól.

A fellebbezéssel kapcsolatban az alapelvekből következően is elvárható, hogy az ügyfél legalább annyiban támassza alá fellebbezési kérelmét, hogy *a döntést milyen okból tartja sérelmesnek*. Fellebbezni csak a *megtámadott döntésre vonatkozóan, tartalmilag közvetlenül összefüggő okból és csak a döntésből közvetlenül adódó jog- vagy érdeksélelemre hivatkozva, indokolt kérelemmel lehet*. Az Alaptörvényben foglalt, tisztességes eljárás-hoz való jog hatékonyabb érvényesülése érdekében, kizárólag abban az esetben *nincs helye a fellebbezésben új tényre hivatkozni, ha az ügyfél gondos és együttműködő, jóhiszemű ügyvitel mellett megtehetette volna azt az alapeljárásban is* (pl. ha ezt azért nem tette meg, mert nem is értesült az elsőfokú eljárásról, vagy a hatóság tévesen tájékoztatta, joga lesz új tényeket is felhozni a fellebbezési eljárásban).

Amennyiben az elsőfokú hatóság a döntést nem nyilvánította azonnal végrehajthatónak, a *fellebbezésnek a döntés végrehajtására halasztó hatálya van*, kivéve ha:

- a biztosítási intézkedésről szóló,
- az ideiglenes biztosítási intézkedésről szóló,
- az irat betekintési jog korlátozása iránti kérelemnek helyt adó

végzés ellen nyújtanak be fellebbezést.

A fellebbezést a döntés közlésétől számított *tizenöt napon belül az azt meghozó hatóságnál kell előterjeszteni*.

Amennyiben a fellebbezés alapján az elsőfokú hatóság megállapítja, hogy *döntése jogszabályt sért, azt saját hatáskörében módosítja vagy visszavonja*. Ha a *fellebbezésben foglaltakkal az elsőfokú hatóság egyetért*, és az ügyben nincs ellenérdekű ügyfél, az elsőfokú hatóság saját hatáskörében eljárva *a nem jogszabálysértő döntését is visszavonhatja, illetve a fellebbezésben foglaltaknak megfelelően módosíthatja*.

Amennyiben nem kerül sor

- a megtámadott döntés visszavonására,
- a fellebbezésnek megfelelő tartalmú módosítására, kijavítására vagy kiegészítésére,
- a fellebbezést az elsőfokú hatóság *az ügy összes iratával, a fellebbezési határidő leteltét követően felterjeszti a másodfokú hatósághoz*.

A fellebbezést a másodfokú hatóság bírálja el, amely a fellebbezéssel megtámadott döntést és az azt megelőző eljárást megvizsgálja. A másodfokú hatóság eljárása során nincs kötve a fellebbezésben foglaltakhoz. A másodfokú hatóság eljárásában a teljes revízió elve, vagyis in mélius (az ügyfél javára), in péius (ügyfél hátrányára) történő változtatás kizárólag a jogszabálysértő döntés tekintetében érvényesül. Tehát az érdeksérelemre hivatkozó fellebbezések esetén a fellebbezési kérelemhez a másodfokú hatóság kötve van.

A másodfokú hatóság a döntést

- helybenhagyja,
- megváltoztatja,
- megsemmisíti.

Az ügyek gyorsabb lezárása érdekében, *fellebbezés esetén a kiegészítő bizonyítást minden esetben a fellebbezés elbírálására jogosult másodfokú hatóságnak kell lefolytatni, nincs helye új eljárásra utasításnak.* Ha valamennyi fellebbező visszavonta a fellebbezését, a másodfokú hatóság a fellebbezési eljárást megszünteti.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

- 1. Sommás eljárásban hozott döntések ellen külön fellebbezésnek nincs helye?**
- 2. Az automatikus döntéshozatali eljárásban hozott döntések ellen fellebbezni lehet?**
- 3. Kizárt a fellebbezés, ha az elsőfokú döntést – a központi hivatal kivételével – központi államigazgatási szerv vezetője hozta?**
- 4. Fellebbezni kizárólag indokolt kérelemmel lehet?**
- 5. Fellebbezésnek a döntés végrehajtására minden esetben halasztó hatálya van?**

7. A közigazgatási végrehajtás rendeltetése

A végrehajtás alapvető rendeltetése, hogy amennyiben szükséges *állami kényszerrel is érvényt szerezzen a közigazgatási döntéseknek, ha az ügyfél a hatóság végleges döntésének nem tesz eleget.* A végrehajtásra csak akkor kerülhet sor, ha az arra kötelezett önkéntes jogkövetéssel nem teljesíti a véglegessé, vagy jogerőssé vált közigazgatási döntést. Az Ákr. szerint a végrehajtást a döntést hozó hatóság, másodfokú döntés esetén pedig az elsőfokú hatóság hivatalból vagy a jogosult kérelmére a végrehajthatóságtól, vagy a kérelem beérkezésétől számított 5 napon belül rendeli el.

A végrehajtás foganatosítása törvény, kormányrendelet, illetve önkormányzati hatósági ügyben önkormányzati rendelet eltérő rendelkezése hiányában, az állami adóhatóság hatáskörébe tartozik.

A végrehajtás felfüggesztését

- a) a végrehajtást elrendelő hatóság,
- b) a végrehajtást elrendelő hatóság másodfokú hatósága

rendelheti el.

Az Ákr. tételesen felsorolja azokat az eseteket, amikor hivatalból, kötelezően kerül sor a *végrehajtási eljárás felfüggesztésére*, ezek a következők:

- a végrehajtás alá vont vagyontárggyal kapcsolatos igényper van folyamatban, vagy a vagyontárgyat a bírósági végrehajtó más követelés végrehajtása érdekében korábban lefoglalta, feltéve, hogy más lefoglalható vagyontárgy nincs,
- kézbesítettnek tekintettséggel szembeni kifogást terjesztettek elő, és az abban előadott tények és körülmények a kifogás elfogadását valószínűsítik,

- a kötelezett meghalt vagy megszűnt, a jogutódlás tárgyában hozott végzés véglegessé válásáig,
- azt az ügyész a végrehajtható döntés elleni ügyészi felhívásban indítványozza,
- a végrehajtás folytatása életveszéllyel vagy helyrehozhatatlan kárral járna, vagy az közegészségügyi vagy közbiztonsági okból szükséges, vagy
- azt jogszabály elrendeli.

Annak érdekében, hogy a felfüggesztési okról a végrehajtást elrendelő szerv megfelelően értesülhessen, a törvény a *végrehajtást foganatosító szerv számára* a tudomására jutott felfüggesztési okokkal kapcsolatban *értesítési kötelezettséget ír elő*. Arra is van lehetőség, hogy az *elrendelő hatóság a kötelezett kérelmére*, az azt megalapozó méltányolható körülmény igazolása esetén felfüggeszse a végrehajtást. Ha a felfüggesztésre okot adó körülmény megszűnt, a végrehajtást elrendelő hatóság dönt a végrehajtás folytatásáról.

A végrehajtás megszüntetése tekintetében a „végrehajtást elrendelő hatóság a végrehajtást akkor is megszünteti ha”:

- a jogosult a végrehajtás megszüntetését kéri, és ez mások jogait nem sérti,
- a követelés elévült, és a végrehajtás megszüntetését a kötelezett kéri,
- a további végrehajtási eljárási cselekményektől eredmény nem várható.

A végrehajtást foganatosító szerv a tudomására jutott megszüntetési okokról és a végrehajtás befejezéséről a végrehajtást elrendelő hatóságot értesíti.

Az Alaptörvény B) cikkében deklarált jogállamiság elvéből fakadó követelmény, hogy a végrehajtható döntésben megállapított *kötelezettség kikényszerítésének törvényben meghatározott időbeli korlátja is legyen*. A végrehajtásban résztvevő szervek ösztönzése és aktívabb fellépése érdekében, az Ákr. a *közigazgatási hatósági végrehajtás elévülési idejét három évre (relatív elévülési határidő) csökkenti*, amelynél rövidebb időtartamot törvény vagy kormányrendelet megállapíthat.

Az *elévülés nyugszik*

- a végrehajtás felfüggesztésének,
- a végrehajtási eljárásban engedélyezett fizetési kedvezmény, és a pénzfizetési kötelezettség folyamatos végrehajtásának

időtartama alatt. Az elévülést bármely végrehajtási cselekmény megszakítja. Az Ákr. szerint a *végrehajtás elévülésének objektív időtartama hat év*. A végrehajtás elévülésére vonatkozó határidőket a *teljesítési határidő utolsó napjától kell számítani*.

Az Ákr. akként rendelkezik, hogy a fenti végrehajtásra vonatkozó rendelkezéseit

- a törvény hatálybalépésekor még el nem rendelt, és
- a törvény hatálybalépésekor folyamatban lévő

végrehajtási eljárásokra is alkalmazni kell, amelynek különös jelentősége lehet a követelések elévülése szempontjából.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. A végrehajtást mindig a döntést hozó hatóság rendeli el?
2. A kérelemre induló végrehajtást a kérelem beérkezésétől számított 10 napon belül kell elrendelni?
3. A végrehajtást hivatalból fel kell függeszteni, ha azt az ügyész a végrehajtható döntés elleni ügyészi felhívásban indítványozza?
4. A végrehajtást meg kell szüntetni, ha a követelés elévült?
5. A végrehajtás foganatosítása főszabály szerint az állami adóhatóság hatásköre?

VII. FEGYVERZETI ALAPISMERETEK

1. A lőfegyverekről és a lőszerokről szóló

2004. évi XXIV. törvény és a kapcsolódó rendeletek

A lőfegyverekről és a lőszerokről szóló 2004. évi XXIV. törvény (a továbbiakban: Ftv.) egyértelműen rögzíti, hogy e törvény alapvető célja a polgári lőfegyverek és lőszer Magyarországon történő megszerzésének, tartásának, forgalmazásának szabályozása, amely összhangban áll a vonatkozó európai uniós szabályozással is, amely körben kiemelt jelentősége van *a fegyverek megszerzésének és tartásának ellenőrzéséről* szóló, 1991. június 18-i 91/477/EGK tanácsi irányelvnek, valamint a 2021. március 24-i (EU) 2021/555 európai parlamenti és tanácsi irányelvnek megfelelően a bizonyos tűzfegyverek megszerzésére és tartására vonatkozó engedélyek megtagadásával kapcsolatos információk elektronikus eszközökkel történő szisztematikus cseréjére vonatkozó részletes szabályok meghatározásáról szóló, 2021. május 21-i (EU) 2021/1423 bizottsági rendeletnek (a továbbiakban: Bizottsági Rendelet).

Az Ftv. szerint törvény eltérő rendelkezésének hiányában *hatálya nem terjed ki*

- a) a Magyar Honvédség és a Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat,
- b) a Magyarország területén állomásozó fegyveres szervek,
- c) a Nemzeti Adó- és Vámhivatal,
- d) a rendvédelmi szervek,
- e) a fegyveres biztonsági őrség,
- f) az Országgyűlési Őrség,
- g) a rendészeti, illetve katonai képzést folytató felsőoktatási intézmény

által jogszerűen birtokolt lőfegyverekre, lőszerekre és egyéb fegyverekre, valamint ezeknek a felsorolt szervek által történő megszerzésére és az általuk üzemeltetett lőtérre. Az Ftv. tehát a fenti részletesen ismertett körbe nem tartozó ún. „polgári” fegyverekre vonatkozó szabályozást tartalmazza.

Tekintettel arra, hogy az Ftv. keretjellegű szabályozást ad (csupán 23 §-ból és egy mellékletből áll), jelentős teret enged a rendeleti szabályozás a további részletező rendelkezések megalkotására, az alábbiak szerint:

- a fegyverekről és lőszerokről szóló 253/2004. (VIII. 31.) Korm. rendelet (e fejezetben, a továbbiakban: Korm. rendelet),
- a polgári célú pirotechnikai tevékenységekről szóló 173/2011. (VIII. 24.) Korm. rendelet,
- a lőtérrekről, a lőfegyverek, lőszer hatósági tárolásáról, a fegyvertartáshoz szükséges elméleti és jártassági követelményekről szóló 49/2004. (VIII. 31.) BM rendelet,
- a fegyverismereti vizsga, a fegyverforgalmazási vizsga, a lőfegyver, lőszer hatósági tárolása és a fegyverekkel, lőszerrel kapcsolatos tevékenységek engedélyezésének igazgatási szolgáltatási díjairól szóló 50/2004. (VIII. 31.) BM rendelet,
- a polgári célú pirotechnikai tevékenységek engedélyezésével kapcsolatos eljárások igazgatási szolgáltatási díjairól szóló 53/2012. (X. 16.) BM rendelet,
- a fegyverek, lövőkészülékek, valamint ezek lőszerének vizsgálatáról szóló 31/2006. (VI. 1.) GKM rendelet.

A fentiekben részletezettek alapján kormányrendeletek és miniszteri rendeletek kerültek kiadásra, amelyek megalkotására származékos jogalkotási hatáskörben az Ftv. felhatalmazása alapján került sor. A jogi sza-

bályozás kereteinek 2004-ben történt kialakítása óta a szabályozás több jelentősebb módosításon esett át, ezek közül talán kiemelendő a 2011-es módosítás, amely szabályozási körébe vonta a polgári célú pirotechnikai eszközöket is.

A fegyvereket a direktíva négy kategóriába sorolja a következők szerint:

- tiltott lőfegyverek (A),
- engedélyhez kötött lőfegyverek (B),
- bejelentéshez kötött lőfegyverek (C).

A magyar szabályozás a legszigorúbbak közé tartozik Európában. Az Ftv. és a kapcsolódó rendeleti szabályozás határozza meg a magánszemélyek fegyvertartását is. E szabályok az uniós szabályozás szerinti valamennyi „A”, „B”, „C” kategóriára tartalmaznak előírásokat, amelyeknek megszerzéséhez, tartásához hatósági engedély szükséges.

A fegyvertartás célja lehet:

- önvédelem,
- munkavégzés,
- filmgyártás,
- céllövészet,
- oktatás,
- sportlövészet,
- személy- és vagyonvédelem,
- vadászat.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. **A fegyverekre vonatkozó hazai szabályozás összhangban áll-e a fegyverek megszerzésének és tartásának ellenőrzéséről szóló 91/477/EGK tanácsi irányelvvel?**
2. **Az Ftv. hatálya kiterjed-e a Nemzeti Adó- és Vámhivatal által jogszerűen birtokolt lőfegyverekre?**
3. **Az Ftv. hatálya kiterjed-e az Országgyűlési Őrség által jogszerűen birtokolt lőfegyverekre?**
4. **Az uniós szabályozás szerint létezik-e „fegyverútlevél”?**
5. **A fegyvertartás célja lehet-e filmgyártás?**

2. A törvényben szereplő fogalmak

Az Ftv. 2. §-a jelenleg 50 e törvény és végrehajtására kiadott rendeletek vonatkozásában alkalmazandó fogalmi definíciót tartalmaz. A definíciók az Ftv. hatálya alá tartozó fegyvereket és lőszereket és egyes jelentősebb velük összefüggő tevékenységeket határoznak meg. Valamennyi definíció ismertetésére terjedelmi okok miatt nincs lehetőség ezek közül néhány fegyverre vonatkozó meghatározást ismertetek az alábbiakban:

- a) *„automata lőfegyver:* olyan lőfegyver, amely minden lövés után automatikusan újratölt, és az elsütőszervezet egyszeri működtetésével egynél több lövést képes leadni;
- b) *egylövetű lőfegyver:* tölténytár nélküli lőfegyver, amelynek töltényűrjébe vagy a csőfar töltőnyílásába, illetve csőtorkolatán keresztül a csővébe minden lövés leadása előtt külön be kell helyezni a lőszert vagy lőszer alkatrészeket;
- c) *félautomata lőfegyver:* olyan lőfegyver, amely minden lövés után automatikusan újratölt, és az elsütőbillentyű egyszeri működtetésével csak egy lövést képes leadni;

- d) *ismétlő löfegyver*: olyan löfegyver, amelyet úgy terveztek és alakítottak ki, hogy minden lövés leadása után tölténytárból vagy forgódobból a szerkezet kézi működtetésével tölthető újra;
- e) *légfegyver*: a 15 joule vagy annál kisebb csőtorkolati energiájú festéklövő fegyver kivételével a sűrített levegővel vagy egyéb sűrített gáz felhasználásával üzemeltetett, szilárd anyagú lövedék kilövésére alkalmas fegyver;
- f) *lőfegyver*: a tűzfegyver, valamint az a légfegyver, amelyből 7,5 joule-nál nagyobb csőtorkolati energiájú, szilárd anyagú lövedék lőhető ki;
- g) *tűzfegyver*: olyan, az 1. mellékletben meghatározott
- „A” vagy „B” kategóriába tartozó olyan – vagy olyanná átalakítható – *kézifegyver*, amelynek csövéből gyúlékony hajtóanyag segítségével szilárd anyagú lövedék lőhető ki, ideértve a szilárd anyagú lövedék gyúlékony hajtóanyag segítségével történő kilövésére átalakítható fegyvert is, kivéve, ha
 - riasztásra, jelzésre, életmentésre, állatok leölésére vagy szigonnyal történő halászatra, illetve ipari vagy műszaki célokra tervezték, feltéve, hogy rendeltetésszerűen csak e célokra használható, vagy
 - e törvény alapján hatástalanított löfegyvernek vagy muzeális fegyvernek minősül,
 - „A” vagy „B” kategóriába tartozó *színházi tűzfegyver*,
 - „A”, „B” vagy „C” kategóriába tartozó olyan eszköz, amely rendeltetésszerűen *csak gáztöltény vagy riasztótöltény működtetésére alkalmas, feltéve, hogy e törvény alapján nem minősül gáz- és riasztófegyvernek, valamint*
 - „C” kategóriába tartozó, a lőszer, illetve lövedék kilövésére a *Bizottsági Rendelet I. MELLÉKLETÉ-BEN meghatározott követelményeknek megfelelő módon véglegesen alkalmatlanná tett tűzfegyver*;
- h) *„gáz- és riasztófegyver*: olyan eszköz, amely rendeltetésszerűen csak gáztöltény és riasztótöltény működtetésére alkalmas feltéve, hogy
- e törvény alapján nem minősül színházi tűzfegyvernek,
 - nem rendelkezik saját töltényűrrrel, vagy
 - – a saját töltényűrrrel rendelkező darabok esetében –
 - viselését a 3. § (1) bekezdés d) pontja szerint engedélyezték,
 - 2023. január 1. napját megelőzően gáz- és riasztófegyverként jogszerűen forgalomba hozták, vagy
- i) megfelel a 2. mellékletben meghatározott követelményeknek; *fegyver*: a löfegyver, a gáz- és riasztófegyver, a légfegyver, a festéklövő fegyver, a muzeális fegyver, valamint a színházi fegyver”.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. A tűzfegyver löfegyvernek minősül?
2. A légfegyver, ha belőle 7,5 joule csőtorkolati energiájú, szilárd anyagú lövedék lőhető ki, löfegyvernek minősül?
3. A minden löfegyver tűzfegyver?
4. A légfegyver fegyvernek minősül?
5. A festéklövő fegyver légfegyvernek tekinthető?

3. A hatósági engedélyezés szabályai és feltételrendszere

Az Ftv. és a rendeleti szabályozás szerint a rendőrség által kiadott engedély szükséges:

- a) a löfegyver, a löfegyverdarab (a továbbiakban együtt: löfegyver), a muzeális lőszer kivételével a lőszer, a flóbert töltény gyártásához, javításához, forgalmazásához, a löfegyver hatástalanításához, kiállításához és a házilagos lőszerszereléshez és újratöltéshez,

- b) a festéklövő fegyver, a gáz- és riasztófegyver, a gáztöltény, a riasztótöltény, a vaktöltény, a légfegyver, a löszerelem gyártásához, javításához, forgalmazásához,
- c) az „A”, illetve a „B” kategóriába tartozó tűzfegyver, a löfegyverdarab, az e törvény alapján löfegyvernek minősülő légfegyver, a lőszer, a löszerelem és a hangtompító tartásához, az ország területére történő behozatalához, az ország területéről történő kiviteléhez, az ország területén történő átszállításához,
- d) a gáz- és riasztófegyver viseléséhez,
- e) a muzeális fegyver gyártásához, javításához, forgalmazásához, sportlövészeti célú használatához, illetve az elöltöltő fegyver vadászati célú használatához,
- f) a polgári rendeltetésű lőtér, a löfegyver- és löszertárolóhely üzemeltetéséhez, valamint lövészetvetői tevékenység végzéséhez.

Az „A”, illetve a „B” kategóriába tartozó tűzfegyver, a löfegyverdarab, az e törvény alapján löfegyvernek minősülő légfegyver, a lőszer, a löszerelem és a hangtompító a tartására jogosító engedély birtokában szerezhető meg. A rendőrség az engedélyt visszavonja, ha a jogosult az abban meghatározott eszközt az engedély kiállításától számított 90 napon belül nem szerzi meg.

Jogszabály eltérő rendelkezése hiányában nem engedélyezhető:

- az „A” kategóriába tartozó tűzfegyver vagy lőszer;
- az automata löfegyver;
- a hangtompító;
- külső formájában automata szerkezetű löfegyverre hasonlító félautomata löfegyver;
- huzagolt csövű löfegyverhez való leváló köpenyes lövedékkel szerelt lőszer

tartása, valamint lézeres célzókészülék és éjszakai irányzék löfegyverre történő felszerelése.

Az engedély nem adható, illetve hosszabbítható meg, ha a személy

- *büntetett előéletű;*
- *büntetlen előéletű, de büntetőjogi felelősségét a bíróság jogerősen megállapította* azon bűncselekmények vonatkozásában, amelyeket az Ftv. részletesen felsorol (pl. állam elleni bűncselekmények, emberiség elleni bűncselekmények, terrorcselekmény, emberölés), vagy olyan büntett miatt, amelyet bünszervezet keretében követett el;
- az előző pontban meghatározott *bűncselekmény elkövetésének megalapozott gyanúja miatt büntetőeljárás hatálya alatt áll, a büntetőeljárás jogerős befejezéséig;*
- *szabálysértési felelősségét*
 - polgári felhasználású robbanóanyaggal és pirotechnikai termékkel kapcsolatos szabálysértés,
 - löfegyverrel kapcsolatos szabálysértés,
 - a közbiztonságra különösen veszélyes eszközzel kapcsolatos szabálysértés,
 - az Sztv. 169. § (2) bekezdés a) pontja szerinti rendzavarás,
 - közbiztonsági tevékenység jogosulatlan végzése,
 - számszerű, szigonypuska jogellenes használata,
 - veszélyes fenyegetés,
 - jogosulatlan vadászat elkövetése miatt

a szabálysértési hatóság jogerősen megállapította, a határozat jogerőre emelkedését követő hat hónapig;

- *az engedély kiadására vonatkozó kérelmében valótlan adatot közöl, a kérelemmel összefüggő valós adatot elhallgat* vagy a fegyverre, lőszerre (töltényre) löszerelemre, lőtérre vonatkozó, jogszabályban meghatározott kötelezettségét súlyosan megszegi, a kérelem benyújtását vagy – ha ezen ok miatt az engedély visszavonása iránt eljárás indul – az engedély visszavonásáról szóló döntés véglegessé válását követő hat hónapig.

Az Ftv. eltérő rendelkezése hiányában az „A”, illetve a „B” kategóriába tartozó tűzfegyver, a lőfegyverdarab, az e törvény alapján lőfegyvernek minősülő légfegyver, a lőszer, a lőszerelem és a hangtompító tartására *engedély abban az esetben adható meg*, ha az engedélyt kérelmező természetes személy

- a fegyvertartáshoz, illetve a fegyver jogszerű használatához – a házilagos lőszerszerelés és újratöltés esetén az e tevékenységhez – szükséges *elméleti és jártassági követelményként jogszabályban meghatározott feltételeket teljesítette*,
- a tárolás Korm. rendeletben meghatározott feltételeivel rendelkezik,
- *tizennyolcadik életévét betöltötte*,
- *cselekvőképes*,
- külön jogszabályban meghatározottak szerint az előírt *egészségi alkalmasságát igazolja*.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. Engedély szükséges a gáz- és riasztófegyver viseléséhez?
2. Nem szükséges engedély lőszer ország területén történő átszállításához?
3. Engedély szükséges automata fegyver tartásához?
4. Lőfegyver tartására engedélyt kaphat-e 18 éven aluli személy?
5. Lőfegyver tartására engedélyt kaphat-e az a 18 éven felüli korlátozottan cselekvőképes személy, akit a szabálysértési hatóság jogosulatlan vadászat elkövetése miatt megbírságolt és a 12 hónapja jogerősen kiszabott bírságot még nem fizette meg?

4. Az eljáró hatóságok

A lőfegyver tartásához előírt vizsgát a *megyei (budapesti) rendőr-főkapitányságon kell letenni*.

Az engedély iránti kérelmet a következők szerint kell benyújtani:

- a) lőfegyver, a lőfegyverdarab, lőszer (lőszerelem), flóbert töltény, festéklövő fegyver, gáz- és riasztófegyver, gáztöltény, riasztótöltény, vaktöltény, légfegyver, muzeális fegyver *gyártását*, Magyarország területén történő *forgalmazását*, lőfegyver, lőfegyverdarab, lőszer (lőszerelem) *kereskedelmi célú kivitelét, behozatalát a tevékenység helye, az ország területén történő átszállítását a Magyarország területére történő határátlépés helye szerint illetékes vármegyei (fővárosi) rendőr-főkapitánysághoz*;
- b) a c) ponttól eltérően a lőfegyver gyártásának, illetve forgalmazásának engedélyezésére jogosult vármegyei (fővárosi) rendőr-főkapitányság engedélyezi a lőfegyver gyártására, illetve forgalmazására feljogosított készletében meglévő lőfegyver hatástalanítását;
- c) lőfegyver, lőfegyverdarab, lőszer, lőszerelem *javítását és tartását, házilagos lőszerszerelést és újratöltést, légfegyver javítását, gáz- és riasztófegyver viselését, - b) pont kivételével - lőfegyver hatástalanítását, muzeális fegyver javítását és sportlövészeti célú elöltöltő fegyver vadászati célú használatát*, polgári rendeltetésű lőtér, lőfegyver- és lőszer (lőszerelem) tároló hely üzemeltetését, a *lövészetvezetői tevékenység végzését a kérelmező lakóhelye, szervezet esetén a tevékenység helye szerint illetékes rendőrkapitánysághoz, Budapesten a Budapesti Rendőr-főkapitánysághoz*;
- d) „A” kategóriába tartozó tűzfegyver tartását a *kérelmező szervezet a tevékenységének helye szerint illetékes vármegyei (fővárosi) rendőr-főkapitánysághoz*;
- e) lőfegyver és a hozzá tartozó lőszer önvédelmi vagy személy- és vagyonvédelmi célra történő *tartását, a tárolásukra szolgáló tároló hely üzemeltetését, az önvédelmi vagy személy- és vagyonvédelmi célra tartott lőfegyver hatástalanítását, a lőfegyver kiállítását, valamint a hangtompító tartását a kérelmező lakóhelye, szervezet esetén a tevékenység helye szerint illetékes vármegyei (fővárosi) rendőr-főkapitányság engedélyez*.

Az európai lőfegyvertartási engedély kiadására, vagy lőfegyver és lőszer nem kereskedelmi célú behozatalára és kivitelére is fenti szabályok szerinti hatóságok illetékesek. A közigazgatási hatósági eljárásban fellebbezésnek van helye.

Az engedélyezési eljárás során hozott *elsőfokú döntés elleni fellebbezést*

- a vármegyei, fővárosi rendőr-főkapitányság bírálja el, ha az elsőfokú döntést a rendőrkapitányság hozta,
- az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv központi szerve bírálja el, ha az elsőfokú döntést a vármegyei, fővárosi rendőr-főkapitányság hozta.

Az engedélyezési eljárás során az Ákr. szerinti felügyeleti szervként a fellebbezés elbírálására jogosult hatóság jár el.

Fő szabály szerint a fegyvertartási, valamint a gáz- és riasztófegyver viselésére, a muzeális fegyver sportlövészeti célú használatára kiadott, a házilagos lőszerszerelésre és újratöltésre jogosító engedély *viSSZAVONÁSIG ÉRVÉNYES*.

Az önvédelmi célú lőfegyver, valamint rövid lőfegyverre olyan szervezet általi tartására vonatkozó engedély, amely a saját vagy mások vagyonát hivatásszerűen őrzi, mások életét, testi épségét hivatásszerűen védi, öt évig érvényes, amely *kérelemre alkalmanként további öt évre meghosszabbítható*, ha az engedély kiadására vonatkozó feltételek – azok ismételt vizsgálata alapján – biztosítottak, és a kérelmező az engedély meghosszabbítását *legalább harminc nappal a hatályossága lejártát megelőzően kérelmezi*.

A fegyvertartási engedéllyel rendelkező a megszerzett eszközt – a lőfegyverhez tartozó lőszer kivételével – az engedélybe történő bejegyzés céljából *nyolc napon belül köteles bemutatni* a tartásának engedélyezésére jogosult rendőri szervnek.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. A lőfegyver tartásához előírt vizsgát a rendőrkapitányságon kell letenni?
2. Lőfegyver ország területén történő átszállítása iránti kérelmet a Magyarország területére történő határátlépés helye szerint illetékes vármegyei (fővárosi) rendőr-főkapitánysághoz kell benyújtani?
3. A lövészetvezetői tevékenység engedélyezése iránti kérelmet Budapesten a Budapesti Rendőr-főkapitánysághoz kell benyújtani?
4. Az engedélyezési eljárás során hozott elsőfokú döntés elleni fellebbezést kizárólag a vármegyei, fővárosi rendőr-főkapitányság bírálhatja el?
5. Önvédelmi célú lőfegyver tartására vonatkozó engedély kizárólag 5 évig érvényes?

5. Adatkezelésre vonatkozó szabályok

A lőfegyverek központi nyilvántartását az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv központi szerve kezeli. Az erre kijelölt rendőrségi szerv központi nyilvántartást vezet a rendőrség által kiadott engedélyekről és az engedéllyel rendelkezőkről – az engedély érvényességi idejének lejártától számított húsz évig, tűzfegyver, illetve tűzfegyver fődarab tartására jogosító engedély esetében az engedélyben megjelölt eszköz megsemmisítésének az időpontjától számított harminc évig – a következő adattartalommal:

- a) az engedély érvényességi ideje és száma,
- b) a lőfegyver, lőszer tartására jogosító engedélybe bejegyzett jogosult, a lőfegyver, lőszer forgalmazás időpontja, valamint a vevő, az eladó (szállító), illetve a megrendelő, az engedéllyel rendelkező jogi

személy vezető tisztségviselői, egyéb szervezet esetén a tevékenységért felelős vezető és a szervezet főfegyverét, lőszertét ténylegesen birtokló személy természetes személyazonosító adatai, állampolgársága, lakóhelye, a személyazonosság igazolására alkalmas igazolvány száma, szervezet esetében a cégszerű megnevezésben szereplő - annak hiányában az azonosításhoz szükséges - adatok,

- c) az engedéllyel rendelkező személy egészségügyi alkalmasságának időtartama, a nyilvántartásba vett főfegyver fajtája (tűzfegyver vagy légfegyver), típusa, gyártója, gyártási száma, kaliberjele, tűzfegyver esetében kategóriájának és alkategóriájának betűjele és száma a főfegyver műszaki érvényességének időtartama, tűzfegyver vonatkozásában a tűzfegyver kategóriájának, illetve alkategóriájának a megváltozását eredményező átalakítás időpontja, továbbá,
- d) főfegyver műszaki érvényességének időtartama,
- e) a tűzfegyver fődarab e törvény szerinti megnevezése, gyártási száma,
- f) a lőszer azonosítását lehetővé tevő adatok.

A gyártó által gyártott és raktározott

- főfegyverről, – a gyártásra jogosító engedély érvényességi idejének lejártától számított húsz évig,
- tűzfegyverről és tűzfegyver fődarabról – a megsemmisítésének az időpontjától számított harminc évig,
- lőszerről – a gyártásra jogosító engedély érvényességi idejének a lejártától számított húsz évig

a Korm. rendeletben meghatározott adattartalommal.

A nyilvántartásban szereplő adatok az alábbi szervezeteknek továbbíthatók:

- a bíróság, az ügyészség a nyomozó hatóságok és az előkészítő eljárást lefolytató szerv;
- a nemzetbiztonsági szolgálatok, a vámhatóság a törvényben meghatározott feladataik ellátásához;
- a külföldi nyomozó hatóság, ügyészség, bíróság, nemzetközi igazságügyi és büntetőügyi szerv, a büntetőjogi jogsegélyről szóló jogszabályokban, illetve nemzetközi szerződésben, egyéb nemzetközi kötelezettségvállalásban foglaltak szerint;
- az Országgyűlési Őrség személyvédelmi és létesítménybiztosítási feladatainak ellátásához; a főfegyver lőszerek és a hatástalanított főfegyverek vizsgálatára jogosult szervezet, a jogszabályban meghatározott feladatainak az ellátása céljából.

A főfegyver-kereskedő a főfegyver, a lőszer, illetve a lőszerelem forgalmazásakor köteles

- a vevő, az eladó, illetve a megrendelő adatait, a főfegyver, lőszer azonosító adatait, továbbá a házi- és vadászati lőszerszereléshez, illetve az előtöltő fegyver vadászati célú használatához szükséges lőszerelem forgalmazott mennyiségét nyilvántartásba venni,
- a vevő, az eladó, illetve a megrendelő azonosítását a személyazonosságát igazoló hatósági igazolvány alapján elvégezni,
- a vevő főfegyver tartására jogosító engedélyének hatályosságáról, valamint arról meggyőződni, hogy a vevő jogosult a forgalmazott főfegyver, lőszer, lőszerelem megszerzésére,
- az Ftv.-ben meghatározott adatokat a főfegyverek központi nyilvántartásába továbbítani.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

- 1. Mely szerv kezeli a főfegyver központi nyilvántartását?**
- 2. A kiadott engedélyekről érvényességi idejük lejártától számított tíz évig kell nyilvántartást vezetni?**
- 3. A központi nyilvántartásból adatok továbbíthatók a bíróság részére?**
- 4. A főfegyver-kereskedő a főfegyverek forgalmazásakor köteles nyilvántartást vezetni a vevőiről?**
- 5. A főfegyver-kereskedő az általa nyilvántartott adatokból nem köteles adatot továbbítani a központi nyilvántartásba?**

6. Fegyver, lőszer, lőszerelem megszerzés, átadás, átengedés, tartás, és tárolás szabályai

A jogszabályi rendelkezések szerint *egyedi azonosításra alkalmas gyártási, vagy azonosítási számmal ellátott lőfegyver*, lőfegyver fődarab tartása engedélyezhető. Külső formájában automata szerkezetű lőfegyverre hasonlító félautomata lőfegyver csak munkavégzésre, színházi és hagyományőrző használati célra, sportlövészetre és filmgyártási célra engedélyezhető.

Lőfegyver, lőszer tartása munkavégzési célra engedélyezhető

- a) lőfegyver-kereskedő egyéni vállalkozónak, lőszerpróbára;
- b) lőtér üzemeltetésére engedéllyel rendelkező egyéni vállalkozónak, a lőtér üzemeltetési engedélyben és a lőtér szabályzatban meghatározott lőfegyverre;
- c) igazságügyi fegyverszakértőnek feladatköréhez kapcsolódóan;
- d) és annak a személynek, akinek a foglalkozása gyakorlásához a szolgálati lőfegyver tartását törvény írja elő
- e) a vadon élő állat gyérítésére jogosultnak a gyérítéshez jogszerűen használható lőfegyverre és az ahhoz tartozó lőszerre vonatkozóan.

Vadászatra a vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadászatról szóló 1996. évi LV. törvényben nem tiltott

- lőfegyver tartása, illetve
- elöltöltő fegyver használata

annak a személynek engedélyezhető, *aki a vadászati tevékenység gyakorlásához meghatározott személyi feltételeként meghatározott követelményeknek megfelel.*

Lőfegyver tartásához nincs szükség a vadászati tevékenység gyakorlásához meghatározott személyi feltételek igazolására abban az esetben, ha a kérelmező rendelkezik az Európai Unió tagállamában kiállított, a vadászati tevékenység gyakorlására jogosító érvényes hatósági engedéllyel.

Eltérő rendelkezése hiányában önvédelmi célra *rövid lőfegyver és lőszer tartása annak engedélyezhető, aki bizonyítja, hogy élete, testi épsége – tűzfegyverrel elhárítható veszélyhelyzet fennállása miatt – fokozott védelmet igényel.* Önvédelmi célra *legfeljebb kettő darab rövid lőfegyver tartása engedélyezhető.*

Az Európai Unió más tagállamában lakóhellyel rendelkező személy részére egyedi jóváhagyást igénylő lőfegyver tartása akkor engedélyezhető, ha *a lakóhely szerinti tagállam illetékes hatósága ezzel előzetesen egyetértett.*

Egyedi jóváhagyást igénylő lőfegyver, lőszer lőfegyver-kereskedőnek, a fegyver és lőszer vizsgálatára kijelölt szervezetnek és annak *adható át*, aki az átadott lőfegyvertartási céljának és jellegének megfelelő lőfegyver tartására jogosító engedéllyel rendelkezik. A kereskedelemért felelős miniszter rendeletében fegyver és lőszer vizsgálatára kijelölt szervezet, valamint a lőfegyver-kereskedő részére történő átadás kivételével az egyedi jóváhagyást igénylő *lőfegyver átadását – az átadás várható időtartamának megjelölésével – legkésőbb az átadást megelőző napon kiállított teljes bizonyító erejű magánokiratba kell foglalni*, amelyet az átadott fegyver vonatkozásában az átadó részére kiadott engedély hatályosságának teljes időtartama alatt meg kell őrizni.

A lőfegyvert, gáz- és riasztófegyvert tartó személy az alábbi főbb szabályokat köteles betartani:

- lakott területen, közterületen, nyilvános helyen, közforgalmú közlekedési eszközön – a vadászokra vonatkozó szabályok kivételével – hosszú lőfegyverét csak ürítve, tokban, működőképes rövid lőfegyverét, gáz- és riasztófegyverét üres tárral - kivéve, ha a tár kiürítését a gáz- és riasztófegyver

adott típusának gyártási sajátosságai nem teszik lehetővé –, a fegyver és a lőszer (töltény) elkülönített csomagolásával, zárt dobozban vagy egyéb zárt tárolóeszközben szállíthatja, amelynek során köteles megtenni minden szükséges intézkedést annak érdekében, hogy a lőfegyverhez, a gáz- és riasztófegyverhez, illetve a lőszerhez illetéktelen személy ne férhessen hozzá;

- lakott területen, közterületen, nyilvános helyen, közforgalmú közlekedési eszközön önvédelemre, személy- és vagyonvédelemre engedélyezett rövid lőfegyverét, viselési engedély esetén gáz- és riasztófegyverét betárazva, a véletlen elsülés ellen biztosítva, – a személy- és vagyonvédelemre engedélyezett rövid lőfegyver kivételével – rejtve viselheti;
- fegyverét nem viselheti és működképes lőfegyverét, illetve gáz- és riasztófegyverét nem használhatja szeszestől befolyásolt állapotban, illetve, ha szervezetében kábítószer, illetve pszichotróp anyag van;
- a működképes lőfegyverét, illetve a gáz- és riasztófegyverét kizárólag ürített állapotban, olyan helyen tisztíthatja, ahol más személy életét és testi épségét nem veszélyezteti;
- az egyedi jóváhagyást igénylő lőfegyver szállításakor, viselésekor és használatakor köteles a lőfegyvertartási engedély meglétét igazoló hatósági igazolványt, illetve gáz- és riasztófegyver viselésekor a fegyvertartási engedély meglétét igazoló hatósági igazolványt magánál tartani;
- köteles az engedély kiadására irányuló kérelemben szereplő adatok és a lőfegyvertároló-hely megváltozását a változás bekövetkezésétől számított nyolc napon belül az engedély kiadására jogosult vagy a lakóhely szerint illetékes rendőrkapitányságnak bejelenteni;
- a hivatásos vadász feladatának ellátása során szolgálati vadász- és maroklőfegyverét a működési területén belül – a település közigazgatási belterületén, valamint a közforgalmú közlekedési eszközön történő szállítás kivételével – ürített állapotban, illetve a tokban történő tartást mellőzve szállíthatja;
- a vadászat során a vadászlőfegyver tartására jogosult vadászlőfegyverét kizárólag a vadászterületen belül – a település közigazgatási belterületén, valamint a közforgalmú közlekedési eszközön történő szállítás kivételével – ürítve, a tokban történő tartást mellőzve szállíthatja.

A fegyver kizárólag az engedélyezett célra, valamint – a működképes lőfegyvernek nem minősülő lőfegyver kivételével – lőtéren lögyakorlatra használható.

A tizenharmadik életévét be nem töltött személy csak cselekvőképes, nagykorú személy felügyelete mellett használhat festéklövő fegyvert, illetve lőfegyvernek nem minősülő légfegyvert.

A kizárólag 7,5 joule vagy annál kisebb csőtorkolati energiájú tűzfegyver, festéklövő fegyver, légfegyver lőtéren (pincelőtéren, szobai lőtéren), céllövöldében, bekerített magánterületen, a fegyver használatára vonatkozó biztonsági előírások betartása mellett, kizárólag sportlövészetre vagy céllövészetre használható.

A tárolásra szolgáló helyiség nyílászáróit acélráccsal vagy ultraerős biztonsági fóliával kell ellátni, valamint a tároló helyet őrszeméllyel kell őrizni vagy távfelügyeleti rendszerbe bekötött elektronikus riasztóberendezéssel kell ellátni

- „A” kategóriába tartozó lőfegyver,
- 10 darabot meghaladó számú működképes lőfegyver, illetve 1000 darabot meghaladó számú lőszer, vagy
- egyedi jóváhagyást igénylő lőfegyvernek vagy lőszernek a sportegyesület részére vagy sportlövészetre, lövészeti oktatásra kiadott engedéllyel rendelkező szervezet által történő

tárolása esetén.

A lakás céljára szolgáló épületen belül lőszerkelemek számára kialakított tárolóhelyen nem tartható 2 kg össztömegnél nagyobb mennyiségű lőpor és 5000 darabot meghaladó számú csappantyú. A nem lakás céljára szolgáló épületen belül lőszerkelemek számára kialakított tárolóhelyen nem tartható 10 kg össztömegnél nagyobb mennyiségű lőpor és 25 000 darabot meghaladó számú csappantyú.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. Kizárólag egyedi azonosításra alkalmas gyártási, vagy azonosítási számmal ellátott lőfegyver tartása engedélyezhető?
2. Lőfegyver tartása munkavégzési célra engedélyezhető lőtér üzemeltetésére engedéllyel rendelkező egyéni vállalkozónak?
3. Lőfegyvert tartó személy a fegyverét kizárólag ürített állapotban, olyan helyen tisztíthatja, ahol más személy életét és testi épségét nem veszélyezteti?
4. A riasztófegyver viselésekor a riasztófegyvert tartó személy a fegyvertartási engedély meglétét igazoló hatósági igazolványt nem köteles magánál tartani?
5. Fegyver kizárólag az engedélyezett célra, valamint lőtéren lögyakorlatra használható?

7. Hatósági igazolványok tartalma

A lőfegyver tartására jogosító engedély meglétét igazoló hatósági igazolvány a következőket tartalmazza:

- a) az igazolvány birtokosának természetes személyazonosító adatait, lakóhelyét;
- b) az engedélyes által jogszerűen tartott valamennyi, egyedi jóváhagyást igénylő lőfegyver azonosító adatait és a bejegyzés keltét, illetve – ténylegesen tartott, egyedi jóváhagyást igénylő lőfegyver hiányában – az engedélyes által jogszerűen tartható, egyedi jóváhagyást igénylő lőfegyvereknek a megszerzésükre való jogosultság igazolásának érdekében szükséges ismert azonosító adatait és a bejegyzés keltét;
- c) a lőfegyvertartási célt;
- d) a lőfegyvertartáshoz szükséges egészségi alkalmasság igazolására szolgáló bejegyzéseket;
- e) a lőfegyvernek az engedélyes lakóhelyétől eltérő helyen történő tárolása esetén a tároló hely címét.

A lőfegyver, lőszer behozatalához, kiviteléhez és átszállításához szükséges engedély meglétét igazoló hatósági igazolvány formáját és tartalmát a Korm. rendelet 16. számú melléklet határozza meg a következő tartalommal:

1. Feladó tagállam				2. Fogadó tagállam			
3. Feladó				4. Fogadó			
_____ családi és utónév cím (a cég székhelye) _____ telefon fax				_____ családi és utónév cím (a cég székhelye) _____ telefon fax			
5. A fegyver/lőszer leírása				melléklet	igen (menny)	nem	
Sorsz.	Kategória	Mennyiség/ fajta	Gyártmány/ modell Gyártó/típus	Kaliberjel	Egyéb ismertető jelek, UN szám	CIP vizsg. Jel. Igen/nem	Gyártási szám

6. Kérelmező _____ _____ név/cég _____ cím _____ Kivitel, behozatal, átszállítás indoka: Tranzit ország(ok): _____ _____ dátum _____ _____ (aláírás/bélyegző)	7. A fogadó tagállam illetékes hatóságának engedélyezési nyilatkozata _____ _____ érvényes _____-ig P. H. _____ dátum _____ _____ (aláírás)
---	--

A fegyver/lőszer leírása							
Sorsz.	Kategória	Mennyiség/fajta	Gyártmány modell Gyártó/ típus	Kaliberjel	Egyéb Ismertető jelek, UN szám	CIP vizsg. Jel. Igen/ nem	Gyártási szám

Az igazolás-ig érvényes, az engedélyezett lőfegyver, lőszer esetben való behozatalára (kivitelére, átszállítására) jogosít.

Az indulás várható időpontja: Az érkezés várható időpontja:

Kelt:, év hó nap

P. H.

Le certificat est valable jusqu' au pour l'importation (exportation, transit) de l'arme et de la munition autorisées reprise(s)

Date:, ansmois jour

L. S.

.....

aláírás/signature

A lőfegyver önvédelmi célú tartására vonatkozó engedély meglétének igazolására a fenti tartalommal megegyező külön hatósági igazolványt kell kiállítani. Ez az igazolás a Korm. rendelet 2. számú melléklete szerint a következő formában kerül kiadásra:

Hatósági igazolvány önvédelem céljából kiadott gáz- és riasztófegyver tartására vonatkozó engedéllyel rendelkező személyek részére

A hatósági igazolvány előoldala:

címer	Sorszám:
GR123456	
FEGYVERTARTÁSI ENGEDÉLY	
Családi és utónév:	
Születési hely, idő:	
jogosult az alábbi GÁZ- ÉS RIASZTÓFEGYVERT viselni	
Gyártó/típus:	
Gyártási szám:	
Kaliberjel:	
Fegyvertartási cél: önvédelem	

A hatósági igazolvány hátoldala:

VISSZAVONÁSIG ÉRVÉNYES
a személyazonosságot igazoló hatósági igazolvánnyal együtt.
Engedélyező hatóság:
Engedélyezés dátuma:

A céllövészet céljából kiadott hatósági engedélyről szóló *hatósági igazolvány* a következők szerint néz ki a Korm. rendelet 1. számú melléklete szerint:

Hatósági igazolvány céllövészet céljából kiadott lőfegyvertartási engedéllyel rendelkező szervezetek vagy személyek részére

A hatósági igazolvány előoldala:

címer	Sorszám:
FL123456	
LŐFEGYVERTARTÁSI ENGEDÉLY	
Családi és utónév:	
Születési hely, idő:	
Jogosult az alábbi FLÓBERT LŐFEGYVERT tartan	
Gyártó/típus:	
Gyártási szám:	
Kaliberjel:	
Fegyvertartási cél: céllövészet	

A hatósági igazolvány hátoldala:

VISSZAVONÁSIG ÉRVÉNYES
a személyazonosságot igazoló hatósági igazolvánnyal együtt.
Engedélyező hatóság:
Engedélyezés dátuma:

A forgalmazási, javítási tevékenységet közvetlenül végzők részére a hatósági igazolvány a következők szerinti formában kerül kiadásra a Korm. rendelet 4. számú melléklete szerint:

Hatósági igazolvány a forgalmazási és javítási tevékenységet közvetlenül végző személyek részére

A hatósági igazolvány előoldala:

címer	Sorszám:
KE123456	
LŐFEGYVER-KERESKEDŐ ENGEDÉLYE	
Családi és utónév:	
Születési hely, idő:	
jogosult	tevékenység végzésére
A lőfegyver-kereskedő megnevezése:	

A hatósági igazolvány hátoldala:

ÉRVÉNYES
-ig
a személyazonosságot igazoló hatósági igazolvánnyal együtt.
Engedélyező hatóság:
Engedélyezés dátuma:

A lőfegyvertartási engedéllyel rendelkező szervezetek részére a következő formátumban kerül kiadásra a hatósági igazolvány a Korm. rendelet 20. számú melléklete szerint:

Hatósági igazolvány lőfegyvertartási engedéllyel rendelkező szervezetek részére

A hatósági igazolvány előoldala:

címer	Sorszám:
JF123456	
FEGYVERTARTÁSI ENGEDÉLY	
jogosult az alábbi fegyvert tartani és használatra feljogosított alkalmazottja részére átadni	
Gyártó/típus:	
Gyártási szám:	
Kaliberjel:	
Fegyvertartási cél:	

A hatósági igazolvány hátoldala:

Engedélyező hatóság:
Engedélyezés dátuma:

Külföldi állam belső joga szerint védetté nyilvánított személy vagy nemzetközi szervezet tisztségviselője, illetve védelmét ellátó biztonsági személyzet tagja lőfegyverének és lőszerének behozatalát, kivitelét, az ország területén való átszállítását – a külpolitikáért felelős miniszter véleményének kikérésével – az Országos Rendőr-főkapitányság engedélyezi. E engedély meglétét igazoló hatósági igazolványt a Korm. rendelet 15. számú melléklet szerint kell kiállítani.

A lőfegyver behozatalának (kivitelének, átszállításának) igazolása			MAGYARORSZÁG
Attestation d'importation (d'exportation, de transit) de l'arme			
Nyilvántartási sz.	Behozatal	Kivitel	címer
Numéro d'enregistrement	Importation	Exportation	
	Kelt:	Kelt:	
	Date:	Date:	
	P. H.	P. H.	
			
	L. S. vámőrség/ Poste de douane	L. S. vámőrség/ Poste de douane	
	Kelt:	Kelt:	
	Date:	Date:	
	P. H.	P. H.	
			
L. S. vámőrség/ Poste de douanee	L. S. vámőrség/ Poste de douane		

Fegyver (és lőszer) kísérő igazolvány						
TUDNIVALÓK	AVIS!	Certificat d'accompagnement d'armes (et de munitions)				
1. A Kísérő igazolvány feljogosítja annak tulajdonosát arra, hogy az igazolványban meghatározott fegyvert (lőszert) Magyarország területére behozhassa, annak területén rendeltetésének megfelelően használhassa és onnan kiviheesse.	1. Le titulaire du certificat d'accompagnement est autorisé importer dans le territoire de la République Hongroise l'arme (les munitions) définie(s) dans cette feuille, (en faire usage dans ledit territoire conformément le destination de l'arme (des munitions) et l'en exporter.	AZ IGAZOLVÁNY TULAJDONOSÁNAK neve: Nom DU TITULAIRE DU CERTIFICAT:				
2. Az igazolványt a határállomáson felhívás bevétele nélkül fel kell mutatni és a be- (ki-) léptetés rávezetése végett a vámőr-ség közegeinek át kell adni.	2. Ce certificat doit être présente la station frontière sans attendre une sommation et remis la garde d'entrée pour la mention de contrôle d'entrée (de sortie).	Állampolgársága: Nationalité:				
3. Az igazolványban feltüntetett, az ország területére behozott lőszert engedély nélkül elidegeníteni nem szabad.	3. La munition importée dans le pays figurant sur ce certificat ne peut pas être aliénée sans autorisation.	Útlevele adatai (száma, állam): Données de son passeport (numéro, État):				
4. Az igazolványt a vámservek az utolsó kiléptetéskor bevonják!	4. Ce certificat est retiré par les organes de la douane au dernier contrôle de sortie.	 db lőfegyvernek db lőszernek Magyarországra történő behozatalára (kivitelére, átszállítására) vadászat (sport egyéb) céljából. Pour l'importation (exportation, transit) en Hongrie de(nombre) d'armes et de (nombre) de munitions pour le chasse (sports et autre)				
5. Abban az esetben, ha a fegyver és a lőszerek bármilyen okból nem kerülnek visszaszállításra, kiléptéskor be kell jelenteni, hogy hol, kinél maradtak Magyarországon.	5. Au cas où le titulaire du certificat n'emporte pas avec lui l'armet et la munition en sortant de la Hongrie, il doit déclarer le nom et l'adresse de la personne chez qui il les a déposées en Hongrie.	 Kiállító hatóság megnevezése Dénomination de l'autorité délivrant ce certificat				
		<table border="1"> <tr> <td>Szám:</td> <td>Sorszám:</td> </tr> <tr> <td>No:</td> <td>No. d'ordre:</td> </tr> </table>	Szám:	Sorszám:	No:	No. d'ordre:
Szám:	Sorszám:					
No:	No. d'ordre:					

A lőfegyver behozatalának (kivitelének) igazolása		
<i>Attestation d'importation (d'exportation, de transit) de l'arme</i>		
Nyilvántartási sz.	Behozatal	Kivitel
<i>Numéro d'enregistrement</i>	<i>Importation</i>	<i>Exportation</i>
	Kelt:	Kelt:
	<i>Date:</i>	<i>Date:</i>
	P. H. L. S. vámőrség/ <i>Poste de douane</i>	P. H. L. S. vámőrség/ <i>Poste de douane</i>
	Kelt:	Kelt:
	<i>Date:</i>	<i>Date:</i>
	P. H. L. S. vámőrség/ <i>Poste de douane</i>	P. H. L. S. vámőrség/ <i>Poste de douane</i>
A lőfegyver fajtája, kategóriája, gyártója és típusa: <i>Modèle de l'arme:</i>		
Gyártási száma: <i>Numéro de fabrication:</i>		
Kaliberjele: <i>Calibre:</i>		
Golyós lőszer gyártójadb <i>Fabrication des cartouches á balle nombre: de p. c.</i>		
Sörétes lőszer gyártójadb <i>Fabrication des cartouches á plomb nombre: de p. c.</i>		

Az igazolás-ig érvényes, az engedélyezett lőfegyver, lőszer esetben való behozatalára (kivitelére, átszállítására) jogosít.

Le certificat est valable jusqu'au pour l'importation (exportation, transit) de l'arme et de la munition autorisées reprise(s).

Kelt: év hó nap.

P. H.

Date: an mois jour

L. S.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. Színházi fegyver behozatalához szükséges engedély meglétét igazoló hatósági igazolványnak tartalmazni kell a feladó és a fogadó tagállam megnevezését?
2. A lőfegyver tartására jogosító engedély meglétét igazoló hatósági igazolvány nem tartalmazza lőfegyvertartás célját?
3. Az önvédelem céljából kiadott riasztófegyver tartására vonatkozó engedéllyel rendelkező személyek részére kiadott hatósági igazolvány visszavonásig érvényes?
4. A céllövészet céljából kiadott riasztófegyver tartására vonatkozó engedéllyel rendelkező személyek részére kiadott hatósági igazolvány 5 évig érvényes?
5. Külföldi állam köztársasági elnökének védelmét ellátó biztonsági személyzet tagja lőfegyverének és lőszerének behozatalát a Budapesti Rendőr-főkapitányság engedélyezi?

8. Fegyveres biztonsági őrésre vonatkozó jogszabályok

A fegyveres biztonsági őrésre vonatkozó alapvető szabályokat a fegyveres biztonsági őrsegről, a természetvédelmi és a mezei őrszolgálatról szóló 1997. évi CLIX törvény tartalmazza. A fegyveres biztonsági őrseggel az állam működése, illetőleg a lakosság ellátása szempontjából kiemelkedően fontos tevékenységet, létesítményt, szállítmányt kell védeni, ha a védelemre a Magyar Honvédség, a központi államigazgatási szervekről, valamint a Kormány tagjai és az államtitkárok jogállásáról szóló törvény szerinti rendvédelmi szervek, valamint az Országgyűlés biztonságáról gondoskodó Országgyűlési Őrség, illetve a Nemzeti Adó- és Vámhivatal jogszabállyal nem kötelezettek, de az őrzés a közbiztonság vagy a nemzeti vagyon védelme érdekében indokolt.

E körbe tartozónak kell tekinteni:

- a) az állam biztonsága, illetve a honvédelem szempontjából fontos létesítményt;
- b) a nemzetközi személy- vagy teherforgalomban működő repülőteret;
- c) olyan robbanásveszélyes, tűzveszélyes, mérgező, valamint az egészségre vagy a környezetre veszélyes anyag felhasználásával, gyártásával, tárolásával, forgalmazásával, szállításával összefüggő tevékenységet, amely katasztrófát okozhat, továbbá a jogszabályban meghatározott nukleáris és más radioaktív anyagot, nukleáris létesítményt;
- d) a lakosság alapvető szükségletét biztosító infrastruktúra és közműrendszer egyes elemeit;
- e) a kiemelt jelentőségű nemzeti, kulturális értéket;
- f) a postai szolgáltató kiemelt létesítményét, a közszolgálati rádió és televízió, a távközlési rendszerek központi létesítményét.

Fegyveres biztonsági őrség létrehozására vagy megszüntetésére irányuló eljárást a létesítmény vagy tevékenység szerint hatáskörrel rendelkező *miniszter, az illetékes helyi önkormányzat jegyzője, a rendőrség, a létesítmény üzemeltetője, birtokosa, illetőleg a tevékenység folytatója kezdeményezheti*. Az őrzés elrendeléséről, a fegyveres biztonsági őrség létrehozásáról, működtetéséről és megszüntetéséről a *rendőrség határozattal dönt*.

Fegyveres biztonsági őrség létrehozható és működtethető

- a Magyar Honvédség,
- a rendvédelmi szervek,
- a Nemzeti Adó- és Vámhivatal,
- az idegenrendészeti hatóság,
- a menekültügyi hatóság

szervezetében is objektum-, illetve személyőrzési vagy kíséresi feladatok ellátására, amelyekhez az e törvényben, valamint a végrehajtására kiadott rendeletben meghatározott képesítési követelmények, intézkedési és kényszerítőeszköz-használati jogosultságok elegendők.

Az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv szervezetében létrehozott és működtetett fegyveres biztonsági őrség az e törvényben meghatározott keretek között támogatja az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv határrendészeti és határőrizeti feladatainak ellátását.

E fegyveres biztonsági őrség létrehozására

- *a honvédelemért felelős miniszter* a honvédelmi szervezetek létesítményei, a honvédelemért felelős miniszter hatósági jogkörébe tartozó, a honvédelemről és a Magyar Honvédségről, valamint a különleges jogrendben bevezethető intézkedésekről szóló törvény alapján miniszteri rendeletben kijelölt gazdasági társaság létesítményei (e törvény alkalmazásában a továbbiakban együtt: a Magyar Honvédség létesítményei)
- *a polgári hírszerzési tevékenység irányításáért felelős miniszter* az Információs Hivatal létesítményei,
- *a polgári nemzetbiztonsági szolgálatok irányításáért felelős miniszter* az irányítása alatt álló polgári nemzetbiztonsági szolgálatok létesítményei

vonatkozásában jogosult. E körben egyébként rendőrséget megillető hatósági jogköröket az érintett miniszter gyakorolja.

A fegyveres biztonsági őrség létrehozására kötelezett a fegyveres biztonsági őrséget saját szervezetében, többségi befolyást biztosító tulajdonosi részvételével működő gazdálkodó szervezet vagy az irányítása alá tartozó költségvetési szerv útján köteles létrehozni, működtetni, fenntartani, vagy az őrzést más fegyveres biztonsági őrséggel rendelkező szerv útján biztosítani. A fegyveres biztonsági őrség költségeit a kötelezett viseli.

A fegyveres biztonsági őrség az őrzési feladatokat ellátó, szolgálati fegyverrel és más kényszerítő eszközzel rendelkező, sajátos jogokkal felruházott biztonsági szervezet, amelynek tagjai a létesítő, illetőleg a működtető állami, önkormányzati vagy egyéb intézménnyel, gazdálkodó szervezettel munkaviszonyban, illetve közalkalmazotti jogviszonyban, honvédelmi alkalmazotti jogviszonyban, a rendvédelmi szervnél a szervvel munkaviszonyban vagy rendvédelmi igazgatási szolgálati jogviszonyban állnak.

A fegyveres biztonsági őrség lőfegyverrel, lőszerrel és más kényszerítő eszközzel való ellátását a rendőrség engedélyezi. A fegyveres biztonsági őrség számára – az engedélyben meghatározott mennyiségben és minőségben – a Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény hatálya alá tartozó rendőri szerveknél rendszeresített vagy alkalmazott, illetve a Magyar Honvédség létesítményeit őrző fegyveres biztonsági őrség esetén a Magyar Honvédségnél rendszeresített kényszerítő eszköz, továbbá lőfegyver és lőszer vásárlása, illetve tartása engedélyezhető.

Az Országos Rendőr-főkapitányság kompetenciájába tartoznak a fegyveres biztonsági őrség:

- *létrehozásával, megszüntetésével, valamint a fegyveres biztonsági őrség elrendelésével kapcsolatos közigazgatási hatósági eljárások,*
- *lőfegyverrel, lőszerrel és más kényszerítő eszközzel való ellátásának engedélyezésével kapcsolatos közigazgatási hatósági eljárások,*
- *tevékenységének felügyelete, ha több vármegye területén vagy országosan, valamint a vármegyei, fővárosi rendőr-főkapitányságok szervezetében működik.*

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

- 1. A fegyveres biztonsági őrséggel védendő létesítmények körébe tartozik a nemzetközi személy- vagy teherforgalomban működő repülőtér?**
- 2. Fegyveres biztonsági őrség létrehozását kezdeményezheti települési önkormányzat polgármestere?**

- 3. Ha a honvédelemért felelős miniszter a Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat létesítményei vonatkozásában kezdeményezheti fegyveres biztonsági őrség létrehozását, az erre vonatkozó engedélyt a Budapesti Rendőr-főkapitányság adja ki?**
- 4. A fegyveres biztonsági őrség tagjai az azt működtető intézménnyel, gazdálkodó szervezettel munkaviszonyban, vagy közalkalmazotti jogviszonyban állnak?**
- 5. A fegyveres biztonsági őrség lőfegyverrel való ellátását a Budapesti Rendőr-főkapitányság engedélyezi?**

VIII. POLGÁRŐRI ALAPISMERETEK

1. A polgárőr szervezetek jogállása, típusai

A polgárőr szervezetek olyan, az egyesülési jog alapján létrehozott civil szervezetek, amelyek létrehozatalához, illetve működéséhez az állam speciális követelményeket támaszt.

A polgárőrségről és a polgárőri tevékenységről szóló 2011. évi CLXV. törvény (a továbbiakban: Potv.) különös rendelkezések hiányában a polgárőr szervezetekre az egyesülési jogról, a közhasznú jogállásról, valamint a civil szervezetek működéséről és támogatásáról szóló 2011. évi CLXXV. törvény, továbbá a Ptk. rendelkezéseit kell alkalmazni.

A polgárőr szervezetek e jellegét a bírósági nyilvántartásban fel kell tüntetni. A bíróság a polgárőri tevékenység ellátásának jogosultságára utaló külön nyilvántartási adat bejegyzésével veszi e szervezeteket nyilvántartásba.

A polgárőr szervezetek típusai

- a) a polgárőr egyesület,
- b) a területi polgárőr szövetség,
- c) az Országos Polgárőr Szövetség.

A polgárőr egyesület alapfeladatként a helyi közrend és közbiztonság védelme és a bűnmegelőzésben való közreműködés érdekében

- közterületi járőrszolgálatot,
- figyelőszolgálatot,
- közúti baleset helyszínén, valamint bölcsőde, óvoda, általános és középiskola közvetlen közelében jelzőőri tevékenységet

lát el.

Területi polgárőr szövetségnek minősül a polgárőr egyesületek olyan szövetsége, amelyet azonos vármegyében (fővárosban) székhellyel rendelkező polgárőr egyesületek alkotnak, törvényben meghatározott feladatokat lát el és az Országos Polgárőr Szövetség tagja.

Vármegyénként, illetve a főváros területén kizárólag egy területi polgárőr szövetség működhet.

Az Országos Polgárőr Szövetség az önkormányzás elvén alapuló közhasznú jogállású köztestület.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. A polgárőr egyesület az egyesülési jog alapján létrehozott civil szervezet?
2. A polgárőr szervezet elnevezésének tartalmaznia kell a „polgárőr” megjelölést?
3. Megyénként és a fővárosban kizárólag egy területi polgárőr szövetség működhet?
4. Az Országos Polgárőr Szövetség az önkormányzás elvén alapuló nem közhasznú jogállású köztestület?
5. A polgárőr egyesület alapfeladatként figyelőszolgálatot lát el?

2. A polgárőr egyesület

A Potv. meghatározza a kizárólagos polgárőr tevékenységeket, amelyeket más társadalmi szervezet, vagy egyéb célra létrejött egyesület nem végezhet. A *közterületi járőrszolgálatot, figyelőszolgálatot, a közúti baleset helyszínén, illetve bölcsőde, óvoda és általános és középiskola közvetlen közelében jelzőőri feladatokat* tekinti olyan tevékenységeknek, amelyek a közrend és közbiztonság fenntartásával oly módon függnek össze, hogy azokat az állam mellett civil elemként csak a polgárőrség végezheti.

A példálózó felsorolás tartalmazza azon tevékenységeket, amelyek *hagyományosan kapcsolódnak a polgárőrök kialakult feladataihoz*. E feladatok ellátása az *egyesület önkéntes vállalásán alapul* és e tevékenységek nincsenek fenntartva kizárólagosan a polgárőr egyesületek számára, a teljes körűség igénye nélkül ez lehet közreműködés:

- a) a katasztrófákra történő felkészülés, a katasztrófák elleni védekezés és a helyreállítás, újjáépítés feladataiban,
- b) a közterületen közbiztonsági, bűnmegelőzési, valamint bűnüldözési célból elhelyezett képfelvető által rögzített felvételek megfigyelésében,
- c) a rendezvények helyszínének biztosításában,
- d) a Rendőrségről szóló törvény alapján a rendőrkapitány, a vármegye (főváros) tekintetében a rendőrfőkapitány és a polgárőr szervezet működési területén illetékes helyi önkormányzat által létrehozott bűnmegelőzési és közbiztonsági, valamint baleset-megelőzési bizottság munkájában,
- e) a körözött tárgyak, személyek és holttestek azonosításában és felkutatásában, valamint
- f) a közforgalmú vasúti, illetve autóbuszos személyszállítási szolgáltatás rendjének biztosításában.

A polgárőr szervezet a működési területén *illetékes vármegyei (fővárosi) rendőr-főkapitánysággal a jogszabályban pontosan meghatározott feltételek szerint megkötött írásbeli együttműködési megállapodás alapján végezheti tevékenységét*. Az együttműködés *különösen a tevékenységek közös ellátását, a szakmai tevékenység segítségét, a kölcsönös tájékoztatást, a tevékenység összehangolását, a képzési programokban való részvétel elősegítését, valamint az önkéntesen vállalt feladatok támogatását* jelenti.

Az együttműködési megállapodás a gyakorlatban az együttműködők közötti *mindennapi feladatellátás összehangolását, a szolgálat szervezést, a közös akciókban való részvétel konkrét feladatait* hivatott megjeleníteni, mely együttműködés során a rendőrség oldaláról a helyi rendőri szerv fog megjelenni.

A helyi viszonyok vonatkozásában az illetékes rendőrkapitányság van abban a helyzetben, hogy egyértelműen kifejezésre tudja juttatni azt, hogy egy adott időszakban az aktuális közbiztonsági helyzetre is *figyelemmel melyek azok a kiemelt területek, ahol szorosabb együttműködés indokolt*, illetve ezzel biztosítható az is, hogy a felek egy váratlan helyzetre valóban összehangoltan és késedelem nélkül képesek legyenek reagálni. Erre tekintettel a *polgárőr egyesület a helyi rendőri szervnél kezdeményezi az együttműködési megállapodás megkötését*, a helyi rendőri szerv pedig *30 napon belül véleményével együtt megküldi* azt a jogi személyiséggel rendelkező vármegyei (fővárosi) rendőr-főkapitányságnak *30 napon belüli döntéshozatalra*. A helyi rendőri szerv *ugyanis nem rendelkezik jogi személyiséggel, így az együttműködési megállapodás megkötésére nem jogosult*.

Az együttműködési megállapodással kapcsolatos *jogviták bírói úton rendezhetők*. A *felmondás* következménye, hogy a polgárőr egyesület a *kizárólagos polgárőri tevékenységeket nem végezheti, ezzel polgárőri jellegét elveszti*.

A polgárőr szervezet tevékenysége során *együttműködik az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szervvel, a hivatásos katasztrófavédelmi szervekkel, továbbá együttműködhet különösen*

- az egyéb rendvédelmi szervekkel,
- az önkormányzati tűzoltóságokkal
- az önkéntes tűzoltó egyesületekkel,
- az állami és önkormányzati szervekkel,
- a Nemzeti Adó- és Vámhivatal vámszervével,
- a közlekedési hatósággal.

Az együttműködés tartalmát a felek írásbeli együttműködési megállapodásban rögzíthetik.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. A polgárőr egyesület önkéntes alapon közreműködhet a katasztrófákra történő felkészülés feladataiban?
2. A polgárőr egyesület a működési területén illetékes megyei (fővárosi) rendőr-főkapitánysággal megkötött írásbeli együttműködési megállapodás alapján végezheti tevékenységét?
3. A polgárőr egyesület kezdeményezi az együttműködési megállapodás megkötését a megyei (fővárosi) rendőr-főkapitányságnál?
4. Az együttműködési megállapodás felmondásának jogkövetkezménye, hogy a polgárőr egyesület a kizárólagos polgárőri tevékenységeket nem végezheti?
5. A polgárőr egyesület köteles együttműködni a közlekedési hatósággal?

3. Az Országos Polgárőr Szövetség

Az Országos Polgárőr Szövetség *autonómiája a törvény alapján magas fokú, önkormányzás elvén működő közhasznú jogállású köztestület*. A Potv. az Országos Polgárőr Szövetség hatáskörébe utalja a polgárőr igazolványok kiadását, nyilvántartás vezetését az igazolványokról és egyben a polgárőrökről, valamint a szolgálati és etikai szabályokat megszegő polgárőrökkel szemben benyújtott panaszok kivizsgálását.

Az Országos Polgárőr Szövetség az önkormányzás elvén alapuló közhasznú jogállású köztestület. Az Országos Polgárőr Szövetség feletti törvényességi ellenőrzést az ügyészség gyakorolja. Az Országos Polgárőr Szövetség az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv központi szervével együttműködési megállapodást köt.

A polgárőr egyesület felvétele az Országos Polgárőr Szövetségbe nem tagadható meg, ha az Országos Polgárőr Szövetség alapszabályát magára nézve kötelezőnek fogadja el és egyben a területi polgárőr szövetség tagja. A polgárőr egyesület a területi polgárőr szövetség útján kezdeményezheti felvételét az Országos Polgárőr Szövetségbe. A tagfelvételi kérelmet a területi polgárőr szövetség a javaslatával együtt annak beérkezését követő 30 napon belül felterjeszti az Országos Polgárőr Szövetség részére. A tagfelvételi kérelemről annak beérkezését követő 30 napon belül az Országos Polgárőr Szövetség dönt.

A területi polgárőr szövetség felvétele az Országos Polgárőr Szövetségbe nem tagadható meg, ha a területi polgárőr szövetség magára nézve kötelezőnek fogadja el az Országos Polgárőr Szövetség alapszabályát. A tagfelvételi kérelemről annak beérkezését követő 30 napon belül az Országos Polgárőr Szövetség dönt.

Az Országos Polgárőr Szövetség legfelsőbb szerve az öt évre választott, a polgárőr egyesületek és a területi polgárőr szövetségek képviselőiből álló küldöttgyűlés. Az Országos Polgárőr Szövetség alapszabálya határozza meg a küldöttgyűlés működését, valamint a küldöttek választásának módját.

A küldöttgyűlés kizárólagos hatáskörébe tartozik:

- a) az alapszabály megállapítása és módosítása,
- b) ügyintéző és a képviseleti, valamint a felügyelő szerv tagjainak megválasztása és visszahívása,
- c) az etikai bizottság elnökének és tagjainak megválasztása és visszahívása,
- d) az előző évre vonatkozó szakmai és pénzügyi beszámoló valamint a tárgyévi pénzügyi és szakmai terv elfogadása,
- e) minden olyan kérdés, amelyet az alapszabály a küldöttgyűlés kizárólagos hatáskörébe utal.

A küldöttgyűlést az alapszabályban meghatározott időközönként, de *legalább évente egyszer össze kell hívni*. A küldöttgyűlés akkor *határozatképes, ha a küldöttek több mint a fele jelen van*. Az Országos Polgárőr Szövetség gazdálkodását az *ellenőrző testület mellett a küldöttgyűlés által választott könyvvizsgáló is ellenőrzi*. Az Országos Polgárőr Szövetség működésének részletes szabályait a Potv., valamint az egyéb jogszabályok rendelkezéseinek figyelembevételével a küldöttgyűlés által elfogadott alapszabály határozza meg.

Az Országos Polgárőr Szövetség közigazgatási hatósági feladatként

- nyilvántartást vezet a kiadott polgárőr igazolványokról és ifjú polgárőr igazolványokról, a kiadásuk alapjául szolgáló, törvényes feltételek igazolásához szükséges adatokról, az adatváltozásról, a polgárőr szolgálat ellátására jogosultakról, a polgárőr igazolvány és az ifjú polgárőr igazolvány visszavonásáról, bevonásáról,
- dönt a szolgálati és etikai szabályokat megszegő polgárőrökkel szemben benyújtott panaszról,
- az országos baleset-megelőzési bizottság tagjaként közvetlenül is részt vesz a baleset-megelőzésben.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. Az Országos Polgárőr Szövetség önkormányzás elvén működő közhasznú jogállású köztestület?
2. Az Országos Polgárőr Szövetség hatáskörébe tartozik a polgárőr igazolványok kiadása?
3. Az Országos Polgárőr Szövetség dönt polgárőr egyesület tagfelvételéről?
4. A területi polgárőr szövetség tagfelvételéről az Országos Polgárőr Szövetség a kérelem beérkezését követő 60 napon belül dönt?
5. Az Országos Polgárőr Szövetség küldöttgyűlésének kizárólagos hatáskörébe tartozik területi polgárőr szövetség tagfelvétele?

4. A polgárőri szolgálat ellátásának feltételei, alapvető szabályai

A kizárólagos polgárőri tevékenységeket csak a *nagykorú, cselekvőképes és büntetlen előéletű személyek végezhetnek*. A polgárőri szolgálatnak az alapfeladatok ellátása minősül. E feladatok ellátása során a *polgárőr közfeladatot ellátó személynek minősül*, fokozott büntetőjogi védelem alá esik.

A polgárőr a polgárőri szolgálat ellátása során főszabályként kizárólag *egyesülete működési területén járhat el*. A *polgárőr egyesület működési területe* annak a településnek, fővárosi kerületnek, valamint az azokkal közvetlenül határos közigazgatási egység földrajzi területe, amelyet a *polgárőr egyesület székhelyeként megjelölt*. Kivételesen az egyesület területén kívül is *elláthat feladatokat* a polgárőr, ha az egyesületét, vagy a területi polgárőr szövetségét a vármegyei (fővárosi) rendőr-főkapitányság felkéri a vármegye (főváros) közigazgatási területén való tevékenység-ellátásra.

Amennyiben az *általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv arról tájékoztatja* a polgárőr egyesületet, hogy működési területén *fokozott ellenőrzést hajt végre*, ennek tartama alatt a polgárőr egyesület saját feladatainak ellátását köteles bejelenteni és a fokozott ellenőrzést elrendelő rendőri szerv utasításainak megfelelően eljárni.

Közhatalomi jogosítványokkal nem rendelkező társadalmi szervezet lévén a polgárőrségnek különösen ügyelnie kell arra, hogy a lakosság ne csak eltűrje ténykedését, hanem *működése a lakosság többségének kifejezett támogatását élvezze*. Ennek elősegítése érdekében a törvény egyrészt alapvető rendelkezésként rögzíti, hogy a polgárőr tevékenysége ellátása során *hatósági jogkörrel nem rendelkezik, illetve a Rendőrségről szóló törvényben meghatározott kényszerítő eszközt – az e törvényben meghatározott kivétellel – nem alkalmazhat*, másrészt azt az elvárást is kifejezésre juttatja, miszerint a rendvédelmi tevékenységben szerepet vállaló önkéntes *polgárőröknek a tevékenységük ellátása során kötelességük az érintett személyek emberi méltóságát és alapvető jogait tiszteletben tartani*.

A Potv. országosan egységes formaruha viselését írja elő a polgárőri alapfeladat ellátása időtartamára. A formaruhán jól látható módon fel kell tüntetni a „polgárőrség”, valamint a polgárőr egyesület működési területe megjelölést. A formaruha további jellemzőit a rendészetért felelős miniszter által kiadott rendelet határozza meg.

A közterületen történő polgárőri szolgálat ellátása során a polgárőr köteles magánál tartani polgárőr igazolványát, és azt a formaruhán jól látható helyen, a nevet, a fényképet és az egyedi azonosítót tartalmazó oldalával kifelé fordítva kitűzve viselni. A polgárőri szolgálat ellátása során a polgárőr – a vegyi eszközön kívül – a külön jogszabályban meghatározott közbiztonságra különösen veszélyes eszközt nem tarthat magánál, illetve lőfegyvert nem viselhet. A polgárőr egyesület a polgárőri szolgálat ellátása érdekében a jogszabályban meghatározottak szerint jogosult az egységes digitális rádió-távközlő rendszer használatára.

A polgárőr a polgárőri szolgálat ellátása során a rendőrségnél rendszeresített hatóanyag tartalmú és töltőanyag tömegű vegyi eszközt tarthat magánál, amelyet azonban kizárólag a Btk. szerinti jogos védelmi helyzetben használhat, más esetekben nem használható.

A polgárőr szervezet gépjárművén a fényvisszaverődést segítő eszközökön és anyagokon kívül jelzésként kizárólag a „polgárőrség” felirat, a polgárőr szervezet működési területének megjelölése és a település címere helyezhető el. A közterületen történő polgárőri szolgálat ellátása során a gépjárművön figyelmeztető jelzést adó készülék működtethető. A polgárőr a gépjármű igénybevételel történő közterületi járőrszolgálat ellátása során köteles a gépjármű menetlevelének olyan módon történő vezetésére, amelyből egyértelműen megállapítható a polgárőri szolgálat útvonala, időtartama, valamint a figyelmeztető jelzést adó készülék működtetésének oka, helyszíne és időtartama.

A polgárőr alapfeladata ellátása során a bűncselekmény, illetve a szabálysértés elkövetésén tetten ért személyt a cselekmény abbahagyására felszólíthatja, valamint megkísérelheti a cselekmény folytatásának megakadályozását, továbbá feltartóztathatja tulajdon elleni szabálysértés és a bűncselekmény elkövetésén tetten ért személyt. A Potv. garanciális elemként megköveteli azt is, hogy a feltartóztatott személyt a polgárőr haladéktalanul adja át a hatóságnak, vagy ha erre nincs módja, a rendőrséget értesítse.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. A kizárólagos polgárőri tevékenységeket nagykorú, cselekvőképes és büntetlen előéletű személy végezhet?
2. A polgárőr egyesület önkéntesen vállalható feladatait 14. életévét betöltött és a közügyek gyakorlásától el nem tiltott személy is elláthatja.
3. Országosan egységes formaruha viselése kötelező a polgárőri alapfeladat ellátása időtartama alatt?
4. A közterületen történő polgárőri szolgálat ellátása során a polgárőr nem köteles magánál tartani polgárőr igazolványát?
5. A polgárőri szolgálat ellátása során a polgárőr lőfegyvert viselhet?

5. A polgárőri igazolvány

A polgárőri szolgálat kizárólag az *e tevékenység végzésére jogosító polgárőr igazolvány birtokában látható el, amelynek kiadását a polgárőr egyesület a tag belépését követően az Országos Polgárőr Szövetségtől kérheti, amely az igazolványt 30 napon belül adja ki.*

Az Országos Polgárőr Szövetség által kibocsátott polgárőr igazolvány a következőket tartalmazza:

- a) a polgárőr családi és utónevét, fényképét, azonosító számát,
- b) a polgárőr egyesület nevét és székhelyének megjelölését,
- c) az Országos Polgárőr Szövetség mint kibocsátó megnevezését,
- d) a polgárőr igazolvány egyedi azonosítóját,
- e) a törvényes előírások szerint azt, ha a polgárőr közterületi járőr- és figyelőszolgálat, valamint jelzőőri tevékenység ellátására jogosult.

A polgárőr igazolványok, illetve a polgárőri szolgálatot ellátó polgárőrök tevékenységének felügyelete érdekében *speciális nyilvántartás kell vezetni, amelyet az Országos Polgárőr Szövetség végez.* A Potv. pontosan meghatározza, hogy a nyilvántartásból *mely szervezetnek, milyen célból és milyen adattartalommal adhatók át adatok*, biztosítja továbbá, hogy a polgárok hozzájuthassanak a nyilvántartás azon adataihoz, amelyek alapvető jogaik érvényesítéséhez szükségesek. Mivel a polgárőr igazolványok felesleges adminisztrációval, illetve többletköltségekkel járó időszakonkénti cseréje nem indokolt, *a polgárőri szolgálat ellátására jogosító igazolvány visszavonásig érvényes.*

Az igazolvány *8 napon belüli az Országos Polgárőr Szövetség által történő visszavonásának esetköreit* ugyanakkor a jogszabály tételesen meghatározza, ezek a következők:

- kiadásának feltételei nem állnak fenn,
- a polgárőrt a polgárőri szolgálat jogellenes ellátása miatt indult szabálysértési vagy büntetőeljárásban jogerősen elmarasztalták,
- a polgárőr egyesület kezdeményezésére, ha a polgárőr nem kíván a továbbiakban polgárőri szolgálatot folytatni,
- a polgárőr egyesület jelzésére, ha a polgárőr egyesületi tagsága megszűnt.

Az Országos Polgárőr Szövetség *a polgárőr igazolványt 8 napon belül bevonja*

- *polgárőri alapfeladat ellátásától vagy a polgárőri szolgálat ellátásától való eltiltás időtartamára (legfeljebb 1 éves időtartamra), ha a polgárőrrel szemben az Országos Polgárőr Szövetség etikai bizottsága ilyen tartalmú intézkedést alkalmazott,*
- *a szabálysértési eljárás jogerős befejezéséig, illetve a büntetőeljárásnak a bíróság jogerős ügydöntő határozatával vagy véglegessé vált nem ügydöntő végzésével történő befejezéséig, vagy az ügyészségnek vagy a nyomozó hatóságnak a feltételes ügyészi felfüggesztés vagy közvetítői eljárás céljából történő felfüggesztéséről szóló, illetve további jogorvoslattal nem támadható eljárást megszüntető határozata meghozataláig, ha a polgárőrrel szemben szabálysértési vagy büntetőeljárás indult és a polgárőr igazolvány bevonását az eljáró hatóság előzetesen indokoltnak tartotta.*

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

1. **A polgárőr igazolványt a polgárőr egyesület a tag belépését követően a vármegyei (fővárosi) polgárőr szövetségtől kérheti?**
2. **A polgárőr igazolványt az Országos Polgárőr Szövetség, a kérelem beérkezését követő 60 napon belül adja ki?**

3. A polgárőr igazolványok felügyelete érdekében az Országos Polgárőr Szövetségnek nyilvántartás kell vezetnie?
4. A polgárőri szolgálat ellátására jogosító igazolvány 5 évig érvényes?
5. Az Országos Polgárőr Szövetség köteles a polgárőr igazolványt 8 napon belül bevonni, ha polgárőri alapfeladat ellátásától az Országos Polgárőr Szövetség etikai bizottsága a polgárőrt eltiltotta?

BELÜGYMINISZTERIUM

